

# PERSFOCUS

NEGENDE JAARGANG NUMMER 2 - FEBRUARI 1993

KNIPSELKRANT VAN VERENIGING MARTIJN  
OVER KINDEREN, VOLWASSENEN EN SEKSUALITEIT

Jan Joost Lindner / Illustratie Jos Collignon

LEUKE LERAAR VAN  
SCHOOL MET DEN BIJBEL



## IN DIT NUMMER:

Wet Gelijke Behandeling in de Kamer	pag. 2
Par. 175	pag. 9
President Clinton: VS liberaliseert, of niet...	pag. 10
...Reno minister: de vrouw achter de zaak Fijnje	pag. 11
Britten hysterisch na peutermoord	pag. 12
Verkrachting als oorlogsmisdaad	pag. 17
Kinderporno: uitsluitend voor de wetenschap !	pag. 18
De strijd tegen het misbruik	pag. 19
De dader belicht	pag. 21
Nymphe toch vermoord ?	pag. 23
Peter door vader vermoord / kindermishandeling	pag. 25
Eert uw vader en moeder: de zaak Martijntje	pag. 26
Jeugdig (homo)seksleven	pag. 27
Rooie oortjes voor blauwhelmen	pag. 29
Ontucht van de maand	pag. 31
Een pedagoog ontuchtig op Dreef	pag. 33
Scheiding van kerk en seks...	pag. 34
Schokkende Zwitserse kinderporno	pag. 36
Onterecht	pag. 37
Censuur of goed fatsoen? / Achtergrond	pag. 38







PERSFOCUS, NEGENDE JAARGANG, NUMMER 2, FEBRUARI 1993

Met knipsels uit:

Volkskrant	Vk
Telegraaf	Tel
NRC Handelsblad	NRC
Trouw	Tr
Nieuwsblad van het Noorden	NvhN
Haagsche Courant	HC
Zwolsche Courant	ZC
De Gelderlander	Geld
Utrechts Nieuwsblad	UN
Gooi en Eemlander	G+E
De Gelderlander	Geld
VPRO-gids	VPRO
HP/De Tijd op Zondag	
De Zeekant	
Uit Duitsland:	
Tageszeitung	TAZ
Kölner Stadtrevue	KSR
Psychologie Heute	PSH
Uit België:	
Gazet van Antwerpen	GvA
Uit Engeland:	
The Independent	Ind
The Daily Telegraph	TDT
The International Times	TIM
The Guardian Weekly	GUW

Abonnementen op Persfocus kosten f 65,-- per jaar. Verzending als brief is f 15,-- duurder en komt op f 80,--. Losse nummers f 8,--.

Giro 5459646 van Vereniging Martijn  
Postbus 43.548  
1009 NA Amsterdam



# 'Wetgever holt onderwijsvrijheid uit

(Door Wilfred Scholten)

DEN HAAG — Februari 1993 gaat de geschiedenis ingaan als een parlementair belangrijke maand. Twee politiek zeer gevoelige onderwerpen, die zich al jaren voortslepen en veel emoties oproepen, worden deze maand van de agenda afgevoerd. Inmiddels is de euthanasiewet al aangenomen. Volgende week volgt het debat over de omstreden Wet Gelijke Behandeling.

Deze wintermaand brengt geen politieke lente voor Gert Schutte, de fractievoorzitter van het Gereformeerd Politiek Verbond (GPV). De altijd constructief meedenkende volksvertegenwoordiger moet in beide gevallen een onvoorwaardelijk 'nee' uitspreken tegen de wetsvoorstellen van de regering. Over beide regelingen is hij slecht te spreken.

„Deze weken zullen wat mij betreft niet tot het hoogtepunt van de Nederlandse politiek gaan behoren”, verzucht Schutte, die eind januari met zijn fractiegenoot Van Middelkoop als enige van de drie kleine christelijke partijen ook al steun ontzegde aan het wao-voorstel.

De Wet Gelijke Behandeling die dit kabinet heeft ontworpen, is al de vijfde poging om het te gaan van discriminatie, zo-

als dat geformuleerd staat in artikel 1 van de Grondwet, bij 'gewone' wet te regelen. Vorige wetsontwerpen, zoals ruim tien jaar geleden van het kabinet Van Agt-Wiegel en het voorstel van het tweede kabinet-Lubbers (uit 1988), sneuvelen voortijdig. Tussendoor werden nog twee initiatief-wetsvoorstellen van achtereenvolgens PvdA en VVD gelanceerd.

Om uiteenlopende redenen maar vooral omdat een compromis met het CDA vereist is voor een politieke meerderheid, haalde geen van de vier voorstellen de eindstreep. Kern van de kritiek van met name christelijke zijde is het betwiste recht van de overheid zich te mengen in het personeelsbeleid van levensbeschouwelijke instellingen.

Zoals het ontzetten van het recht van christelijke scholen



G. SCHUTTE (GPV)  
...geen hoogtepunt...

Foto: BPN

om bijvoorbeeld homoseksuele leerkrachten en leerlingen te weigeren. Dat leidde in het verleden tot hevige emoties. 'Christenen ontwaakt' waarschuwde de EO luidruchtig, terwijl de SGP'er Van den Berg droevig sprak over het ruim baan geven aan 'de revolutionaire, anti-christelijke machten'.

De vrijgemaakt-gereformeerde Schutte houdt niet van dit soort pathos. Maar ook hij is ontevreden over het huidige wetsvoorstel, hoewel het dichter bij zijn

opvattingen staat dan ooit tevoren. Discriminatie blijft verboden, maar met een aantal duidelijke uitzonderingen. Waaronder het recht van scholen om specifieke eisen te stellen aan leraren en leerlingen. „Dat is duidelijke winst”, geeft Schutte toe.

Maar hiertoe blijft de lof beperkt. De wet is wat hem betreft gewoon overbodig. „Op grond van artikel 1 van de Grondwet, dat discriminatie verbiedt, kan iedereen naar de rechter stappen die zich ongelijk behandeld voelt. In concrete gevallen kan dan worden overgegaan tot strafvervolgung.”

De Wet Gelijke Behandeling is volgens Schutte dan ook een produkt van de jaren zeventig, waarin werd gedacht dat een wet alles kan regelen, ook discriminatie. Om misverstanden uit te sluiten: ook Schutte zegt tegen het maken van onderscheid op oneigenlijke gronden te zijn, waardoor achterstelling ontstaat.

„Maar niet iedere vorm van onderscheid is discriminatie”, meent de GPV'er. „De samenleving doet niets anders dan onderscheid maken om legitieme redenen. Mogen mensen een beetje eigenaardig zijn? We zijn

niet allemaal hetzelfde. Dat is juist het aardige van ons land.”

Het grootste bezwaar van Schutte tegen de wet is het 'gesloten systeem'. Discriminatie is verboden, tenzij iets met name is genoemd. „Terwijl zich in de praktijk allerlei situaties voordoen waar je als wetgever nu nog geen idee van hebt.”

Zo noemt Schutte het voorbeeld van een campinghouder die een 'christelijke camping' runt. Om het speciale karakter te beklemtonen, stelt hij bepaalde eisen aan zijn gasten, zoals het gehuwd zijn van een stelletje. Volgens de wet mag hij dat onderscheid niet maken, omdat campings niet vallen onder de uitzonderingen die met naam en toenaam in de nieuwe wet worden genoemd.

„Dat is toch merkwaardig. Als er tien campings op een rij zijn, mag deze ene camping toch wel eigen voorwaarden stellen. Als hij bepaalde mensen niet mag weigeren, zullen zijn gasten klagen dat de sfeer aangetast wordt en dus voortaan wegblijven.”

„Mijn punt is dat je verdere uitzonderingen op het maken van onderscheid niet mag uitsluiten. Ik noem het voorbeeld van de camping, maar er zijn nog tal

## Coalitie twist over plaats homo in wet

(Van onze redactie binnenland)  
DEN HAAG — CDA en PvdA twisten over de vraag wat voor gevolgen de Wet Gelijke Behandeling heeft voor de positie van homoseksuelen die werken bij orthodox-christelijke instellingen. De Tweede Kamer debatteert deze week over de wet.

Beide fracties steunen wel het wetsvoorstel waarover de coalitie in de zomer van 1990 overeenstemming bereikte. Het Kamerdebat moet echter uitwijzen of ze elkaar ook nog kunnen naderen op het punt van de interpretatie van hetgeen in de wet wordt vastgelegd.

De Wet Gelijke Behandeling draait niet alleen om het bestrijden van discriminatie op grond van seksuele geaardheid. Ook het verbieden van discriminatie in verband met ras of huidskleur zijn in de wet opgenomen. Maar

de positie van homoseksuelen bij christelijke instellingen is juist de kwestie die veroorzaakt heeft dat het een jarenlang slepende discussie is geworden.

In het wetsvoorstel dat de Kamer vanaf morgen behandelt, is vastgelegd dat iemand niet op grond van 'het enkele feit' van homoseksuele geaardheid als werknemer geweerd mag worden. PvdA-woordvoerder Kalsbeek zegt daarover dat deze erkenning van de homoseksuele geaardheid ook inhoudt dat men zijn leven daarnaar mag inrichten, bij voorbeeld het samenwonen met een partner. Het kamerlid Krajenbrink, die namens het CDA het woord zal voeren, geeft echter een engere interpretatie.

OP PAGINA 3:  
Schutte: 'Wetgever holt onderwijsvrijheid uit'.

## Commissie toetst praktijk gelijke behandeling

De Wet Gelijke Behandeling verbiedt discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, hetero- of homoseksuele gerichtheid en de burgerlijke staat. Het is een uitwerking van artikel 1 van de Grondwet. Het verbod op discriminatie geldt voor uiteenlopende instellingen als bedrijven, scholen, sportverenigingen en ziekenhuizen.

Op het verbod zijn uitzonderingen mogelijk. Zo mag onder meer een bedrijf bij een sollicitatie de voorkeur geven aan een vrouw om de achterstand van vrouwelijke werknemers weg te werken. Een huisbaas die een

kamer verhuurt mag iemand weigeren. De overheid mag zich niet mengen in kerkelijke aangelegenheden.

Voornaamste punt van discussie is echter de mogelijkheid voor godsdienstige, levensbeschouwelijke en politieke instellingen aan werknemers eisen te stellen die de instellingen van belang achten voor de vervulling van een functie. Voorwaarde is wel dat dergelijke eisen niet leiden tot onderscheid op één van de bovengenoemde gronden. Een speciaal in te stellen Commissie Gelijke Behandeling toetst op verzoek of op eigen initiatief of in concrete gevallen sprake is van ongelijke behandeling. Bij de rechter kan de persoon of organisatie dan worden aangeklaagd.

van andere praktische voorbeelden te noemen. De samenleving is veel te complex om in vastomlijnde uitzonderingen in een wet vast te leggen.”

Naast dit praktische argument, noemt Schutte nog een principiële reden om de wet af te wijzen. Een belangrijk grondrecht, de vrijheid van onderwijs, wordt ingeperkt ten gunste van gelijke behandeling. Zo zet je volgens Schutte als wetgever de deur open naar een verdere uitholling van dit recht.

„Dat ligt vooral bij christenen erg gevoelig, omdat die hard gevochten hebben voor de vrijheid van onderwijs. Wie weet wat er verder nog staat te gebeuren op dit punt. Vandaar ook dat de onderwijspecialisten van het CDA zoveel moeite hebben met deze regeling.”

Hoe de praktijk er na invoering van de wet zal uitzien, weet Schutte niet. „Daar is geen enkele zekerheid over. Ik verwacht dat het allemaal niet zo'n vaart zal lopen, maar waar het uiteindelijk op uitkomt, weet niemand. Het is een open-einderegeling, waarvan nu eens niet de vraag is hoeveel geld het kost, maar wat het effect ervan is op de vrijheid van burgers. Heel bizar.”

## PvdA stemt in met homovijandig voorstel

BERNADETTE DE WIT

Dinsdag begint het debat over de Wet Gelijke Behandeling in de Tweede Kamer nadat de wetgeving meer dan een decennium stakte in politiek geharrewar. De confessionelen lijken te hebben gewonnen.

Het wetsvoorstel is een uitwerking van artikel 1 van de Grond-

wet, dat de deelname op gelijke voet aan het maatschappelijk leven bevordert door bescherming te bieden tegen discriminatie op grond van godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, hetero- of homoseksuele gerichtheid of burgerlijke staat.

De algemene Wet Gelijke Behandeling verbiedt onderscheid op deze gronden, behoudens wettelijke uitzonderingen. Zo geldt het verbod niet in gevallen waarin het geslacht bepalend is of waar bescherming van vrouwen in verband met zwangerschap en moederschap nodig is; ook in gevallen waarin de huidskleur bepalend is, maakt de wet een uitzondering. De meest controversiële uitzondering betreft de rechtsverhoudingen binnen kerkgenoot-

schappen en het geestelijk ambt.

Het CDA zal deze week riant achteroverleunen, want de vrijheid van de confessionelen wordt niet aangetast. CDA-woordvoerder Krajenbrink: „Het wetsvoorstel heeft onze instemming en is een uitvloeisel van het regeerakkoord.”

Het wetsvoorstel houdt in dat een homoseksueel die bij een bijzondere school solliciteert, weliswaar niet mag worden gediscrimineerd op "het enkele feit" van zijn of haar seksuele gerichtheid, maar zodra iemand openlijk homoseksueel samenwoont of zich herkenbaar zo gedraagt, zijn dat biokomende omstandigheden en kan er weer wel onderscheid worden gemaakt.

Krajenbrink: „We hebben in Nederland eeuwenlang gevochten voor de vrijheid van godsdienst en onderwijs. Daarom kan het belang van de bijzondere school, zoals geïnterpreteerd door het bestuur, zwaarder wegen dan het belang van het ongehuwd of homoseksueel samenlevende individu. Een schoolbestuur kan immers eisen stellen aan gedragingen die niet verenigbaar zijn met de grondslag

van de school.”

De VVD stelt zich principieel op en maakt bezwaar tegen de inbreuk die kerkgenootschappen en bijzondere scholen met deze wet in de hand kunnen maken op de persoonlijke levenssfeer van ongehuwd samenwonenden en homoseksuelen.

Tweede-Kamerlid Len Rempt-Halmans (VVD) vindt dat werk en seksueel leven gescheiden moeten zijn; al geldt dat voor heteroseksuelen evenzeer als voor homo's. „Het is niet de bedoeling dat een bijzondere school mij veroordeelt tot een seksloos leven. Ongehuwd zwangere vrouwen mag je er ook niet uitmieten, gedwongen door de richtlijn van de EG. Daarvan zegt het kabinet: dat aanvaarden we, ook al komt klein-rechts in verzet. Maar als het om homoseksuelen gaat, mag het weer wel. Het is meten met twee maten.”

De Partij van de Arbeid is snel klaar. Die gaat voorstemmen. Ella Kalsbeek is "blij" met het wetsvoorstel dat er nu ligt en noemt het wetsvoorstel "verantwoord".

Volgens Louise Groenman (D66) is dat eigenlijk onmogelijk, want op grond van hun eerdere voorstel zou de PvdA het met Groenmans

amendementen eens moeten zijn. De VVD en Groen Links steunen D66, maar voor een meerderheid is ook de PvdA nodig. Groenman: „Ze hebben het laten afweten omdat de coalitie dichtgetimmerd zit.”

De lijst met amendementen van Louise Groenman begint met het schrappen van het al eerder genoemde "enkele feit" van de homoseksuele gerichtheid. Verder stelt Groenman de term seksuele gerichtheid voor in plaats van hetero- of homoseksuele gerichtheid, zodat ook pedo's door de wet worden beschermd. Daarnaast - en daar is consternatie over ontstaan - vindt D66 dat ook de overheid zich moet verplichten tot gelijke behandeling, want daar wordt in christelijke gemeenten de hand mee gelicht. En als het aan Groenman ligt, mag de rechter alleen gemotiveerd afwijken van het oordeel van de commissie gelijke behandeling.

Ook Rempt-Halmans ergert zich aan de deemoedige opstelling van de PvdA: „De grens voor liberalen is de huisdeur, maar de PvdA gaat nu akkoord met de botsing van het grondrecht van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer met het grondrecht van de vrijheid van godsdienst. Ik lees daaruit: je

mag wel homo zijn, maar je mag het niet doen. Ik wil alsnog horen hoe dat zit. Het CDA zegt dan: dat is casuïstiek en daar willen we vanaf. Maar voor ons is het een principe dat een schoolbestuur niet zwaarder telt dan een individu. Als die bezwaren niet worden weggenomen, stemt mijn fractie tegen.”

Daarentegen zal Groenman voorstemmen, zelfs al worden haar amendementen niet aangenomen: „Er moet een wet zijn.”

Peter Lankhorst (Groen Links) gaat op zijn beurt de regering doorzagen over de "enkele feit"-constructie: „Hoe breed is die? Als het smal blijkt te zijn, dan maakt mijn fractie bezwaar, maar als de samenhang tussen homoseksuele gerichtheid en relatievorming of liefdesuitingen wordt erkend, dan mag het van mij blijven staan.” Lankhorst klinkt optimistischer over het plenaire debat dan Rempt en Groenman: „Ik heb er wel zin in. Voor mij ligt het nog niet vast. Je kan niet zeggen, zoals de PvdA en het CDA doen: het staat in het regeerakkoord.” Met het oog op dat laatste, weet Lankhorst nog niet wat hij gaat doen als het allemaal ongunstig uitpakt: „Ik maak de afweging van hoe ik stem liever na het debat.”

HP/de Tijd op Zondag 7/2



## Nieuwe Wet Gelijke Behandeling kan rechters nog veel werk gaan bezorgen

# Praktijk anti-discriminatie wet onduidelijk

Van onze verslaggever  
DEN HAAG — Een week nadat de politiek in een tam, maar niet-temin historisch debat een streep zette onder de slepende euthanasie-discussie, buigt de Tweede Kamer zich opnieuw over een immaterieel vraagstuk dat de gemoederen al jaren bezighoudt: de Algemene Wet Gelijke Behandeling.

Het wetsvoorstel dat deze week ter discussie staat, geeft de logische spanning weer tussen de waarden 'vrijheid' en 'gelijkheid'. 'Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld', zegt artikel 1 van de Grondwet. Artikel 23 van de Grondwet garandeert de vrijheid van onderwijs en impliceert dat bijzondere scholen een docent mogen weigeren of ontslaan, als deze persoon onverenigbaar wordt geacht met de grondslag van de school.

Betekent dit laatste dat een school een leraar mag weigeren of ontslaan omdat deze homoseksueel is? Of heet dit discriminatie? De regeringsfracties CDA en PvdA hebben in de formatieperiode van het kabinet een tijdje over dit soort vragen gestoeid. Begin oktober 1989 sloten ze een compromis, waarvan de strekking luidt dat bijzondere scholen en levensbeschouwelijke instellingen aan hun personeel (en leerlingen) alleen eisen mogen stellen die nodig zijn voor de verwezenlijking van de grondslag van de school of instelling.

'Ze mogen geen eisen stellen die te maken hebben met het enkele feit van politieke gezindheid, ras, geslacht, hetero- of homoseksuele gerichtheid of burgerlijke staat', luidde de tekst van het CDA/PvdA-akkoord. Zo staat het straks in de wet, want de zaak is dermate voorgekoekt door de regeringsfracties dat er aan deze formulering niet meer zal worden gesleuteld. Wat dat aangaat, is de uitkomst van het kamerdebat even

voorspelbaar als het debat van vorige week over de euthanasie.

Conform hun traditie zullen SGP, GPV en RPF laten horen dat hiermee de vrijheid van het bijzonder onderwijs in het gedrang komt. Zij zullen zich daarbij ongetwijfeld beroepen op het advies van de Raad van State. Die stelt: 'De essentie van de grondwettelijk gegarandeerde benoemingsvrijheid is nu juist dat het oordeel over de vraag welke factoren voor het functioneren ten dienste van de realisering van de grondslag relevant zijn, aan het bevoegd gezag worden overgelaten. De wetgever noch de rechter mag zijn oordeel ter zake aan het bevoegd gezag opleggen.'

Het kabinet schuift deze kritiek terzijde. Dit lijkt een bevestiging van de in PvdA-kring alom gehoorde stelling dat de sociaal-democratie in oktober 1989 met dit wetsvoorstel een fraaie overwinning heeft geboekt op de christendemocratie.

Maar er zit een adder onder het gras. In de memorie van toelichting schrijft het kabinet dat de te stellen eisen aan de leerkracht ook betrekking kunnen hebben op 'omstandigheden die niet rechtstreeks voortvloeien uit de vervulling van de functie binnen de instelling, maar daarvoor wel van belang zijn'.

Wat de bewindslieden Dales, Hirsch Ballin, d'Ancona, Ritzen en Ter Veld hiermee bedoelen, wordt iets duidelijker uit het voorbeeld dat ze zelf geven: 'Dit betekent dat bijvoorbeeld een bijzondere school wel een leraar mag weigeren als voor die functie nodig is dat de betrokkene — ook blijkens zijn of haar gedragingen — de tot die grondslag te rekenen seksuele moraal onderschrijft.'

Met dit soort teksten schieten we natuurlijk niets op, verzucht D66-kamerlid Groenman. 'Want dan moet je je als homoseksuele leraar toch nog afvragen of je op zaterdagmiddag met je vriend over de markt kunt lopen. Deze wet biedt weinig rechtszekerheid en lijkt

mooier dan zij is.'

Haar VVD-collega Rempt vindt het zelfs een achteruitgang ten opzichte van de huidige wetgeving. 'Want wat is de seksuele moraal? Betekent dit dat ik in een sollicitatiegesprek antwoord moet geven op de vraag of ik lesbisch ben? En betekent het dat ongehuwd samenwonen een reden voor ontslag kan zijn, zodra samenwonen niet past binnen de seksuele moraal?'

'Het is precies omgekeerd met wat er bij de euthanasie is gebeurd', analyseert Groenman. 'Daar kreeg het CDA de theorie — euthanasie blijft volgens de wet strafbaar — en de PvdA de praktijk. Hier krijgt de PvdA de theorie en het CDA, vrees ik, de praktijk.'

De PvdA had zich nooit moeten laten ringeloren met de zinsnede dat homoseksuelen niet mogen worden geweigerd 'op grond van het enkele feit' dat ze homoseksueel zijn, vinden VVD, D66 en Groen Links. In de nieuwe wet had gewoon heel duidelijk moeten staan dat er geen onderscheid mag worden gemaakt tussen hetero- en homoseksuelen. Groenman: 'Met dat begrip enkele feit ga je glijden. Want dan heb je het meteen over de bijkomende omstandigheden. En die bijkomende omstandigheden hebben er niets mee te maken.'

Het kabinet stelt in zijn reactie op het advies van de Raad van State dat met 'bijkomende omstandigheden' alleen rekening mag worden gehouden 'voor zover ze relevant zijn voor het functioneren binnen de instelling en gelet op het doel van die instelling'.

Hoe verhoudt dit zich tot de aangehaalde passages in de memorie van toelichting? 'Homoseksueel? Je mag het wel zijn, maar je mag het niet doen', interpreteert Rempt. 'En daarmee krijgt de CDA-achterban zijn zin.' De bejaardenverzorger, die wordt ontslagen omdat hij een vriend heeft, schiet niets op met de wet.

De nieuwe wet moet op 1 januari 1994 van kracht zijn. Een speciale Com-

missie Gelijke Behandeling ziet toe op de naleving. In die onafhankelijke commissie zitten deskundigen die behoren te voldoen aan de eisen voor benoembaarheid tot rechter. Van een vertegenwoordiging van politieke en maatschappelijke sectoren in die commissie kan 'in de strikte betekenis van het woord' geen sprake zijn, verzekert het kabinet.

De Wet Gelijke Behandeling gaat over meer dan over homoseksuelen en christelijke scholen, en PvdA-fractiespecialist Kalsbeek laat niet na dit te beklemtonen: 'De wet is een grote sprong voorwaarts in de bestrijding van rassendiscriminatie. In geval van discriminatie op grond van ras ben je met deze wet niet langer afhankelijk van de vraag of het Openbaar Ministerie er een zaak van maakt. Je kunt zelf naar de Commissie Gelijke Behandeling stappen en er een zaak van maken.'

Premier Lubbers zei bij de presentatie van het wetsvoorstel dat deze nieuwe anti-discriminatie wet aan burgers een verbeterd en scherper instrument biedt om in geval van discriminatie bij de rechter het gelijk te halen.

Dat het laatste woord aan de rechter is en niet aan de wetgever, staat vast. Waterdichte anti-discriminatie wetgeving is praktisch onmogelijk. Kwaadwillende werkgevers zullen zich altijd in bochten wringen: de seksuele gerichtheid, de huidskleur of de burgerlijke staat deden er helemaal niet toe bij de ontslagvraag. Ze zullen zeggen dat betrokkene slecht functioneerde, niet binnen het team paste of dat door het gerezen geschil de bestaande arbeidsverhoudingen dermate verstoord zijn geraakt dat verlenging van het dienstverband onmogelijk is geworden.

De kunst van het wetgeven is dat je dit grijze gebied waarin de rechter opereert niet al te groot maakt. Of het wetsvoorstel van CDA en PvdA in dit opzicht geslaagd mag heten, zal nog moeten blijken.

JOHN WANDERS

## Wet gelijke behandeling na tien jaar strijd naar Kamer

Door onze redactie onderwijs

DEN HAAG, 9 FEBR. Na ruim tien jaar strijd wordt de Wet gelijke behandeling deze week door de Tweede Kamer behandeld en — zeer waarschijnlijk — aangenomen. De streng christelijke scholen, die op grond van hun gereformeerde geloof geen ongehuwd samenwonende of homoseksuele leerkrachten op hun scholen wensen, hebben altijd fel geprotesteerd tegen de mogelijkheid dat zij deze personen toch zouden moeten accepteren voor de klas. Maar de strijd is geluwd omdat de definitieve versie van de wet de mogelijkheid aan bijzondere scholen biedt om „eisen te stellen die (...) nodig zijn voor de verwezenlijking van haar grondslag”, als die eisen maar niet leiden tot discriminatie „op grond van het enkele feit van politieke gezindheid, ras, geslacht, hetero- of homoseksuele gerichtheid of burgerlijke staat”. Veel gereformeerde scholen beschouwen deze bepaling als een voldoende garantie voor hun identiteit.

„Het gaat bij ons namelijk niet om het enkele feit. Leer en leven moeten bij ons in overeenstemming zijn”, zegt N.J. Nijkamp van de aan het GPV verwante Landelijke Vereniging van Gereformeerde Scholen (LVGS), waarin de gereformeerde vrijgemaakte besturen van 115 basis-

scholen en 15 scholen voor voortgezet onderwijs zijn verenigd. „Een leerkracht kan niet de gereformeerde levensovertuiging uitdragen als hij die niet zelf voorleeft. Een ongehuwde leraar kan dus niet lesgeven op een gereformeerde school.” Nijkerk verwacht dat de rechter, die de bepaling uiteindelijk zal moeten interpreteren, deze opvatting zal

### Christelijke scholen houden mogelijkheid 'eisen te stellen'

volgen. Hij beklemtoont wel dat een beroep op de bepaling alleen mogelijk zal zijn als de identiteit van de school sterk is en algemeen wordt gedragen door de leraren en ouders. „Voor sommige andere christelijke scholen zal dat een stuk moeilijker zijn omdat daar binnen de school wel verschil van mening over de identiteit bestaat.”

Na tien jaar strijd is er in gereformeerde kring „een zekere mateheid” gaan heersen. Nijkerk: „Je krijgt nu de neiging om om vooral naar het resultaat te kijken. En dan zeg ik: in vergelijking met de voorgaande ontwerpen is dit de minst slechte versie.” Maar de LVGS blijft een principieel te-

genstander van de wet. Nijkamp: „Net als de Raad van State vragen wij ons af waarom het allemaal nodig is. Het is een opgeklopte zaak. Een politiek compromis dat wordt behandeld omdat het nu eenmaal op de agenda staat. En ons principiële bezwaar is dat wij in een uitzonderingsbepaling worden opgenomen. Eigenlijk wordt tegen ons gezegd: 'het is principieel verkeerd wat u doet, maar we zullen toch maar een uitzonderingje maken'. Terwijl wij het zien als een grondrecht: de vrijheid van onderwijs.”

In de aan de SGP verwante Vereniging voor Gereformeerde Schoolonderwijs (VGS), met 122 basisscholen en 22 scholen voor voortgezet onderwijs, is de ongerustheid over de praktische consequenties van de wet groter. P. Hugense van de VGS: „Vrees is een slechte raadgever, maar wij vrezen dat de rechter de wet wel in beperkte zin zal toepassen. Je kunt met de bepalingen in de wet tenslotte alle kanten op. Misschien dat het bijvoorbeeld voor docenten godsdienst mogelijk blijft om bepaalde groepen uit te sluiten maar voor een leraar gymnastiek is dat voor de rechter wellicht een heel ander verhaal. Voor ons zou dat echter een miskenning zijn van de eenheid van leer en leven. We moeten het maar afwachten.”

### Rempt mag van VVD weer drammerig zijn

'Kennelijk zitten ook bij de VVD nog mensen die moeite hebben met homoseksualiteit', zei het liberale kamerlid Len Rempt juni 1989 tegen de *Haagsche Courant*. De verslaggever had geïnformeerd naar haar wankelende positie in de nationale politiek; de verkiezingen waren in zicht en het had er alle schijn van dat de geïnterviewde niet zou terugkeren in de Tweede Kamer.

Rempt had van VVD-voorzitter Ginjaar in weinig verullende termen te

uitgesloten was. De VVD was haar 'drammerige' opstelling in het debat over de Wet Gelijke Behandeling meer dan zat, luidde de verklaring van Ginjaar.

Sinds jaar en dag spitst het politieke debat over die wet zich toe op de vraag in welke mate de overheid moet voorkomen dat bijzondere scholen homo's weigeren of ontslaan. Rempt vindt dat er geen onderscheid mag worden gemaakt tussen homo's en hetero's en daarmee basta. Vier jaar geleden nog een *tricky* positie voor een VVD-politica, zo bleek.

Dankzij een stevige lobby van haar kamercentrale, Leiden haalde Rempt

wel de kandidatenlijst voor de verkiezingen van 1989, maar een verkiesbare plek zat er niet meer in. Daar hielp niets aan. Geen 'roze' campagne van mini-advertenties: 'Als je dan toch VVD stemt, stem Len Rempt'. Noch een publicitair offensief. Solidaire collega's in de fractie lieten de machinaties rond haar kandidaatstelling uitlekken naar de *Gay Krant*.

Door de breuk met het CDA over het reiskostenforfait verhuisde de VVD met een uitgedunde fractie naar de oppositiebanken. De kater bij de liberalen was immens. De een na de ander hield de landelijke politiek voor gezien: Nijpels, de Grave, Korthals Altes, Nijhuis, Hermans, Voorhoeve, Koning, Laxtermann.

Zo kwam het dat Rempt, na een jaartje langs de zijlijn, kon terugkeren naar Den Haag. Ze werd met open armen en veel bloemen ontvangen. 'Grote vreugde in de fractie', memoreert ze zelf. Ze kwam terug op de dag dat Loek Hermans afscheid, nam van de Kamer. De voorzitter van de parlementaire pers schertste in zijn rede tot Hermans dat de VVD terecht een uitbundige receptie had georganiseerd om de rentree van Len te vieren.

Ginjaar is intussen definitief vervangen als partijvoorzitter. Sinds de voor de VVD traumatische openbare partijvergadering in 'de Buitensociëteit' te Zwolle in het voorjaar van 1990, stond hijzelf op een zijspoor. Na Zwolle heette Ginjaar een *lame duck*, of liever: *Lamme Len*. En de Wet Gelijke Behandeling? Vandaag, morgen en overmorgen sluit de Tweede Kamer, na dertien jaar discussie, het dossier over de homoseksuele leerkracht en de protestants-christelijke school af met de aanvaarding van een door de regeringsfracties ontworpen wet. Namens de VVD zal fractiespecialist Rempt betogen dat dit wetsvoorstel niet ver genoeg gaat, omdat het veel te veel ruimte laat aan bijzondere scholen en christelijke instellingen die homoseksuelen willen weren. 'Mijn fractie staat unaniem achter mij', zegt ze onpetoren. 'Zo is het'. Vult de

### Homo-straf

Aan het heldere artikel over de Wet Gelijke Behandeling in de *Volkskrant* van 8 februari wil ik nog één punt toevoegen.

Door voorstanders, uit confessionele kring, van het huidige wetsontwerp wordt gesteld: 'j kent toch van te voren de christelijke, joodse of islamitische grondslag van de instelling, dus moet j daar maar niet solliciteren.'

Behalve dat hiermee een deel van de arbeidsmarkt in de onderwijs- en zorgsector voor openlijkheden homoseksuelen ontoegankelijk wordt, is er nog een bezwaar.

Velen kunnen pas op latere leeftijd hun homoseksualiteit accepteren en vorm geven. Homoseksualiteit zal zich dan tijdens een aangegaan dienstverband manifesteren. Het gevolg kan dan ontslag zijn als homoseksueel gedrag binnen de buiten de instelling voor de werkgever zichtbaar wordt. Deze straf op homoseksueel gedrag dreigt illegaal te worden.

AMSTERDAM Bob van Schijnd



Rempt

VK 9-2



## D66-kamerlid brengt partij in verlegenheid SGP spot straks met mensenrechten

Van onze verslaggever  
DEN HAAG — D66 vindt dat de SGP moet worden ontbonden als deze partij in de statuten gaat vastleggen dat vrouwen geen lid kunnen worden. In dat geval schendt de Staatkundig Gereformeerde Partij, met drie mannen vertegenwoordigd in de Tweede Kamer, 'fundamentele mensenrechten', zei het D66-kamerlid Groenman gisteren tijdens het debat over de Algemene Wet Gelijke Behandeling.

Deze wet laat zich niet uit over discriminatie door politieke partijen. Maar op grond van het VN-verdrag tegen vrouwendiscriminatie, dat door Nederland is bekrachtigd, kan de overheid met succes stappen ondernemen tegen de SGP, als de partij formeel vrouwen gaat weren, aldus Groenman.

De partij zou dan zelfs ontbonden kunnen worden.

Binnen de SGP woedt al jaren een discussie over de rol van de vrouw. Vorige maand sprak een grote meerderheid van de kiesverenigingen zich uit tegen het vrouwenlidmaatschap. Het partijbestuur beraadt zich over deze uitspraak. Het is mogelijk dat 'de statuten worden vernieuwd', wordt in SGP-kring gezegd. Nu mogen vrouwen nog lid worden van de partij. In de praktijk maakt bijna niemand gebruik van deze mogelijkheid. Het gaat volgens om hooguit twintig leden.

Het SGP-kamerlid Van den Berg, woordvoerder van zijn partij bij het debat over de gelijke behandeling, was duidelijk in verlegenheid gebracht door de aanval van Groenman, die ge-

steund werd door collega Lankhorst van Groen Links. 'Ik heb kennis genomen van uw opmerking', zei hij in eerste instantie. Toen Groenman bleef aandringen op een reactie, zei Van den Berg dat vrouwen en mannen weliswaar 'volstrekt gelijkwaardig, maar niet gelijk' zijn. Volgens hem hebben man en vrouw 'niet dezelfde roeping'.

Lankhorst wees er op dat de SGP dubbelhartig is. Vrouwen zijn niet welkom op vergaderingen, mogen geen kandidaat zijn voor gemeenteraden of de Tweede Kamer, maar ze zijn wel goed genoeg om hun stem op de partij uit te brengen. Onderzoekers hebben uitgewezen dat de SGP zeker één en mogelijk zelfs twee van de drie kamerzetels te danken heeft aan vrouwelijke kiezers.

Minister Dales (binnenlandse zaken) keurde gistermiddag voornemens binnen de SGP af om vrouwen het lidmaatschap van die partij te ontzeggen. „Naar mijn mening gooit een politieke partij die vrouwen uitsluit van het lidmaatschap haar eigen glazen in, zeker op termijn.“

Dales stelde zich op het standpunt dat het kabinet zich hoedt voor bemoeienis met eisen die politieke partijen stellen bij toelating tot het lidmaatschap. Dales en minister Hirsch Ballin (justitie) vinden dat de rechter zich er maar over moet uitspreken of de SGP

## Dales keurt houding van SGP af

met het weren van vrouwen handelt in strijd met de wet.  
D66-Kamerlid Groenman bracht dit element in de discussie op grond van het Vrouwenverdrag van de Verenigde Naties, dat voorschrijft dat aan vrouwen geen belemmeringen mogen worden op-

gelegd bij het deelnemen aan het politieke leven. Hirsch Ballin meent dat Nederland aan zijn verdragsverplichtingen voldoet, omdat er wettelijke bepalingen zijn op grond waarvan vrouwen die zich benadeeld voelen een juridische procedure kunnen beginnen.

Dales bracht nadrukkelijk naar voren dat de regering er een groot voorstander van is dat vrouwen meer aan het politieke leven deelnemen dan momenteel het geval is. Binnen de SGP leeft in toenemende mate de overtuiging dat vrouwen geen functie in de politiek behoren te hebben.

## Coalitie vindt homoseksualiteit geen reden voor ontslaan leraar

Van onze verslaggever  
DEN HAAG — Een christelijke school kan een leerkracht niet ontslaan omdat hij 'zijn homoseksualiteit uit, er zich naar gedraagt, een relatie aangaat en samenwoont'. Dit standpunt van de PvdA-fractie werd dinsdag in de Tweede Kamer op de eerste dag van het debat over de Algemene Wet Gelijke Behandeling gesteund door coalitiegeenoot CDA.

De twee regeringsfracties probeerden hiermee onzekerheid bij VVD, D66 en Groen Links weg te nemen over de speelruimte die de nieuwe anti-discriminatiewet laat aan scholen en andere christelijke instellingen die homoseksuelen willen weren. In zijn toelichting op het wetsvoorstel stelt het kabinet impliciet vast dat een homoseksuele leerkracht ook onder de nieuwe wetgeving in de problemen kan komen door zijn gedrag buiten school.

Volgens de oppositiepartijen VVD en D66 pakt de wet op deze manier discriminerend uit voor homoseksuelen. Niet

alleen PvdA-woordvoerder Kalsbeek sprak tegen dat de wet zo eng geïnterpreteerd moet worden. Ook haar CDA-collega Krajenbrink onderstreepte dat de nieuwe wet aangeeft dat er geen onderscheid mag worden gemaakt op grond van 'het enkele feit' dat iemand homoseksueel is. Deze formulering strekt zich volgens de CDA-fractie ook uit tot wat Krajenbrink 'het complex van gedragingen' van de betrokkene noemde. Met andere woorden: naast de seksuele gerichtheid, mag het gedrag van de leerkracht buiten school er evenmin toe doen. Zolang de leerkracht maar de grondslag van de school onderschrijft.

### Gehandicapten

Een ander discussiepunt dat dinsdag naar voren kwam in het debat over de anti-discriminatiewet, was de positie van de gehandicapten. Waarom worden gehandicapten niet vermeld in deze wet? wilde het D66-kamerlid Groen-

man weten. De gehele Kamer vindt dat gehandicapten beter beschermd moeten worden tegen discriminatie. Het kabinet moet nagaan hoe 'de veel voorkomende maatschappelijke discriminatie van gehandicapten' kan worden tegengegaan, zei de CDA'er Krajenbrink.

Maar CDA en PvdA zijn het met het kabinet eens dat de Algemene Wet Gelijke Behandeling niet geschikt is om discriminatie van gehandicapten aan te pakken. Voor gehandicapten is het maken van onderscheid soms wel degelijk zinvol. Zij kunnen bijvoorbeeld aanspraak maken op extra faciliteiten. De Algemene Wet Gelijke Behandeling, een zwaar bevochten compromis van CDA en PvdA, verbiedt elk onderscheid op grond van politieke gezindheid, ras, geslacht, hetero- of homoseksuele gerichtheid of burgerlijke staat.

De drie kleine christelijke partijen SGP, RPF en GPV zullen tegen het wetsvoorstel stemmen, omdat volgens deze fracties de vrijheid van onderwijs en van godsdienst in gevaar komt.

## Oppositie ruziet over 'gelijke behandeling'

(Van onze Haagse redactie)  
DEN HAAG — De oppositiepartijen in de Tweede Kamer hebben forse kritiek op het wetsvoorstel gelijke behandeling, dat discriminatie dient tegen te gaan. VVD, D66 en Groen Links vreesden dat christelijke scholen in de praktijk homoseksuele onderwijzers kunnen weigeren of ontslaan. De kleine christelijke partijen menen juist dat de vrijheid van onderwijs door de nieuwe wet wordt aangetast. CDA en PvdA gaan akkoord met de regeling, waarover al 12 jaar gediscussieerd wordt.

Dit bleek gisteren in de Tweede Kamer bij het begin van de behandeling van het wetsvoorstel, dat een uitwerking is van het discriminatieverbod in het eerste artikel van de Grondwet. De kritiek van alle oppositiepartijen spitst zich toe op een passage in de nieuwe wet. Daar in staat dat christelijk scholen geen onderscheid mogen maken op grond van 'het enkele feit' van leermans politieke gezindheid, ras, geslacht, hetero- of homoseksuele gerichtheid of burgerlijke staat.

VVD, D66 en Groen Links zijn

vooral geschrokken van de toelichting van de regering op de betekenis van 'het enkele feit'. In de praktijk mogen namelijk wel 'bijkomende omstandigheden' meegewogen worden bij de aanstelling of het ontslag van een leerkracht, zoals de 'seksuele moraal'. Deze moet overeenkomen met de identiteit van de school. Strenge christelijke scholen kunnen op basis van deze wetstekst homoseksuele onderwijzers die verder aan alle onderwijsvereisten voldoen, toechtwijzen, omdat hij of zij niet met een seksgeenoot 'gearmd over de markt loopt' (D66), zo vreesden de niet-christelijke oppo-

nitiepartijen. De VVD'er Rempt bekeld deze constructie door te stellen dat de wetgever zich kennelijk meer bekommert om 'het bankgeheim, het beroepsgeheim, het briefgeheim, het telefoongegeheim, dan het bedgeheim'. Volgens de oppositie heeft de PvdA moedwillig met deze formulering ingestemd, opdat op deze manier het CDA terwille van het christelijk onderwijs met de wet akkoord kon gaan. De liberalen en D66 willen de wet nu zo wijzigen, dat de scholen zich niet met de 'persoonlijke levenssfeer' mogen inlaten.

Het PvdA-kamerlid Kalsbeek

Ministers van PvdA en CDA leggen discriminatiewet verschillend uit

## Ontslagredenen homo's vraagteken

(Van onze Haagse redactie)

DEN HAAG — Het kabinet is verdeeld over de vraag of christelijke scholen homoseksuele leraren mogen beoordelen op privé-gedragingen als samenwonen. Minister Dales (binnenlandse zaken) wijst dit resoluut van de hand, terwijl minister Hirsch Ballin (justitie) vindt dat christelijke scholen van leraren mogen eisen dat ze voldoen aan de door die scholen aangehangen seksuele moraal.

Dit bleek gisteren tijdens de voortzetting van het debat over de wet gelijke behandeling, dat discriminatie wil tegengaan. De discussie spitste zich toe op de bepaling in de wet dat onderwijzers bij christelijke scholen aan bepaalde eisen dienen te voldoen, maar dat bij aanstelling of ontslag geen onderscheid mag worden gemaakt 'op het enkele feit' van politieke gezindheid, ras, geslacht, seksuele gericht-

heid of burgerlijke staat.

De oppositiepartijen VVD, D66 en Groen Links vreesden dat discriminatie van homoseksuele leerkrachten makkelijker wordt, omdat de regering in de schriftelijke toelichting van het wetsvoorstel aangaf dat bepaalde omstandigheden, zoals de 'woon- en leefsituatie' en de 'seksuele moraal' wel bij de beoordeling van de onderwijzer mee mogen tellen.

Dales kreeg de wind van voren van de kleine christelijke partijen SGP, GPV en RPF toen zij in onvervalst politiek jargon opmerkte dat „homoseksuele gedragingen zodanig mogelijk moeten zijn, dat geen mens daardoor meer in de vernieling wordt gebracht, van zijn baan beroofd of daarin niet wordt toegelaten“. Door homoseksualiteit als 'zonde' te betitelen, kan Dales als minister met deze partij-

en „niet meer van gedachten wisselen, want wij komen niet meer bij elkaar“. Dat christelijke scholen hierdoor volgens Leerling (RPF) niet meer „baas in eigen huis“ kunnen zijn, noemde hij „een aantasting van de godsdienstvrijheid, zoals wij die door de eeuwen heen in ons land hebben gehad“. De RPF'er sprak dan ook over een „dieptepunt in de Nederlandse rechtsstaat“. De klein-rechtse partijen willen dat scholen de volledige vrijheid houden bij de aanstelling van onderwijzers. De andere oppositiepartijen waren zeer tevreden met de uitleg van Dales.

CDA-minister Hirsch Ballin verschilde echter duidelijk van mening met Dales en deed pogingen het broze kabinetscompromis van CDA en PvdA overeind te houden. Van leraren bij

christelijke scholen mag van Hirsch Ballin worden verwacht dat zij „de overtuiging van de school mede dragen en uitdragen“. Dat houdt volgens de minister in dat scholen van onderwijzers wel mag verlangen dat zij zich aan de vastgestelde opvattingen van de school houden, „inclusief opvattingen van morele aard en inclusief de seksuele moraal“.

Per school kunnen die morele eisen verschillen. De bewijslast bij ontslag van een homoseksuele leraar vanwege bijvoorbeeld samenwonen, ligt echter bij de school. „Het schoolbestuur zal moeten aantonen dat het samenwonen afbreuk doet aan het uitdragen van de overtuiging“. Lankhorst (Groen Links) was teleurgesteld dat de minister „niet volmondig zegt wat de minister van binnenlandse zaken ook heeft gezegd“.



# Kabinet spreekt dubbelhartig over 'de seksuele moraal'

Van onze verslaggever  
DEN HAAG — Speelt de seksuele moraal van bestuurders van een bijzondere school een rol bij de vraag of een homoseksuele leerkracht door die school mag worden geweigerd? Nee, zegt PvdA-minister Dales van Binnenlandse Zaken. Het speelt wel een rol, stelt haar CDA-collega Hirsch Ballin. Het kabinet heet met één mond te spreken. Als een minister in de Kamer een verklaring aflegt, doet hij of zij dat namens het hele kabinet. Dat dit geen ijzeren theorie is, wordt deze week aangetoond in het Kamerdebat over de Algemene Wet Gelijke Behandeling.

Dales bestreed op de tweede dag van het debat over de nieuwe anti-discriminatiewet elke suggestie als zouden bijzondere scholen en levensbeschouwelijke instellingen aan de Grondwet het recht ontlenen zich met de privémomstandigheden van hun docenten te bemoeien. De minister maakte terloops gehakt van de kamerleden Leerling (RPF), Van den Berg (SGP) en Schutte (GPV). Het christelijke drieluik zegt homoseksualiteit als 'zonde' te beschouwen. Met die kwalificatie plaatsen deze fracties zich buiten de discussie, zei Dales woensdag in de Kamer. 'Een zwarte dag voor de democratie', repliceerde het RPF-kamerlid Leerling. 'De Algemene Wet Gelijke Behandeling betekent een ongekende aantasting van de vrijheid van godsdienst en de vrijheid van onderwijs. Het is een historisch dieptepunt voor de Nederlandse rechtsstaat.' Het gaat om de vrijheid van onderwijs, vulde het GPV-kamerlid Schutte aan.

Dales reageerde koel: 'Dit debat is voor u pijnlijk. Zo is het ook voor mij pijnlijk dat ik met drie partijen in deze Kamer, SGP, RPF en GPV, niet meer van gedachte kan wisselen over dit onderwerp.'

Kort daarvoor had Dales ruimhartig een omstreden passage in de schriftelijke toelichting van het kabinet op het wetsvoorstel ingeslikt. Het kabinet liet in de toelichting doorschemeren dat een school een homoseksuele docent kan weigeren of ontslaan als het gedrag van die docent in de ogen van de schoolbestuurders geen pas geeft. Wat bedoelt het kabinet in dit verband met 'de seksuele moraal?', vroeg het D66-kamerlid Groenman.

'In de wet zelf staat niets over seksuele moraal', antwoordde Dales droog. 'Het begrip moraal heeft geen feitelijke gestalte en kan dus geen grond zijn voor het maken van onderscheid. Tenzij men een abjecte moraal gaat propageren. Maar dan hebben we het over heel iets anders.' Dus doet het er volgens Dales niet toe of een leerkracht een openlijke relatie heeft met iemand van hetzelfde geslacht en of samenwoont met die persoon. 'Op die gronden mag niemand worden afgewezen.'

Hirsch Ballin creëerde echter nieuwe onzekerheid. 'De bijzondere school heeft de in de Grondwet verankerde vrijheid om leerkrachten aan te stellen. En de school mag daarbij haar eigen seksuele moraal als maatstaf nemen.' Als het schoolbestuur kan aantonen dat een van zijn leerkrachten de grondslag van de school niet uitdraagt, komt volgens hem het functioneren van die leerkracht aan de orde.

'Een school die homo's onverenigbaar vindt met haar grondslag, kan dus zeggen: Gij zult hier geen leerkracht zijn', spotte het VVD-kamerlid Rempt. Het 'enkele feit' dat iemand homoseksueel is, kan geen reden zijn voor weigering, antwoordde Hirsch Ballin, maar er kunnen 'bijkomende omstandigheden' zijn: 'De school moet aangeven dat men een concreet nadeel verwacht in het functioneren van de

betrokkene.' Een bijzondere school moet volgens de CDA-minister door de wetgever worden beschermd tegen werknemers die een boodschap willen uitdragen die strijdig is met de grondslag van de school.

Het kabinet liet zich door de oppositie niet verleiden tot casuïstiek. Het oordeel over concrete situaties is een zaak van de commissie Gelijke Behandeling en van de rechter, verzekerden de vijf bewindslieden die gisteren het woord voerden. Naast Dales en Hirsch Ballin, waren dit staatssecretaris Ter Veld van Sociale Zaken en de ministers Ritzen van Onderwijs en d'Ancona van WVC.

D'Ancona wees het verzoek van D66 af om ook gehandicapten onder de nieuwe wet te laten vallen. 'Dit is onmogelijk', zei ze. 'Het is heel moeilijk om deze doelgroep onder deze wet te brengen, want je hebt vele soorten handicaps.' Een slechtiende zal bijvoorbeeld ongeschikt zijn voor de functie van luchtverkeersleider en zo zal een verstandelijk gehandicapte ook voor veel functies ongeschikt zijn, aldus d'Ancona. Een zwakke argumentatie, oordeelde D66-kamerlid Groenman. 'U heeft het nu gewoon over functievereisten.'

D'Ancona weigerde echter verder te gaan dan de toezegging dat er een 'verkennend onderzoek' komt naar discriminatie van gehandicapten. Het jongerenplatform van de Gehandicaptenraad, Jopla, zal de Nederlandse staat aanklagen wegens schending van de mensenrechten. Jopla vindt het strijdig met het gelijkheidsbeginsel dat gehandicapten niet door de Algemene Wet Gelijke Behandeling worden beschermd, terwijl ze wel met regelmaat worden gediscrimineerd.

Commentaar: pagina 11

## de Volkskrant

11-2

### Gelijkere behandeling

DE ALGEMENE Wet Gelijke Behandeling, die deze week in de Tweede Kamer wordt behandeld, bemocilijkt de discriminatie naar seksuele gerichtheid, burgerlijke staat, ras, godsdienst en politieke gezindheid. De vraag is echter of deze wettelijke bescherming tegen uit intolerantie geboren ongelijke behandeling niet onnodig mager blijft en derhalve als maatschappelijke en politieke verzoening te kort zal schieten.

Zo valt te betreuren dat ook discriminatie van lichamelijk en geestelijk gehandicapten niet onder de wet komt te vallen, omdat een kamermeerderheid het D66-amendement (op weinig overtuigende gronden) zal verwerpen. Natuurlijk is voor gehandicapten een bredere beleidsverbetering nodig, waarin vaak juist wel onderscheid wordt gemaakt.

Maar er is toch veel voor te zeggen veel voorkomende vormen van discriminatie, zoals het weigeren van gehandicapten in horecagelegenheden 'wegens de klanten', via deze wet tegen te gaan. Dit tement omdat via een speciale commissie op een weinig omslachtige wijze tegen zulke miselijke praktijken kan worden opgetreden.

Het wetsvoorstel verbiedt h ontslaan of wren van persone wgens 'het enkele feit' van hu onghuwd samenwonen of homoseksualiteit. VVD en D66 vinden dat wel erg minimalistisch gefo mulceerd.

Dit geldt met name in het geve van homoseksuelen, die door bi zondere scholen of andere leven beschouwelijke organisaties kun nen worden ontslagen wegens hu gedrag buiten het werkverban Soms is dorpsroddel al genoeg o school- en stichtingsbesturen: het geweer te brengen.

De PvdA - al sinds de kabinet formatie verheugd over dit con promis met het CDA - stelde d de bescherming zich in de prakti ook zal uitstrekken tot uitingen e gedragingen van homoseksuele buiten hun werkverband. In h debat werd bepaald niet helder i welke mate dat het geval zal zij

Minister Dales (PvdA) li school- en andere besturen mi der ruimte hun werknemers o hun gedrag en leefstijl te toets dan minister Hirsch Balli (CDA). Het debat en de beteken van de wet werden daardoor nog een puzzelrubrick. Dat helpt ke nelijk wel de coalitie, maar is ge optimale manier van discrimi tiebestrijding.

RPF-kamerlid Leerling excuseert zich voor kerkelijke discriminatie van homoseksuelen

2K 12.2

## Wet Gelijke Behandeling krijgt brede steun in Kamer

Van onze verslaggever  
JOHN WANDERS  
DEN HAAG — Het driedaagse kamerdebat over de Algemene Wet Gelijke Behandeling — en speciaal de positie van homoseksuele leerkrachten in het bijzonder onderwijs — heeft donderdagavond een opmerkelijk *happy end* gekregen. Er was zowel een opgetogen oppositie als een spijtbetuiging van een orthodox christelijk kamerlid. Na gisteravond staat vast dat behalve de regeringsfracties CDA en PvdA, ook VVD en Groen Links vóór het wetsvoorstel zullen stemmen. D66 twijfelt nog.

De dubbele moraal van het kabinet, woensdag nog tastbaar, verdampde gisteravond geheel onder de woorden van

minister Dales van Binnenlandse Zaken. Haar CDA-collega Hirsch Ballin van Justitie wenste aan het verhaal van Dales geen enkele afbreuk te doen. Levensbeschouwelijke instellingen en bijzondere scholen mogen niet langer van homoseksuele werknemers verlangen dat zij hun seksuele gerichtheid verloothen, maakte Dales duidelijk.

De seksuele moraal van het bestuur van de school of instelling doet niet ter zake, gaf de bewindsvrouw aan. Over de interpretatie van de grondslag kan zelfs van mening worden verschild. Dales: 'Zo men mij dat zou vragen, ben ik bereid te zeggen dat ik inderdaad naar Gods woord en geboden wil leven. Maar niet naar de uitleg daarvan door bepaalde volksdelen, die daaronder vatten dat je in dat geval niet homofiel kunt zijn.'

Dat is aantasting van de godsdienstvrijheid, riep Klein Rechts. Nee, zei Dales, 'dit betekent niet dat met deze wet verschillende interpretaties van de Hei-

lige Schrift verboden worden. Daar is geen sprake van. De wet zegt alleen dat één gedragsinterpretatie van de Schrift niet meer kan.' Namelijk, dat homo's zondaars zijn.

Dales, zelf actief in de kerk, memoereerde dat in zeer veel kerken inmiddels theologisch is aanvaard dat een homoseksuele relatie niet strijdig hoeft te zijn met Gods woord. 'Maar er zijn voldoende voorbeelden voorhanden van individuen die in grote nariigheid worden gebracht, die ernstig leed wordt toegebracht op grond van hun homoseksuele gerichtheid. Dat willen wij niet meer laten voortgaan.'

Fractie leider Beckers van Groen Links roffelde instemmend op haar tafel toen Dales was uitgesproken. Ook de rest van de Kamer luisterde met bewondering naar de minister van Binnenlandse Zaken, die in andere debatten vaak zo nonchalant overkomt.

Dales had ook iets losgemaakt bij het

reformatoerisch kamerlid Leerling: 'Als wij in dit kader spreken over de positie van de homofiele medemens, moet ik met schaamte bekennen dat in de christelijke kerk in de loop der eeuwen heel wat fouten zijn gemaakt', zei hij. 'Ik neem daarvan de schuld op mij.'

Leerling zei al het mogelijke te willen doen 'om de homofiele medemens die waardevolle plaats in de samenleving te geven die hem toekomt'. 'Als er in de loop van dit debat of bij andere gelegenheden door mij dingen zijn gezegd, die verkeerd zijn overgekomen, dan bied ik op deze plaats mijn excuses aan.'

De woordvoerders van de oppositiefracties VVD, D66 en Groen Links stelden de zaak eerder op de dag op scherp, door het kabinet via een gecoördineerde actie expliciet te vragen of homoseksuelen binnen en buiten de school mogen uitkomen voor hun homoseksuele gerichtheid, ook als dat strijdig is met de grondslag van de school. Het D66-

## Dales: geen ontslag op grond van homoseksuele relatie

Door een onzer redacteurs  
DEN HAAG, 11 FEBR. Een orthodox-christelijke school mag een homoseksuele leraar niet ontslaan of afwijzen als deze een homoseksuele relatie heeft of samenwoont. 'Dat mag dus niet', aldus minister Dales (binnenlandse zaken) gistermiddag tijdens de voortzetting van het Kamerdebat over de Algemene wet gelijke behandeling. Dales is eerste ondertekenaar van de wet.

Volgens het wetsvoorstel, dat discriminatie verbiedt, mag een instelling op orthodox-christelijke grondslag een werknemer niet ontslaan op grond van 'het enkele feit' van homoseksuele gerichtheid. In de eerste fase van het debat zeiden de woordvoerders van VVD, D66 en Groen Links te vrezen dat deze formulering mag worden uitgelegd als: iemand mag wel homoseksueel zijn, maar het

niet in praktijk brengen. VVD-woordvoerder Rempt waarschuwde ervoor dat het wetsvoorstel kan uitlokken tot 'klikken, kletsen, konkelen en koekeleeren'.

Dales maakte een einde aan de onduidelijkheid aan de 'enkele feit'-discussie, die vooral ontstaan is door formuleringen in de schriftelijke voorbereiding van het wetsvoorstel. Op een vraag van Groen Links-woordvoerder Lankhorst draaide de minister van binnenlandse zaken eerdere standpuntbepalingen van het kabinet in de schriftelijke voorbereiding terug. 'Indien in de schriftelijke voorbereiding nog een onvolledige, niet gelukkig gekozen formule zou staan, die nu duidelijk verhelderd is, geldt wat nu gezegd is.' En tot VVD-woordvoerder Rempt zei Dales: 'De laatste gesproken woorden gelden. Mevrouw Rempt hoeft niet bang

te zijn voor meer voor discussie vatbare, eerdere uitingen.'

De Kamerleden Groenman (D66) en Lankhorst (Groen Links) toonden zich bij interruptie enigszins 'gerustgesteld' door de uitingen van Dales.

De minister maakte de kleine christelijke partijen onomwonden duidelijk dat zij wel begrijpt dat zij homoseksualiteit als zonde beschouwen maar dat zij hen daarin niet kan volgen. Volgens Dales plaatsen RPF, GPV en SGP zich door hun opstelling buiten de discussie. 'Dat is pijnlijk voor die partijen. Het is voor mij, als minister van binnenlandse zaken, ook pijnlijk om met enkele partijen wat dat betreft niet meer van gedachten te kunnen wisselen, want wij komen niet meer bij elkaar.'

Voor RPF-afgevaardigde Leer-

ling was dit aanleiding om te concluderen dat 'dit inderdaad een aantasting is van de godsdienstvrijheid'.

De door minister Dales gecreëerde duidelijkheid werd door minister Hirsch Ballin (justitie) weer wat gerelativeerd. Een docent mag op grond van het enkele feit dat hij homoseksueel is niet worden gediscrimineerd, maar wanneer er sprake is van bijkomende aspecten, dan kan er volgens Hirsch Ballin aanleiding zijn te veronderstellen dat de leraar niet langer binnen de christelijke school past.

kamerlid Groenman hield gedurende het debat vol dat Hirsch Ballin in deze vraag met een kort 'ja' of 'nee' zouden moeten beantwoorden.

Lankhorst van Groen Links zag t in dat minister Dales de vraag in het debat met RPF-kamerlid Leerling impliciet bevestigend had beantwoord en dat de CDA'er Hirsch Ballin de vraag onmogelijk met een volmondig 'ja' kunnen of willen beantwoorden.

Lankhorst: 'Laten we hier geen letje van maken. Minister Dales is haar bijdrage aan dit debat boven door ons gestelde vraag uitgesteld. Het kabinet moet nu niks meer afgeven aan de woorden van de minister Binnenlandse Zaken.'

Hirsch Ballin sloot zich onmiddellijk bij die oproep: 'Laten we dit inderdaad boven het simpele "ja" of "nee" uittillen en de zaak verder omlaten aan de Commissie Gelijke Behandeling en aan de rechter', zei hij.



# Dales markeert emancipatie homo's

Trouw 13/2 '93

door Hans Goslinga

Minister Ien Dales (PvdA) van binnenlandse zaken heeft deze week in het Kamerdebat over de wet gelijke behandeling op zeer persoonlijke wijze een mijlpaal opgericht in de emancipatiestrijd van de homoseksuelen in de Nederlandse samenleving. De eindeloze haarkloverijen over de uitleg van de wetstekst, die het evenwicht uitdrukt tussen de non-discriminatie-regel en de aanstellingsvrijheid van scholen op levensbeschouwelijke grondslag, verzonken daarbij volledig in het niet. Dales, die zonder zich er ogenschijnlijk zelf veel om te bekommeren een imago van onverschilligheid heeft opgebouwd in het parlement, steeg hier eenzaam bovenuit en liet zien dat in deze moeizame coalitie op cruciale momenten onvermoede krachten kunnen bovenkomen.

De minister schrok er niet voor terug politieke slachtoffers te maken. Dat zijn de kleine christelijke partijen, SGP, GPV en RPF, die overigens zelf krachtig aan hun isolement bijdroegen door de wet in zwaar aangezette termen als 'een zwarte dag voor de democratie' en 'een historisch dieptepunt voor de Nederlandse rechtsstaat' te veroordelen. Dat het debat beroerd voor hen zou uitpakken, stond bij voorbaat vast. Van meet af aan hebben zij bikkelhard oppositie gevoerd tegen een anti-discriminatie-wet. Vermoedelijk zullen zij komende dinsdag samen met de centrumdemocraat Janmaat als enigen tegenstemmen. Het lijkt nauwelijks twijfel dat VVD, D66 en Groen Links gaan voorstemmen. Door hun steun zullen zij als het ware een zwaardelijk liberaal gewicht aan het wetsvoorstel hangen, wat van betekenis kan zijn voor de rechter, die zich straks in concrete gevallen over de uitleg van de cruciale, door de constitutionele beperkingen onvermijdelijk vage, wetstekst moet buigen.

## Isolement

Maar meer nog dan deze vermoedelijke uitkomst maakte het debat zelf duidelijk dat deze partijen in een politiek isolement zijn geraakt, waarvan de betekenis voor hen zelf verstrekkend kan zijn. De confrontatie die Dales met hen aanging, was van een zelden vertoond kaliber. Het pijnlijke voor SGP, GPV en RPF zat vooral daarin, dat zij hen niet louter aansprak als minister maar ook als mede-christen. Dales is hervormd en actief kerklid. De



De ministers Dales en Hirsch Ballin tijdens het debat over de Wet Gelijke Behandeling.

FOTO WERRY CRONE, TROUW

aanzet tot haar splijtende actie kwam al meteen in de eerste ronde van het debat, toen zij rechtstreeks tot de woordvoerders Leerling, Schutte en Van den Berg zei: „Dit debat is voor u pijnlijk. Zo is het ook voor mij pijnlijk dat ik met drie partijen in deze Kamer niet meer van gedachten kan wisselen over dit onderwerp.”

Het is nogal wat als een minister zoiets in gemeen overleg met het parlement uitspreekt. Maar Dales trok de scheidslijn ferm en met kracht. Zij wenste niet verder te praten met partijen die homoseksualiteit als zonde beschouwen. Met die opvatting plaatsten zij zich in deze discussie in haar ogen buitenspel. In de tweede ronde van het debat ging zij nader op haar drijfveren in, toen opnieuw de eeuwige vraag in deze kwestie aan de orde kwam of de seksuele moraal van een schoolbestuur een rol mag spelen bij het aanstellen of ontslaan van een homoseksuele leerkracht. De wet kent aan de aanstellingsvrijheid van scholen geen absolute betekenis toe, zomin als aan de non-discriminatie-regel voorzover het levensbeschouwelijke onderwijsinstellingen betreft.

Dales wees evenwel op het praktische ervaringsfeit dat er zelfs over

de uitleg van de grondslag van een bijzondere school verschil van mening kan zijn. „Zo men mij dat zou vragen, ben ik bereid te zeggen dat ik inderdaad naar Gods woord en geboden wil leven. Maar niet naar de uitleg daarvan voor bepaalde volksdelen, die daaronder vatten dat je in dat geval niet homofiel kunt zijn.” Zij sprak tegen dat deze opvatting een aantasting van de godsdienstvrijheid inhoudt, het voor de drie partijen springende punt. „Dit betekent niet dat met deze wet verschillende interpretaties van de Heilige Schrift worden verboden. Daar is geen sprake van. De wet zegt alleen dat één gedragsinterpretatie van de Schrift niet meer kan.”

## Puzzel

De christen-democraten spraken deze ver gaande wetsuitleg niet meer tegen. Zij zijn tevreden met het compromis dat uiteindelijk toch de rechter het laatste woord geeft, al zal die alle interpretaties overziende nog een hele klus hebben de puzzel te leggen. Maar een concreet, individueel geval is natuurlijk wat anders dan de theoretische casus die dit debat van begin af heeft beheerst en waarvan vrijwel iedereen verwacht dat die zich in de praktijk slechts sporadisch zal voordoen.

In elk geval, als dat nog niet duidelijk was uit het abortusdebat in het begin van de jaren tachtig en het euthanasiedebat vorige week, heeft het CDA opnieuw onderstreept dat het een andere weg wil bewandelen dan de rechtzinnige satellietpartijen. Wat de electorale gevolgen daarvan zijn, zal bij de eerstkomende Kamerverkiezingen blijken. Het CDA is door de jaren heen altijd beducht geweest voor het weglopen van kiezers via de zijdeur naar 'klein rechts', maar het heeft de partij niet belet een eigen lijn te trekken. De buigingen in de richting van de kleine christelijke partijen zijn gaandeweg minder diep geworden. Ook in dat opzicht wordt de scheidslijn steeds duidelijker. Nu de grote kwesties, abortus, euthanasie en gelijke behandeling, eindelijk zijn geregeld is het de vraag hoe de onderlinge verhouding zich verder zal ontwikkelen.

Het is immers duidelijk dat SGP, GPV en RPF nu een aantal onderwerpen kwijt zijn, waarop zij de christen-democraten jarenlang krachtig konden bestoken. Het gaat te ver te zeggen dat zij nu met lege handen achterblijven, het zal toch even zoeken worden naar nieuwe grote strijdpunten. Bovendien zal het anti-discriminatie-debat in die partijen nog lang nagalmen. Is het

nu gemarkeerde isolement verkieslijk? Het is nog maar een luttel aantal jaren geleden dat de partijen kansen zagen op regeringsinvloed. In 1986 aan de vooravond van de Kamerverkiezingen leek het lang niet uitgesloten dat CDA en VVD, die samen wilden doorregeren, hun meerderheid zouden verliezen. In dat geval, lieten de politieke leiders van SGP, GPV en RPF weten, kon op hun reddende hand worden gerekend.

Helemaal irreëel waren de kansen op meeregeren niet. SGP en GPV waren al eens eerder, in 1977, te hulp geroepen om een kabinet van CDA en VVD via gedoogsteun in het zadel te houden. De opwinding over het perspectief van een intocht in de Tréveszaal was zo groot, dat SGP-fractieleider Van der Vlies al openlijk speculeerde over het stempel dat de drie op het beleid zouden kunnen drukken. Een vliegverbod voor de KLM op zondag sloot hij niet uit, met de supporterstreinen op de dag des Heren zou het afgelopen zijn en in elk geval zou hij niet meewerken aan een liberale euthanasie- en anti-discriminatie-wetgeving.

Dat veel mensen zulke maatregelen niet zouden waarderen, raakte hem niet zo. Zijn opmerkelijke antwoord was: „Wij maken dan deel uit van een meerderheid. Als kleine minderheid moeten we ons al jaren dingen laten welgevalen die ons een doorn in het oog zijn.” Klonken hierin gevoelens van revanchisme door? Het had er veel van weg en dat werpt op zijn minst een wat ander licht op het misbaar dat nu wordt gemaakt over de de'slag die aan de democratische rechtsstaat zou zijn toegebracht.

## Staphorster variant

Het feest van een 'Staphorster-variant' ging door de verrassend grote verkiezingszege van Lubbers' CDA niet door. En het tij voor de drie partijen keerde snel. In 1987 beklagden ze zich er tenminste alledrie over dat zij naar 'de rand van de samenleving' werden gedrongen. De aanleiding was het compromis van het CDA-VVD-kabinet over een wet gelijke behandeling. Vanuit zijn onvermoed streven naar consensus deed premier Lubbers toen nog een poging hen binnenboord te houden. Dales moet het vruchteloze daarvan hebben ingezien, toen ze deze week de kloof openbaarde.

# Dales topscorer van het discriminatiedebat

Door onze redacteur *WRC*  
FRANK VERMEULEN  
DEN HAAG, 12 FEBR. De GPV-afgevaardigde Schutte constateerde gisteren tijdens de laatste ronde van het marathondebat over de Wet gelijke behandeling, dat in Nederland een staatsmoraal wordt ingevoerd. Maar zelfs als hij hierin gelijk heeft, blijft het de vraag of de kleine christelijke partijen SGP, GPV en RPF zich in de praktijk werkelijk veel zorgen hoeven te maken.

De anti-discriminatie-wet die de Kamer komende dinsdag naar verwachting zal aannemen, stelt grenzen aan de mogelijkheid om onderscheid te maken op grond van ras, geslacht, politieke gezindheid, godsdienst, levensovertuiging, hetero- of homoseksuele gerichtheid en — op aandrang van de Kamer — nationaliteit. Die beperking kan in strijd komen met de andere grondrechten die burgers van Nederland vrijheid garanderen van godsdienst, vereniging en onderwijs. De wet gelijke behandeling tracht die spanning te verzoeken door enerzijds discriminatie te verbieden maar anderzijds toch mogelijkheden open te laten voor bijzondere instellingen om op „bijko-

mende omstandigheden" onderscheid te blijven maken. De mistige formuleringen werden aan weerszijden van het politieke spectrum in de Kamer met argusogen bekeken. VVD, Groen Links en D66 vreesden invoering van een dubbele moraal en de kleine christelijke partijen spraken van aantasting van de vrijheid van godsdienst.

In termen van een voetbalverslag was minister Dales (binnenlandse zaken), tevens eerste ondertekenaar van de wet, de topscorer tijdens het debat van deze week. Zij deed een poging om aan alle voorzichtige schijnbewegingen in de schriftelijke voorbereiding van de plenaire behandeling van het wetsvoorstel een eind te maken.

De angel van het wetsvoorstel zit in de mogelijke tenachterstelling van homoseksuelen in het bijzonder onderwijs op grond van hun geaardheid. De coalitiepartijen hadden hiervoor tijdens de formatiebesprekingen in 1989 in de woorden van PvdA-woordvoester Kalsbeek „pratende weg" een formulering gevonden die voor beide partijen aanvaardbaar was. Bijzondere scholen mogen eisen stellen bij het aannemen van perso-

neel, maar „het enkele feit" van homoseksualiteit mocht geen grond zijn voor weigering of ontslag. Die vage formule deed de oppositiepartijen denken aan een ontsnappingsclausule voor bijzondere scholen: men mag het wel zijn, maar niet doen.

D66-woordvoester Groenman trok een parallel met de behandeling van de Euthanasiewet vorige week: daar had het CDA de norm

## Nieuwsanalyse

gekregen doordat euthanasie formeel strafbaar blijft, terwijl de PvdA de praktijk kreeg: artsen die zich aan zorgvuldigheidseisen houden worden niet vervolgd. Bij de wet gelijke behandeling gebeurde volgens Groenman het omgekeerde: de PvdA krijgt de norm, discriminatie wordt verboden, het CDA de praktijk: orthodox-christelijke scholen mogen onder voorwaarden wel homoseksuelen werven.

Dales maakte aan alle speculaties rond de interpretatie van „het

enkele feit" snel een einde door ronduit te verklaren dat zij daar van alles onder verstaat wat volgens de kleine christelijke partijen God verboden heeft: „het enkele feit van seksuele gerichtheid slaat op de gerichtheid van een persoon in seksuele gevoelens, liefdesgevoelens, liefdesuitingen en relaties”.

Haar uitleg werd gisterenavond nog eens in plechtige bewoordingen herbevestigd door haar PvdA-collega's achter regeringstafel. Ook minister Hirsch Ballin (justitie) wilde aan Dales woorden geen afbreuk doen. Opvallend was wel dat hij de vrijheid van scholen bij het aanstellen van personeel bleef benadrukken en verder voor de praktijk wees op de mogelijkheden die er zijn om verhaal te halen bij de rechter.

Het blijft daarbij de vraag of de rechter niet voor dezelfde interpretatieproblemen zal komen te staan als de Kamer. Dales kreeg de oppositie woensdag wel op haar hand door te verklaren dat eerdere „vage niet gelukkig gekozen formuleringen" in de schriftelijke voorbereiding niet meer meetellen. „De laatste gesproken woorden gelden", zei Dales tot VVD-afgevaardigde

Rempt. Daar was ook Lankhorst (Groen Links) „blij" om. Maar de rechter zal bij de toetsing van geschillen — ondanks de bravoure van Dales — gewoon alle interpretaties in de wetgeschiedenis naast elkaar leggen om tot een oordeel te komen.

Zo gezien is er nog een parallel met de wijze waarop de euthanasie vorige week werd geregeld: de wettelijke norm is door het compromiskarakter vaag gehouden waardoor de problemen op het bord van de rechter worden geschoven.

De door de kleine christelijke fracties uitgesproken vrees voor een opgedrongen staatsmoraal is daarmee gerelativeerd. Maar de symbolische betekenis van de wet gelijke behandeling is dat aan de orthodox-christelijke enclaves een signaal wordt gegeven dat zij zich in het publieke domein moeten aanpassen aan publieke normen. Dat is overigens dezelfde eis die regering en politieke partijen ook stellen aan islamieten of leden van ethnische minderheidsgroepen. Orthodoxe-christenen kunnen wat dit betreft niet langer op een uitzonderingspositie rekenen en dat was misschien toch de historische betekenis van dit debat.



# Het 'enkele feit' volgens Dales en Hirsch Ballin

## Gereformeerden

67616-2  
vinden gat in wet

**DEN HAAG (ANP) - Gereformeerde scholen omszellen de Algemene Wet Gelijke Behandeling door van de leerkrachten te eisen dat zij lid zijn van een gereformeerde kerk. Wordt een leerkracht wegens bij voorbeeld homoseksualiteit of ongehuwd samenwonen uit de kerk gezet, dan kan de school hem of haar ontslaan. Dat blijkt uit reacties van schooldirecties op de Algemene Wet Gelijke Behandeling.**

Volgens A. Kamsteeg van de Gereformeerde Scholengemeenschap in Rotterdam (1070 leerlingen) vraagt zijn school van de leerkrachten al sinds de oprichting niet alleen dat ze de christelijke grondslag onderschrijven, maar ook dat ze lid zijn van een gereformeerde kerk. „Voor het personeel geldt dat voor 100 procent, voor leerlingen en hun ouders voor 95 procent”, aldus Kamsteeg. „Als iemand ophoudt lid te zijn van een gereformeerde kerk, is dat voor ons een glasheldere grond voor ontslag.”

Kamsteeg ziet de werkwijze van zijn school niet als alternatieve route om homoseksuelen buiten de school te houden. „De Gereformeerde School in Rotterdam hanteert deze werkwijze al zolang zij bestaat en dat is ongeveer 30 jaar.” Zo'n vijftien jaar geleden deed zich volgens Kamsteeg een geval voor waarbij een vrouwelijke leerkracht, die lid was van een gereformeerde kerk, ongehuwd ging samenwonen. Zij trad daarop zelf uit de gereformeerde kerk. Daarop is zij door de school ontslagen. Ook in een geval dat een leerkracht lid werd van een andere kerk dan de gereformeerde is door de school in Rotterdam ooit een leerkracht ontslagen.

Volgens Kamsteeg staat het streng christelijke scholen vrij lidmaatschap van een gereformeerde kerk als functie-eis te stellen. Daarmee handelen de scholen volgens hem niet in strijd met de Algemene Wet Gelijke Behandeling, die verbiedt dat schoolbesturen docenten ontslaan wegens het enkele feit dat zij homoseksueel zijn.

De kamerleden Krajenbrink (CDA), Groenman (D66) en Lankhorst (Groen Links) zijn zeer verbaasd over de benadering van de schooldirecties. Volgens Groenman blijft het discriminatie als een school een leerkracht om zijn homoseksualiteit wil ontslaan, ook als dat via het kerklidmaatschap wordt gespeeld. Zij vraagt zich daarbij bovendien af of dergelijke scholen nog wel financiële bijdragen van het rijk dienen te ontvangen.

### Achtergrond

door Eddie de Paepe

**Orthodox-christelijke scholen zullen de nieuwe Wet Gelijke Behandeling gaan ontdrukken door homoseksuele leerkrachten via een 'kerkelijke sluiproute' te ontslaan. Wordvoerders van gereformeerde vrijgemaakte scholen uit de regio bestrijden deze beschuldiging die is geuit door drie Kamerleden.**

De nieuwe wet maakt het onmogelijk leerkrachten te ontslaan op grond van hun seksuele geaardheid. Uit reacties van streng-christelijke schoolbesturen maakten kamerleden L. Groenman (D66), J. Krajenbrink (CDA) en P. Lankhorst (Groen Links) op dat zij gebruik zouden gaan maken van een 'zeer ongewenste kerkelijke sluiproute'. Deze houdt in dat een homoseksuele leerkracht eerst uit de kerk wordt gezet en vervolgens door de school ontslagen, omdat alleen lidmaten van de kerk les mogen geven.

VK 13-2

## GELIJKE BEHANDELING

De christen-democraten moesten er nooit veel van hebben en klein rechts al helemaal niet. De overheid bemoeit zich meer dan voorheen met de betrekkingen tussen burgers. Dit om discriminatie naar leefstijl, ras, godsdienst of politieke overtuiging te voorkomen en zonodig te bestraffen. Zulks wordt al gauw een inbreuk op de 'sovereiniteit in eigen kring'. Het middel is volgens veel christelijke politici erger dan de kwaal.

Schutte (GPV) vindt dat de vrijheid van godsdienst wordt aangeast, wanneer besturen van de 'School met de Bijbel' homo's en/of hokkers als werknemers moeten dulden. 'U brengt mensen in gewetensnood', riep de vrome schreeuwlelijk Leerling (RPF) minister Dales toe. Alsof discriminatie in bedrijf en beroep niet evenzeer een moreel probleem is.

Ook kleinere controverses rond tolerantie zijn vaak brisant. Moet de overheid restaurant- en discohouders verbieden gehandicapten te weren, want die zouden andere (bekrompen) klanten afschrikken? Nog niet, zegt — helaas — een kamermeerderheid, maar we gaan er wel op studeren. Mogen camping- en hoteleigenaren nog vragen of de klanten getrouwd zijn, en wel met elkaar? Dat kan gemakkelijk discriminatie naar burgerlijke staat worden. Volgens minister Hirsch Ballin moeten zulke campinghouders maar de verenigingsvorm voor hun klanten kiezen.

Schutte zag daar een treffend bewijs in hoezeer deze wet tot gekunsteldheid en vrijheidsberoving leidt. Waarom moeten christelijke campinghouders, die geen zedeloosheid op hun gras willen, zulke ingewikkelde toeren maken?

Velen vinden dat de politiek er eigenlijk nooit aan had moeten beginnen. Er komt een lawine van klachten en proefprocessen over allerlei aspecten van de wet. Er is zelfs al gefilosofeerd over de vraag of de morele eisen die aan een glazenwapper gesteld moeten worden, zwaarder zijn als hij de ramen van het kerkgebouw binnen reinigt, in plaats van alleen buiten.

— Toch biedt de wet ontegenzeggelijk

lijkt betere bescherming tegen grote en kleine, vaak nog misselijker, discriminatie. Hoeveel beter is echter de vraag, omdat allerlei jurisprudentie nog geboren moet worden. Maar vooral ook omdat de (coalitie)politiek van de wet zelf een wazige smeerboel maakt.

Niettemin, feitelijke discriminatie komt na invoering van de wet eerder in de strafrechtelijke sfeer. Een nieuwe commissie kan, op weinig omslachtige wijze, klachten gaan behandelen. Dat is met name nuttig voor die vele gevallen, die wel akelig en pijnlijk zijn, maar ook weer niet zo loebelangrijk dat gediscrimineerde mensen er een langdurige rechtsgang voor over hebben.

Over die commissie is in de politiek al veel gejuicht. Maar met name de PvdA was nog verheugder dank zij de illusie dat in de kabinetsformatie met het CDA zoveel vooruitgang werd geboekt. Er kwam een nieuwe formule, volgens welke 'het enkele feit' van iemands burgerlijke staat of seksuele gerichtheid geen reden tot ontslag of weigering bij sollicitaties mag zijn. De PvdA meende dat daarmee het beruchte geval van een homo bij het bijzonder onderwijs eigenlijk geen probleem meer was.

Bij veel PvdA-gejuich (vast onderdeel van de even permanente als succesloze propaganda) wordt de befaamde uitspraak van Jaap Burger vergeten dat afspraken met de christen-democraten 'scheten in een netje' zijn. Enkele uitspraken van die zijde na de kabinetsformatie roken inderdaad hoogst onaangenaam. Zo verbaasden VVD en D66 zich in het kamerdebat over de eerdere opvatting van minister Hirsch Ballin dat de seksuele moraal van de werknemer wel degelijk een punt van zorg voor de besturen van christelijke instellingen kan zijn.

PvdA-woordvoester Kalsbeek bezwoer in het kamerdebat dat het wetsontwerp wel degelijk homoseksuele werknemers vergaand beschermt tegen eventuele vooroordelen van hun werkgevers. De CDA'er Krajenbrink leek haar — zij het na hevige aandrang — een eindweegs gelijk te geven.

De zaak stond er voor de PvdA nog gunstiger voor toen minister Dales van Binnenlandse Zaken woensdagmiddag was uitgesproken. Zelfs haar grauwe voorleesbeurt streefde menig or toen de minister onomwonden zei dat homo's op grond van de wet voortaan dezelfde behandeling moeten krijgen als hetero's. Hun samenwonen en hun gedrag buiten het werkverband kunnen niet tegen hen gebruikt worden.

Zo leek dertien jaar *Kulturkampf* om de mate van vrijheid tot discrimineren beslecht, ten nadele van de professionele politiek. Een mooi moment, dat echter een kort en illusoir moment zou worden. Want daar besteedde minister Hirsch Ballin het rostrum, welbespraakter, helderder en deskundiger dan zijn collega Dales. Hij verbrijzelde met bewonderenswaardig gemak haar verhaal en de eenheid van regeringsbeleid.

Het enkele feit van samenwonen, ook van homoseksuelen, mag inderdaad geen reden zijn tot ontslag, gaf de minister toe. Besturen van scholen en levensbeschouwelijke instellingen moeten hun eventuele bezwaren tegen de leefstijl van hun werknemers objectiveren.

Zij mogen en moeten zich afvragen of deze nog wel geneigd en in staat zijn om de grondslag en de overtuiging van hun instelling uit te dragen, ook op het punt van de seksuele moraal. Hirsch Ballin wees erop dat het wetenschappelijk bureau van de VVD ook niet verplicht kan worden anti-liberalen in dienst te houden.

Zijn show werd nog even olijk toen hij zei met minister Dales geen enkel verschil van mening te hebben over de uitleg van de wet. Welnu, als er op dit punt eenheid van regeringsbeleid is, zijn de ministers er voortreffelijk in geslaagd daarvan een staatsgeheim te maken.

De verhalen van Dales en Hirsch Ballin sluiten elkaar niet totaal uit. Maar als de redenering van Hirsch Ballin stand houdt — en dus als regeringsstandpunt moet gelden — dan wordt het eerdere verhaal van minister Dales bijna parlementaire misleiding.

Haar — ruim bemeten — bescheming van werknemers vervleesnel als door dorpsroddel geinsreerde bestuurders gaan twijlen aan de seksuele moraal 'dus' de rechtzinnige toewijding van hun personeel.

Vier jaar lang hokken van CD en PvdA levert zo meer decibellen op dan welgeschapen politieke maatschappelijke verzoening. Het is vaktechnisch eigenlijk al eschande dat twee ministers in debat (laat staan vlak na elkaar) dezelfde materie bijna uitputterend gaan behandelen. Gebrek aan taakverdeling. En aan tolerantie.

ALS ze bovendien nog met een geheel verschillende teneur komen en Kamer en buitenwereld in royale verwarring achterlaten over de betekenis van een belangrijke wet, is het echt mis. Dan dienen beide ministers met *tieschem Ernst* te worden toesproken door een premier die — gezien het verleden — toch wel meaan kan dan een Raad van Elf.

Lubbers mag geen *Kanzler* zijn hij is wel verantwoordelijk voor eenheid van regeringsbeleid. Bovendien is het kabinet niet bedoe om in de Kamer raadseltjes op te geven, laat staan onoplosbare. Tweede termijn trok maar weinig nevel op ondanks de blijde gezichten rond Dales. Uit de woorden van Hirsch Ballin bleek dat de gelijke behandeling meer van recht dan van dit slag politici afhankelijk.

De vorige week behandelde wetelijke regeling voor de euthanasie — hoewel het een juridisch misbaksel is — vrijwel zeker voor politieke en maatschappelijke verzoening zorgen. Bij de Gelijke Behandeling, ook zo'n langdurige principieel strijdpunt, kon daar weinig van.

De PvdA-propaganda voor de coalitie maakt weinig onderscheid naar de kwaliteit van de 'opgeloste' strijdvragen. Het enkele feit dat circus Lubkok de volgende standplaats haalt, is al reden tot dank en vreugde. Hoeveel kiezen denkt de PvdA terug te winnen met het sprookje dat WAO en Gelijke Behandeling succesvol zijn afgesloten?

## Scholen ontkennen 'kerkelijke sluiproute'

67617-2

„Wij hebben het recht om mensen te benoemen die de doelstelling van de school uitdragen. Dat recht bestaat al vele jaren”, reageert directeur C. Padding van de Gereformeerde Basisschool De Wegwijzer in Hilversum. „Er wordt nu gedaan of het een soort sluiproute is om homoseksuelen te weren, maar dat lijkt nergens op.”

„Bij de benoeming wordt een leerkracht gevraagd om zich te houden aan de belofte 'een kind van de Here te zijn'. Dat staat ook in de aanstelling”, aldus Padding. „Als hij daarna zijn homoseksualiteit gaat uitdragen en praktiseren, is dat in strijd met wat hij beloofd heeft. Seksuele omgang tussen mensen van hetzelfde geslacht gaat tegen de bijbel in.”

De Hilversumse directeur stelt dat een schoolbestuur zijn eigen verantwoordelijkheid heeft. „Homoseksualiteit kan een reden zijn voor ontslag, maar er zal eerst uitgebreid met zo iemand gepraat worden. Ik kan me overigens niet herinneren dat hier ooit een homoseksuele leerkracht ontslagen is.”

M. van de Groep, voorzitter van de Vereniging voor Gereformeerd onderwijs te Bunschoten-Spakenburg, sluit zich hierbij aan. De vereniging vertegenwoordigt vijf scholen, met zo'n duizend leerlingen en een kleine zestig leerkrachten.

„De kritiek van die kamerleden is zeker niet terecht”, stelt Van de Groep. „Het criterium dat een leerkracht lidmaat moet zijn van

het kerkgenootschap is een wezenlijk onderdeel van onze identiteit, en zo oud als de vereniging. Dat is een harde voorwaarde. Maar die wordt door ons niet gebruikt om de gevolgen van de wet die ons niet aanstaan te ontdrukken. Ik vind het een gezocht argument.”

Maar wat gebeurt er als een leerkracht na zijn benoeming homoseksueel blijkt te zijn? Van de Groep: „Dan moeten we eerst met elkaar uitzoeken of zijn of haar homoseksualiteit problemen geeft. Het is namelijk niet zo dat wij mensen met een homofiele geaardheid weren. Maar homoseksualiteit praktiseren is een zonde en kan een reden voor ontslag zijn.”

Hij bestrijdt dat scholen in de toekomst de 'kerkelijke sluiproute' zullen kiezen. „De kerk heeft tot taak 'leer en leven' van de lidmaten te bewaken. Maar de kerkelijke tucht, waarmee zo iemand dan te maken krijgt, is gericht op bekering. Dat proces bestaat uit diverse fasen en neemt jaren in beslag. En het ontnemen van het lidmaatschap is de uiterste remedie.” Op het eventuele 'ontslag' door de kerk volgt automatisch het ontslag door de school. „Maar dat is op zo'n lange termijn, dat het geen directe oplossing is voor de problemen op school.”

Van de Groep benadrukt dat het schoolbestuur geen enkele invloed heeft op het handelen van de kerkeraden of de classis. „Uiteraard zal het bestuur wel met de betrokken leerkracht gaan praten. En

waarschijnlijk zullen de ouders hem of haar er ook op aanspreken.”

Hij beseft dat de Wet Gelijke Behandeling schoolbesturen de mogelijkheid ontnemt om direct te reageren. „Aan de andere kant kan ik me niet indenken dat een leerkracht die er bewust voor kiest om zijn homoseksualiteit te praktiseren, ook op school wil blijven. Dat staat lijnrecht tegenover elkaar en is voor mij onvoorstelbaar.”

## Kamermeerderheid stemt voor Wet Gelijke Behandeling

VK 13-2

**DEN HAAG — Met een overgrote meerderheid heeft de Tweede Kamer gisteren de Algemene Wet Gelijke Behandeling aangenomen. Niet alleen de regeringspartijen CDA en PvdA stemden voor, maar ook de grootste oppositiepartijen: VVD, D66 en Groen Links.**

De woordvoerders van VVD en D66 maakten duidelijk dat hun fracties lang hebben gearzeld. Het VVD-kamerlid Rempt zei dat de liberalen zelfs 'weezin' hadden tegen het wetsontwerp, dat in hun ogen niet elke discriminatie ufbant. Christelijke scholen zouden toch de mogelijkheid houden homoseksuele leerkrachten te ontslaan.

Maar de oppositie heeft zich laten overtuigen door de uitleg van PvdA-minister Dales van Binnenlandse Zaken. Zij zei bij de behandeling van het wetsontwerp in de Kamer dat scholen en instellingen niet van hun werknemers mogen verlangen dat zij hun seksuele gerichtheid verloochenen.

Het D66-kamerlid Groenman noemde de voordelen van de wet groter dan de nadelen. Zo kunnen mensen die menen gediscrimineerd te zijn, voortaan hun beklag doen bij de Commissie Gelijke Behandeling.

De kleine christelijke partijen SGP, RPF en GPV en het CDA-kamerlid Van Leijenhorst stemden tegen, omdat zij bang zijn dat de vrijheid van onderwijs



# Voordat een homo 'uit de kast komt'

## De moeders hebben het altijd al geweten, maar de vaders en de collega's?

GELDERLANDER 17-2-93

Het team van het televisieprogramma 'Arena' zocht onlangs homoseksuele leraren aan katholieke en protestantse scholen om deel te nemen aan een tv-discussie over homoseksualiteit en de wet gelijke behandeling. Niemand bleek echter bereid 'uit de kast te komen'. Homoseksualiteit wordt in ons land hoe langer hoe meer geaccepteerd, maar, zo zegt Wil Sluyter, vakbondsmans en gepensioneerd schoolleider, "er zijn scholen die het innerlijk nog niet verwerkt hebben."

Door Ivo Postma

De leerlingen van een middelbare schoolklas hadden gemerkt dat een van de jongens homoseksueel was. Hij had er zelf niets over gezegd, maar ze waren 'het' te weten gekomen. De jongen werd het mikpunt van pestertijen. 'Hee, sliker' en dat soort vondsten waren zijn deel. Een paar meisjes namen het voor hem op en gingen naar de mentor. Het was onsportief en gemeen en of hij er wat aan wilde doen. Het gesprek dat de mentor vervolgens met de hele klas belegde, had een verbetering van het klimaat tot gevolg. Wil Sluyter, voorzitter van de Werkgroep Homoseksualiteit van de Katholieke Onderwijs Vakorganisatie (KOV), haalt deze gebeurtenis uit de praktijk aan als voorbeeld van een verbeterd klimaat rond homoseksualiteit op scholen in Nederland.

"Het groeit", zegt hij, maar hij bedoelt niet dat het al lekker de goede kant op gaat. Op heel wat plaatsen in het onderwijs maken homoseksuele leraren en lesbische leraressen de doffe ellende door die gepaard gaat met het niet durven uitkomen voor hun seksuele geaardheid. Wanneer je 'normaal' (heteroseksueel) bent, is er niets aan de hand. Ben je homoseksueel, dan blijft het uitkijken. Voor collega's. Voor het schoolbestuur. Je mag het wel zijn, maar je moet het niet laten merken. De Wet Gelijke Behandeling, die gisteren door de Tweede Kamer is aangenomen, zegt met zoveel woorden dat iemand niet ontslagen mag worden op grond van zijn of haar seksuele geaardheid. De

wet laat schoolbesturen echter de mogelijkheid iemand te ontslaan omdat hij samenwoont met een persoon van hetzelfde geslacht, lid is van het COC of abonnee is van de Gay-krant.

"Het is alsof je tegen een neger zegt, dat hij best neger mag zijn, maar dat hij problemen krijgt wanneer hij zijn neger zijn praktiseert", zo overdrijft Sluyter het even voor de aanschouwelijkheid.

### Ien Dales bedankt

Nadat de wet gisteren was aangenomen, hebben het COC en de homo-werkgroepen van het KOV en van de Protestants Christelijke Onderwijsbond PCO minister Ien Dales een brief gestuurd waarin ze haar warm complimenteerden. Zij zijn Dales dankbaar dat zij duidelijk heeft gezegd hoe de tekst van de wet moet worden verstaan. Namelijk zo, dat schoolbesturen er niet langer een ontsnapingsmogelijkheid in kunnen vinden om alsnog van een homoseksueel personeelslid af te komen.

Dat minister Hirsch-Ballin van Justitie wel ruimte wil laten voor

die ontsnapingsmogelijkheid, daar maakt Sluyter zich niet zo veel zorgen over. "Het verschil tekent wel de spanning die het onderwerp nog steeds oproept", zegt hij.

Sluyter kent die spanningen uit zijn ervaringen als oprichter van de COC-afdeling Hilversum en later bij de Homo-werkgroep van het KOV. Op de rooms-katholieke scholengemeenschap Groot Gooiland, waar hij tot aan zijn pensioen vorig jaar adjunct-directeur was, bestaat naar zijn zeggen een redelijk goede sfeer rond homoseksualiteit. Hij is echter tot een merkwaardige ontdekking gekomen.

"Je zou zeggen dat leerlingen in zo'n open klimaat voor hun homoseksualiteit zouden durven uitkomen. Maar van oud-leerlingen die ik later nog eens tegenkwam, hoorde ik dat ze er pas na hun schooltijd mee voor de dag gekomen zijn. Ze zeiden wel dat ze veel aan de sfeer op school gehad hadden, maar toch hadden ze het niet aangedurfd."

Sommige voorbeelden zijn dan ook afschrikwekkend. "Nog maar

vijf jaar geleden was er in Hilversum een vwo-leerling, zoon van een dominee, die plotseling over zijn homoseksuele geaardheid wilde praten. Hij werd prompt door zijn vader het huis uit gezet en niet langer als zoon geaccepteerd."

### Late ontdekking

Sluyter heeft meer schrijnende verhalen gehoord van mensen die in de loop der jaren om hulp en advies bij hem aanklopten. "Een paar jaar geleden was er een heer van in de zeventig, die had ontdekt dat hij toch wel op mannen viel. Tegenover zijn vrouw verzon hij af en toe een smoes waarom hij naar Amsterdam moest. Het tragische is dat dat hij er zelfs niet over durft te praten met zijn oudste dochter, die arts is. Dan kun je alleen nog maar luisteren en af en toe met de nodige voorzichtigheid een suggestie geven. Zelf zegt die man: ik kan beter alleen verdriet lijden dan dat ik mijn vrouw en kinderen ermee belast."

Sluyter signaleert een toenemend aantal gevallen van mensen die na vele huwelijkse jaren inclusief kinderschaar hun homoseksualiteit ontdekken.

"Die hebben niet alleen het probleem te overwinnen om ermee voor de dag te komen. Voor jezelf alleen kun je de pijn nog wel oplossen, bijvoorbeeld door een vriend te nemen of een vriendin wanneer het om een lesbische vrouw gaat. Maar je confronteert ook je partner met een probleem."

In de meeste gevallen leiden die late ontdekkingen van een andere seksuele geaardheid tot een scheiding, aldus Sluyter, maar hij kent ook situaties waarin het huwelijk wordt voortgezet.

Zelf kwam Sluyter al 'uit de kast' zo noemen homo's het openbaar-naken van hun geaardheid wel eens in de tijd waarin de homo-

seksueel nog werd aangeduid als de 'homofiele medemens'. Hij deed dat tamelijk abrupt en hoewel het zijn ouders veel pijn deed, denkt hij dat de korte weg hem veel 'doffe ellende' bespaard heeft.

Het was in het midden van de jaren zestig. Als bewust katholieke student in Utrecht putte hij wat hoop uit het Tweede Vaticaans Concilie en de mildheid van figuren als Johannes XXIII en bisschop Beckers. Na een periode waarin hij de Amsterdamse barretjes was afgelopen, trok hij de stoute schoenen aan.

### Altijd de moeders

"Ik heb nooit met zoveel woorden bekendgemaakt dat ik homoseksueel was", vertelt hij. "Ik ben gewoon met mijn eerste vriendje, dat ik in Amsterdam had ontmoet, op de verjaardag van mijn tante verschenen."

"Ik zei: 'dit is Ted, hij is mijn vriend.' Toen ik later in de auto met mijn ouders naar huis reed, moesten ze huilen. Mijn vader heeft die nacht nog lang beneden in de kamer zitten huilen. Hij heeft het denk ik nooit kunnen begrijpen. Maar mijn moeder zei meteen: ik heb het altijd wel geweten."

"Achteraf heb ik wel eens gedacht: 'Sluyter, hoe heb je dat nu kunnen doen?' Maar ik heb door die confrontatie toch wel de ban gebroken. Wanneer ik denk aan de verhalen van de mensen die in de loop der tijden met hun problemen hier zijn gekomen, denk ik dat ik mezelf heel wat doffe ellende heb bespaard."

De moeders met hun stilgehouden voorvoelens vormen een vast element in de verhalen van de homoseksuelen die zichzelf ontdekt hebben. Sluyter: "Vrijwel altijd wanneer er iemand bij me komt voor hulp, is er weer die moeder die zegt: 'ik heb het altijd al geweten.'"

## Het enkele feit

door Theo Joekes

JR 24-2

Wij moeten wel oppassen dat wij met de Wet Gelijke Behandeling niet in een soort moderne inquisitie terecht komen. Van anderen mag ik nog altijd denken wat ik wil. En de nieuwe wet hoort geen ruimte te geven aan belangengroepjes die een onhandige opmerking in de richting van een minderheid tot een misdaad tegen de mensheid kunnen opblazen. Weg met de wet? Nee, alleen gezonde scepsis.

Ruim tien jaar lang is de wetgever bezig geweest het oude democratische beginsel van de gelijke behandeling in de wet vast te leggen. Eerst in de grondwet van 1983. Nu in de organieke wet die dezer dagen door de Tweede Kamer is aangenomen. Een kans voor de knokploeg in de Eerste Kamer? Of is die inderdaad alleen maar in materiële zaken geïnteresseerd?

In belangrijke mate draaide het debat om de vraag of de scholen geïnteresseerd aan 'klein rechts' vrijstelling zouden kunnen krijgen van de anti-discriminatie-regel teneinde homoseksuele leraren en sollicitanten te kunnen werven. Alleen al door hun aanwezigheid hebben homo's een slechte invloed op kindertjes, meent men in die kring. Het is dus zo, dat kleine kinderen niet tegen kinderverlamming mogen worden ingezet omdat God wel voor hun bescherming zorgt, maar dat je als school het risico van besmetting met homoseksualiteit niet mag lopen. De argumentatie voor de uitzonderingspositie was al even slim. Een strikt juridische zaak zei men. Een conflict van vrijheden.

Artikel 1 van de grondwet stelt iedereen vrij van discriminatie. Artikel 23 garandeert de vrijheid van onderwijs. Vraag: gaat de vrijheid van onderwijs, zoals door klein-rechts geïnterpreteerd, inderdaad boven de bescherming tegen discriminatie? Het tweede lid van artikel 23 van de grondwet begint: 'Het geven van onderwijs is vrij, behoudens het toezicht van de overheid.' Daar kan géén vorm van onderwijs een vrijheid aan ontnemen die het ongekwalificeerde voorschrift van artikel 1 opzij zet. Er is in de Nederlandse politiek toch allang niemand meer die de absolute vrijheid van iets of iemand propageert?

Maar er is meer. Het zesde lid van artikel 23 bepaalt namelijk dat 'de vrijheid van het bijzonder onderwijs betreffende de aanstelling der onderwijzers geëerbiedigd' wordt. Opnieuw: dat kan nooit inhouden dat voor de 'bekwaamheid en zedelijkheid' van de onderwijsgevenden door de schoolbesturen normen mogen worden gesteld die in strijd komen met artikel 1: het anti-discriminatie-artikel.

De heldin van het debat was minister Ien Dales. Haar onverwachte geruststelling luidde in feite: maak je niet druk; ook een praktiserende homoseksueel zal niet om die reden van de school geweerd kunnen worden.

Van Sebastian Chamfort, een liberale wijsgeer uit de tijd van de Franse revolutie, vond ik dezer dagen de volgende uitspraak: 'Het is gemakkelijker sommige dingen in de wet vast te leggen dan ze te wettigen.' Dat mag mevrouw Dales boven haar bed hangen.

Hirsch een *Bijkomend Aspect* noemt en vlieg ik de deur uit. Nee, ik heb totaal nergens een mening over. Moeten de Amerikanen troepen naar Joegoslavië sturen? Ik hou mijn mond, want in die troepen zitten binnenkort ook homoseksuelen. Wat was er precies tussen koning David en prins Jonathan? Ik zwijg erover, want anders ben ik geen enkel feit meer.

Ik keek de ongelukkige goed aan. Hij was een uniek mens. Iemand die uitsluitend en alleen bestond uit een seksuele

geaardheid. Hij was homoseksueel, maar daar moest het ook bij blijven. Een onvoldoende aan een meisje gegeven, één vrolijk beschilderde das, één woord over de Vlaamse pot, en hij vloog eruit bij de christelijke school.

Bij het weggaan zag ik net de kont van iemand die snel de keuken indraaide. 'Is dat uw Bijzondere Aspect?', vroeg ik. 'Nee', zei de homoseksuele leraar op de christelijke school 'dat is mijn Enkele Feit.'

LORENZO VK 13-2



## MAAIKE HELDER

VK 12-2

### Enkel feit

WIE IS toch die homoseksuele leraar op die christelijke school? Waar is toch die christelijke school met die homoseksuele leraar?

Een gros volksvertegenwoordigers, onder wie één erkende homoseksueel, en een dozijn ministers, onder wie zes erkende christenen, hebben een hele dag vergaderd over de mysterieuze figuur van de holeraar op de chrischool.

De ene minister beweerde dat het, volgens haar, zo is dat het 'enkele feit' van de seksuele geaardheid geen reden tot ontslag mag zijn. Maar de andere minister zei dat, volgens hem, een 'bijkomend aspect' van die seksuele geaardheid wel een reden tot ontslag kan zijn. De klein-rechtse partijen vinden dat een manlijke minister meer te zeggen heeft dan een vrouwelijke minister, dus ze hielden het op zijn uitleg.

Iedereen zei iets, maar de christelijke homoseksueel zei niets. Ik sprak hem gisteren in Putten (Veluwe), waar hij over een sexcatalogus gebogen zat, die door een postbode onder politiebewaking in de bus was gedaan.

'Die lingerie windt mij niet op', zei de homoseksuele christenleraar, 'maar als ik dat laat merken, is het al gauw wat



Trouw WOENSDAG 27 JANUARI 1993

# Een overbodige wet

## Ongelijke behandeling is nog geen discriminatie

door Herman Oevermans

In de discussies rond de op stapel staande wet gelijke behandeling is het opmerkelijk dat voor- en tegenstanders het op één punt roerend eens zijn: discriminatie op welke grond dan ook is een verderfelijke zaak. Alleen lopen de meningen radicaal uiteen bij de vraag wanneer er concreet sprake is van discriminatie.

### Goede redenen

Voor de ongelijke behandeling kan echter best een heel goede reden zijn. In principe is het beginsel van gelijke behandeling een formeel beginsel. Gelijke gevallen moeten gelijk behandeld worden. Dat impliceert echter ook dat ongelijke gevallen ongelijk behandeld mogen worden. Om een voorbeeld te noemen. Nederland kent een progressief belastingstelsel, dat wil zeggen: de mensen met een hoog inkomen betalen procentueel meer belasting dan mensen met een laag inkomen. Mensen met een hoog inkomen worden niet hetzelfde behandeld als mensen met een laag inkomen. Als mensen met een hoog inkomen roepen dat ze zich gediscrimineerd voelen, dan wijzen wij dat bezwaar af. Er is geen sprake van discriminatie. Er is slechts sprake van ongelijke behandeling. Maar dat mag, want er is immers geen sprake van gelijke gevallen. Gelijke behandeling is pas aan de orde wanneer de gevallen gelijk zijn.

### Heersende opinie

In dit soort gevallen is er helemaal geen sprake van discriminatie maar dat daar een geoorloofde (in ieder geval niet direct moreel verwerpelijke) reden voor is, is er niets op te zeggen. Het punt is echter dat de heersende opinie achter de geoorloofde grootte vraagtekens zet. Maar waarom zou de heersende opinie voor iedereen moeten bepalen wat gelijk is en ongelijk? Dat lijkt me een beknotten van de maatschappelijke diversiteit.

In de discussie rond de wet gelijke behandeling zijn het met name de kleine christelijke partijen die zich het felst verwerpen. Zij zijn er bidducht voor dat in een aantal, voor hen heel wezenlijke zaken door anderen uitgemakkt gaat worden of gevallen gelijk zijn of niet. Om het cliché-voorbeeld maar weer eens van stal te halen: mag een orthodox-christelijke school aan haar werknemers nu wel of niet bepaalde eisen stellen met betrekking tot de seksuele praxis? Wie zegt dat dat niet mag, en dat zeggen tal van voorstanders van deze wet, heeft tot taak aan te geven waarom door het stellen van deze eisen een aspect van iemands mens-zijn als minderwaardig beschouwd wordt. Aangevoerd moet derhalve worden dat een orthodox christelijke (of joodse, of islamitische) school die de homoseksuele praxis als strijdig met godsdienstelijke overtuigingen afwijst. Daarom homoseksuelen de algemene wet niet kan behandelen.

als minderwaardige mensen beschouwt. Dat is de vraag die in het parlementaire debat aan de orde dient te komen. Wanneer niet aangetoond kan worden dat er sprake is van discriminatie in bovengenoemde zin, kan de discussie uit de morele sfeer gehaald worden. Het is dan een geval van gelijke of ongelijke behandeling. En daarvoor is, dat bleek hierboven, van belang de vraag wie gerechtigd is dat uit te maken. Op dit punt kunnen de christelijke partijen natuurlijk een uiterst sterke claim ontlenen aan de fundamentele vrijheidsrechten als de vrijheid van godsdienst en de vrijheid van onderwijs. Aan deze rechten kunnen zij met het volste recht ontleven dat zij in eerste instantie bevoegd zijn te bepalen of er van gelijke gevallen sprake is of niet. Discriminatie in de zin van het op grond van huidskleur, geslacht of wat dan ook minderwaardig vinden van de ander komt veel minder voor dan we denken. Voor de echte discriminatie kunnen we volstaan met de strafrechtelijke verboden. Daar is geen algemene wet gelijke behandeling voor nodig.

### Onbehagen

Deze wet, juridisch gezien een monstrum, gaat dan ook helemaal niet over discriminatie, maar is een uiting van ons collectieve onbehagen wanneer we ongelijk behandeld worden op gronden waaraan we niets kunnen doen. Juist in een maatschappij waar alles draait om concurrentie en we voortdurend met anderen in gevecht zijn om maatschappelijke goederen, prestatie etc. is het verlies van dat gevecht op gronden waaraan we zelf niets kunnen doen, onduidelijk. In deze zin is de algemene wet gelijke behandeling eerder te beschouwen als het slechten van allerlei als rijd- cuul ervaren belemmeringen voor deze concurrentie. Concurrentie kan immers niet tegen grenzen.

Hopelijk staan er tijdens het komende parlementaire debat lieden op die deze, systeembevestigende, functie van de wet algemene behandeling eens krachtig aan de orde stellen. Want ongelimiteerde concurrentie maakt nogal wat slachtoffers.

reden niet gelijk behandeld worden met anderen, roepen al snel zich gediscrimineerd te voelen. Terwijl ze bedoelen dat ze in vergelijking met anderen te zwaar gepakt worden. Daarmee geven ze te kennen dat er volgens hen geen reden is om hen van die anderen te onderscheiden en hen daarom anders te behandelen.

Discriminatie, daar kun je niet voor zijn. Dat was bijzaak ook de gedachte van de grondwetgever want die heeft in artikel 1 van de Grondwet vastgelegd dat discriminatie wegens godsdienst, levenswijze, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook verboden is. Dat de toevoeging „op welke grond dan ook“ werd opgenomen, kan slechts betekenen dat er consensus bestond over de inhoud van het begrip discriminatie.

Dat het echter toch wel erg lastig is het begrip nader in te vullen kan afgelezen worden uit de parlementaire discussies die in de jaren zeventig tot de grondwetwijziging hebben geleid. W. F. de Gaay Fortman, de toenmalige minister van binnenlandse zaken, verzuchtte, toen hem gevraagd werd naar een omschrijving van discriminatie, dat het hem verging als Augustinus die bij de vraag naar het wezen van de tijd antwoordde: als het mij wordt gevraagd weet ik het niet, als het mij niet wordt gevraagd weet ik het niet.

Wat is er dan zoveel heisa over een wet gelijke behandeling? Om de eenvoudige reden dat men in de discussies niet weet te onderscheiden tussen discriminatie en (vermeende) ongelijke behandeling. Menen die om de een of andere

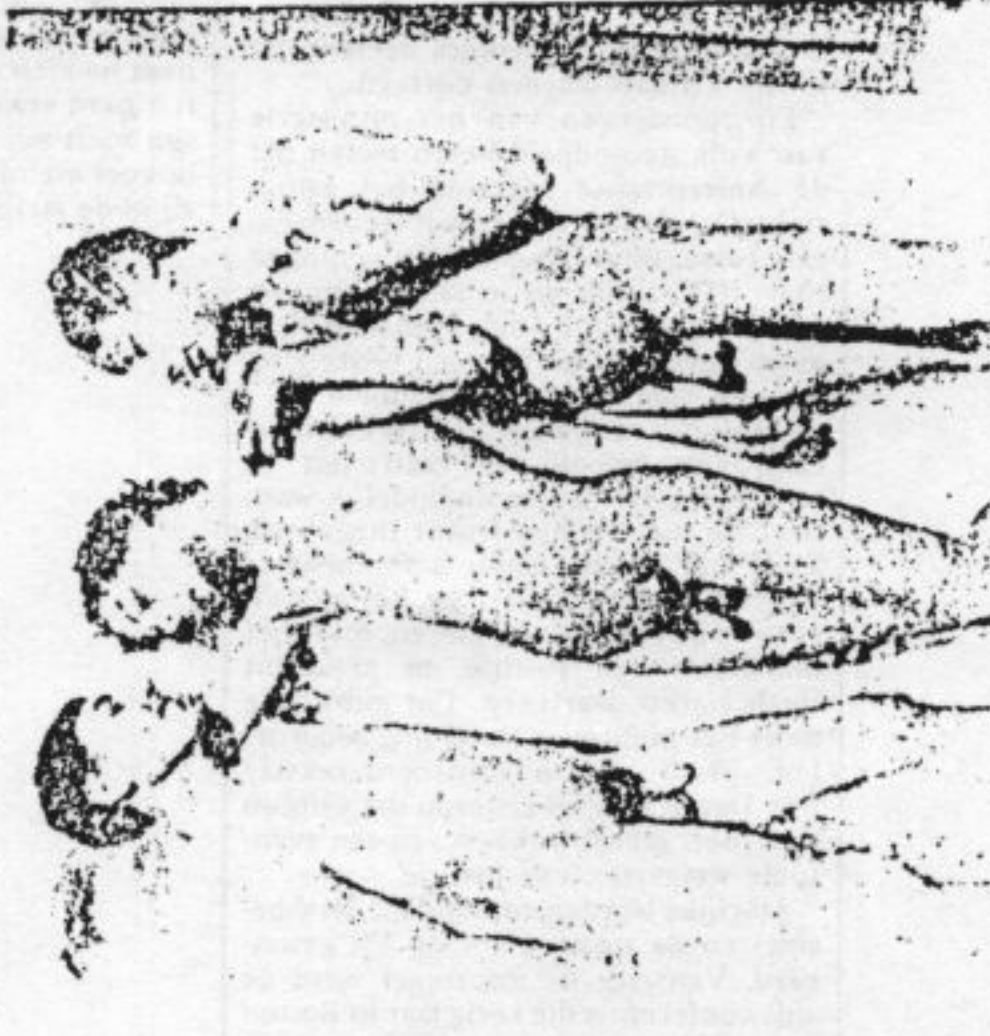
# „Die Jungs schaffen an, so oder so“

Sozialarbeiter und „Schwulenverband in Deutschland“ kritisieren die geplante Nachfolgeregelung für den Paragraphen 175 / Bundestag stimmt heute über neuen Paragraphen 176a ab ■ Aus Berlin Dorothee Winden

„kinder“, darunter auch Stricher, wendet. „Die bestehenden Jugendschutzbestimmungen sind ausreichend. Mit der Neuregelung zwingt man die Jungen, im Untergrund zu arbeiten. Das wird in den privaten Bereich verdrängt, so daß die Jugendlichen für Sozialarbeiter noch schwerer zu erreichen sind. Letztlich führt das zu einer Verschlechterung der Lebenssituation derjenigen, die man mit dem Gesetz schützen will.“ Er befürchtet eine „massive Verunsicherung der Szene“.

Auch der Schwulenverband in Deutschland (SVD) befürchtet, daß akzeptierende Sozialarbeit durch die Neuregelung „erheblich erschwert“ wird. „Das Problem der Jugendprostitution ist nicht strafrechtlich zu bewältigen“, stellt SVD-Sprecher Volker Beck fest und verweist auf ein Urteil des Bundesgerichtshof, bei Strichern den Paragraphen 175 nicht anzuwenden. Bundesanwalt Manfred Bruns befürchtet, daß die Neuregelung „eine ungeheure Sekundärkriminalität auslösen wird“. Die Stricher würden damit geradezu aufgefordert, Freier zu erpressen.

Einen positiven Aspekt kann Thomas Schwarz der geplanten Neuregelung immerhin abgewinnen: Im Gegensatz zu früher ist Sex mit Strichern über 16 Jahren jetzt nicht mehr strafbar. Darauf verweist auch Dagmar Oberlies, zuständige Referatsleiterin im saarländischen Frauenministerium, aus dem der erste Entwurf für den Paragraphen 176a stammt. „Wir entkriminalisieren ja, und die Frage ist, ob wir mit einer weiteren Entkriminalisierung auch für den Bereich der 14- bis 16jährigen zulassen, daß sich alle Männer Ju-



gehen, ob es diesen Paragraphen gibt oder nicht“, meint Thomas Schwarz, Sozialarbeiter und Initiator der Selbsthilfegruppe „queristrich herlin“. Er ist überzeugt, daß sexuelle Kontakte von Freiern mit Strichern unter 16 Jahren weiterhin strafbar bleiben, wie es eine Nachfolgeregelung für den Schwulenparagraphen 175 vorsieht.

Der Bundesrat, der einen entsprechenden Gesetzentwurf der Regierung noch vor dem Bundestag beraten muß, dürfte heute der Beschlußpflichtung des Rechtsausschusses folgen. Dieser beharrt auf der Fassung des Paragraphen 176a, den der Bundesrat bereits im vergangenen November beschlossen hatte. Danach sind sexuelle Handlungen von über 21jährigen mit unter 16jährigen dann strafbar, wenn eine Zwangslage ausgenutzt wird oder ein „nicht unerheblicher Vermögensvorteil“ verschoben oder gewährt wird. Ein in die gleiche Richtung zielender Gesetzentwurf von Justizministerin Leutheusser-Schnarrenberger setzt in einer Neufassung des Paragraphen 182 die Altersgrenze der Täter bei 18 Jahren an.

„Sexueller Mißbrauch von Jugendlichen“ lautet der Titel beider Nachfolgeparagraphen, und auch dagegen erhebt Thomas Schwarz Einwände: „Es wird davon ausgegangen, daß Prostitution sexueller Mißbrauch ist, aber das kann man nicht gleichsetzen. Die Mehrheit der Stricher geht aus freien Stücken auf den Strich. Die wissen, was sie tun.“

Allerdings ist auch er der Ansicht, daß Freier zur Verantwortung gezogen werden sollen, wenn sie eine Zwangslage ausnutzen. Er meint damit die „Erbensuppenfreier“, die zur späten Stunde zum Bahnhof gehen, wenn nur noch die Jungen rumstehen, die nicht wissen, wo sie die Nacht verbringen sollen. Der „Erbensuppenfreier“ bietet ihnen einen Schlafplatz an gegen einen unbezahlten Sex. Die Stricher haben kaum eine andere Wahl, als sich auf solche Angebote einzulassen. Fordert der Freier unsafes Sex, können sie sich kaum dagegen wehren.

Bislang machen sich Freier wegen gleichgeschlechtlicher Kontakte zu Minderjährigen (Paragraphen 175) strafbar, was sich ändert, ist also der Grund der Strafverfolgung. Thomas Schwarz befürchtet, daß die illegale Prostitution die Zuhälterei fördert und die Aids-Prävention erschwert. Ähnlich sieht es Thomas Möbius, Geschäftsführer des Basis-Projektes



de Volkskrant VAN MAANDAG 1 FEBRUARI 1993

# Pentagon kijkt naar eenheden voor homo's

Van onze correspondent OSCAR GARSCHAGEN  
WASHINGTON — Het Amerikaanse ministerie van Defensie onderzoekt of homoseksuele soldaten in de krijgsmacht gescheiden moeten worden van hun heteroseksuele collega's, zoals mannen en vrouwen. Het Pentagon bevestigde zondag dat de vorming van aparte eenheden en voorzieningen voor homo's en lesbiennes tot de mogelijkheden behoort als president Clinton in de loop van het jaar de discriminatie van homoseksuelen in het leger opheft.

Een woordvoerder van het Pentagon voegde daar aan toe dat de invoering van aparte voorzieningen een van de vele opties is, waarover nog beslist moet worden. Een aantal hoge militairen zou een dergelijke oplossing al betiteld hebben als de minst slechte.

Het Pentagon heeft opdracht gekregen de gevolgen van eventuele opheffing van de discriminatie naar seksuele geaardheid te onderzoeken op praktische uitvoerbaarheid en gevolgen voor de militaire gedragscode.

Ook onderzoekt het Pentagon of homoseksuelen in het geval de discriminatie wordt opgeheven, kunnen toetreden tot gevechtseenheden of op schepen en onderzeeërs kunnen dienen.

De legerleiding houdt er, blijkens het onderzoek, rekening mee dat de discriminatie in de loop van dit jaar door een presidentiële order zal worden beëindigd. Dat betekent echter nog niet dat homo's in de praktijk volwaardig behandeld zullen worden. 'Vrouwen worden ook niet tot alle eenheden toegelaten en zij komen ook niet voor alle

functies in aanmerking', aldus een woordvoerder van Defensie.

Het Pentagon is volledig in de ban van Clintons 'sociale experiment', zoals de tegenstanders zeggen. Of de discriminatie werkelijk wordt opgeheven wordt pas in de zomer beslist. Clinton moest vrijdag zijn plan inslikken om snel een eind te maken aan de aparte behandeling van homoseksuelen. In het gevecht met de Democratische senator Sam Nunn leidde de president zijn tweede nederlaag in korte tijd.

Clinton en Nunn kwamen overeen dat het Congres nauw zal worden betrokken bij de besluitvorming. De volksvertegenwoordigers gaan onder meer hoorzittingen houden en ook het onderzoek van het Pentagon wordt in het debat betrokken.

Clinton's winst is dat bij recrutering niet meer naar homoseksualiteit wordt gevraagd. Homoseksueel gedrag in het leger blijft formeel strafbaar, maar leidt niet meer onmiddellijk tot ontslag. Homo's zullen het komend half jaar worden overgeplaatst naar reserve-eenheden en dus geen actieve dienst verrichten. Als de president in juli de order tekent, blijven zij in het leger. Als dat echter niet gebeurt, omdat Clinton geen overeenstemming met het Congres kan bereiken, worden zij alsnog ontslagen.

In de afgelopen tien jaar zijn meer dan elfduizend homo's en lesbiennes uit het leger verwijderd wegens hun seksuele geaardheid, die in de militaire gedragscode, een soort tuchtwet, expliciet verboden is.

Clinton noemde het compromis 'een dramatische stap voorwaarts'. Senator Nunn daarentegen concludeerde dat er voorlopig niets verandert. Clinton toonde zich vast van plan op 15 juli een presidentiële order te ondertekenen.

## Clinton: inreisverbod seropositieven wordt snel opgeheven

NEW YORK (Reuter, AP, NYT) — De Amerikaanse president Clinton wil op korte termijn de bepaling opheffen die met het aidsvirus besmette personen de toegang tot de Verenigde Staten verbiedt. Dat heeft het Witte Huis dinsdag bekendgemaakt. Het HIV-virus staat al zes jaar op een lijst van besmettelijke ziektes en aandoeningen op grond waarvan bezoekers de toegang tot de VS kan worden ontzegd.

Functionarissen van het ministerie van Volksgezondheid lieten weten dat de Amerikaanse regering het aantal ziektes op de lijst tot één wil terugbrengen: tuberculose. Andere aandoeningen zoals HIV, syfilis en lepra worden van de lijst geschrapt omdat ze niet algemeen verbreid zijn en geen bedreiging vormen voor de volksgezondheid.

Clinton had tijdens zijn verkiezingscampagne beloofd de restricties te schrappen. Het is nog onduidelijk wanneer de nieuwe lijst wordt ingevoerd. Twee jaar geleden stelde het ministerie van Volksgezondheid voor het aids-virus van de lijst te verwijderen, maar het ministerie van Justitie en president Bush waren daartegen. Dat ministerie moet het nieuwe voorstel nog beoordelen, maar Witte-Huiswoordvoerder Dee Dee Myers zei gisteren dat Clinton zich niets zal aantrekken van een eventuele weigering van Justitie.

Jaarlijks worden zeshonderd HIV-besmetten de toegang tot de VS geweigerd. Vanwege de maatregel werd de aids-conferentie die vorig jaar in Boston zou worden gehouden, verplaatst naar Amsterdam.

## Senaat weert aids-patiënten

WASHINGTON — De Amerikaanse Senaat heeft zich met 76 tegen 23 stemmen uitgesproken voor handhaving van het vestigingsverbod voor met het aidsvirus besmette personen in de Verenigde Staten. Clinton heeft herhaaldelijk gezegd seropositieven de kans te willen geven de VS te bezoeken en zich er eventueel te vestigen.

## Generaal Powell wil maand eerder weg als chef strijdkmacht

WASHINGTON (Reuter) — Generaal Colin Powell (55), voorzitter van de chefs van staven van de Amerikaanse strijdkrachten, wil 'een maand of zo' eerder met pensioen. De generaal ontkende dat hij dit verzoek heeft ingediend uit onvrede met de defensiebezuinigingen die president Clinton wil doorvoeren of diens wens homoseksuelen tot het leger toe te laten, zoals de New York Times woensdag meldde.

'Ik ben niet in een conflict met de regering verwickeld', verklaarde Powell in een aantal praatprogramma's op de televisie. Volgens de generaal was de basis voor het bericht in de New York

Times een gesprek dat hij vorig jaar heeft gehad met de toenmalige minister van Defensie Dick Cheney. Hij had toen gezegd om familieredenen wat eerder met pensioen te willen. Hij zou meer tijd willen hebben zich elders met zijn gezin te vestigen. Powells ambtstermijn loopt af op 30 september.

De populaire voorzitter van de chefs van staven zei zolang te willen blijven als president Clinton nodig acht. Hij zei ook de debatten over de defensiebegroting in het Congres gewoon te zullen bijwonen. 'Ik doe mijn werk in dienst van de president en ik ben op geen enkele manier ontevreden of teleurgesteld', aldus Powell, die in Amerika buitengewoon populair is en die wordt getipt als de eerste zwarte president van de Verenigde Staten. Zelf ontkende hij gisteren echter politieke ambities te hebben, althans 'op dit moment'.

Van onze correspondent OSCAR GARSCHAGEN

WASHINGTON — In adembenemend tempo is de status van president Clinton van 'Man van het Jaar' en symbool van hoop en verandering verlaagd tot 's lands nationale boksbal'. De eerste week in het Witte Huis is voor Clinton ronduit chaotische verlopen en heeft hij moeten ervaren hoe hardhandig het spel in de politieke eredivisie wordt gespeeld.

De *new kid on the block* is meteen krachtig te grazen genomen door Washingtonse professionals, zoals de Democratische senator Sam Nunn, de zwarte generaal Powell, vele andere politici en de commentatoren van de grote kranten en de televisiestations.

In het tijdsbestek van zeven dagen heeft de onervaren Clinton niet alleen verkiezingsbeloftes gebroken, maar ook twee grote nederlagen moeten incasseren, die twijfels hebben gewekt over zijn politiek inzicht, beoordelingsvermogen en leiderschap. Goed politiek

management is inderdaad nog geen in het oog springende kwaliteit van Clinton.

Zijn 'zorgvuldig uitgezochte en hoogstaande' kandidate voor het ministerie van Justitie, Zoe Baird, moest zich terugtrekken wegens enkele wetsovertredingen. Clinton wist van haar 'vergissingen', maar schoof haar niettemin naar voren. Een merkwaardige, tikkeltje naïeve manoeuvre van een president die ethische normen en gedragsregels heeft uitgevaardigd voor de staf van het Witte Huis en de leden van de regering.

Zijn plan om door middel van een relatief simpele presidentiële order een eind te maken aan de discriminatie van homoseksuelen in het leger is verzand in een compromis, dat aan de status quo niets verandert. Er volgt nu een ongetwijfeld langdurig, emotioneel en politiek riskant debat met onvoorspelbare uitkomst.

Het stond vast dat Clinton zich op grond van zijn verkiezingsprogramma en uitspraken tijdens de campagne zou

inzetten voor de gelijkberechting van homoseksuelen. Hij wil terecht een eind maken aan de heksenjacht op homo's en lesbiennes door de militaire politie. Hoewel de president zich niet wilde laten ringeloren door de speciale belangengroeperingen stond hij bij de financieel draagkrachtige homobeweging in het krijt. Iedere president heeft bovendien het volste recht principes om te zetten in orders en wetten. Clinton heeft nooit verhuld dat met zijn verkiezing een tijdperk van verandering zou aanbreken.

Het is duidelijk dat Clinton de door historicus David McCullough geschreven biografie van president Harry Truman goed heeft gelezen. De overeenkomsten zijn frappant. Truman had zijn verkiezing in 1947 te danken aan de zwarte kiezers in Illinois, Ohio en Californië. Nauwelijks in het Witte Huis besloot hij zonder overleg met het Congres en de gezamenlijke chefs van staven een eind te maken aan het apartheidregime in het leger. Truman werd

geconfronteerd met een golf van blank protest.

Zuidelijke Democraten voerden luidruchtig oppositie en generaal Eisenhower beweerde als chef van de generale staf dat de slagkracht van het leger, de luchtmacht, de marine en korps mariniers door de integratie van zwarten ernstig zou worden verzwakt. Truman zette door en het resultaat is bekend.

Powell zou nooit de hoogste militair

van het land zijn geworden als Truman niet voet bij stuk had gehouden. Het is overigens Powell, die deze vergelijking het felst heeft bekritiseerd. De gelijkberechting van Afro-Amerikanen kan volgens hem niet op een lijn gesteld worden met die van homo's aangezien homoseksualiteit in de ogen van de generaal moreel verwerpelijk is.

De vraag is niet of Clinton gelijk heeft en op termijn zal krijgen. De vier krijgsmachtonderdelen herbergen natuurlijk allang homo's en lesbiennes.

Er zullen meer rechtters volgen, die de discriminatie naar seksuele geaardheid veroordelen. De vraag is veeleer waarom Clinton al in de eerste dagen van zijn presidentschap een zo controversieel vraagstuk wilde regelen.

In plaats van het land voor te bereiden op een nieuwe stap naar gelijkberechting van homoseksuelen, dacht hij te kunnen volstaan met het ondertekenen van een presidentiële order. Een grove misrekening, want het Congres beslist over de militaire gedragsregels en kan dus een dergelijke order in de praktijk tegenwerken.

Bovendien, een uitspraak tijdens een verkiezingsconventie en een paar regels in een pamfletachtig boek volstaan niet om de conservatieve en puriteinse Amerikanen te overtuigen van de noodzaak tot maatschappelijke hervormingen. Clinton is gekozen door een minderheid van 43 procent, die hoofdzakelijk dacht voor verandering op economisch terrein te stemmen.

In de week dat hij door het Congres en de publieke opinie werd belaagd liet Clinton helemaal niets van zich horen. Pas nadat hij met de Democratische meerderheid in de senaat een akkoord had gesloten, trad hij naar buiten. Dat draaide uit op een moeizame, rommelige verdediging van een compromis. Hij liet de gelegenheid liggen om Amerika duidelijk te maken wat zijn motieven zijn.

In de campagne vertelde hij iedere dag opnieuw dat het scheppen van nieuwe werkgelegenheid en de hervorming van de gezondheidszorg vanaf de eerste dag in het Witte Huis als nummer een en twee op de prioriteitenlijst zouden staan. Niet alleen heeft hij nu een golf van 'homofobie' uitgelokt ook heeft hij Democratische sleutelfiguren in Senaat en het Huis van Afgevaardigden tegen zich in het harnas gejaagd. Dat zijn senatoren en afgevaardigden, die hij straks hard nodig heeft om zijn economische en gezondheidszorgwetgeving aanvaard te krijgen.

Het verzet in de Senaat werd geleid door een partijgenoot van Clinton, senator Sam Nunn uit Georgia. Nunn gedraagt zich als een politieke halfgod en is als voorzitter van de senaatscommissie voor de strijdkrachten een factor waar Clinton niet om heen kan. Het is

De controverse over de homo's in het leger zou voor Clinton niet zo problematisch zijn als hij zijn economische plannen al klaar had. Hij had beloofd op de eerste dag in het Witte Huis een economisch programma te presenteren. Met het oog daarop had hij in Little Rock een grote conferentie van economen, gouverneurs en adviseurs georganiseerd.

Het plan is er echter nog steeds niet, terwijl de werkloosheid, ondanks de betrekkelijk gunstige groeicijfers, blijft stijgen. In plaats van een economisch plan te verdedigen worstelt de regering met nieuwe, tegenvallende begrotingscijfers. Belastingverlagingen zullen belastingverhogingen worden en de belofte dat de sociale zekerheid buiten schot blijft, wordt ook op de helling gezet.

## Amerikaanse mariniers slaan homo in elkaar

WILMINGTON (Reuter) — Voor de deur van een homobar in Wilmington (North Carolina) hebben drie Amerikaanse mariniers in het weekeinde een homo in elkaar geslagen. Volgens de politie riepen ze: 'Clinton moet boeten'. President Clinton wil dat homoseksuelen niet langer worden geweerd uit de Amerikaanse strijdkrachten.

Het slachtoffer, Crae Pridgen, liep een schedelfractuur op en zat over zijn hele lichaam onder de schrammen en builen. Hij vertelde dat zijn belagers hem hadden toegevoegd: 'Al jullie mielen gaan eraan'. 'Zij zijn bang dat mensen zoals wij in het leger komen. Maar ik voel me niet veilig met mensen zoals zij in de strijdkrachten', aldus Pridgen.

President Clinton maakt chaotisch debuut



# Vrouwengroepen kwaad op Clinton na nieuw debâcle

Van onze correspondent OSCAR GARSCHAGEN WASHINGTON — 'Wat een geklungel', 'Zeldzaam laf en slap', 'Dit is meten met twee maten', 'Een personeelschef van een bedrijf zou hiervoor ontslagen worden'. De reacties van de Amerikaanse vrouwenbeweging en politieke commentatoren op het bericht dat de New Yorkse rechter Kimba Wood niet de eerste vrouw wordt die het ministerie van Justitie gaat leiden, waren niet mals voor president Clinton.

Met reden, want met rechter Kimba Wood blijkt eigenlijk niets mis te zijn. De tweede — mislukte — poging om een vrouw te benoemen als minister van Justitie heeft president Clinton nieuwe schade berokkend.

Na het drama met de New Yorkse advocate Zoë Baird, die de vreemdelingen- en sociale wetgeving doelbewust had overtreden, werd de federale rechter Wood getipt als een uitermate geschikte kandidaat. Clinton en zijn echtgenote — die al betiteld wordt als de echte president van de Verenigde Staten — waren onder de indruk van Wood. Clinton wilde haar benoemen als het onderzoek van het Witte Huis en de FBI niets nadeligs zou opleveren. Wood moest onder andere haar hele financiële handel en wandel laten inspecteren.

Pijnlijk genoeg leverde het onderzoek wel iets op. Rechter Wood (49) bleek in 1986 een illegaal in de VS verblijvende Mexicaanse als huishoudelijke hulp in dienst te hebben genomen. Maar anders dan Zoë Baird overtrad mevrouw Wood geen enkele wet, omdat president Reagan pas eind 1986 het in dienst nemen van illegalen strafbaar stelde. Rechter Wood betaalde bovendien alle belastingen en sociale premies stipt op tijd voor haar babysitter, die in 1987 een verblijfsvergunning kreeg.

Hoewel het Witte Huis erkent dat zij geen enkele overtreding heeft begaan en haar dus niets te verwijten valt, werd mevrouw Wood vrijdagavond gedwongen haar kandidatuur in te trekken. Het verschil tussen haar zaak en de kwestie-Baird zou niet uit te leggen zijn aan het grote publiek. Het politieke klimaat in Washington zou niet rijp zijn om haar te benoemen, lieten Witte-Huiswoordvoerders weten.

Daarnaast werd door anonieme regeringfunctionarissen verteld dat de New Yorkse rechter 25 jaar geleden in een Londense Playboyclub had gewerkt. Gesuggereerd werd dat zij werkte als serveerster en stripteasedanseres. In werkelijkheid liep zij vijf dagen mee als leerling-croupier.

Het Witte Huis probeerde zich zondag in te dekken met het argument

dat mevrouw Wood feiten verzwegen had. Onder andere op de vraag of zij 'een Zoë Baird probleem' had, had zij ontkennend geantwoord. Dat was de waarheid, zo liet rechter Wood via haar advocate weten, en bovendien had zij het Witte Huis verteld over de status van haar babysitter.

Volgens de Amerikaanse vrouwenbeweging had Clinton de benoeming moeten doorzetten. Dat Baird onbenoembaar was, wordt door de vrouwenorganisaties aanvaard, maar de zaak van rechter Wood ligt anders, stellen zij. Door de Nationale Organisatie van Vrouwen wordt erop gewezen dat de kinderopvang in de VS slecht geregeld is, en vrouwen die werk en opvoeding van kinderen willen combineren voor een bijna onmogelijke taak staan.

Zoë Baird en Kimba Wood hebben er ieder geval voor gezorgd dat thema's als kinderopvang en werkende vrouwen het gespreksonderwerp zijn in de praatshows op radio en televisie. Deze vorm van instant-inspraak speelt in toenemende mate een rol in de Washingtonse politiek. De ironie wil dat het Witte Huis de benoeming van Wood niet heeft doorgezet uit vrees voor een negatief oordeel van de vox populi, die op de honderden talk radio's te beluisteren valt.

De National Organisation of Women lanceerde zondag een campagne om de regering te dwingen toch een vrouw te benoemen op het ministerie van Justitie. 'Clinton is gekozen dankzij de vrouwen. Zesenvijftig procent van zijn kiezers is vrouw. Dat schept verplichtingen', aldus de organisatie. Als Clinton overgaat tot een zogenaamde risicoloze benoeming — dat wil zeggen een mannelijke jurist — dan zal zijn regering drie vrouwelijke ministers tellen. Dat is evenveel als in de regering-Bush.

De vrouwenorganisaties gaan ook onderzoeken of mannelijke ministers, maar ook leden van de Senaat en het Huis van Afgevaardigden bij het in dienst nemen van huishoudelijk personeel de wetten hebben gerespecteerd. Het eerste slachtoffer van deze campagne was gisteren minister van Handel, Brown. Hij moest toegeven dat hij zonder het te weten had verzuimd sociale premies te betalen. Achteraf heeft hij de rekening betaald. Bij zijn benoeming heeft dit echter geen enkele rol gespeeld en dat bracht de National Organisation of Women tot de conclusie dat er met twee maten gemeten wordt.

'Clinton ging vreemd, hij ontlook de dienstplicht en rookte marihuana en kan vervolgens president worden. Een vrouw die studeerde, werkte, een kind opvoedde en niets verkeerd heeft gedaan, wordt het slachtoffer van hypocrisie en lafheid', aldus Ellen Zucker van de vrouwenorganisatie. De anders zo spraakzame president en zijn echtgenote zwegen zondag.

## Clinton benoemt alnog vrouw als minister Justitie

Van onze correspondent WASHINGTON — President Clinton heeft donderdag Janet Reno, een officier van Justitie uit Miami, benoemd tot minister van Justitie. Reno is niet alleen een doorgewinterde juriste, zij kan het Witte Huis niet met een zogenaamd 'Zoë Baird-probleem' in verlegenheid brengen, want zij is niet getrouwd en heeft geen kinderen.

Met de benoeming van Reno wil Clinton niet alleen een einde maken aan wat al 'Nannygate' werd genoemd, maar hij

Wij ook zijn plan om een vrouw te benoemen op deze post doorzetten. De eerste kandidaat voor deze post, de advocate Zoë Baird, raakte in opspraak omdat zij de sociale en de migrantenwetgeving wettens en wetens had overtreden. De tweede kandidaat, de New Yorkse rechter Kimba Wood, bleek in 1986 een illegaal in de VS verblijvende kinderopvang in dienst te hebben genomen. Hoewel Wood niets onwettelijks had gedaan, was haar benoeming volgens het Witte Huis politiek onhaalbaar.

Reno heeft zich in Miami onderscheiden als een officier van Justitie, die zich hard opstelde in zaken van kindermishandeling en gelijke rechten voor minderheden. Zij is al jaren lid van de Democratische Partij.

## Vrouwelijke minister in VS figureert in rapsong

Janet Reno, de nieuwe — vrouwelijke — minister van Justitie van de Verenigde Staten, is niet alleen ongetrouwd, geen moeder en geen werkgever van illegale schoonmakers of oppassers. Zij is ook de enige minister die voorkomt in een rap song, ontdekte de *Washington Post*.

In 1988 rapte de jonge rapster Anquette over Janet Reno. Deze was toen nog officier van justitie in Miami.

*'Janet Reno comes to town, collecting all the money  
You stayed one day then ran away and started acting funny  
She caught you down on 15th Avenue, trying to hide your trail  
She finds you a — and locked you up. Now who can't post no bail?'*

Dan richt Anquette zich tot haar vrouwelijke luisteraars.

*'Janet Reno gets justice for all  
You can solve your problem with a phone call  
She helped me out of a jam, I'm doing well on my own  
It could be the same for you, it's been proven and shown.'*

ters waren ontfoetseld na lange en suggestieve verhoren. Zo zou Bobby op het kerkhof een baby hebben vermoord, zijn arm hebben afgesneden en deze hebben opgegeten. Maar er werd geen baby vermist en er is nooit een lijkje gevonden.

De ouders van Bobby geloofden in de onschuld van hun kind en ondanks alles ook in de rechtsorde. Ze gingen niet in op het voorstel tot schuld bekennen (tegen de jongen was 99 jaar geest). Het proces tegen Bobby duurde bijna vijf maanden, nog afgezien van de vele maanden die de voorbereidende hoorzittingen vergden. Er werden 790 getuigen gehoord. Op 4 mei 1991 werd Bobby op alle punten vrijgesproken. Het proces kostte de staat drie miljoen dollar — de duurste rechtszaak in de geschiedenis van Florida.

De rechtszaak werd volledig uit-

gebuut: een tv-station zond er een zedelijke serie over uit. De *Nieuwe Revu* suggereerde dat zowel de openbare aanklagers als de journalisten, speculerend op de hysterie rondom seksueel kindermisbruik, carrière hoopten te maken door de zaak groots op te blazen.

Nadat Bobby was vrijgesproken, werd het gezin desondanks met de dood bedreigd door lieden die geloofden dat de jongen een gevaar was voor de gemeenschap. In een brief 'aan het Amerikaanse volk en hun regering' pleit de vader van Bobby Fijnje ervoor dat Janet Reno niet wordt benoemd tot minister van Justitie. Is zij werkelijk die gedreven kruisvaarder tegen seksuele kindermishandeling? Voor hem staat vast dat Reno verantwoordelijk is voor het geestelijk misbruik van zijn kind. Hij wil voorkomen dat andere kinderen hetzelfde lot zullen ondergaan als Reno wordt benoemd.

Het zit president Clinton niet mee in zijn pogingen een vrouw op Justitie te krijgen.

PRESIDENT CLINTON staat op het punt andermaal een fout te maken bij de benoeming van zijn minister van Justitie. Zoë Baird en Kimba Wood hadden te lijden van de dubbele moraal, die alleen vrouwelijke politici verantwoordelijk houdt voor de manier waarop ze hun kinderopvang regelen. Reno is ongetrouwd en heeft geen kinderen. Maar met Reno is echt iets ernstigs aan de hand. Een van mijn Noordamerikaanse vrienden heeft de staf van Clinton benaderd met het verzoek om Janet Reno niet te benoemen, vanwege haar betrokkenheid bij twee rechtszaken van het type dat in de VS 'Satanisch ritueel misbruik' wordt genoemd.

Janet Reno was in de jaren tachtig *State Attorney* van de regio Dade County in Florida en stond aan het hoofd van alle openbare aanklagers. De rechtspraak in Dade County onderscheidde zich onder het regime van Reno door het grote aantal zedenzaken (veertigduizend per jaar). Vooral kin-

VK 22-2

dermisbruik wordt er sinds 1984 veel vaker aangeklaagd dan elders.

Er is nog iets opmerkelijks te vertellen over het gebied dat geldt als het westerse centrum van de gewelddadige handel in *hard drugs*: slechts 1 procent van alle zedenzaken komt er voor het gerecht. De andere 99 procent wordt afgehandeld volgens het *plea bargain*-systeem, waarbij de verdachte schuld bekent om strafvermindering te krijgen. Mensen met kritiek op dit systeem, dat ervoor zorgt dat veel onschuldigen in de gevangenis belanden, maken zich in de puriteinse VS niet populair.

Janet Reno zette in de *'country walk'* zaak uit 1984 een ongebruikelijke stap om een veroordeling te bewerkstelligen. Een echtpaar dat een kinderdagverblijf dreef, werd beschuldigd van seksueel misbruik van hun klantjes. Reno regelde ondershands met de advo-

## JANET RENO

Bernadette de Wit

caat van de vrouw dat hij zijn cliënte onder druk zou zetten om schuld te bekennen. Zelf bezocht ze tot dertig keer toe de vrouw, die in eenzame opsluiting zat, en deed 'visualisatie'- en ontspanningsoefeningen met haar teneinde een bekentenis los te krijgen. Op basis hiervan werden de vrouw en haar echtgenoot veroordeeld.

Over een andere misbruikzaak werd uitgebreid bericht door de *Nieuwe Revu* in 1991. De dertienjarige zoon van een Nederlands echtpaar, Bobby Fijnje junior, werd beschuldigd van seksueel misbruik van zestien peuters op het kinderdagverblijf van het kerkgenootschap waar het gezin bij was aangesloten. In deze zaak had Janet Reno de supervisie over de openbare aanklagers.

De arrestatie van de jongen was

goed voorbereid. Ouders die hun kinderen in de kerkelijke crèche hadden ondergebracht, interpreterden de nachtmerries en de 'vieze spelletjes' van hun kroost als de gevolgen van seksueel misbruik, daartoe aangezet door een psychologe. Er ontstond een massale hysterie, waarbij de helft van de gelovigen meende dat Bobby door de duivel was bezeten en zich aan de kleintjes had vergrepen.

Bobby werd op 28 augustus 1989 gearresteerd en zat twintig maanden gevangen, waarvan de laatste acht maanden in eenzame opsluiting. Een noviteit was dat hij als een volwassene zou worden berecht, wat daarvoor alleen werd gedaan als kinderen een moord hadden gepleegd. De professionele getuigen in deze zaak geloofden de wildste verhalen, die aan de kleu-



## Moord Liverpool NAC

LIVERPOOL, 16 FEBR. De Britse politie heeft gisteren een onderzoek ingesteld naar de moord op een tweejarig jongetje, die in Groot-Brittannië grote opschudding heeft veroorzaakt. Het jongetje is vrijdag verdwenen uit een winkelcentrum in Liverpool. Zijn lichaam is gisteren gevonden op een spoorlijn. Een videoband uit het gesloten beveiligingscircuit in het winkelcentrum toont beelden van het kind terwijl het door een jongen aan de hand wordt meegenomen. De beelden zijn op de Britse televisie uitgezonden. Getuigen zagen het jongetje later hand in hand lopen met twee jonge mannen. Volgens de politie heeft onderzoek aangetoond dat het kind is overleden aan meerdere zware verwondingen, voordat het naast de spoorbaan is achtergelaten. Volgens de politie was het jongetje al dood toen het door de trein werd overreden. (Reuter)

# Britten ontzet door moord op peuter

VK 1A-2

Van onze correspondent  
HENK STRABBING

LONDEN — Groot-Brittannië raakt in toenemende mate emotioneel over de afgrijselijke moord op de tweejarige James Bulger in Liverpool, die vrijwel onder de ogen van zijn moeder werd ontvoerd. Op de plek waar James' lijkje werd gevonden groeit de berg van boeketten bloemen dagelijks.

Winkels in vrijwel alle grote Britse steden melden een hausse in de verkoop van tuigjes, riemen, touwen en allerlei andere materialen waarmee kinderen in de buurt kunnen worden gehouden.

De verdenking groeit sterk dat James Bulger 'om de kick' is gedood door twee pubers die de politie nog steeds niet kan vinden. Twintig jongelui zijn inmiddels zonder resultaat verhoord. Een twaalfjarige jongen heeft zelfs een nacht vastgezeten, maar moest weer worden vrij-

gelaten. Het gezin waaruit deze jongen komt, is ondergedoken omdat tientallen mensen die 'moordenaar, moordenaar' riepen het huis belegerden.

James Bulger verdween vorige week vrijdag in een winkelcentrum, nadat zijn moeder hem slechts enkele seconden (aldus de politie) alleen had gelaten. De ontvoering op zich moet een fluitje van een cent zijn geweest omdat James een 'heel open kind' werd genoemd dat bereid was met iedereen te praten.

Op een videoband van bewakingsapparatuur in het winkelcentrum werd James later terug gezien, wandelend tussen twee grotere jongens in. Maar die band is zeer slecht van kwaliteit. Het Amerikaanse ruimtevaartcentrum NASA heeft inmiddels aangeboden om de beelden met de best beschikbare methoden te bestuderen.

Een getuige vertelde later het jongetje huilend en met een snee op zijn

voorhoofd te hebben gezien, terwijl hij achteloos heen en weer werd gezwaid door twee oudere jongens. Maar deze dame zegt niet dichterbij te hebben durven komen, omdat haar hond te hevig aan de lijn trok.

Het zwaar verminkte lijkje van James werd 24 uur na zijn ontvoering gevonden naast een spoorlijn, niet ver van het winkelcentrum. Het staat vast dat James niet seksueel gemolesteerd is.

Gisteren meldde zich een dame die vertelde dat op dezelfde dag haar twee kinderen waren 'benaderd' door twee jongens. Ze dacht dat haar kinderen dicht in de buurt waren, toen haar dochtertje van drie haar aandacht probeerde te trekken. Het zoontje bleek toen al 'meters ver weg' in het gezelschap van twee jongens. Toen de moeder achter het groepje aanholde en riep: 'Wat doen jullie daar?' haalden de twee jongens hun schouders op en wandelden weg.

## Kinderen kregen 'kick' van moord op tweejarige peuter

NVHW 10

Van onze redactie buitenland  
LONDEN — Terwijl de Britse politie onderzoek doet naar de moord op een tweejarige peuter, wiens ontvoering uit een winkelcentrum door een camera van een bewakingsdienst werd vastgelegd, huivert Groot-Brittannië bij het idee dat de moord waarschijnlijk gepleegd is door andere kinderen.

De peuter, James Bulger, werd gefilmd terwijl hij vrijdag in een

winkelcentrum in het Noordengelse Bootle meeliep met twee jongens van tussen de tien en veertien jaar. Een vrouw vertelde de politie dat twee jongens die voldeden aan het signalement een uur eerder in hetzelfde winkelcentrum hadden geprobeerd haar zoontje mee te lokken.

Het afgetuigde lichaam van de jongen werd zondag vijf kilometer ten oosten van Bootle gevonden langs een spoorlijn. De politie

zegt dat niets wijst op seksueel misbruik van de peuter. De doodsoorzaak is nog niet vastgesteld.

"De politie zegt dat ze niet uitsluit dat de moord alleen om de kick is gepleegd. De realiteit van deze huiveringwekkende verklaring is dat we het als iets voorstelbaars zien", schreef de columnist Lynda Lee-Potter in de Daily Mail.

De woede onder de bevolking is

groot. Tientallen mensen schreeuwden "moordenaar, moordenaar" bij de aanhouding dinsdagavond van een twaalfjarige jongen in het naburige Liverpoolse Kirkdale. De jongen werd met een deken over zijn hoofd afgevoerd, maar moest woensdag na ondervraging weer worden vrijgelaten.

Niet alleen in het winkelcentrum, maar ook later op een bouwplaats op ongeveer een kilo-

meter van het winkelcentrum zijn de peuter en zijn ontvoerders door een camera gefilmd. Te zien is hoe de oudere jongens James aan zijn armen voortslepen en rondslingeren. Getuigen zeiden dat James toen huilde en blauwe plekken had opgelopen. Drie meisjes die op de bouwplaats als voorbijgangers werden gefilmd hebben inmiddels contact opgenomen met de politie en leverden "absoluut geweldige" informatie.

Van onze redactie buitenland

LONDEN — De sadistische moord op de tweejarige peuter James Bulger, die heel Groot-Brittannië in de greep houdt, is de zoveelste in een steeds langer wordende reeks van ernstige misdrijven. Groot-Brittannië, eens het boegbeeld van beschaving en beminnelijkheid, lijkt sinds 1990 te veranderen in een door grof geweld aangetaste maatschappij.

Misdaad is er de afgelopen decennia vertienvoudigd en de misdrijven worden met de dag gewelddadiger. Mensen voelen zich steeds onveiliger in eigen huis, de

meeste vrouwen zien ervan af zich 's avonds alleen op straat te begeven en ouders zijn als nooit tevoren bang dat hun kinderen iets kan overkomen. NVHW 19

"Gruwelijker". Deze kwalificatie werd deze week herhaaldelijk toegepast op de aaneenschakeling van misdrijven waarmee de Britten recentelijk zijn geconfronteerd: de liquidatie van een pas getrouwd stel in een rustig dorpje, het ombrengen — met 43 messteken — van een jonge moeder voor het oog van haar tweejarige zoon, het doodknuppelen van

een 16-jarig meisje op een landpaadje en enkele dagen geleden de zaak van het tweejarig jongetje James Bulger.

De peuter werd uit een overvol winkelcentrum meegetroefd en vervolgens dood teruggevonden langs een spoorwegemplacement. Over de mishandeling van het kind stelde de lijkschouwer: "De gruwelijkste die ik de afgelopen 25 jaar heb gezien."

Sexuele geweldplegingen behoren inmiddels tot de dagelijks terugkerende onderwerpen in de Britse krantenrubrieken. Dat weerhield het dagblad The Guar-

dian er deze week niet van om naar aanleiding van Bulgers dood te concluderen: "De zaak bewijst opnieuw de groeiende onverschilligheid van de Britse maatschappij en haar toenemende isolatie, wanneer zij redeneert dat het kind een vreemdeling vertrouwde en daarom nu logischerwijze dood is."

Premier John Major heeft dinsdag naar aanleiding van 'de affaire Bulger' stringente nieuwe stappen aangekondigd om de toename van misdaad het hoofd te bieden.

LONDEN, woensdag

Heel Engeland is in de ban van de vrijdagmiddag jl. met de door een bij de ingang van een Liverpoolse winkelcentrum gesitueerde camera gemaakte video-opnamen van een tweejarig jongetje, dat — zijn rechterhandje vol vertrouwen in die van een oudere jongen — uit beeld verdwijnt.

Zondagavond vond de politie langs een spoorlijn het mishandelde stoffelijk overschot van de kleine James Bulger en gisteren opende lijkschouwer Roy Barter het gerechtelijk onderzoek in een zaak die hij „de meest verschrikkelijke en schokkende uit mijn 25-jarige loopbaan” noemde.

De eerste videobeelden toonden hoe de kleuter, even nadat hij vrijdagmiddag om 15.37 uur met zijn moeder Denise het winkelcentrum was binnengekomen, een minuut later — terwijl Denise bij de slager stond — alleen weer naar buiten kwam. Weer een minuut later is te zien hoe hij door zijn moeder werd gezocht.

Vijf minuten later liet de videotape zien, hoe het kind samen met een oudere jongen wegloopt. Volgens de politie hadden andere beelden uitgezonden, dat James in gezelschap van twee, 10 à 14 jaar oude, jongens was geweest.

Hoewel inspecteur van politie, Albert Kirby, gisteren vertelde, dat een tweede videocamera beelden van een door twee jongens voortgesleurd kleuter had geregistreerd, staat volgens hem niet vast dat zij ook diens dood op hun geweten hebben. (AP)

## Politie Liverpool verhoort twee tienjarige jongens

VK 20

Van onze correspondent  
LONDEN — De politie in Liverpool verhoort twee tienjarige jongens die mogelijk de dood van de tweejarige James Bulger op hun geweten hebben. De kleine James werd vorige week vrijdag ontvoerd uit een winkelcentrum nadat zijn moeder hem even alleen had gelaten. Later werden beelden van James aangetroffen op het video-veiligheidssysteem van het winkelcentrum. De peuter liep weg tussen twee oudere jongens.

Een politiewoordvoerder zei dat het nog te vroeg was om te kunnen zeggen of de jongens zullen worden aangeklaagd wegens moord. In de Britse media ontstond enige opwindning omdat de jongens al bijna een halve dag gearresteerd bleken toen politiewoordvoerder Albert Kirby in het BBC-televisieprogramma Crimewatch (te vergelijken met het Nederlandse Opsporing Verzocht) donderdagavond nog om inlichtingen vanuit het publiek vroeg. Kirby zei gistermiddag dat het nog te vroeg is om te kunnen zeggen of de jongens zullen worden aangeklaagd wegens moord.

De twee gearresteerde jongens worden in verschillende politiebureaus verhoord. Hun ouders zijn erbij en psychologen controleren de werkwijze van de politie. Volgens woordvoerder Kirby verloopt zo'n verhoor 'uiterst traag, alsof je je eigen kinderen zou uithoren'.

Tien jaar is de uiterste leeftijd waar de Britse wet, onder bepaalde omstandigheden, een berechting voor een misdaad accepteert. Maar dan moet wel overtuigend worden aangetoond dat de dader heeft geweten wat hij aanrichtte.

De twee jongens zijn gearresteerd na vele telefoontjes die volgden op het via de televisie vrijgeven van videobeelden uit het winkelcentrum waar James Bulger werd ontvoerd. Op de beelden is te zien dat de kleine James aan de hand van twee oudere jongens wordt meegenomen. Het lijkje werd zondag, zwaar mishandeld, teruggevonden langs een spoorlijn in Walton, een wijk van Liverpool.

Niet alleen in het winkelcentrum, maar ook later op een met video-installaties bewaakte bouwplaats op ongeveer een kilometer van het winkelcentrum blijken de jongen en zijn ontvoerders door een camera gefilmd. Daarop is te zien hoe de beide jongens James aan zijn armen voortslepen en heen en weer slingeren. Getuigen zeggen dat James toen huilde en blauwe plekken en sneeën had opgelopen. Drie meisjes die op de bouwplaats als voorbijgangers werden gefilmd namen contact op met de politie en leverden informatie die 'absoluut geweldig' werd genoemd.

Het misdrijf heeft grote verontrusting teweeg gebracht onder Britse ouders. Overal in het land wordt gevraagd naar tuigjes en andere materialen om kinderen vast te kunnen houden.

## Twee Britse jongens aangeklaagd wegens moord op peuter

LONDEN (DPA, Reuter) — Twee tienjarige jongens zijn zaterdagavond in de Britse havenstad Liverpool officieel in staat van beschuldiging gesteld wegens de ontvoering en moord op een tweejarig kind. Zij worden vandaag voor een jeugdrechter geleid.

De moord op James Bulger heeft in het hele land een golf van verontwaardiging en afschuw veroorzaakt. De

veertigduizend toeschouwers bij de wedstrijd tussen Liverpool FC en Ipswich namen zaterdag een minuut stilte in acht voor de vermoorde peuter.

In het winkelcentrum waar de daders de tweejarige tien dagen geleden ontvoerden, legde de bevolking honderden kransen. Uit beelden van een beveiligingscamera was gebleken dat twee jongens het centrum met de peuter verlieten. Zij liepen ongeveer vier kilometer met het slachtoffer door de stad, voor zij James bij een spoorbaan doodsloten en op de rails wierpen. Na twee dagen werd het lijkje gevonden.

Het is onduidelijk of de daders wel kunnen worden vervolgd. De leeftijd om iemand juridisch aan te klagen werd enkele jaren geleden verhoogd van acht naar tien jaar. Bij kinderen tussen tien en veertien jaar moet de openbare aanklager aantonen dat het kind zich bewust was van de ernst van zijn daad.



TEL James Bulger 17/2

## Britten in ban van moord op kleuter James



# Groot-Brittannië is zijn onschuld kwijt:

Door onze correspondent  
HIEKE JIPPES

LONDEN, 22 FEBR. Met een gevoel van toenemend ongelof en afgrijzen hebben de Britten de afgelopen week de kwaliteit van hun eigen samenleving onder de neus gewreven gekregen. Dit weekinde werd de vraag openlijk en allerwege gesteld: is het moreel verval zo groot? Heeft het met ons zover moeten komen? En vooral: wat is er gebeurd met het fatsoen en de onderlinge zorgzaamheid, waarvoor de samenleving van Miss Marple en dr. Herriott bij de buurlanden in Europa model stond?

Afgelopen vrijdag een week geleden raakte een moeder in een druk, overdekt winkelcentrum in een voorstad van Liverpool haar kind kwijt. Mevrouw Bulger had zich bij de slager een halve minuut laten afleiden. Toen ze weer keek was Jamie Bulger, haar zoontje van twee, verdwenen. Een massale zoekactie van publiek en politie leverde niets op. Op zaterdag deden de huilende ouders het bijna traditionele beroep op de ontvoerders om hun kind terug te brengen. Op zondag werd het lijk van Jamie gevonden op een spoorbaan, enkele kilometers van het winkelcentrum. Het lichaam was zwaar gehavend door een trein, maar de politie zei dat Jamie was gestorven aan „afzichtelijke” verwondingen, hem voor die tijd toegebracht.

Aanvankelijk tastte de politie in het duister over de verdwijning van Jamie. Elke moeder, elk ouderpaar leefde met het lot van zijn moeder mee. Wie had niet óók ooit een moment ervaren dat zo'n klein kind vliegenvlug verdwenen leek en wie herinnerde zich niet de opluchting als je het weer terugvond. De vermissing van Jamie en de waarschuwing van de politie dat er mogelijk een kinderlokker in het spel was maakten dat moeders in het winkelcentrum hun peuters aanlieden of angstig vasthielden.

Toen, nog vóór Jamies lot bekend was, waren er de eerste beelden van de laatste uren van Jamie. Beveiligingscamera's in

Twee tienjarige jongens uit Liverpool zijn vandaag aan de rechter voorgeleid omdat ze verdacht worden van de moord, tien dagen geleden, op de tweejarige Jamie Bulger. Groot-Brittannië wordt niet alleen overspoeld door een gevoel van nationale rouw, maar ook van nationale schaamte. Hoe kon dit met ons gebeuren?



De tweejarige James (linksonder), zoals bij aan de hand van zijn ontvoerder werd vastgelegd.

het winkelcentrum hadden — vaag — vastgelegd wat er was gebeurd. En zo zag heel Engeland op zijn televisiescherm geprojecteerd hoe een klein jongetje in een felblauwe anorak met geel gevoerde capuchon kennelijk aan de hand werd meegevoerd door twee jongens van niet ouder dan veertien. De beelden waren opgenomen op de verdieping boven die waar Jamies moeder op dat moment wanhopig naar haar kind zocht.

De politie in Liverpool beklemtoonde vanaf het moment dat Jamies lichaam werd gevonden dat de jongens niet de daders van de moord hoefden te zijn. Al vóór die afloop had ze een psychologisch profiel van de jongens laten maken, dat moest bijdragen aan hun identificatie. De beelden van de beveiligingscamera waren vaag en lieten de jongens bovendien op de rug zien. Uit de beschrijving



Ian Rush van Liverpool leidt zaterdag met de rest van het stadion voor het begin van de wedstrijd tegen Ipswich enkele ogenblikken stilte in acht ter herdenking van James Bulger. (Foto EPA)

bleek dat de politie zocht naar jongens tussen tien en veertien die het winkelcentrum kenden als hun broekzak, die gewend waren te spijbelen van school en die winkeldiefstallen pleegden om zich inkomsten te verschaffen voor het spelen met de automaten in de speelhal.

Misschien raakte het lot van Jamie Bulger extra de nationale verbeelding omdat dit de eerste live-video van een ontvoering was. En passant werd duidelijk hoezeer camera's de burger bespieden, want meer beelden van Jamie en de jongens volgden later, dit keer geregistreerd door de video-apparatuur van een bedrijf in bouwmaterialen, twee kilometer van het winkelcentrum verwijderd. Dit keer was zichtbaar hoe Jamie tegenstribbelde. Een getuige liet later weten hoe het jongetje op dat moment huilde en een verwonding aan zijn hoofd had.

Een oudere dame vroeg de twee jongens wat er aan de hand was. Ze zeiden dat ze de peuter hadden gevonden en vroegen de weg naar een politiebureau. De politie denkt achteraf dat Jamie enkele uren nadien gedood is.

De hele week was het lot van Jamie Bulger en de opsporing van de daders niet van de voorpagina's. De politie in Liverpool werd overstromd met tips en met aanbiedingen van hulp. Op het spoorwegtalud waar Jamies lichaam werd gevonden richtte het publiek een spontaan monument van bloemen en boodschappen op, zoals dat hier sinds de ramp met de doodgedrukte voetbalsupporters in het Hillsboroughstadion niet meer is gezien. „Voor Jamie. Waarom?” luidden de teksten op een van de honderden kaarten. Iedereen had het gevoel dat hij 'iets' moest doen: mensen zamelden zo-

veel geld in dat de zak van een buurtcollecte alleen met twee man was te tillen. Erkende misdadigers vroegen de politie of ze niet konden helpen. De NASA, het ruimtevaartbureau van de Verenigde Staten, bood assistentie aan bij het verder ontwikkelen van de videobeelden. Het Britse ministerie van defensie assisteerde de politie met een techniek van beeldverbetering, die voor het eerst in de Golfoorlog was toegepast bij het nader identificeren van vijandelijke doelwitten. Op dinsdag arresteerde de politie een 12-jarige jongen, die ze de volgende dag weer vrij moest laten. Dat verhinderde niet dat toegestroomd publiek bijna een lynchpartij begon. De familie van de jongen moest tijdelijk worden ondergebracht op een geheim adres.

Donderdagavond werden de eerste verbeterde beelden van de twee jongens de huiskamer binnengebracht in het programma *Crimewatch*. De politie maakte nu duidelijk dat ze de pedofielen-theorie had verlaten en dat ze de twee jongens van de moord verdacht. De nieuwe beelden waren vaag wat betreft gelaatstrekken, maar duidelijk genoeg voor intimi van de vermoedelijke daders. Meer dan driehonderd tips stroomden de BBC-studio binnen. Zaterdag werd bekend dat de politie donderdagmorgen al twee jongens van tien jaar van huis had gehaald voor ondervraging. Dit weekinde zijn ze gearresteerd, op verdenking van de moord op Jamie Bulger, en vanmorgen moesten ze voor het eerst voorkomen voor een rechter.

Het is moeilijk te beslissen welke klap harder is aangekomen: de moord op Jamie, een klein jongetje dat zichtbaar vol vertrouwen, met een paar oudere jongens meeloopt en zijn moeder vergeet, of het feit dat twee kinderen van tien jaar mogelijk zijn dood op hun geweten hebben. Eén commentator merkte op dat de Britse maatschappij nu als het ware op een dubbele manier haar onschuld heeft verloren. De twee verdachten worden vastgehouden op verschillende politiebureaus in

Liverpool. Hun ondervraging gebeurt in aanwezigheid van ouders en een maatschappelijk werker en een advocaat-van-dienst.

„Het is zoets als het ondervragen van je eigen kind”, zei de leider van het politieonderzoek, commissaris Kirby, gisteren vermoed. „Je moet heel voorzichtig en heel zachtzinnig met ze zijn en je moet jezelf steeds voor ogen blijven houden dat ze tien jaar oud zijn.”

In een week waarin de nieuwste misdaadcijfers ongekende records braken en waarin het werkloosheidscijfer de grens van drie miljoen passeerde, is het lot van Jamie Bulger en de arrestatie van zijn vermoedelijke moordenaars de katalysator geworden voor een gevoel van nationale rouw en van nationale beschaamdheid. Hoe statistisch zeldzaam een zo navrante misdaad — kind doodt kind — ook is, de algemene vraag

is: zijn wij zo'n samenleving geworden dat zelfs kinderen van tien het verschil tussen goed en kwaad zo kunnen vergeten? Waar waren hun ouders? Waar was de school? Waar was de kerk? En wat Jamie betreft: waar was het geweten van al die voorbijgangers, die hadden kunnen voorkomen dat een huilend jongetje door twee jongetjes naar zijn dood werd gevoerd?

Mary Whitehouse, sinds 1966 de vrouwelijke futsosridder tegen alles wat voos en vuil is op radio en televisie, zegt dat kinderen het verschil tussen goed en kwaad niet kunnen weten wanneer ze avond in, avond uit doodslag en (seksueel) geweld gepresenteerd krijgen als leuk en onderhoudend. „Het feit alleen al dat de televisie aanblijft betekent dat kinderen denken dat hun ouders het eens zijn met wat daar te zien valt.” De twee gearresteerde jongens komen beiden uit zogenoemde gebroken gezinnen, waarin de moeder weinig controle op hen uitoefent of aan de drank is.

Een hele serie criminologen en psychologen heeft de afgelopen week betoogd dat James Bulgers dood weinig of niets te maken heeft met een gepercipieerd gevoel van nationaal moreel verval — maar dat gevoel wil desondanks niet wijken. Waar elders in de berichtgeving wordt gerefereerd aan het gevoel van hoopeloosheid dat langdurige werkloosheid met zich meebrengt, wordt het moeilijk geen verband te leggen met een oprisping van sociaal gedrag in een vorm die dit land sinds het begin van de jaren tachtig niet meer heeft gezien.

De politiek heeft de stemming, wat de gedragsdeskundigen ook mogen zeggen, in elk geval haarfijn aangewoeld. Premier Major koos dit weekende voor een oproep tot een nationaal offensief tegen de misdaad. Zijn minister van justitie, Kenneth Clark, toonde de politieke reflex die van een Tory-minister verwacht mag worden en die zo oud en voorspelbaar is als de weg naar Rome: er komen strengere straffen voor jeugdige misdadigers.

## Woedende menigte belaagt verdachten Britse peutermoord

LIVERPOOL (Reuter, AP, AFP, DPA) — De twee tienjarige jongens die worden verdacht van de moord op de Britse peuter James Bulger zijn maandag in Liverpool voorgeleid voor een jeugdrechter. De busjes, waarin de verdachte jongens werden vervoerd, werd belaagd door een woedende menigte. Tijdens de gedeeltelijk besloten zitting, die zes minuten duurde, bepaalde de rechter dat de jongens in ieder geval tot aan de volgende zitting op 3 maart worden ondergebracht in een tehuis, onder de hoede van de kinderbescherming.

Bij het gerechtsgebouw riepen enkele van de ongeveer driehonderd woedende toeschouwers 'Schoften, schoften!' naar de busjes waarin de jongens zaten. Sommigen gooiden stenen en eieren en probeerden met hun vuisten op de busjes te slaan. Zes toeschouwers werden gearresteerd, van wie er drie later werden vrijgelaten.

Onder begeleiding van twee advocaten, een sociaal werker en de vader van een van de jongens werd het tweetal gistermorgen in alle vroegte naar het gerechtsgebouw gebracht om eventuele onregeligheden te voorkomen.

Binnen moesten de jongens drie uur wachten tot hun zaak voorkwam. Bij een gedeelte van de zitting werden vijf journalisten toegelaten. Zij moesten vertrekken, toen het onderwerp ter sprake kwam waar de jongens zouden worden gehuisvest. De jongens voerden slechts het woord om hun naam en leeftijd te noemen.

De rechter bepaalde dat hun namen en andere bijzonderheden die hun identiteit zouden kunnen onthullen, niet openbaar mochten worden gemaakt. De politie heeft de ouders van de twee naar

een geheim onderkomen gebracht.

De ontvoering van James Bulger, op 12 februari in een winkelcentrum, werd vastgelegd door videocamera's van een bewakingsdienst. Twee dagen later werd zijn lichaam, dat sporen van zware mishandeling vertoonde, langs een spoorlijn teruggevonden.

De moord heeft een golf van verontwaardiging in Groot-Brittannië veroorzaakt en geleid tot veel aandacht in de media voor jeugdcriminaliteit.

In Schotland werd gisteren een meisje van negen jaar voorgeleid dat wordt verdacht van poging tot moord op een twee maanden oude baby. Het meisje zou vorige week hebben geprobeerd de baby te laten stikken in zijn wieg. In Londen is een dertienjarige jongen in staat van beschuldiging gesteld wegens moord op een zestigjarige man.

Premier John Major heeft een hardere aanpak van de jeugdcriminaliteit in het vooruitzicht gesteld. De Labour-schaduwminister van Binnenlandse Zaken Tony Blair is ervan overtuigd dat de criminaliteit onbeheersbare vormen heeft aangenomen. Hij meent dat sommige jongeren zich boven de wet verheven voelen. Labour en de Conservatieven willen dat jonge criminelen veel eerder dan nu worden opgesloten. „Groot-Brittannië is een gevaarlijke maatschappij aan het worden voor kwetsbare groepen”, zei het conservatieve parlementslid Sir Rhodes Boyson gisteren. „Als de regering geen drastische maatregelen neemt, zullen Britten knokploegen formeren om het recht in eigen hand te nemen”. Andere parlementariërs pleiten voor herinvoering van lijfstraffen en de heropening van tuchthuizen.

Kind doodt kind

VC  
23-2





6 + f 23-2

FOTO-AP

• Politieagenten in Liverpool probeerden gisteren een woedende man te stoppen, die stenen gooit naar het politiebuisje, waarin twee tienjarige jongens vervoerd worden, die verdacht worden van de moord op een tweejarige peuter.

Het was gisteren dus geen vrolijke thuiskomst voor premier John Major die twee dagen lang pr had bedreven in Washington. Eerst had hij president Clinton ertoe bewogen een 'ongekwalificeerd ja' uit te spreken over het ver-der voortbestaan van de special rela-tionship tussen Amerikanen en Britten. En vervolgens leek Major de aan de Iers-Amerikanen beloofde 'bemiddel-aar' voor Noord-Ierland te hebben af-gezwakt tot een functionaris die alleen maar feiten ter plekke komt verzame-len. Voor wie hiet door de beperkte acteer-kwaliteiten van beide politici ver-mocht heen te kijken, leek Majors suc-ces nog heel behoorlijk.

Vervolgens maakte de Britse premier nog het verplichte toerje langs de vier voornaamste Amerikaanse televisie-stations. Daar werd hij natuurlijk vanwege de peutermoord in de tang genomen: 'Hoe werkt dat op de psyche van uw land en wat zegt het over de Britse maatschappij?' Majors antwoord: 'Dat was een bijzonder verschrikkelijke moord en het heeft de harten, zielen, instincten en gemoederen geraakt van mensen in heel Groot-Brittannië en in veel andere landen ook.' Typisch antwoord van een politicus want die vraag was niet gesteld.

Thuisgekomen, nog op het vliegveld, kreeg de Britse regeringsleider *The Times* in handen gedrukt. Openingskop: 'Major's Groot-Brittannië: 80 procent is ontevreden over de Tories'. Dat is een hoog percentage voor een premier die nog maar net is herkozen.

Een van de belangrijkste dingen die Major uit deze nieuwe enquête kan leren, is dat de overgrote meerderheid van de Britse bevolking voortaan absoluut weigert de regeringspraatjes te geloven dat het 'nu snel beter zal gaan met de economie'. Maar Major en zijn minister van Financiën zijn op dit punt nogal hardleers. Ook gisteren weer werd van-uit Downing Street te verstaan gegeven dat er licht aan het eind van de tunnel is — nota bene als officieel commentaar, op dertienduizend nieuwe ontslagen.

De enquête zegt: 43 procent van de ondervraagden gelooft dat het nog veel slechter zal gaan in de naaste toekomst. Deze enquête werd gehouden na de moord in Liverpool en daarom is de houding van de ondervraagden ten opzichte van criminaliteit interessant. Misdaad was bij een soortgelijke enquête in oktober vorig jaar nog slechts één punt dat door 9 procent van de geën-quêteerden werd genoemd. Na Liverpool blijkt *law and order* (nu 33 procent) na werkloosheid (80 procent) op de tweede plaats te komen onder de Britse angsten en zorgen.

De cijfers wijzen ook uit dat de regering-Major althans op dit punt de stem des volks hoort. Veel ondervraagden willen dat de jeugdcriminaliteit wordt aangepakt en spelen dus rechtstreeks in op de gebeurtenis in Liverpool.

Ook blijken nu traditionele Torystemmers van hun partij weg te lopen. Wanneer er op dit moment algemene verkiezingen zouden zijn, kwam Labour uit op 46 procent, de Conservatieven op 34 en de Liberaal-Democraten op 16 procent. Over de prestaties van premier Major is 64 procent ontevreden, 28 procent vindt hem in orde. Bij Labourleider John Smith ligt de verhouding tussen tevreden en ontevreden vrijwel gelijk: 34 tegen 35 procent. De Liberaaldemocratische leider Paddy Ashdown blijft de populairste partijleider, wat vrijwel traditie is geworden. Van de ondervraagden juicht 43 procent Ashdown toe, 29 procent vindt zijn functioneren onvoldoende.

## Britten weten niet meer waar zij trots op moeten zijn

Het Britse chauvinisme wankelt. Als het kan, wil 49 procent van de Britten hun vaderland verlaten omdat het land slecht wordt bestuurd en gevaarlijk is. Op de vraag waar zij het meest trots op zijn in hun land, geeft 39 procent geen antwoord. Dat blijkt uit een enquête onder ruim duizenden mensen die gisteren door *The Daily Telegraph* is gepubliceerd. Het aantal mensen dat Groot-Brittannië wil verlaten is nu zelfs hoger dan tijdens de na-oorlogse opbouwperiode. Het enige Britse instituut waar overweldigende steun voor bestaat zijn de strijdkrachten. Het Britse leger wordt door 84 procent van de ondervraagden als één van de beste ter wereld beschouwd. Nog maar 10 procent van de ondervraagden gelooft dat het buitenland naar Groot-Brittannië öpkijkt. In het verleden was dat ongeveer de 65 procent. Slechts 5 procent van de mensen denkt dat het 's avonds veilig is op straat. Twintig jaar geleden was dat nog 85 procent. Het percentage ondervraagden dat gelooft dat het land vrij is van raciale spanningen is gedaald van 53 naar 9 procent. En het aantal mensen dat trots is op de monarchie is gedaald van 86 naar 26 procent. (AP) VIK 23-2

## 'Eris iets erg, erg mis in Groot-Brittannië'

Van onze correspondent HENK STRABBING 21-2

LONDEN — 's Lands bekendste psychiatrische patiënt had de 'vreselijkste tien dagen van mijn leven' gehad. John leese (ex-Monty Python) was weliswaar bezig zijn boek *Het Leven en hoe het te overleven* te promoten, maar hij tamelde emotioneel tegen zijn gehoor lat hij later van gesigneerde exemplaren zou voorzien: 'Er is iets erg, erg mis op dit moment'.

Erg, erg mis. Met Groot-Brittannië. Die ellendige tien dagen van Cleese wa-ten begonnen met de peutermoord in Liverpool waarvan de Britten nog steeds niet kunnen bekomen. Eerst nochten natuurlijk psycho-, socio-, an-

so wordt de socioloog Stanley Cohen geciteerd, af en toe uit in bepaalde sa-schraapzucht uit de Thatcherjaren heeft het moreel geen goed gedaan en de recessie ondermijnt het moreel al vroeg omdat kleine kinderen treurige zaken bij de volwassenen (moeten) zien. Het debat in de media is nu verlegd naar moeders van tienjarige zoons, want de beide verdachten waren im-mers tien. Zo'n schrijvende moeder (in *The Guardian*) lijkt tamelijk gerustge-steld wanneer zo'n lief, geconfronteerd met de Liverpoolse feiten, zegt: 'Een baby pijn doen, dat is gewoon maf. Bijna hetzelfde als een oude dame omduwen'.

Het is moeilijk om zulke kinderen aan-gedaan-worden. Daartoe neigt nu de Britse regering met haar besluit een nieuwe serie tuchtscholen te openen voor piepjonge recidivisten.

so wereld zijn. Geen van de antwoor-Het weekblad signaleert twee manie-ren waarop de maatschappij het liefst reageert op de paniek. De eerste is: een vlucht in het verleden. Veel mensen vinden dat het twintig, dertig jaar gele-eld allemaal veel beter was. Daarop wijst ook de opvallende enquête van vorige week waaruit blijkt dat meer dan de helft van de Britten het liefst naar elders zou vertrekken.

Het andere antwoord is: er-moet-wat-aan-gedaan-worden. Daartoe neigt nu de Britse regering met haar besluit een nieuwe serie tuchtscholen te openen voor piepjonge recidivisten.

so wereld zijn. Geen van de antwoor-Het weekblad signaleert twee manie-ren waarop de maatschappij het liefst reageert op de paniek. De eerste is: een vlucht in het verleden. Veel mensen vinden dat het twintig, dertig jaar gele-eld allemaal veel beter was. Daarop wijst ook de opvallende enquête van vorige week waaruit blijkt dat meer dan de helft van de Britten het liefst naar elders zou vertrekken.

Het andere antwoord is: er-moet-wat-aan-gedaan-worden. Daartoe neigt nu de Britse regering met haar besluit een nieuwe serie tuchtscholen te openen voor piepjonge recidivisten.

Het is moeilijk om zulke kinderen aan-gedaan-worden. Daartoe neigt nu de Britse regering met haar besluit een nieuwe serie tuchtscholen te openen voor piepjonge recidivisten.

## Arrestaties bij voorgeleiding verdachten in Liverpool

NRC

over de rechter alleen hun identiteit/hoeften te bevestigen. De zitting was niet toegankelijk voor het publiek. De vijf journalisten die aanwezig waren moesten de

zitting verlaten toen gesproken werd over de plaats waar de twee jongens, wier identiteit geheim wordt gehouden, worden vastgehouden in afwachting van hun berechting. Een van de jongens werd begeleid door zijn vader en door een advocaat, de ander door een sociaal werker en een advocaat.

Het verminkte lichaam van de tweejarige James Bulger werd op 14 februari gevonden op een spoorbaan, twee dagen nadat hij in een winkelcentrum was ontsnapt aan de aandacht van zijn moeder.

## Nederlandse rechter mag moordenaar van tien jaar niet in de cel gooien

De Britse officier van justitie moet bewijzen dat de tienjarige jongens die verdacht worden van de moord op de tweejarige peuter James Bulger, wisten wat ze deden. Als dat het geval is, kunnen de piepjonge verdachten worden veroordeeld. In Nederland zouden de jongens niet door de rechter gestraft kunnen worden. Volgens de Nederlandse wet moeten minderjarige moordenaars opnieuw worden opgevoed.

Wat de verdachten in Engeland te wachten staat, is nog onduidelijk. Psychiaters moeten eerst onderzoeken of het tweetal niet ontoerekeningsvatbaar is. Als blijkt dat de vermoedelijke daders te gestoord of te jong waren om te weten wat ze deden, moet de Engelse rechter volgens de wet afzien van vervolging. Als bewezen wordt dat de jongens wel degelijk wisten wat ze deden, kunnen ze tot een gevangenisstraf worden veroordeeld. In Nederland kunnen verdachten die zo jong zijn als het Engelse

tweetal, helemaal niet worden vervolgd. Dat betekent dat de rechtbank dan niet de bevoegdheid heeft om een jonge dader te straffen. Pas als een veroordeelde twaalf jaar of ouder is, mag de rechter een straf opleggen. De daders kunnen naar een jeugdgevangenis worden gestuurd, waar ze maximaal tot hun achttiende moeten blijven. Daarna komen ze vrij.

Kinderen die jonger zijn dan twaalf, zijn dus niet strafbaar als ze een moord plegen. Maar dat betekent niet dat ze zo maar naar huis kunnen wandelen. Als de moord is bewezen, kunnen de kinderrechtter en de kinderbescherming besluiten dat de dader naar een inrichting moet. De jonge moordenaar wordt daar dan voor onbepaalde tijd opgesloten. In die inrichting wordt gekeken waarom de misdaad werd gepleegd en of de dader weer op het rechte pad geholpen kan worden. Volgens de wet is dat geen straf maar een maatregel bedoeld om de dader opnieuw op te voeden.

GLW 28.02.93

## Sick, sick

By Richard O'Mara

LONDON — As two unnamed children stood up in a Liverpool courtroom on Monday accused of abducting and killing another child, Britons found themselves obsessed about crime in their society, but also troubled by a broader array of doubts about their country and their collective future.

The murder of two-year-old Jamie Bulger — allegedly by the two 10-year old boys who appeared in the juvenile court — has sharply focused the public's mind on juvenile crime.

But crime is only Britain's preoccupation of this moment — one of many evidently bubbling beneath the surface. A week ago the unemployment level, which breached the three million mark, had, according to Liberal Democrat leader Paddy Ashdown, "precariously balanced (Britain) on the edge of a major economic catastrophe."

Even European Commission President Jacques Delors reflected the rising fear of social disintegration caused by joblessness here and throughout Europe. At an Oxford seminar, he said, "it is not possible to live with nearly three million in each major country unemployed."

In Britain, public morale is just about every area has rarely if ever been so low as it is today. A weekend Gallup poll commissioned by *The Daily Telegraph* shows that pessimism and despair are widespread and people with hopeful expectations for Britain are very much in the minority, totaling only about a fifth of those queried.

Almost half the 1,030 adults polled all across the United Kingdom between Feb. 2 and Feb. 8 said they would prefer to live in some other country. More than a third said they could not think of a single thing about Britain they could be proud of, not the monarchy, not the Parliament, not their political leaders.

The reaction from the political leadership to the child's murder came late, a week after his body was found. Prime Minister John Major said "Society needs to condemn a little more and understand a little less." [According to his predecessor, Margaret Thatcher, "There is no such thing as society."] — *Baltimore Sun*



# Britse malaise aangewakkerd door kindermoor

**G**ROOT-BRITANNIE is in de greep van een buitengewoon hevig pessimisme. Afgelopen voorjaar zag het er nog heel anders uit. De Conservatieven hadden net voor de vierde keer de verkiezingen gewonnen: Groot-Britannië leek een samenleving die zich mocht verheugen op politieke stabiliteit en legitimiteit. Maar in september was dit een herinnering uit een ver verleden. De terugtrekking van het pond uit het Europese wisselkoersmechanisme, gevolgd door een crisis over de mijnsluitingen, leidden tot een ineenstorting van het politieke gezag van de regering. Tussen burgers en politici ontstond een vertrouwenscrisis, zoals die zich in lange tijd niet had voorgedaan. Volgens een opiniepeiling die gisteren werd gepubliceerd, is het krediet van zowel de regering als de oppositie nog even laag als in de herfst. In de tussentijd is er iets anders gebeurd. De politieke crisis werd aangescherpt door een akelig voorgevoel over de maatschappij. Vaak is er een specifieke gebeurtenis voor nodig om zo'n gevoel te doen uitkristalliseren. Zo'n gebeurtenis was de moord op de tweejarige James Bulger in Liverpool, waarvoor twee tienjarige jongens vervolgens werden gearresteerd.

De moord maakte een beladen debat los over de criminaliteit en de toestand van de samenleving. De reactie leek verdacht veel op voorgaande uitbarstingen van morele paniek. Maar dit keer was er meer aan de hand. De moord gaf uitdrukking aan een gevoel van sociale ondergang, een gevoel dat er iets ernstig mis was met de samenleving.

De resultaten van de Gallup-peiling begin vorige week over de toestand van Groot-Britannië voegden daaraan nog een extra dimensie toe. Ze wijzen op niets minder dan een ineenstorting van het nationale zelfvertrouwen.

Bijna de helft van de bevolking zou willen emigreren als ze zou kunnen. Meer dan 40 procent van de Britten tussen 18 en 35 geloven dat Groot-Britannië de komende tien jaar geleidelijk aan een slechter land zal worden om in te leven. Het vertrouwen in nationale instituties, zoals de monarchie, de ambtenaren (*Civil Service*), het parlement en de rechterlijke macht is gekelderde.

Afgelopen voorjaar suggereerde premier Major nog dat Groot-Britannië tevreden was met zichzelf. Niets, zo blijkt uit deze onder-

zoeksresultaten, is minder waar. Integendeel, ze tonen het beeld van een land dat het geloof in zichzelf heeft verloren en dat met wanhoop is vervuld. Het heeft weinig zin apocalyptische oordelen uit te spreken, maar het lijkt er niettemin op dat Groot-Britannië aan het begin van de jaren negentig een crisis van historische proporties doormaakt.

De onmiddellijke oorzaak daarvan heeft veel te maken met de recessie. Recessies zijn altijd demoraliserend, vooral deze. Maar dat alleen kan het gevoel van nationale wanhoop nauwelijks verklaren.

De echte oorzaken moeten we zoeken in de geschiedenis. Het naoorlogse verval van Groot-Britannië is razendsnel gegaan. In minder dan een halve eeuw is het land verworpen van een enorm rijk met de status van grootmacht en grote industriële kracht tot een middelgrote Europese macht die zijn overzeese bezittingen kwijt is, steeds minder internationale invloed heeft en zijn industriële basis op treurige wijze heeft zien afkalven. Het is nauwelijks verbaazingwekkend dat de burger onder dergelijke omstandigheden weinig vertrouwen meer heeft in nationale instituties en dat het moreel daalt.

Dat is natuurlijk niets nieuws. Maar omdat de Britten de neergang altijd zo stoicijns hebben verdragen, hebben zij er maar weinig oog voor gehad. De Britten hebben nooit trauma's gekend zoals de

VK 27-2

Amerikanen die opliepen in Vietnam, de Fransen in Algerije, of de Russen met de ineenstorting van de Sovjet-Unie. Uit hun gereserveerde houding mag men echter niet concluderen dat ze zich niet pijnlijk getroffen zouden voelen, niet in verwarring zouden zijn.

Als mensen het moeilijk vinden hun gevoelens te tonen, betekent dat nog niet dat ze die niet hebben.

Hetzelfde geldt voor landen. De Britten hebben nooit een manier gevonden met hun falen om te gaan, om grenzen te stellen, om een nieuw begin te maken. Het blijft een natie die zijn verleden heeft verloren en nooit een toekomst heeft gevonden. De gevolgen voor de nationale en individuele psyche zijn enorm.

Maar waarom gaat het juist nu fout? De erfenis van de jaren tachtig heeft er veel mee te maken. Voor die tijd legden alle regeringen, van welke kleur dan ook, zich neer bij het onvermijdelijke van de neergang. Er was geen strategie om het verval tegen te gaan, men ploeterde eenvoudigweg verder, waarbij het verleden altijd diende als referentiekader voor het he-

den. Mevrouw Thatcher was de eerste premier die weigerde zich neer te leggen bij het verval: zij verwierp de status quo, zij had een strategie. Maar toen het erop aankwam werkte die niet. Dat heeft het gevoel van nationale ontmoediging nog sterker gemaakt: als mensen in hun verwachtingen worden teleurgesteld is dat erger dan wanneer zij geen nieuwe hoop hadden gekoesterd.

Maar de ontmoediging is zelfs nog erger dan dit suggereert. De Thatcher-aanpak steunde op twee leerstellingen — modernisering van de markt en Victoriaanse normen en waarden — maar het effect daarvan was niet hetzelfde. Terwijl de Victoriaanse normen weinig weerklank vonden, had de modernisering van de markt wel degelijk effect: zij tastte de vele verbanden aan waarmee de maatschappij bij elkaar wordt gehouden en leidde tot minder steun voor belangrijke nationale instituties als de monarchie.

Groot-Britannië mag dan nu modern zijn, er mag minder eerbied zijn voor gevestigde tradities, het mag minder bekrompen zijn,

maar het is ook onzekerder over wat het tegenwoordig is en hoe het zich dient te gedragen.

Als we een blik op de toekomst werpen zijn de vooruitzichten somber. De politieke elite verliest zichzelf in fatalistisch pragmatisme en vertoont geen tekenen van creativiteit of inspiratie. Het einde van de recessie is nog niet in zicht en de kans op een daaropvolgende hausse moet klein worden geacht. Het zal bergafwaarts blijven gaan met Groot-Britannië. Het zal een perifeer en wijfelend lid blijven van een ongelukkige Europese Gemeenschap. Het zal in toenemende mate een lage-lonenland worden, een economie die niet in staat is toe te treden tot de elite van *high-tech* economieën en die zich bedreigd weet door concurrenten uit de Derde Wereld.

**O**NDER zulke druk zal de maatschappij in stukken uiteenvallen. Instituties als de City of London die in staat zijn te vluchten naar de wereldmarkt en daar te bloeien, zullen dat doen. De nationale instituties daarentegen zullen gevangen blijven in het verval. De onderklasse, opgesloten in getto's in de binnensteden als Moss Side in Manchester, en de *suburbs* in de buitenwijken zullen imploderen. Het establishment zal met een toenemende legitimiteitscrisis te maken krijgen, die op zijn beurt zal bijdragen aan groeiend gevoel van nationale malaise en maatschappelijke afbraak. Het establishment, ooit een symbool van gezag en succes, zal haar neergang gepaard zien gaan

met een toenemend gevoel van leegte.

Dat is een somber plaatje, ik geef het toe. Maar het is niet onvermijdelijk. Maatschappijen kunnen zichzelf veranderen. Het probleem waarvoor Groot-Britannië staat, is dat het nooit heeft geleerd hoe een dergelijke verandering te bewerkstelligen. Het is altijd in hoge mate ondergedompeld geweest in continuïteit. Het is te hiërarchisch en te gezagsgetrouw, het is een maatschappij die onvoldoende steunpilaren van echt gezag, creativiteit, energie en initiatief heeft ontwikkeld. Zolang er geen methode is gevonden om die formidabele erfenis te overwinnen, zal het met Groot-Britannië bergafwaarts blijven gaan, en zal het een steeds ongelukkiger en zorglijker maatschappij worden.

Martin Jacques is columnist van *The Sunday Times*.

## Young criminals are given second chance in learning to live

By RICHARD FORD  
HOME CORRESPONDENT

BRITAIN'S two youth treatment centres provide care, education and medical treatment for the most serious juvenile criminals at a weekly cost of £2,700 per person.

Young criminals convicted of murder, manslaughter, rape and arson are held with disturbed children at St Charles centre in Brentwood, Essex, and at Glenthorne in Birmingham. They are a national resource to deal with the country's most difficult and disturbed young people.

Up to 80 per cent of the 70 places at the two centres are for boys and girls aged between ten and 17, convicted of serious offences. The rest are reserved for children under local authority care orders.

Surrounded by a perimeter fence but lacking the forbidding security of prisons, the St Charles centre provides each resident with their own room. The windows have no bars but are made of unbreakable glass.

"The security means we have a very limited environment. Convicted people are not allowed to leave the centre, even under supervision, during the early part of their sentence," said Tony Mackin, director of operations for both centres, which are 90 per cent full at any time.

Once at St Charles, a convicted juvenile would be assessed for three months by educationists, clinical psychiatrists, psychologists, social workers and the centre's care staff.

The person's criminal behaviour may not be the first problem to be addressed once the medical team have drawn up an individual care plan. "A very young person has care needs and educational needs. They are going to have per-

As the great debate rages over how to deal with young offenders, two centres for the worst aim to help their residents become law-abiding members of society

sonal development needs, social and recreational needs, and then they need to address their offending behaviour."

Mr Mackin said it was important to settle them in before beginning therapeutic activities to tackle their problems. "The odds are that young people coming here are going to be very, very distressed and disorientated by being removed from a family environment, locked up and moved to a new place."

He said the centre believed it was worth investing money and time in children who still had a chance to grow and change. "We must remember that, whatever they have done, they are not adults with adult sensibilities but children who in most cases are a long way off behaviour that is normal."

"Children under the age of 16 follow the national curriculum and are taught for up to five hours each weekday at St Charles by teachers employed by the centre. Older residents can study for A levels or undertake training. There are a gym and football facilities at St Charles and Glenthorne has a swimming pool."

The centre employs its own psychologist but relies on clinical psychiatrists from outside. It has three care staff looking after every ten residents.

The day at St Charles begins at 7.30am and ends at 9pm when children are locked into their rooms. They are expected to help with cleaning and washing up while the older ones can help cook the meals. In the evenings they are allowed to watch television, play board

games and read. St Charles provides children with intensive programmes to deal with offending behaviour, which take place individually and in groups. The approach often involves going back to early childhood experiences to help them identify what brought them to crime.

It involves confronting the residents with the reality of their crime and its implications for their victims, themselves, families and society. They look at the rules of society, the gains and losses of crime, the influence of others and the temptations to transgress.

Mr Mackin said: "It can be very difficult, but in most cases a young person who ends up in a secure unit with a long sentence will understand at some level that they have got a major problem." At the beginning, however, they often refuse to face up to the past.

Mr Mackin said that while it was important to recognise the appalling crimes committed by some residents, society must remember that they were children. "It is crucial to get young persons to understand that what they have done is completely unacceptable, to get them to understand how they got into that situation and what they must do to change."

Little research has been undertaken to show whether such a costly regime works, but as Mr Mackin said: "It is certainly a more stable pattern of life and a better environment than many youngsters have experienced previously."



TIM 23.02.93

## Politicians seek elusive answer to crime

### COMMENTARY

11 killed two young boys in 1968. She was eventually released under supervision and now, under a new name, has two children of her own. There are two secure units which use every known psychological technique to try to woo the child away from hatred and evil. It is, in effect, a life sentence.

did no better. More than two thirds of their inmates were re-convicted within five years.

Perhaps the closest comparison, however, is with the "short, sharp shock" Lord Whitelaw introduced as home secretary in 1981. Young people aged 14 to 21 were to be given something like army glasshouse discipline. The scheme was quietly dropped five years later. It made no difference to the re-conviction rates.

The courts also turned out to be reluctant to sentence young men to this punishment. Much effort, most recently, in the Criminal Justice Act, 1991, has gone into persuading the courts to be less custody-minded. We already hand out far stiffer sentences than most European countries. It does not dent our crime rate.

Some people do need to be locked up. No one denies that. Even for children, the means are already there. The health department looked after Mary Bell, who at the age of

But three quarters of the young people were re-convicted within a year of discharge. This accommodation was "an expensive ante-room to the penal system".

The home secretary is going one step further — or back. Mr Clarke is also a humane man. But his proposal for a new kind of special custodial unit for offenders under 16 follows in a long line of failed institutions.

Raphael Samuel, the social historian, once interviewed Arthur Harding, a retired East End villain who was in Wormwood Scrubs when the first borstal was opened in the early years of the century. Harding was transferred. Borstal, he remembered, made him "fitter, stronger, taller" and "something of a hero". On his release, he set up a Faginesque pickpocketing team. Borstals were explicitly modelled on "public schools". They failed. Their successors, called "approved schools", took a more secondary-modern approach. They

centre's director, knows that the crimes make it easy to forget how young the children are. But he insists that they are always treated as damaged and disturbed children, not as criminals.

The bedrooms are those of children: full of records, football posters, make-up and soft toys. Children go to the site's school every day, eat together in their houses and spend evenings in treatment sessions, watching videos, playing musical instruments or in the gym. There are occasional outings, organised sport and visits from families.

The atmosphere is relaxed: children turn to the staff for cuddles, advice, discipline and sometimes take out their aggression on them. This, Dr Hoghugh says, is part of the

EUROPE'S leading treatment centre for juvenile offenders, some as young as ten, is set in a leafy green estate in co. Durham. Aycliffe Centre for Children houses 120 youngsters who have committed serious crimes, including murder, rape and arson.

They live in 11 houses and are supervised by staff who outnumber them three to one. Aged 10 to 18, often rejected by other care facilities as too difficult, they arrive with a conviction, a history of physical or emotional abuse and a resentment of adults.

The centre gives them treatment, counselling, schooling, pocket money and, the staff hope, the mentality not to reoffend.

Dr Masud Hoghugh, the

centre's director, knows that the crimes make it easy to forget how young the children are. But he insists that they are always treated as damaged and disturbed children, not as criminals.

The bedrooms are those of children: full of records, football posters, make-up and soft toys. Children go to the site's school every day, eat together in their houses and spend evenings in treatment sessions, watching videos, playing musical instruments or in the gym. There are occasional outings, organised sport and visits from families.

The atmosphere is relaxed: children turn to the staff for cuddles, advice, discipline and sometimes take out their aggression on them. This, Dr Hoghugh says, is part of the

EUROPE'S leading treatment centre for juvenile offenders, some as young as ten, is set in a leafy green estate in co. Durham. Aycliffe Centre for Children houses 120 youngsters who have committed serious crimes, including murder, rape and arson.

They live in 11 houses and are supervised by staff who outnumber them three to one. Aged 10 to 18, often rejected by other care facilities as too difficult, they arrive with a conviction, a history of physical or emotional abuse and a resentment of adults.

The centre gives them treatment, counselling, schooling, pocket money and, the staff hope, the mentality not to reoffend.

Dr Masud Hoghugh, the

# 6 Hurting a baby's just stupid — like pushing over an old lady?

These are the words of Sam Tinsley, aged 10. In the aftermath of the James Bulger tragedy, Margaret Tinsley argues that we must maintain a sense of perspective about children's behaviour

I HAVE a boy of 10. Like most parents of boys of 10, I have spent much of the past fortnight trying to reconcile what I know of him and his friends with the terrible charges laid against those other little boys in Liverpool. The extraordinary passion of the national response has shed more heat than light: if the howling mob outside the court was no help to rational judgment, nor was much of the media coverage.

Who is not weary of being told that we live in a sick and amoral society? Who needs to be told again and again that we are a nation of fragmented families, breeding murderous ram-raiding infants who set fire to old-age pensioners as casually as they would buy a bag of chips?

Wild extrapolation and dark premonitions are the fashion of the day: from the Liverpool murder we draw lines pointing at everything from divorce to computer games, from Schwarzenegger to the unemployment figures. We build up a vast paranoid dot-to-dot picture of the future without ever looking carefully at the numbers on the dots.

It was a remark of my son's which brought me back to some kind of equilibrium. He is not a great news-watcher, so, as half term ended, I thought I had better make sure he knew the facts of the Liverpool case. I told him of the abduction, the

video pictures showing older boys, the body on the tracks, the arrest and release of a 12 year old, and the fact that the detained (but not yet tried) suspects are his own age.

He listened. And tender though he is himself with babies, his first reaction was not pity for the dead child. That went without saying. He, like me, would rather not think about it. He frowned for a moment, then expressed plain bafflement. "But why?" What was the point? Why would they want to?"

He could not see it at all. When I tentatively drew a parallel with school bullies (he has been, in a minor way, a victim and we have often discussed what makes them tick) he was scornful. "That's different. They're your own age. Hurting a baby's just stupid. Like pushing over an old lady."

This is no plaster saint; I should say that, normally, my cautionary chats about juvenile crime elicit nothing but naughty complicit giggling from both my children. When a house we know was comprehensively trashed by a young teenager's party, I told them about it, sententiously, as an example of what can happen when you get carried away in a drunken group.

On that occasion, they listened attentively and then said: "Did they write on the walls with aerosol, or did they forget that bit?" Trashing, clearly, is part of a well-established communal child fantasy. So is pinching cars: I fear they are perfectly able to see what pleasure might lie in ram-raiding.

I hope that in real life they will not do these things because of the caution and respect for social law we have instilled into them. I think their glee in crime, like their glee in computer violence, is a mere cowboy game in which to wear the black sombrero instead of the white is a convention. I have noticed that nasty computer games such as Robocop bore even some macho little boys quickly, largely because they don't like shooting the poor dogs (criminal pit bulls, by the look of

them). They go back to the Gothic fantasy of Super Mario, the dragon-defying Italian plumber.

But cruelty is different. In defiance of all the hair-tearing and breast-beating of the past fortnight, I firmly believe that for most children, as for most adults, really hurting someone else is a powerful taboo — a dread. Police will tell you about young joyriders who can't even manage a front of bravado but collapse hysterically, white and trembling, when they realise they have hit somebody.

Even young muggers, when the adrenaline surge has ebbed, are said to be afraid of seeing their victims' injuries face to face; some probation services force them into confrontation with the humanity of their victims for this very reason, just as child abusers are forced in therapy to admit that they hurt theirs.

NOBODY — except rare lunatics of the Dahmer or Nilsen variety, on whom we currently lavish rather too much attention, actually takes pride in the mark of Cain. There will always be children perverted by abusive up-bringsings, whether in the back street or the boarding school, but they are not all born savages, requiring taming and constant correction.

*Lord of the Flies*, too often cited as proof that they do, is only a novel. It is not Holy Writ. A child who has grown up with any love at all, who has had a reasonable amount of self-respect left intact, may succumb to greed or mischief or anger or panic (like the young babysitters who shake their charges too hard). But he or she will not see "the point" of gratuitous cruelty, any more than my son did. In short, if it was children who killed James Bulger, for fun, those children are rarities. "Weird," said Sam, dismissively. Somehow, a cloud lifted.

It is vital to lift that cloud, because our growing fear of children is itself a great social evil. It puts us

into a defensive, cocooning frame of mind, hiding our own little ones away from schools or streets where they might meet these terrifying children. It deters us from our plain adult duty, which is to correct, to interfere, or to threaten with the police, and to do it in a spirit of parental care, and even love.

It takes nerve at first. I once removed a crisp packet and some glue from a child on a Tube stairway and told him to go home, and my heart hammered for minutes. But I think he was more afraid of me, bossy old Mother, and handed them over without a murmur.

The James Bulger tragedy should, if anything can, persuade us to break the cocoon and reclaim adult leadership, not in the unpleasant spirit the Prime Minister, John Major, implied with his call for less understanding and more punishment, but out of human solidarity. Because if we are not part of the solution, we are part of the problem.

## Rebuilding young lives shattered by neglect

By KATE ALDERSON

Hoghugh, believe the government's proposal to intern more 11 to 15-year-old persistent offenders misses the point. "The only time children are taken seriously is if they have been murdered or are murderers. We have the resources and the intelligence to offer treatment to these children, despite the government saying we do not," Dr Hoghugh said.

In 1978, drawing on the behaviour of the children I see here, I warned that their pattern of behaviour would get worse and crime would increase. Six months ago I made that same warning and the health minister Brian Mawhinney told me I was being apocalyptic, but I believe we haven't seen anything yet."

Many children in Aycliffe say they are relieved to be "taken seriously" after years of being ignored and abused. Treatment can be traumatic but children are often happy to confront their offence for the first time.

At first many reject their treatment and deny their crimes but after about three months even the most difficult begin to acknowledge the seriousness of their offence. Andrew Muckley, a psychologist at the centre, said: "We are not just a storage warehouse for criminal children, but explicitly assess their treatment needs. We take the children apart and then reassemble them."

Mr Muckley and Dr

centre's director, knows that the crimes make it easy to forget how young the children are. But he insists that they are always treated as damaged and disturbed children, not as criminals.

The bedrooms are those of children: full of records, football posters, make-up and soft toys. Children go to the site's school every day, eat together in their houses and spend evenings in treatment sessions, watching videos, playing musical instruments or in the gym. There are occasional outings, organised sport and visits from families.

The atmosphere is relaxed: children turn to the staff for cuddles, advice, discipline and sometimes take out their aggression on them. This, Dr Hoghugh says, is part of the

TIM 26.02.93



# Servische mag praten over verkrachtingen

Van onze verslaggever **EWOUDE NYSINGH**

**ZAGREB** — Het was voor bijna alle vrouwen een grote verrassing dat er toch een Servische in de zaal zat. Vesna Bozic kon zondag in de Kroatische hoofdstad Zagreb aanwezig zijn bij de Internationale Solidariteitsbijeenkomst van Vrouwen, omdat ze een Amerikaans paspoort heeft. Maar toen Bozic, die in Belgrado woont, onverwachts van een Hongaarse afgevaardigde het woord kreeg, verliet een groot aantal Kroatische en Bosnische vrouwen de zaal.

De verbitterde en nationalistische vrouwen waren zelfs niet bereid om het verhaal van een niet-regeringsgezinde Servische aan te horen. Voor de gemiddelde Kroatische vrouwen, die Bozic hadden uitgenodigd en op het laatste moment besloten om toch te komen en het woord te voeren, was dit een zoveelste bewijs dat feministen in tijd van oorlog het onderspit delven. Bozic zei dat Moslim-vrouwen de grootste groep slachtoffers zijn, maar dat ook Kroatische en Servische vrouwen worden mishandeld en verkracht.

'Servië is de oorlog begonnen. Sommige Servische vrouwen voelen zich schuldig dat ze de nationaliteit van het agressorland hebben. Wij, vrouwen in Kroatië en Servië, moeten de Bosnische vrouwen steunen. Het fascisme heerst in Servië. We kunnen alleen nog rekenen op de vrouwen', aldus Bozic, die werd beloofd met een daverend applaus. Toen ze was uitgesproken kwamen de boze Kroatische vrouwen terug in de zaal. De voorspelling van A. van Mele van Vrouwen voor Vrede dat het een 'wespennest' zou worden was uitgekomen.

Na een dag praten en pogingen van nationalistisch-Kroatische kant om de Serviërs aan de schandpaal te nagelen, kon de slotresolutie niet in stemming worden gebracht. Een groot aantal deelnemers moest met de bus terug naar Berlijn, er waren slechts vijf teksten beschikbaar in het Duits, en het werd voorzitter en initiatiefneemster, de Duitse Lea Rosh, die de hele dag de Kroaten in het gareel had moeten houden, allemaal te veel. Ze had nog gezegd: 'De bijeenkomst is al een succes als we er hier in slagen met elkaar te gaan

praten.' Alle vrouwen zullen de tekst opgestuurd krijgen en schriftelijk hun stem kunnen uitbrengen. Een grote meerderheid van de vrouwen had, tot genoegen van de grote Nederlandse delegatie, al laten blijken het met de inhoud eens te zijn.

De meeste deelnemers, zo'n driehonderd vrouwen uit vijftien landen, hadden vooraf al hun twijfels geuit over het nut van de bijeenkomst in Zagreb, 'zo dicht mogelijk bij de plek des onheils'. In december vorig jaar was een voorbereidingsbijeenkomst in Hannover uit de hand gelopen. Niet uitgenodigde Servische vrouwen verstoorden de bijeenkomst door te roepen dat het helemaal niet waar is dat Servische mannen Bosnische Moslim-vrouwen verkrachten. Het plan om een Vrouwentribunaal te houden werd vervolgens in de prullenbak gegooid.

Uit angst om voor Kroatische propaganda-doeleinden te worden gebruikt waren Simone Veil, de vroegere voorzitter van het Europees Parlement en Rita Süßmuth, de voorzitter van de Duitse Bondsraad, weggebleven. Tijdens

de bijeenkomst moest solidariteit worden betoond met de, voornamelijk, Moslim-vrouwen die in Bosnië-Herzegovina het slachtoffer zijn van verkrachting. De wel gekomen Oostenrijkse minister voor Vrouwenzaken, Johanna Dohnal, zei: 'Ik laat me door geen enkele regering misbruiken. Met het leed van vrouwen mag geen zaken worden gedaan ook niet door de media.' Ook zij toonde zich bezorgd over het feit dat de autonome Kroatische vrouwengroepen in eerste instantie niet waren uitgenodigd.

Achteraf hadden de vrouwen zich geen zorgen hoeven maken over de Kroatische regering. De door de Kroatische partij HDZ gecontroleerde televisie toonde gisteravond tijdens het belangrijkste journaal geen seconde van de bijeenkomst. De hele uitzending stond in het teken van de gisteren gehouden verkiezingen voor het Hoger huis en de gemeenteraden, en de oorlog. De nationalistische president Franjo Tudjman, uitgebreid in beeld, zal als gevolg van offensief in Krajina ongetwijfeld een overwinning behalen.

Zie verder pagina 5, kolom 1

walids zijn ingericht, reguliere concentratiekampen met prikkel-draad en wachttorens, waar speciaal vrouwen worden heengebracht om te worden verkracht. Daarvoor bestaan nauwelijks of geen aanwijzingen.

Zorgvuldigheid op dit punt is te meer nodig omdat het ook waar is dat geestverwanten van de nationalistische regering van Kroatië de verkrachtingen voor propagandadoeleinden proberen uit te buiten. In het IKON-radioprogramma *De andere wereld op zondagmorgen* kwam daarvan onlangs een ont-huisend voorbeeld aan de orde. Onder de kop 'Kroatische feministen verkrachten Kroatië' publiceerde het in Zagreb verschijnende weekblad *Globus* een felle aanval op enkele Kroatische schrijvers, onder wie Slavanka Drakulic en Dubravka Ugresic. Zij zouden de zaak van Kroatië hebben verraden, niet alleen door hun kritiek op het nationalisme van de regering-Tudjman, maar vooral

doordat zij hun Westerse publiek er niet van hadden doordrongen dat het in Bosnië niet zomaar om verkrachte vrouwen gaat, maar om Kroaten en Moslims.

De charme van de eenvoud ontbreekt in voormalig Joegoslavië. Het zou prettig overzichtelijk zijn als je kon zeggen: de boeman zit in Belgrado, de anderen zijn goed guys. Zo is het niet. Maar dat kan nooit een reden zijn om het hoofd dan maar vol weerzin af te wendden. Temeer niet omdat overal — in Belgrado, in Zagreb en zeer zeker ook in Sarajevo — kritische geesten zich moedig blijven verzetten tegen de etnische waanzin.

Met de aloude Romeinse senator Cato ('Overigens ben ik van mening dat Carthago verwoest moet worden') blijf ik me oefenen in de kunst van de herhaling. Niet Carthago moet worden verwoest — het stokpaardje van Cato — maar de mensenrechten (en vrouwen zijn, voorzover ik weet, ook mensen) moeten worden verdedigd en beschermd. Met alle daar-toe noodzakelijke middelen, van asielrecht voor verkrachte vrouwen tot het inzetten van grond-troepen.

## Vrouwen in Zagreb

Vervolg van pagina 1

De door de nationalistische Kroatische vrouwen opgestelde resolutie kreeg bovendien geen schijn van kans bij de deelnemers uit Europa en de VS. De Kroaten wilden de Servische president Slobodan Milosevic en de leider van de Bosnische Serviërs Radova Karadzic en het voormalige Joegavisch leger JNA als agressors aanwijzen, e ook Kroatië genoemd zien.

Dat was echter niet de bedoeling. Onder Duitse en Oostenrijkse leiding opgestelde resolutie zat helemaal op de lijn van de EG-missie onder leiding van de vroegere Britse diplomate Ann Waburton: alle partijen maken zich schuldig aan verkrachtingen in Bosnië-Herzegovina, maar de Serviërs het meest. En er is sprake van een systematisch terreurcampagne van de Serviërs tegen de Moslims, vaak in speciale kampen.

In de resolutie wordt opgeroepen de oorlog te beëindigen, en de kampen te ontmantelen en worden de systematische verkrachtingen van Moslim-vrouwen veroordeeld. Verkrachte vrouwen moeten recht op asiel krijgen en verkrachting moet expliciet als oorlogsmisdad in de conventies van Genève worden genoemd. Het wapenembargo moet recht worden gecontroleerd en er moet meer hulp via de NGO's gaan. De VN moeten in navolging van de EG een onderzoek instellen dat meer ingaat op de vrouwenproblematiek en er moet een oorlogstribunaal komen à la Tok en Neurenberg.

De vier Nederlandse parlementariërs waren blij, ondanks bedenkingen over eventuele propaganda, toch naar Zagreb te zijn gegaan. L. Sipkes (Groen Links) had tijdens de rommelige bijeenkomst nog gezegd 'hier krijgen we de kriebels van, wij zijn voor actie' en Achttienribbe (PvdA) toen een Kroatische na tien minuten al de mond wagen gesnoerd: 'Daar begint het gezeik. Maar na afloop was de stemming openbest. Een doorbraak hadden ze toch verwacht. Van vrouwen die in oorlog gebieden wonen kan je niet verwachten dat ze onmiddellijk solidair zijn met de zaak, zo zeiden ook de vertegenwoordigsters van Nederlandse niet-gouvernementele organisaties. Er is een dialoog op gang gekomen, die moet worden voortgezet. Delegatieleider A. Jorritsma (VVD) toonde zich verheugd dat niemand echt was weggelopen.

## EXACTE CIJFERS

Anst Bleich

geverifieerde verhalen over 'verkrachtingenkampen'?

Vanaf het moment, begin november, dat de eerste getuigenissen over verkrachtingen in de openbaarheid kwamen, heb ik de publicaties op dat punt zo nauwgezet mogelijk proberen te volgen. Je krijgt daaruit het beeld dat de meeste slachtoffers thuis, in hun eigen omgeving zijn verkracht (vaak zeer vernederend, voor het oog van hun familie).

Ook zijn er geloofwaardig aandoende getuigenissen waarin wordt gesteld dat het is voorgekomen dat groepen vrouwen zijn ontvoerd en overgebracht naar bijvoorbeeld een hotel, een kazerne, een barak in het bos en dergelijke, waar ze dagen- of zelfs wekenlang door een reeks mannen zijn verkracht. Afgruiselijk? En of! Maar ik zie het nut van de term 'verkrachtingenkamp' niet in, want dat wekt de suggestie dat er een soort Mauthausens of Buchen-

we hebben het niet geweten', schrijft ze. Maar nu lijkt die uitspraak te worden vervangen door: 'we weten het wel, maar de exacte cijfers ontbreken nog steeds. Het (...) dreigt een nieuwe legitimering te worden (...) van de gruweldaden die nog worden gepleegd.'

Inderdaad. Vooral omdat onomstotelijk vaststaat (dat wordt bij mijn weten door niemand betwist) dat er in Bosnië, in het kader van de etnische zuiveringen, op grote schaal vrouwen zijn (en waarschijnlijk nog steeds worden) verkracht. Vooral Moslim-vrouwen, maar ook Kroatische en Servische vrouwen (de laatste niet door Serviërs of Moslims, maar door Kroaten of Moslims). Dat feit is het enige waar het op aan komt. Waarom iemand behoefte zou hebben deze massale verkrachtingen te relativeren of te bagatelliseren, is me eerlijk gezegd een raadsel.

Zelf schrik ik de laatste tijd 's nachts herhaaldelijk wakker

ER IS zich rond het thema van de verkrachtingen in Bosnië-Herzegovina een discussie aan het ontwikkelen, die op mij nogal on-ontwikkeld lijkt. Vorige week zaterdag opende *NRC Handelsblad* met de mededeling: 'Geen bewijs voor systematisch verkrachten'. Verderop in het blad werden in enkele artikelen een stuk genuanceerder ingegaan op de problematiek: is het wel zinnig om cijfers te noemen als die niet helemaal te maken zijn en hoe kun je überhaupt aan onweerlegbare bewijzen komen in een oorlog die nog aan de gang is? Maar de toon was gezet door de openingskop: als er geen bewijs is dat er systematisch wordt verkracht, zijn we met ons allen dan niet bezig enorm te overdrijven?

Omdat ze zich kennelijk aangesproken voelde door dit — impliciete — verwijt, kwam de Nederlandse gynaecologe Gunilla Kleiverda, die deel heeft uitgemaakt van een EG-onderzoeksmisdeed op dit punt, dinsdag in *NRC Handelsblad* met een reactie. Met haar conclusie ben ik het helemaal eens. 'In de Tweede Wereldoorlog konden we missschten nog zeggen:

## VS willen weten wie opdracht verkrachting gaf

GENÈVE/SARAJEVO (AFP, Reuter, AP) — De Verenigde Staten hebben de Verenigde Naties opgeroepen te onderzoeken wie verantwoordelijk is voor de systematische schendingen van mensenrechten in Bosnië. De Amerikaanse ambassadeur J. Kenneth Blackwell bij de VN-Mensenrechtencommissie heeft dat maandag in Genève gezegd.

Volgens Blackwell wordt in toemende mate duidelijk dat hooggeplaatste Servische militairen en mogelijk politieke leiders verantwoordelijk zijn voor etnische zuiveringen en verkrachtingen van vrouwen. Blackwell deed zijn uitspraken naar aanleiding van het rapport van de speciale VN-rapporteur Tadeusz Mazowiecki over de schending van mensenrechten in Bosnië. Mazowiecki deed gisteren verslag in de Mensenrechtencommissie maar zijn rapport is nog niet openbaar gemaakt. Blackwell zei dat nog niet kan worden bewezen dat van hoger hand opdracht is gegeven voor de mensenrechtenschendingen in Bosnië. Maar het feit dat de schendingen vooral gericht zijn tegen één bevolkingsgroep, zijn voor hem redenen te veronderstellen dat het niet om individuele acties van soldaten gaat.

Frankrijk wil de Verenigde Naties vragen een internationaal tribunaal op te richten om de oorlogsmisdaden die in het voormalige Joegoslavië zijn en worden begaan te kunnen berechten. Minister Dumas van Buitenlandse Zaken zei gisteren in Parijs dat het onderzoek van acht Franse rechters naar de mogelijkheden oorlogsmisdaden te berechten, wellicht de eerste stap is voor de oprichting van een permanent oorlogstribunaal.

De VN-Veiligheidsraad is gisteravond laat in New York begonnen met zijn zitting met de bemiddelaars Vance en Owen over het vredesplan voor Bosnië. Eerder op de dag verwiëp de burgemeester van de Bosnische hoofdstad Sarajevo, Mohammed Kresevljakovic, het plan. Vance en Owen suggereren de stad in de toekomst te laten besturen door een comité van Moslims, Serviërs en Kroaten.

Behalve in Sarajevo werd gisteren op diverse fronten in Bosnië gevochten. Volgens de Bosnische radio verslechterde de situatie in Sarajevo snel toen Servische troepen op diverse wijken het vuur openden. Ook de Moslim-stad Gra-

dacac zou door Servische troepen zijn beschoten. Het persbureau Tanjug maakte melding van aanslagen door Moslims op Zvornik en Bratunac bij de Servische grens. In de Servische enclave Krajina in Kroatië belaagden Servische troepen maandagavond laat het stadje Novigrad.

De hulpvluchten op de Bosnische hoofdstad werden gisteren hervat, maar er werd alleen gevlogen vanaf de Kroatische havenstad Split. Na Servische beschietingen zaterdag van een Duits vliegtuig met hulpgoederen, zijn de vluchten vanaf Zagreb opgeschort.



## Hoge Raad: kinderporno op band voor documentatie

Door onze Amsterdamse redactie  
AMSTERDAM, 23 FEBR. Het Documentatiecentrum Homostudies (Homodoc) van de Universiteit van Amsterdam mag twee banden met kinderporno bewaren ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek. De Hoge Raad bevestigde gisteren een vonnis van de rechtbank van die strekking.

Volgens een woordvoerder van het Homodoc zullen de banden het documentatiecentrum niet verlaten. Zij zullen alleen te zien zijn voor wetenschappers die kunnen aantonen de banden voor onderzoek nodig te hebben, aldus de woordvoerder.

De twee banden werden in augustus 1991 door de postale recherche op Schiphol in beslag genomen. Zij waren het documentatiecentrum vanuit Thailand toegezonden. De banden bevatten volgens de woordvoerder van het Homodoc „beelden van Thaise jongetjes met een witte menceer”.

De officier van justitie zag af van vervolging van het Homodoc maar weigerde de banden af te geven aan de geadresseerde. Bewaring in het documentatiecentrum betekende volgens de officier „ongecontroleerd bezit”.

Februari vorig jaar diende het Homodoc een klagschrift in bij de rechtbank stellende dat verspreiding of openbare vertoning niet in de bedoeling lag. Het documentatiecentrum werd in de procedure gesteund door de universiteit die de inbeslagname op gespannen voet vond staan met de vrijheid van wetenschapsbeoefening.

De rechtbank honoreerde dit klagschrift en beval de banden terug te geven. Tegen die beslissing ging de officier van justitie in cassatie bij de Hoge Raad. Die verwierp dat beroep. Het hoogste rechtscollege bevestigde de motivering van de rechtbank dat de banden slechts „ter archivering en ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek” worden opgeslagen.

## Homostudies mag videobanden met kinderporno bewaren

Van onze verslaggever <sup>VK 23-2</sup>  
AMSTERDAM — Het Documentatiecentrum Homostudies (Homodoc) van de Universiteit van Amsterdam mag twee videobanden met kinderporno bewaren ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek. Dit heeft de Hoge Raad bepaald door een uitspraak van de Amsterdamse rechtbank te bevestigen.

De twee banden, afkomstig van de Filipijnen, werden in augustus 1991 door de Amsterdamse zedenpolitie in beslag genomen. De officier van justitie zag af van vervolging van het Homodoc, maar wilde de banden niet teruggeven, omdat er sprake zou zijn van 'ongecontroleerd bezit'. Bovendien zouden de banden kunnen dienen tot het begaan van een misdrijf, namelijk het versprei-

den of tentoonstellen van kinderporno. Het Homodoc diende daarop een klagschrift in bij de rechtbank. Daarin stelde Homodoc dat de banden niet bedoeld waren voor verspreiding of openbare vertoning. Het documentatiecentrum werd daarbij gesteund door de universiteit, die vond dat de inbeslagname op gespannen voet stond met de vrijheid van wetenschapsbeoefening.

De rechtbank honoreerde het klagschrift en beval de banden terug te geven. De officier van justitie tekende tegen die beslissing cassatie aan bij de Hoge Raad. Het hoogste rechtscollege bevestigde echter het oordeel van de rechtbank dat de banden slechts 'ter archivering ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek' worden opgeslagen.

## Homodoc krijgt porhvideo terug

(Van een verslaggeefster)  
AMSTERDAM — Het documentatiecentrum homostudies, Homodoc, krijgt de videobanden met kinderporno die door justitie in beslag waren genomen terug. Dit heeft de Hoge Raad bepaald.

De Hoge Raad bevestigde de beslissing van de Amsterdamse rechtbank, die oordeelde dat bij het aan de Universiteit van Amsterdam verbonden Homodoc voldoende gewaarborgd is dat de

videobanden niet worden verspreid of openlijk tentoongesteld. De rechtbank en de Hoge Raad accepteren de argumentatie dat de banden worden bewaard als archiefmateriaal voor wetenschappelijk onderzoek.

De postale recherche vond de banden, afkomstig uit Thailand, in 1991 bij een steekproef van de post. Ze bevatten opnamen van seksuele handelingen van een volwassen blanke man met diverse Thaise jongetjes.

## Kinderpornographie härter bestrafen

Mitberatender Frauenausschuß befaßte sich mit Regierungsentwurf

Das Strafmaß für die Verbreitung von kinderpornographischen Schriften, auch von Ton- und Bildträgern, soll auf eine Freiheitsstrafe von drei Monaten bis zu fünf Jahren festgelegt werden. Ein gemeinsamer Änderungsantrag der Fraktionen von CDU/CSU, SPD und F.D.P. zum Gesetzentwurf der Bundesregierung über ein Strafrechtsänderungsgesetz — Kinderpornographie — (12/3001) ist am 10. Februar im mitberatenden Ausschuß für Frauen und Jugend einstimmig angenommen worden. Der im Frauenausschuß vorgelegte Änderungsantrag entspricht dem am 13. Januar im ebenfalls mitberatenden Ausschuß für Familie und Senioren angenommenen Antrag (vergleiche wib-Meldung 1/93 — 1/188).

Auch die Frauenpolitiker vertreten

die Auffassung, ein höheres Strafmaß könne eine „generalpräventive Wirkung“ haben. Grundsätzlich solle auch auf eine Geldstrafe, wie die Regierung sie vorgeschlagen hat, verzichtet werden. Der Gesetzentwurf der Regierung trage dem Umstand, wonach die Verbreitung von Kinderpornographie vielfach den für die organisierte Kriminalität geltenden Regeln folgt, nicht ausreichend Rechnung. In dem Änderungsantrag wird daher vorgeschlagen zu prüfen, inwieweit Regelungen, wie sie im Gesetz zur Bekämpfung des illegalen Rauschgift Handels und anderer Erscheinungsformen der organisierten Kriminalität geschaffen wurden, auch in Zusammenhang mit der gewerbs- und bandenmäßigen Verbreitung von Kinderpornographie erforderlich sind.

WIB 17.02.93

## Asser politie ontdekt kinderporno

(Van een onzer verslaggevers)

ASSEN - De Asser politie heeft de 38-jarige R. v.d. W. uit Assen aangehouden. Hij wordt verdacht van handel in kinderporno, zowel harde als soft porno.

In de woning van de man trof de politie ruim honderd videofilms aan. Veertig daarvan bevatten kinderporno. Het onderzoek naar de activiteiten van de man begon in augustus vorig jaar. Toen werden twee inwoners van Apeldoorn aangehouden in verband met de handel in porno. Ze verklaarden een aantal films te hebben gekocht van een man uit Assen.

De politie van Assen zette zeven mensen op de zaak. In december werden de films in beslag genomen. Het meeste materiaal was afkomstig uit Duitsland en Nederland. Ook werden banden uit Amerika, Frankrijk en Zweden aangetroffen.

Volgens de politie verkocht de Assenaar de banden voor tweehonderd gulden per stuk. Hij ruilde banden en stelde van meerdere banden ook nieuwe banden samen. Voorzover bekend heeft hij zelf geen opnames gemaakt.

V.d.W. had een netwerk van klanten opgebouwd die op hun beurt vermoedelijk een netwerk hebben opgezet. De Asser politie heeft het onderzoek afgerond en de gegevens uitgewisseld met andere korpsen.

Volgens de politie zijn op de films geen kinderen uit het noorden van ons land te zien. In een geval kon de identiteit van een meisje uit het westen van het land worden vastgesteld. Een aantal opnames zijn in recreatiegebieden gemaakt zonder dat de kinderen dat in de gaten hadden. Het gaat daarbij om zogenoemde soft porno. Een film bevatte opnamen van een vader die zijn dochter verkracht.

BILL 08.02.93

## Kinderpomos: Erzieher geht spazieren

Münster — Die Aussagen der Kinder waren schrecklich. Im Saal 23, Landgericht Münster, erzählten Jungen und Mädchen (4 bis 8) von pervertierten Sex-Spielen im Kindergarten, von widerlichen Fotos.  
Erzieher Rainer M. (33) habe in 8 Jahren 54 Kinder in den Tagesstätten Borken und Coesfeld (Münsterland) mißbraucht, sagt der Staatsanwalt.  
Aber der Angeklagte in Deutschlands ekelhaftem Prozeß ist frei. Der Erzieher wurde aus der U-Haft entlassen (der Prozeß geht aber weiter). Das Gericht: „Keine Fluchtgefahr, keine Beweise für Filme, Fotos.“ Weil nichts gefunden wurde. Empörung unter den Eltern.  
Das Gericht rief dem Erzieher, die Städte Borken und Coesfeld zu meiden. Denn es gab die anonyme Drohung: „Wir bringen das perverse Schwein um!“

## Assenaar gepakt wegens handel in kinderporno

Van een onzer verslaggevers  
ASSEN — De Asser politie heeft een 38-jarige inwoner van de Drentse hoofdstad opgepakt die wordt verdacht van het kopiëren, ruilen en verhandelen van kinderporno. Een team van zeven politiemensen heeft een maand gewerkt aan het uitpluizen van de activiteiten van de Assenaar, R. van der W. De man die een paar dagen heeft vastgezeten is inmiddels vrijgelaten. Hij kan tot maximaal drie maanden cel worden veroordeeld, aldus de politie-woordvoerder.

De politie kwam Van der W. op het spoor nadat de politie van Apeldoorn twee mannen had aangehouden die in het bezit waren van videobanden die ze hadden gekocht van de Assenaar.

Slechts in één geval heeft de politie kunnen achterhalen wie de oorspronkelijke film heeft gemaakt. Het gaat om een inwoner van Dordrecht. De meeste video's zijn gemaakt in Duitsland en Nederland.

VAN 1-2-93



# Mißbrauch des Mißbrauchs?

Fragen an die Rechtsmedizinerin Prof. Dr. Elisabeth Trube-Becker

**PH:** Nach Schätzungen aufgrund der Polizeistatistik aus dem Jahr 1987 werden in der Bundesrepublik Deutschland jährlich 300.000 Kinder sexuell mißbraucht. Die Publizistin Katharina Rutschky dagegen schreibt in ihrer jüngsten Veröffentlichung "Erregte Aufmerksamkeit", daß es nicht annähernd so viele Fälle von Gewalt gegen Kinder gebe, wie immer wieder behauptet werde.

In Wirklichkeit würde das Thema von verschiedenen Interessengruppen hochgepuscht. In erster Linie von den Medien, die mit schlüpfrigen Schlagzeilen ihr Geld verdienen. Als weitere Nutznießer der "Dunkelzifferkampagne" nennt sie die Helfer- und Beraterberufe, die sich so ihre Arbeitsplätze sichert, und nicht zuletzt Feministinnen, die eine neue Ära der Sexualfeindlichkeit einläuten wollten.

**Elisabeth Trube-Becker:** Aber das Gegenteil ist doch der Fall. Wenn etwas hochgepuscht wird, dann die Behauptung, daß sexueller Mißbrauch gar nicht so häufig vorkomme und auch gar nicht so schlimm sei. Es geht bei dem Thema doch nicht um die Medien, die Helfer oder die Feministinnen. Es geht

um unsere Kinder, um die Menschen, die sich unter solchen Verhältnissen entwickeln. Das Menschenkind ist ein sogenannter Nesthocker. Das heißt, es ist viele Jahre auf seine Eltern oder ähnliche gleichwertige Personen, die es betreten, angewiesen. In dieser Zeit sollte es geschützt und behütet werden. Es ist eine Zeit, in der das Kind seine wichtigste Entwicklung erlebt, in der es formbar ist und lernt wie in späteren Jahren nie mehr. Was es sieht, hört und erlebt, gräbt sich im wahrsten Sinne des Wortes in das Gehirn ein und bestimmt sein ganzes weiteres Leben.

**PH:** Die genannte Dunkelziffer von 300.000 sexuellen Mißbräuchen an Kindern pro Jahr wird von Katharina Rutschky ebenfalls als nicht seriöse Hochrechnung bezeichnet. Sie bezieht sich da unter anderem auf die Schätzungen des Deutschen Kinderschutzbundes, der eine weit niedrigere Zahl von etwa 80.000 nennt.

**Trube-Becker:** Die Häufigkeit des Delikts hat sich erst nach jahrelangen Forschungen ergeben. In den USA wurden sogenannte retrospektive Untersuchungen gemacht, die zu dem Ergebnis kamen, daß

jede vierte Frau wenigstens einmal sexuell mißbraucht worden ist, zumindest in der eigenen Familie. Der Deutsche Kinderschutzbund möchte das, aus welchen Gründen auch immer, nicht zur Kenntnis nehmen.

**PH:** Der Kinderschutzbund in Deutschland hält es ja auch für problematisch, gewalttätige Familienmitglieder anzuzeigen. Wie stehen Sie dazu?

**Trube-Becker:** Ich bin viele Jahre im Kinderschutzbund, ich bin sogar Gründungsmitglied in Düsseldorf. Aber in den letzten Jahren ärgere ich mich sehr über das, was dort gemacht wird. Auch auf dem 8. Weltkinderschutzkongreß in Hamburg auf dem 2000 Experten aus 61 Ländern über Ziele und Strategien im Kinderschutz diskutiert haben, stand der Schutz des Täters unter dem Motto "Helfen statt Strafen" im Vordergrund. Das ist eine der Ursachen dafür, davon bin ich überzeugt, daß nur ein kleiner Prozentsatz der Mißhandlungen bekannt wird und davon wieder nur ein kleiner Teil vor den Richter kommt.

**PH:** In Ihrem Buch ("Mißbrauchte Kinder", Kriminalistik Verlag 1992) geht es nicht nur um sexuellen Mißbrauch, sondern um Gewalt gegen Kinder generell. Und da nennen Sie ebenfalls erschreckende Zahlen. Sie rechnen mit einer Dunkelziffer von 1:20. Wie kommt das zustande?

**Trube-Becker:** Ja, das

sind die Dunkelziffern, die zum Beispiel von Baurmann, einem Kriminalisten des Bundeskriminalamtes in Wiesbaden, genannt werden. Er hat viele Untersuchungen dazu gemacht, deren Ergebnisse ich aus meiner Erfahrung nur unterstützen kann. Ich weiß, daß sich viele dagegen sträuben, Hochrechnungen geben sie einem

getan wird oder wurde, erkennen zu können?  
**Trube-Becker:** Kinder entwickeln ähnliche Symptome, wie sie auch bei kinderpsychiatrischen Erkrankungen beobachtet werden. Dann kommt es in erster Linie auf den Arzt an, diese Symptome richtig einzuordnen. Aber nicht selten geben sie einem



Prof. Dr. Elisabeth Trube-Becker

gen vorzunehmen. Aber wir können mit Sicherheit davon ausgehen, daß weit mehr Fälle vorkommen als diejenigen, die wir zu begutachten haben. Wir wissen doch, daß die Täter, ob Väter, ob Freunde, ob Brüder, die Mädchen oder Knaben (was allerdings sehr viel seltener vorkommt) zum Schweigen verpflichten. Sogar mit Todesdrohungen.

**PH:** Sie wurden in Ihrer Praxis als Gerichtsmedizinerin wie auch als Psychotherapeutin oft genug sowohl mit den unmittlerbaren Auswirkungen wie den Folgeerscheinungen der Gewalt gegen Kinder konfrontiert. Woran glauben Sie, ein Kind, dem vermutlich sexuelle Gewalt an-

etwas passiert sein, was das Kind heftig erschüttert hat, was es aber andererseits nicht zum Ausdruck bringen kann oder darf. Das ist so typisch, das dürfte kein Arzt übersehen.

**PH:** Es ist Ihnen ein besonderes Anliegen, die Haus- und Kinderärzte über das Problem der Gewalt gegen Kinder aufzuklären. Gelingt Ihnen das?

**Trube-Becker:** Die meisten sind daran recht wenig interessiert. Aber wenn ich überhaupt mal ein paar Ärzte zusammenbekomme, dann sind sie doch ganz ordentlich erschüttert über das, was ich ihnen aus meiner Praxis erzählen kann. Natürlich ist es schwieriger und aufwendiger, sich mit diesem Problem zu befassen, als dem Kind nur mal in den Hals zu gucken. Doch die Ärzte müssen sensibel dafür werden, daß viele dieser Veränderungen, die sie an Kindern wahrnehmen, auch durch Mißhandlungen der verschiedensten Art zustande kommen können.

**PH:** Sind heutzutage Therapeutinnen und Therapeuten nicht vielleicht allzusehr dazu bereit, nach einem sexuellen Mißbrauch zu forschen - nach dem Muster: Gut, wenn die Patientinnen sich schließlich erinnern. Schlecht, wenn sie sich nicht erinnern, denn dann haben sie alles verdrängt? So werde Wirklichkeit produziert, meint Rutschky.

**Trube-Becker:** Natürlich kann das mal passieren, es gibt ja auch

schlechte Therapeuten, die voreingenommen sind, das schon. Aber tatsächlich haben sie nur allzuoft recht mit ihrer Vermutung.

**PH:** Wie ist es Ihrer Erfahrung nach mit der Glaubwürdigkeit von Kindern und Jugendlichen als Zeugen bestellt?

**Trube-Becker:** Kinder sind die besten Zeugen, gerade vor der Pubertät, Drei- und Vierjährige können schon sehr genaue Angaben machen. Diese Kinder fantasieren nichts zusammen, was sie nicht am eigenen Körper erlebt haben.

Das Gespräch führte Mechthild Blum



SR 12/92 Sexueller Misbrauch  
Schlichtung falsch

In der Dezember-Ausgabe hat Ihr den Artikel "Durchge-  
fahrene Radikalfeministinnen" ge-  
bracht, der u.a. zum ZEGG-Extra  
und dem ZEGG (Zentrum für ex-  
perimentelle Gesellschaftsge-  
staltung) geht.

Es geht uns nicht um einen  
Kampf gegen Zartbitter. Auch  
nicht darum, die schlimmste Tatsa-  
che des Kindesmissbrauchs in der  
Gesellschaft zu verharmlosen  
oder herunterzuspielen. Aber es  
geht uns darum, daß eine neue  
und zwar zwischen Frauen und  
Männern solidarische - Diskussi-  
on zustande kommt, wie Gewalt  
und Mißbrauch in der Sexualität  
entstehen und wie ein Zusam-  
menleben und eine Gesellschaft  
aussehen könnte, damit sie nicht  
entstehen; und vor allem: wie die  
Kinder gegen jede Art von sexu-  
eller Belästigung durch Erwach-  
sene und gegen jede Art von Un-  
druck ihrer neuartigen  
mündlichen Impulse geschützt  
werden können.

Die Aussage in Euren Arti-  
kel, das ZEGG ignoriere oder  
verneigne Macht- oder Gewaltstruk-  
turen innerhalb sexueller Bezie-  
hungen, ist schlichtweg falsch.  
Gegenteil: Es ist gerade das  
Ziel des ZEGG, Lebensformen  
aufzubauen, in denen dieses  
Maß an Angst, Gewalt, Haß  
und Lüge in sexuellen und ande-  
ren menschlichen Beziehungen  
nicht mehr nötig ist.

CHRISTA LEILA DREGER

SR 12/92 Prof. Angermair  
Chitigstellung

In dem vorbenannten Artikel  
eifern Sie den BDP mit falschen  
Behauptungen an, zu denen wir  
in Abdruck folgender Richtig-  
stellung erbitten:

1. Die StadtRevue behauptet,  
wir hätten versucht, Opfer von  
sexuellen Übergriffen in einer  
Psychotherapie brieflich einzu-  
schüchtern. Richtig ist: Der BDP  
ist als einziger Verband, dem  
Psychologen angehören, schon  
vor über ein Jahrzehnt ein Ehren-  
mitgliedschaftsmitglied, das von unabhängigen  
Psychologinnen und Diplo-  
mpsychologinnen besetzt ist und  
von dem Diplom-Psycholo-  
gen abstammt, die dem BDP an-

gehören oder sich freiwillig der  
Berufsordnung des BDP unter-  
worfen haben (leider kann sich  
eine vereinsrechtliche Gerichts-  
barkeit nur auf diesen Personen-  
kreis beziehen, so daß berufsethi-  
sche Verletzungen durch andere  
Psychologinnen überhaupt nicht  
geahndet werden können).

Die Ehrengerichtsbarkeit ist  
aber an die in Deutschland beste-  
hende gesetzliche Grundord-  
nung gebunden. Dies bedeutet  
z.B., daß aufgrund einer lediglich  
anonym vorliegenden Beschuldi-  
gung keine Sanktionen eingelei-  
tet oder ergriffen werden kön-  
nen. Im BDP gilt daher ebenso  
wie nach allen Strafordnungen  
rechtsstaatlicher Systeme, daß  
zur Verurteilung der Nachweis  
der Schuld gehört. Von daher hat  
das Ehrengericht den Anzeiger-  
statler (es waren nicht Opfer,  
sondern ein Verein, der sich um  
die Opfer kümmert) darauf auf-  
merksam gemacht, daß in einem  
Verfahren, in dem es sogar zu ei-  
ner teilweisen Entziehung einer  
beruflichen Tätigkeit kommen  
kann, Zeugenaussagen im Ver-  
fahren vorliegen müssen. Da  
nach der Ehrengerichtsordnung  
die Verfahrensgrundsätze der  
Strafprozessordnung anzuwen-  
den sind, besteht aber die Mög-  
lichkeit nach §247 StPO, bei Ver-  
nehmung eines Opfers den Be-  
schuldigten auszuschließen, so  
daß eine für eine mißbrauchte  
Patientin unzumutbare, weil eine  
immense Beeinträchtigung auslö-  
sende Konfrontation mit dem Tä-  
ter nicht stattfindet.

2. Sie berichten von einer  
grundsätzlichen Verjährungsfrist  
von drei Jahren. Richtig ist, daß  
jeweils die im Strafgesetzbuch  
vorgesehene Verjährungsfrist  
(aber auch die Bestimmungen  
über die Unterbrechung des Ver-  
jährungsablaufs) gilt, sofern ein  
strafrechtlicher Vorwurf wie z.B.  
der des sexuellen Mißbrauchs  
nach §179 StGB Gegenstand des  
Verfahrens ist. In diesem Fall be-  
trägt die Verjährungsfrist 5 Jahre.  
Nur für berufsethische Ver-  
zugsbehandlungen gilt die gene-  
relle Verjährungsfrist von 3 Jah-  
ren. Welche Frist in dem von der  
StadtRevue angesprochenen Fall  
zum Tragen kommt, ist aber als  
daher allein nach dem Beschuldi-

gungen der betroffenen Patien-  
tinnen, von denen aber bisher  
nur eine vorliegt.

Bei der Festlegung der Ver-  
jährungsfristen in der Ehrengen-  
richtsordnung haben sich mehr  
als 150 Diplom-PsychologInnen  
als Delegierte aus ganz Deutsch-  
land von dem Motiv leiten las-  
sen, damit eine ausreichende  
Strafbarkeit bei Verstößen gegen  
berufsethische Verpflichtungen  
oder strafrechtlichen Normen zu  
schaffen. Diesen PsychologInnen  
zu unterstellen, sie wollten damit  
nur vermeiden, die "Reihen von  
schwarzen Schafen (zu) säu-  
bern", verkehrt die Entscheidung  
der gleichen Repräsentanten des  
BDP ins Gegenteil, daß der Ge-  
setzgeber für sexuelle Übergriffe  
in der Psychotherapie einen eigen-  
en Straftatbestand schaffen soll.  
Die Umsetzung dieser Forderung  
des BDP würde aber am ehesten  
den Schutz der PatientInnen (im  
übrigen auch der von Minder-  
jährigen) vor psychischen Verlet-  
zungen innerhalb einer Therapie  
herbeiführen.

Der BDP hält jede sexuelle  
Beziehung innerhalb der Psycho-  
therapie für einen einseitigen  
und zu ahnenden Sachverhalt,  
weil er zu den schlimmsten psy-  
chischen Verletzungen der Opfer  
führt und das Vertrauensverhält-  
nis größtenteils mißachtet und aus-  
nutzt, das zur Voraussetzung ei-  
ner erfolgreichen psychothera-  
peutischen Behandlung gehört.  
Wir werden uns daher auch wei-  
terhin dafür einsetzen, daß aus-  
reichende gesetzliche Bestim-  
mungen solche Übergriffe ver-  
meiden helfen und daß dennoch  
betroffene Opfer auch alle Hilfe  
erfahren, auch die, daß es zu  
Sanktionen kommt.

DR. PSYCH. UWE WETTER,  
BERUFSVERBAND DEUTSCHER PSY-  
CHOLOGEN (BDP)

SR 12/92 Ernst Bornemann  
Ander Meinung

Wie man dem Psychoanaly-  
tiker E. Bornemann als Sexguru  
beschreibt und in einem Atem-  
zug mit Pädophilen nennt, wie in  
den SR geschrieben, bloß weil der  
eine andere Meinung über die  
Etablierung von sexuellem Kin-  
desmißbrauch hat, so ist das eine  
blöde Verurteilung. Niemals hat

der behauptet, der Mißbrauch sei  
"eine Erfindung von Radikal-  
feministinnen", stattdessen hat er  
auch in dem ZEGG-Interview  
eine wachsende Tendenz zur Ab-  
kehr von heterosexuellen Bezie-  
hungen hin zu samo-masochisti-  
schen, pädophilen und anderen  
"l'erversionen" beklagt.

Bornemann kritisiert einen  
Teil der Feministinnen, weil sie  
den Mißbrauch als politisches  
Konzept zur Vereinigung der  
Frauenbewegung benutzen und  
auf ihm eine männerfeindliche  
Theorie aufbauten, derzufolge  
"der ganz normale Mann" ein  
potentieller Vergewaltiger von  
Kindern sei. Dies könne man mit  
den Zahlen von Mißbrauchs-  
fällen nicht stützen. (BRD 90:  
12.741 Anzeigen, 5.140 Tatver-  
dächtige, 1.566 Verurteilte; hohe  
Dunkelziffer wahrscheinlich)

Die Psychoanalyse kenn-  
zeichnet die "Pädophilen" als  
eine spezifische Sorte Mensch: sie  
sind auf frühe orale, anale, sadi-  
stische Stufen der Triebentwick-  
lung zurückgefallen, die von  
Haßliebe geprägt sind; sie ken-  
nen keine Grenzen gegenüber  
dem Kind und überschweben  
es mit der Intensität und Größe  
eines erwachsenen sexuellen  
Körpers; sie entscheiden sich  
dafür, ihre Perversion trotz Ver-  
boten auszuüben und sind Mehr-  
fachläufer. Neben dem brutalen  
Mißbrauch gibt es mehr "subli-  
mierte Formen" von elterlichen  
Kontakt-Wünschen, die das Kind  
zum Objekt machen. (vgl. H.E.  
Richter, "Eltern, Kind und Neu-  
rose", rotor TB)

Bornemann hält es für die  
einzig wirksame Prävention, die  
Weitergabe seelischer Verkröp-  
pungen in der Familie zu ver-  
hindern. Nur so könnten Triebre-  
gressionen, die durch verfrühte  
erzieherische Dressur und Miß-  
achtung kindlicher Liebesbedürf-  
nisse entstehen, vermieden wer-  
den. In seinen Veröffentlichun-  
gen zeigt er durch detaillierte Er-  
ziehungskritik die Schädigungen  
des Kindes und deren spätere Fol-  
gen auf (z.B. "Reifungsphasen  
der Kindheit", Diesterweg Ver-  
lag).

Sexual- und männerfeindli-  
che Konsequenzen des feministi-  
schen Mißbrauchskonzepts (wie  
die Warnung vor den Männern)  
erhalten bloß dessen Entste-  
hungsbedingungen und die Dif-

# Eine Statistik, Sex-Verbrechen an Kindern um 35% gestiegen

Die "Kinder-Bestie" aus Zü-  
rich, Computer-Genie René O.  
Frisland) wurde vom Müllmann  
Georg A. (29) verschleppt, ver-  
gewaltigt, getötet. Er warf sie in  
den Müll. \*\*\*

Was macht Menschen so  
krank?

Das ist kein Einzelfall. Der  
BDP-Beauftragte im Innenmi-  
nisterium Hannover, Karl-Heinz  
Mönkemeyer (43): "Per Ge-  
waltcode suchen Täter über  
Molekte: Es sind schwache Men-  
schen. Sie haben Angst vor er-  
wachsenen Frauen. Bei Kindern  
können sie Macht ausüben. Die  
kann nicht weglaufen."

Die "Kinder-Bestie" aus Zü-  
rich, Computer-Genie René O.  
Frisland) wurde vom Müllmann  
Georg A. (29) verschleppt, ver-  
gewaltigt, getötet. Er warf sie in  
den Müll. \*\*\*

Was ist los in Deutschland?  
Gibt es Gründe für die neue  
Kinderopfer über Bildschirm-  
text?

Das ist kein Einzelfall. Der  
BDP-Beauftragte im Innenmi-  
nisterium Hannover, Karl-Heinz  
Mönkemeyer (43): "Per Ge-  
waltcode suchen Täter über  
Molekte: Es sind schwache Men-  
schen. Sie haben Angst vor er-  
wachsenen Frauen. Bei Kindern  
können sie Macht ausüben. Die  
kann nicht weglaufen."

Was ist los in Deutschland?  
Gibt es Gründe für die neue  
Kinderopfer über Bildschirm-  
text?

Das ist kein Einzelfall. Der  
BDP-Beauftragte im Innenmi-  
nisterium Hannover, Karl-Heinz  
Mönkemeyer (43): "Per Ge-  
waltcode suchen Täter über  
Molekte: Es sind schwache Men-  
schen. Sie haben Angst vor er-  
wachsenen Frauen. Bei Kindern  
können sie Macht ausüben. Die  
kann nicht weglaufen."

Wiesbaden - Es gibt eine trauri-  
ge Statistik, die schmerzt.  
● Letztes Jahr gab es 13 196 Sex-  
Verbrechen an Kindern (so das  
Bundeskriminalamt).  
● Das sind 35 % mehr als vor 5  
Jahren. Es gibt ein dunkles  
Deutschland, in dem Gräßliches  
geschieht.  
Die Opfer sind immer Kinder  
... z.B. Janine D. (11) aus Krefeld.  
Der Stallburse Ulrich M. (19)  
stach ihr ein Fahrtenmesser in  
die Brust. Dann hat er sie verge-  
waltet. Z. B. Stefanie S. (5) aus Peters-  
kranke Menschen.

BIL 11.02.93



## Verkrachting in zwembad bestraft met één jaar cel

ROTTERDAM (ANP) — De rechtbank in Rotterdam heeft vrijdag in verband met de 'zwembad-verkrachtingen' één jaar gevangenisstraf opgelegd aan de twintigjarige H. P. en de negentienjarige J. K. De verkrachtingen werden in augustus gepleegd in het Rotterdamse zwemparadijs Tropicana.

De Rotterdammer P. en de Amsterdammer K. bezochten daar een disco-party die door vijftienhonderd personen werd bijgewoond. Het festijn liep uit de hand: verscheidene meisjes deden dagen later aangifte van verkrachting en aanranding. P. en K. werden — conform de eis — veroordeeld wegens een van de verkrachtingen. VK 6-2

*Het probleem van Steven (18) is dat hij zo snel seksualiseert. Hij maakt gemakkelijk contact, maar verliest zich in het vrijen, vertelt drs. Margot van Heteren, directeur van jongerenhuis Harreveld, waar 30 jonge seksuele delinquenten (zoals incestplegers, verkrachters en jongens die kleine kinderen seksueel misbruiken) worden opgevangen en behandeld. Steven randde drie meisjes aan, en werd één keer, door zijn toenmalige vriendin, beschuldigd van verkrachting. Voor dit laatste is hij vrijgesproken.*

Steven: „De eerste keer was ik 16. Ik kende haar niet goed, wist alleen dat ze van hetzelfde internaat was. We waren samen in de schoolbibliotheek, verder was er niemand. Ik begon met haar borsten te betasten. Ze reageerde wat terughoudend, maar niet echt agressief. Ik werd steeds handtastelijker, en ging verder naar haar kruis. Zo'n 20 minuten was ik met haar alleen, maar ik bleef 'boven de kleren'. Ik denk dat de schoolbel haar gered heeft, toen de leraar eraan kwam, moest ik stoppen. Pas later, toen mijn derde aanranding bekend werd, heeft ook dit eerste meisje zich gemeld.

Het tweede meisje kende ik wel goed. Samen met een jongen fieste zij langs de bushalte waar ik stond te wachten. Ik vroeg of ik achterop kon, maar volgens haar was de achterband te zacht. Na wat praten kon het toch; inmiddels was die andere jongen al doorgefietst, omdat het hem te lang ging duren. Toen ik een zijweggetje insloeg — zij zat achterop — vroeg ze argwanend waar ik heen ging. 'Dit is korter', zei ik, maar even later sprong zij af, omdat ze me niet geloofde.

Toen heb ik haar beetgepakt, wat gefriemeld en betast, en op de grond gelegd. Ze probeerde me telkens weg te duwen, en begon ook te huilen. Daar schrok ik wel van, maar ik ging toch door. Als ik eenmaal opgewonden raak, kan ik moeilijk meer stoppen, toen tenminste niet. Door een aankomende auto moest ik ophouden. We zijn toen opgestaan en weggefietsd. Ik weet niet of ik haar verkracht zou hebben als die auto niet gekomen was. Maar ik denk het eigenlijk wel.

Pas na de derde keer, in het zwembad, kwam alles uit. Toen deed ik het met een meisje van 13. Zij vrijde meestal met een jongen die ik kende, maar ook weleens met mij. Ik vond haar niet echt leuk, maar dat geldt voor zoveel meisjes met wie je vrijt. Ik begon te zoenen, maar ineens wilde zij niet meer, omdat ze bang was dat die andere vriend dat zou merken. Toen dacht ik 'bekijk het effe, eerst wel, dan weer niet'... dus ging ik door. Ik betastte haar in het water, zij verzette zich nog steeds. Toen kwam de badmeester en die haalde ons eruit, omdat vrijen in het zwembad niet mag. Eenmaal op de kant kwam alles eruit: zij vertelde alles tegen de badmeester, die weer tegen de politie, en die weer tegen het internaat waar ik toen woonde. Op het bureau heb ik al gauw alles bekend. Daar geven ze je steeds dezelfde boekjes te lezen, net zo lang totdat je komt met je verhaal.”

*Al vanaf zijn vroegste jeugd heeft Steven altijd moeten pakken wat hij pakken kon, analyseert Margot van Heteren. „Dat werd zijn manier van overleven. Ook met seks werd hij veel te vroeg geconfronteerd.”*

Steven: „Ik ben nu achttien en woon al sinds mijn zevende niet meer thuis. Mijn ouders scheidden toen ik drie was, mijn vader heb ik nauwelijks gekend. Mijn moeder dronk, kwam altijd laat thuis, vaak met iemand anders. Op mijn vijfde stak ik het huis in brand, zodat we bij de burens moesten gaan wonen. Daar had ik samen met m'n moeder een kamertje. We sliepen in een stapelbed: ik onderin en zij boven, meestal met een man die ze in het café was tegengekomen. Ze deden het met elkaar waar ik bij was, maar omdat ik niet beter wist, vond ik dat niet vreemd. Problemen had ik er niet mee, ik werd gewoon zo opgevoed.

Mijn moeder en de buurvrouw waren vaak dronken. Er was veel ruzie. Steeds vaker liep ik weg en al zwerfend stal ik eten, want ik moest toch ergens van leven. Mijn moeder was inmiddels opnieuw getrouwd. Op mijn zevende had ook de politie door dat het zo niet meer

ging, en kwam ik in een kindertehuis. Maar ook daar liep ik vaak weg en op een avond, toen ik niet meer terug durfde, vroeg een man in de tram mij mee naar huis. Hij zei dat ik wel bij hem thuis op de bank kon slapen, en ik was zo dom om daarmee in te stemmen. Daar moest ik van allerlei dingen met hem doen. Ik kan het me nog heel goed herinneren allemaal, maar vertellen doe ik het liever niet, nog niet.

De volgende ochtend gaf hij mij zijn horloge en huissleutel mee. Ik ben toen naar huis gegaan, maar durfde niks te zeggen. Ik sloot me in mijn kamer op, en ben daar hele dagen blijven zitten. Langzamerhand kreeg mijn moeder wel in de gaten dat er iets mis was, maar nog steeds durfde ik mijn verhaal niet te doen. Pas na drie dagen ben ik ermee gekomen. Samen met mijn stiefvader, buurman en oom ben ik toen eerst naar zijn adres gegaan, maar daar was niemand thuis. Pas toen hebben we aangifte gedaan.

Op mijn twaalfde ben ik terug naar huis gegaan, dat was de bedoeling tenminste. Ik kreeg veel slaag van mijn stiefvader, en zowel hij als mijn moeder dronken veel. Eigenlijk was ik het liefste op straat. Na zes maanden

**Wie slachtoffer van verkrachting wordt, kan tegenwoordig op enige hulp aanspraak maken. Maar hoe zit het met de verkrachter? Wie helpt hem? En wat heeft hij te vertellen? Neem Steven bijvoorbeeld, de verkrachter die eindelijk verliefd is geworden.**

**IK MÀG HET**

*Trouw* <sup>13/2</sup> **NIET**

**VERGETEN,**

**JUIST NU**

**MOET ALLES**

**OP TAFEL**

door GONNY TEN HAAFT

pikte ik 3000 gulden onder het bed van mijn ouders vandaan, en kwam ik weer in een opvangcentrum terecht.

Kindertehuizen, opvangcentra, open inrichtingen, gesloten inrichtingen, ik heb ze allemaal gehad. Overal liep ik tientallen keren weg, maar als je dan op de telex komt, heeft de politie je zo weer te pakken. In de tijd van die aanrandingen zat ik in een open instituut, met een heel vrij regime. Ik werkte daar op de kermis en had toen nog niet zo'n aandrang om meisjes echt te pakken, want op de kermis kan je de meisjes heel gemakkelijk versieren. Zeker als je er zelf werkt: met een paar muntjes krijg je ze al. Op die manier had ik dus automatisch seksueel contact. Hier in de therapie heten dat *gebruikscontacten*: relaties alleen om de seks. Eigenlijk zijn het dus niet eens relaties, maar zo klinkt het wat fatsoenlijker.”

*Steven deed de groepstherapie en heeft nu nog individuele therapie. In de groep zijn de jongens verplicht aan elkaar te vertellen wat ze gedaan hebben. Als je liegt, grijpt de therapeut in.*

„Inmiddels weet ik dat het niet goed is wat ik twee jaar geleden deed. In het begin vond ik het heel moeilijk om er over te praten. In de groepstherapie moeten we aan elkaar vertellen wat we gedaan hebben, bijvoorbeeld incest, aanrandingen, of seks met kleine kindertjes. Je moet dan openhartig gaan praten, terwijl je dat niet wilt. Of eigenlijk wil je dat wel, maar je kunt het niet, omdat je steeds beter gaat beseffen dat het verkeerd was allemaal. En eigenlijk wist ik dat al veel langer, maar ik schaamde me, dus kon gewoon niet praten. Nu gaat dat al een stuk gemakkelijker. Een stukje althans. Want nog steeds wil ik het liefst vergeten, die herinneringen naar achteren drukken. Maar ik mag het niet vergeten, juist nu, in de therapie, moet ik alles op tafel leggen.”

*Sociaal is Steven erg vaardig, maar als hij niet op zijn typische versierders-manier met een meisje contact maakt, is ook Steven onzeker, vervolgt Van Heteren.*

Steven: „Ik praat vlot en ben altijd wel zeker van me zelf. Totdat ik vorige week, ik geloof voor het eerst, een keer aarzelde. Toen ging het juist voor mij te snel; heel raar, ik weet nog steeds niet zo goed wat ik daar nou mee moet. Normaal gesproken neem ik elke kans waar om met een vrouw tussen de lakens te duiken, maar vorige week was ik het zelf die riep 'hee stop, we gaan te snel. Ik ontmoette haar op vrijdag, toen ik een weekend op verlof was. Ik vond haar meteen wel leuk. 's Avonds in de disco heb ik een beetje moeite gedaan om haar te versieren, wat uiteindelijk ook wel lukte. Zaterdag hebben we ook de hele dag met elkaar opgetrokken — wéér naar de disco — en die zondag zijn we wezen zwemmen. Maar in het zwembad was het heel druk, dus elke keer dat je stond te vrijen, kwam er wel weer iemand naar je toe die riep 'hee, kijk die nou'. Dus kwamen we vanzelf in een kleedhokje terecht. Daar had ze haar badpak al half omlaag hangen. Zij wilde wel, maar ineens kon ik niet meer verder. Van mezelf ben ik dat totaal niet gewend: anders ga ik altijd dóór als het eenmaal zo ver is. Hier in de therapie zijn ze er blij mee — bij een echte verliefdheid schijnt onzekerheid te horen — maar ik vind het maar raar. Volgende week zie ik haar weer, ze heeft me nu al een paar keer gebeld, en vindt het gelukkig niet erg dat ik in zo'n jongerenhuis woon.”

*Het vrouwbeeld van Steven is niet sterk ontwikkeld. Het enige recht van een vrouw is het aanrecht, was altijd zijn uitgangspunt. Ook op het seksuele vlak moet de vrouw wensvervullend zijn, vond Steven tot voor kort.*

„Het belangrijkste dat ik hier geleerd heb, is dat ik meer waardering heb gekregen voor wat de andere kant, de vrouw, ervan vindt. Ik vond altijd dat de vrouw thuis moet zijn. Hij zorgt voor het geld, zij voor het eten, dat klaar is als hij thuiskomt. Voor mij was de man altijd superieur aan de vrouw en dat gold ook voor het vrijen: als hij zin heeft, moet zij ook.

Ik ben niet bang dat zo'n aandrang tot verkrachten me nog eens overkomt. Al meteen toen ik hier anderhalf jaar geleden kwam, stortte mijn vrouw-beeld in elkaar. Een vrouwelijke directeur was het eerste dat ik zag; voor mij was dat iets dat absoluut niet kan. Nu vind ik dat normaler en zijn mijn opvattingen al een heel stuk veranderd. Ze moet nog wel koken, maar de afwas hoeft ze niet meer alleen te doen.”

Jaarlijks worden circa 9 500 aangiften gedaan van seksuele delicten. Voor de slachtoffers zijn, hoewel nog zeker niet genoeg, steeds meer vormen van opvang en behandeling. Langzaam groeit nu ook de aandacht voor de daders. Waarom doet hij het, en vooral, zou hij het nog een keer doen?

Margot van Heteren: „Zo krijgen we steeds meer inzicht in de grote verschillen tussen 'typen' daders. Bij een puber die hier zit wegens incest met zijn zus, is er misschien wel veel minder kans op herhaling dan bij het jongetje die al op zijn tiende de broekjes van de waslijn pikt. Zo'n jongen kan soms meer dan 100 slachtoffers per leven maken.”

In werkelijkheid heeft Steven aan andere naam.



Deskundige Pieter Baan Centrum: wie fantasieert wil die fantasie verwezenlijken

# Dader seksueel delict vaak keurige meneer

(Door Ed van Tellingen)

**UTRECHT** - Het verhaal van Georg. A. uit het Duitse Bunde is het verhaal van die beleefde meneer die met vrouw en kinderen een ogenschijnlijk keurig leven leidt. Op het eerste gezicht gaat het om fatsoenlijke mensen die achter de facade van ligusterhaag en voordeur als gerespecteerde burgers door het leven gaan.

Het gold ook voor de Duitser die waarschijnlijk verantwoordelijk is voor de dood van de zesjarige Nympe Poolman uit Vriescheloo. De Duitser leidde een dubbelleven, zoals bijna al die mensen die zich vergrijpen aan jonge kinderen. De verbazing van de omgeving is grenzeloos, wanneer de ware identiteit wordt onthuld van een buurman die zich schuldig maakt aan ernstige seksuele delicten. In de beleving van de dader zelf verandert er niet zoveel. Voor hem is het toegeven aan zijn perverse neigingen niet veel meer dan een fantasie die hij -vaak onder druk van bepaalde gebeurtenissen- uit de kast haalt. Zoals een 'normaal' iemand zich verheugt op een vakantie die hij eens in het jaar op verre stranden zal genieten, zo zal de man die fantasieert over seksuele contacten met kleine kinderen op een gegeven moment zijn fantasie willen verwezenlijken.

Voor de buitenwacht een gespleten persoonlijkheid, voor de betrokkene niet meer dan een uiting van zijn driften. De constatering is van de oud-Zwollenaar prof. H.J.C. van Marle, geneesheer-directeur van het Pieter Baan Centrum in Utrecht. Van Marle was tussen 1984 en 1990 geneesheer-directeur van de Van Mesdagkliniek in Groningen. Daar hield hij zich bezig met de behandeling van plegers van seksuele



● Prof. van Marle: veel daders zijn zelf als kind het slachtoffer van seksueel misbruik geweest. Foto Freddy Schinkel

delicten; nu zit hij 'in het voortraject' en stelt de diagnose van mensen die nog gerechtelijk moeten worden vervolgd. Het centrum observeert het gedrag van agressieve pedofielen en adviseert de rechtbank bij verdere behandeling.

Uiterlijk zijn deze mensen moeilijk te doorgronden, zegt Van Marle. Zij kunnen zich schuldig maken aan seksuele vergrijpen, maar dat hoeft nog niet direct gepaard te gaan met geweld. Spanning en onverwachte omstandigheden kunnen er uiteindelijk toe leiden dat in een aantal gevallen de seksuele delicten met veel agressie worden gepleegd.

Van Marle maakt een grof onderscheid tussen diverse categorieën pedofielen. Sommigen leggen het accent op het verleiden van jonge kinderen tot seksuele contacten, anderen maken de kinderen bang en gebruiken daarbij dreigementen. Een derde categorie heeft zonder meer agressieve bedoelingen die kunnen uitmonden in het doden van het kind door wurging.

De geneesheer-directeur: 'Soms gaat het om een sadistische trek. Dan hoort de verwurging echt bij de beleving van seks. Soms sterft het kind, nadat de dader zijn woede op het kind heeft gekoeld. De dader handelt uit schaamte

om wat hij heeft gedaan, uit angst om te worden ontdekt of uit jaloezie: het kind krijgt de liefde die hij als dader altijd heeft ontbeerd'. Een 'kluwen' van factoren, die het kind noodlottig wordt.

## Slachtoffer

Veel daders zijn zelf als kind het slachtoffer van seksueel misbruik geweest. 'Dat komen wij steeds vaker tegen', illustreert Van Marle. 'In de jeugd wordt de kiem gelegd. Wat de dader in zijn jeugd is aangedaan, zal hij willen terugbetalen aan de maatschappij. Het is een element van wraak en spanning tegelijk'. Liefhebbers van kinderporno zijn overigens nog geen daders, benadrukt hij. Een volwassene die zich van kinderporno bedient, wordt om die reden nog geen pedofiel. Maar iemand die seksuele delicten met kinderen pleegt, kan zijn driften daarmee wel voeden. Het is de 'lievigheid' en weerloosheid van kinderen die pedofielen aantrekt. Daarin ligt voor hen de primaire aantrekkingskracht. Op zich verschillen zij in dat opzicht niet zo veel van anderen. Voor bijna iedereen zijn kinderen en dieren schattige wezens die moeten worden geknuffeld.

Maar het is de kick van de seksuele lading die de plegers van seksuele delicten onderscheidt, aldus Van Marle. Seks met (soms heel jonge) kinderen wordt gedaan door mensen die daarin geen wezenlijk verschil zien met seks met volwassenen. Pedofielen die vaak geen seksuele relatie kunnen of durven aangaan met volwassenen die gelijkwaardig zijn. Van Marle: 'Dat schrikt hen af. Zij wijken uit naar kinderen. Van wederkerigheid is dan geen sprake meer'.

**DEN HAAG (ANP)** - Als een jongetje van vijf jaar dameslinterie van de waslijn pikt of op straat regelmatig vrouwen in hun billen knijpt, wordt dat door de maatschappij en de hulpverleningsinstanties te snel afgedaan als 'ondeugendheid', die wel eenmalig zal zijn. Mannen die op latere leeftijd een zwaar seksueel vergrijp hebben gepleegd, blijken hun criminele loopbaan vaak met een dergelijke 'ondeugendheid' te zijn begonnen.

Dat stelt dr. F. Bruinsma, kinderpsychiater en seksuoloog, die sinds 1988 door de Utrechtse politie direct na aanhouding van jongens die een seksueel delict hebben gepleegd bij de zedenzaken

## Seksueel delict jongeren te vaak afgedaan als ondeugendheid

wordt betrokken. Bruinsma was gisteren één van de sprekers tijdens een studiedag over de aanpak van seksuele delicten van jongens met de titel 'De grens van de straf in Utrecht'.

Volgens de kinderpsychiater wordt vijftig procent van de minder ernstige seksuele vergrijpen door jongens onder de achttien jaar gepleegd, twintig procent van de zware vergrijpen zoals verkrachtingen gebeuren echter ook door jongens uit dezelfde leeftijdscategorie. Slechts twee procent

van hen wordt onvoorwaardelijk gestraft.

Volgens Bruinsma faalt zowel de rechterlijke macht als de hulpverlening bij de bestrafing en behandeling van jonge daders. De rechterlijke macht gaat naar zijn mening teveel af op de adviezen van deskundigen (psychiaters en seksuologen) en verwacht teveel van de hulpverlening. De hulpverleningsinstanties verwijten justitie weer dat er te mild wordt gestraft.

Volgens Bruinsma verdiepen

zowel justitie als de hulpverlening zich te weinig in de achtergrond van een jonge dader en de reden waarom hij het seksuele delict pleegde en waarom juist op dat tijdstip. Volgens Bruinsma wordt een delict te vaak afgedaan als ondeugendheid. Hoe jonger de dader is, hoe sneller dat volgens hem naar voren komt. Ook is bij een dader die zelf ooit slachtoffer van een zedendelict was, naar zijn mening teveel aandacht voor dat eigen slachtofferschap. Zedendelicten, ook lichte,

mogen volgens Bruinsma zo niet worden afgedaan. Steeds weer zullen de hulpverleners en behandelaars de jonge dader op zijn verantwoordelijkheid moeten wijzen en inzicht moeten geven in de reden waarom hij het delict pleegde. Alleen op die manier kan hij controle krijgen over zijn gedrag.

Het effect van het bagatelliseren van lichte vergrijpen is volgens Bruinsma dat bij ernstiger feiten, zoals een aanranding, het risico bestaat dat de rechterlijke macht overreageert. De kans bestaat dat iemand dan de maximale straf van zes maanden cel krijgt, terwijl dat in het betreffende geval een te zware straf kan zijn en behandeling meer baat had gegeven.

## Van Marle ZC 19/2

In de krant van 13 februari stond een interview met professor Van Marle naar aanleiding van de moord op Nympe Poolman. In dit artikel worden een aantal uitspraken gedaan die wij graag willen nuanceren.

Zo blijkt uit deze tekst niet echt dat de heer Van Marle zijn uitspraken heeft gedaan vanuit zijn persoonlijke ervaring met mensen, die hij tegenkomt in het Pieter Baan Centrum. Hier wordt de persoonlijkheidsstructuur van mensen onderzocht. Niet iedereen die hier belandt is een 'pedofiel', ook niet als gesproken wordt over een pleger van een 'seksueel delict'. Bovendien komt niet elke 'pedofiel' hier terecht.

De heer Van Marle maakt een grof onderscheid in drie categorieën 'pedofielen' in de trant van slecht, slechter, slechtst. Het kan toch niet zo zijn dat mensen worden ingedeeld in groepen, op grond waarvan hen bepaalde eigenschappen worden toebedeeld. Mensen moeten op hun individuele daden worden beoordeeld. Natuurlijk kan de dader van een seksueel delict 'een keurige meneer' zijn. Zo is ook niet iedere mens met pedofiele verlangens bezig met het verleiden, verkrachten en vermoorden van kinderen. Evenmin is elke persoon met pedofiele gevoelens contactgestoord in zijn of haar relatie met volwassenen. Blijft voor ons de vraag open wat het werkelijke nut van dit artikel in dit blad is en wat het te maken heeft met de zaak Poolman.

Kees de Vries, secretaris  
NVSH-werkgroep  
JORis, Zwolle.



UN  
8/2

## Onderzoek in grensstreek Duitse man bekend verkrachten meisjes

**STADSKANAAL (ANP)** — Een 29-jarige man uit het Duitse Leer heeft bekend in het Nederlandse grensgebied twee minderjarige meisjes te hebben verkracht. Dat heeft de gemeentepolitie in Stadskanaal gisteravond bekendgemaakt.

Beide misdrijven werden binnen een periode van een half jaar gepleegd. De verdachte nam op 24 juli 1992 bij het zwembad in Musselkanaal een 6-jarig meisje in de auto mee en heeft haar vervolgens seksueel misbruikt. Vervolgens verkrachtte hij op 22 januari tussen Noord-Sleen en Emmen een 15-jarig meisje uit Noord-Sleen.

Het onderzoek van de politie in Stadskanaal naar het eerste zedendelict bracht de identiteit van de mogelijke dader in beeld.

Het rekerchewerk naar de zaak bij Emmen wees uit dat de verdachte gebruik maakte van een auto met een Duits kenteken waarna het vermoeden rees dat de twee misdaden door een en dezelfde man waren gepleegd.

De Nederlandse politie schakelde vervolgens de Duitse politie in waarna de 29-jarige Duitser werd aangehouden. De Duitse rechtbank heeft de man inmiddels ingesloten.

De Duitse en Nederlandse politie zullen alle openstaande zedendelicten in het grensgebied nagaan, waaronder de geruchtmakende verdwijning van de destijds 7-jarige Nymfhe Poolman uit Vriescheloo. Volgens Justitie zijn er nog geen aanwijzingen over betrokkenheid van de Duitser bij andere misdrijven.

UN  
9/2

## uitser bekend moord Nymfhe Poolman

(Van onze correspondent)  
**VRIESCHELOO/LEER** — De 29-jarige Duitser Georg A. uit de Duits-Nederlandse grensplaats Bunde heeft bekend dat hij Nymfhe Poolman uit het dorpje Vriescheloo heeft vermoord. Hij zou de moord op de destijds zevenjarige Nymfhe hebben gepleegd vrijwel onmiddellijk na haar verdwijning op 28 november 1991.

Nymfhe Poolman verdween op klaarlichte dag, nadat zij met haar vader in de Dorpsstraat in Vriescheloo een boodschap had gedaan en de laatste paar honderd meter naar huis mocht lopen. Volgens de verdachte heeft hij Nymfhe in de auto meegenomen. Vervolgens zou hij geprobeerd hebben Nymfhe op een nabijgelegen parkeerplaats seksueel te misbruiken. Toen hij daarbij werd gestoord door voorbijgangers, is hij met het meisje weggereden.

De man heeft verklaard dat hij in paniek was geraakt, nadat Nymfhe tijdens de autorit met haar hoofd tegen de voorruit was geslagen. Toen hij ontdekte dat Nymfhe daardoor dermate gewond was geraakt, besloot hij haar van het leven te beroven.

A. verborg haar lichaam in een afvalcontainer van het ziekenhuis in Leer, waar hij toen werkte. De container is vervolgens naar Groot-Brittannië verscheept. Het is onbekend wat er met de vaten is gebeurd.

OP PAGINA 3:

Duitser bekend reeks van zedendelicten.

## uitser bekend reeks van zedendelicten

(Vervolg van pagina 1)

**DEN HAAG** — De bekentenis van de Duitser Georg A. dat hij Nymfhe Poolman heeft vermoord, is een gevolg van zijn arrestatie afgelopen vrijdag in Leer. Dat gebeurde vanwege zijn betrokkenheid bij twee verkrachtingszaken in de Nederlands-Duitse grensstreek: die van een zesjarig meisje uit Musselkanaal (in juli 1992) en een vijftienjarig meisje uit Noord-Sleen (bijna drie weken geleden). Ook deze misdrijven heeft hij viot bekend.

De verdachte is een bekende van de politie. In 1987 werd hij in de deelstaat Nordrhein-Westfalen al veroordeeld tot een gevangenisstraf van 4,5 jaar in verband met een viertal zedendelicten, die gelijkenissen vertoonden met de zaken in Musselkanaal en Noord-Sleen.

De ouders van Nymfhe, Peter en Jacqueline Poolman, dachten dat Nymfhe was ontvoerd door een kinderloos Duits echtpaar. Eind vorig jaar kwamen ze in conflict met Justitie in Groningen, dat weigerde medewerking te verlenen aan het Duitse opsporingsprogramma 'XY-ungelöst', dat aandacht aan de zaak Poolman wilde besteden.

# 'Frappante overeenkomsten' in verkrachtingszaken

Van onze verslaggever **NVHN**  
René Otterloo **9-2**

**STADSKANAAL/EMMEN/AURICH** — De Duitse Kriminalpolizei is vrijdag onverwacht tot versnelde aanhouding overgegaan van de 29-jarige Georg A. uit Bunde, die verklaarde twee Nederlandse meisjes te hebben verkracht. Later gaf de man ook toe dat hij de verdwenen Nymfhe Poolman uit Vriescheloo heeft vermoord. Het ging in de beide verkrachtingszaken om een zesjarig meisje uit Musselkanaal (in juli 1992) en een vijftienjarig

meisje uit Noord-Sleen (nu bijna drie weken geleden). De arrestatie kwam in een stroomversnelling, nadat vrijdag in de loop van de dag bleek dat de onderzoeksgegevens in beide gevallen zo verklaart Justitie in Drenthe op eens 'frappante overeenkomsten' vertoonden.

De politie van Stadskanaal kreeg vorige week woensdag uiteindelijk een volledig beeld, met signalement, van de mogelijke dader in de affaire-Musselkanaal. Toen vervolgens eind vorige week in Duitsland gecoördineerd over-

leg plaats had tussen Nederlandse en Duitse rechercheurs, en er opmerkelijke parallellen aan het licht kwamen met het onderzoek naar de verkrachting in Noord-Sleen, aarzelde de Kriminalpolizei niet en arresteerde de man nog diezelfde dag vlak bij zijn woning in Bunde.

De parallellen betroffen voornamelijk de gegevens van het autokenteken van de verdachte en ook het feit dat de man Engels sprak met een duidelijk Duits accent. Persofficier J.E. Münzebrock van Justitie in

Assen zegt "dat de hooiberg waarin de speld lag verborgen naarmate de tijd verstreek steeds kleiner werd. Met name het Bundes Kriminal Amt in Wiesbaden heeft alle gegevens uitgevogeld voor wat betreft de kentekencombinatie van zijn auto, die bij ons bekend was aan de hand van getuigenverklaringen."

De Kripo in Aurich was gistermiddag, kort voordat A. de moord op Nymfhe Poolman bekende, nog zeer terughoudend met het verstrekken van informatie. "De

identiteit van de verdachte blijft voorlopig strikt geheim. Als vertellen wat zijn initialen zijn in welk dorp hij woont, dan is vermoedelijk snel bekend zijn wie het gaat," aldus op dat moment V. Kluge, plaatsvervangende chef van de Kriminalpolizei Ost-Friesland.

De AVRO-televisie schrapte gisteravond de reconstructie van het programma 'Opsporing V gezocht' zou uitzenden van de verkrachting van het meisje uit Noord-Sleen.

# Media duiken massaal op het gezin Poolman

Van onze verslaggever **NVHN**  
René Otterloo **10-2**

**VRIESCHELOO** — De woning van de familie Poolman aan de Bisschopsweg in Vriescheloo had gistermiddag iets weg van een zoete inval. De voordeur staat permanent geopend, wie binnentreedt wordt vriendelijk ontvangen, vrienden komen en vrienden gaan, het journalistenvolk loopt de deur plat. En als een ploeg verslaggevers aanklopt, terwijl Peter en Jacqueline Poolman nog in gesprek zijn met de politie, wordt hen vriendelijk verzocht even te wachten in de badkamer van de familie. Het is kortom een rommelig aandoend tafereel.

Het doet voor een buitenstaander misschien ook wat vreemd aan. Van een echtpaar dat te horen kreeg dat hun dochter vermoedelijk is gedumpt in een ton

met chemisch afval, verwacht de gemiddelde Nederlander ongetwijfeld andere reacties dan die in huize Poolman zijn te aanschouwen. Als vader Peter wordt gevraagd hoe hij zich voelt, antwoordt hij: "Ik voel mij niet slecht. Wij hebben nu een optimale gelegenheid om Nymfhe in ons innerlijk levend te houden, hoewel de druk op ons nu vrij krachtig is met de berichten van de laatste dagen." Het is overwegend de 40-jarige werkloze psycholoog die het bezoek ontvangt en er weer afscheid van neemt. Moeder Jacqueline houdt zich op de achtergrond.

Poolman realiseert zich, en dat zei hij al eens eerder, dat de publieke opinie wordt beheerst door ongelof, verbazing en ingehouden woede. Dit door de houding van de Poolmans ten aan-

zien van het lot dat Nymfhe zou hebben getroffen. "Ik geef toe dat wij de schijn steeds meer tegen ons krijgen, maar ik kan dat de mensen niet kwalijk nemen. Wij blijven hopen dat Nymfhe nog in leven is. Tot het tegendeel is bewezen. En al die belangstelling om ons heen van kranten en televisie, tja, die hebben wij over onszelf afgeroepen."

De media zijn sinds gistermiddag inderdaad weer in alle hevigheid op de zaak-Nymfhe gedoken. Wanneer hij afscheid heeft genomen van journalisten van onder meer De Telegraaf, het Algemeen Nederlands Persbureau (ANP) en de Drents Groningse Pers (DGP), luistert Peter Poolman eerst zijn antwoordapparaat af. "En ik moet zo even bellen met de mensen van AVRO's Televizier, want die heb

ik een interview toegezegd. Het NOS journaal heeft ook gebeld, maar dat komt er bij mij niet meer in. Ik ben niet zo tevreden over de manier waarop het journaal het kort geding heeft gevolgd over die kwestie rond het Duitse opsporingsprogramma XY-Ungelöst. Het schijnt dat ze nu wat beelden krijgen van de AVRO, maar ze zoeken het maar uit."

Het antwoordapparaat dus. Veronica's Gert Berg blijkt pogingen te ondernemen om Peter Poolman aan de lijn te krijgen, maar die laat op zijn beurt onomwonden weten dat hij niet zo erg is gesteld op dat programma. Er is ook een bekende van de familie Poolman die het bandje heeft ingesproken. Zij biedt haar hulp aan als dat eventueel nodig

mocht zijn. Dan Roel Snijder verslaggever van Radio Noord die onmiddellijk van wal steekt met een telefonisch interview. Snijder moet netjes op zijn beurt wachten. "Kun je mij over twintig minuten even terughellen? Ik ben even bezig." Het is akkoord.

Poolman geeft tussen de bedrijven door toe "dat het nooit waarschijnlijk is geweest dat Nymfhe door Duitse mensen is meegenomen". "In jullie krant heeft een eens gestaan dat een meisje van zes of zeven jaar zich in feite niet kan aanpassen in een Duits gezin. Zo denk ik er persoonlijk ook over. Kijk, als het gaat om een kind van één of twee jaar, dat ligt dat anders. Maar ja, wat is logica? Wat is de logica van een man die een kind dumpt in een ton met chemisch afval?"



vrijdag 12 februari 1993

**Nymphe** *NHN 9-2*

Er is nog allerminst zekerheid, maar de verwachting is toch dat de verdwijning van de zesjarige Nymphe Poolman uit Vriescheloo nu eindelijk wordt opgelost. De 29-jarige Duitser Georg A. - gearresteerd op verdenking van twee andere verkrachtingszaken in de grensstreek - heeft bekend haar te hebben ontvoerd. De politie vindt zijn verhaal "redelijk geloofwaardig". De ouders van Nymphe, die sinds haar verdwijning op 28 november letterlijk alles in het werk hebben gesteld om haar terug te vinden, zijn nog niet overtuigd.

Het komt heel vaak voor dat in onoplosbare misdrijven, die al in het archief zijn opgeborgen, toch plotseling klaarheid komt omdat een van een andere zaak verdachte onverwacht een bekentenis aflegt. Maar eveneens is het geen uitzondering dat geestelijk in de war zijnde verdachten misdrijven bekennen, die zij niet hebben gepleegd. Een bekentenis alleen is dan ook onvoldoende voor een veroordeling, zelfs als de verdachte ongebruikelijk veel details weet te vertellen. Over de verdwijning van Nymphe is zo veel gepubliceerd, dat zo'n verdachte tal van details via de media heeft kunnen leren kennen.

Echte zekerheid is er pas als het stoffelijk overschot van Nymphe wordt gevonden. Als dat inderdaad, zoals de verdachte beweert, in een container ziekenhuisafval naar Groot-Brittannië is verscheept (en dat afval daar mogelijk al is verbrand), zal het uiterst moeilijk worden zijn verhaal met bewijzen te staven.

Dan blijft het drama voor de ouders de schrijnende onzekerheid. Diep medeleven met hen is zowel in deze situatie op zijn plaats als in die waarin wel absolute zekerheid wordt verkregen.

UN 11/2

**BINNENLAND 9**

**Onderzoek naar vat chemisch afval Britten betrokken bij zoekactie lijk Nymphe**

**VRIESCHELOO/LEER** — De Kriminapolizei in Ostfriesland (Duitsland) is een zoekactie gestart naar het vat met chemisch afval, waarin het stoffelijk overschot van het meisje Nymphe Poolman uit Vriescheloo zou zijn gedeponerd door de Duitser Georg A. uit Bunde. De Kriminapolizei heeft Interpol ingeschakeld om het onderzoek tot in Engeland te kunnen uitbreiden.

Georg A. zou voor het doen verdwijnen van Nymphe Poolman een vat hebben gebruikt van een afvalverwerkingsbedrijf in Leer. De vaten van het bedrijf zijn na (luchtdichte) afsluiting niet meer te openen. Georg A. moet daarom een nieuw afvalvat hebben aangewend om Nymphe Poolman te verbergen. Met name in administratieve zin zou er dan eind 1991 gefraudeerd moeten zijn met de transporten

van het medisch afval vanuit Leer naar Groot-Brittannië.

Ondertussen heeft de politie de bruine Mercedes gevonden die de Duitse verdachte op 28 november 1991 zou hebben gebruikt bij de ontvoering en het seksueel misbruiken van de zesjarige Nymphe. Specialisten zullen het voertuig de komende dagen aan een zeer nauwgezet microscopisch onderzoek onderwerpen. Volgens de chef van de Kripo in Ostfriesland, R. Sprinkmann, is het in theorie mogelijk dat er nog sporen zijn te vinden die te maken kunnen hebben met de verdwijning van het meisje uit Vriescheloo. Sprinkmann twijfelt er echter aan of de theorie in dit geval overeenkomt met de praktijk.

Sprinkmann verwacht dat het onderzoek in de zaak-Nymphe spoedig kan worden afgerond.

**NA BEKENTENIS OVER NYMPHE Oostfriesse recherche bestookt met zaken kinderverkrachting**

Tec

Van onze correspondent

LEER, vrijdag

De recherche in het Duitse Ostfriesland wordt momenteel door collega's bestookt met dossiers over onopgeloste gevallen van kinderverkrachting.

Politie mensen uit de Bondsrepubliek, maar ook uit andere landen van West-Europa willen weten of de 29-jarige Georg Adler uit Bunde ook voor deze verkrachtelingen verantwoordelijk is. Adler bekende afgelopen week dat hij in ons land twee meisjes heeft verkracht.

Bovendien zei hij verantwoordelijk te zijn voor de verdwijning en de dood van de op 28 november 1991 spoorloos verdwenen Nymphe Poolman (toen 6) uit Vriescheloo.

Volgens woordvoerder Kluwe van de recherche uit Ostfriesland lijken er echter geen aanwijzingen te bestaan dat Adler nog meer jonge kinderen seksueel heeft misbruikt sinds hij in 1990 werd vrijgelaten uit een Zuidoost-Duits gevangenis.

Hoewel de Duitse politie zeer terughoudend is met het verstrekken van informatie, geeft woordvoerder Kluwe toe dat inmiddels met behulp van de prikklok van het vuildepot in Breinermoor kon worden vastgesteld dat Adler op 28 november op het depot is geweest. Hij werkte daar bij een opslagplaats voor medisch afval. Volgens zijn verklaring heeft hij het stoffelijk overschot van Nymphe in een vat voor ziekenhuisafval verstopt.

De Rijkspolitie Groningen neemt alle oude dossiers die hebben te maken met de zaak Poolman opnieuw door. Gezocht wordt naar informatie die destijds als onbelangrijk werd bestempeld, maar die nu zou kunnen aansluiten bij

de bekentenis van de Duitse vuilnisman.

De Groninger recherche heeft na Nymphe's verdwijning een omvangrijk onderzoek ingesteld in Vriescheloo en alle inwoners geënuquëteerd. Een onderneming die toen niet tot een doorbraak leidde.

Tec 20/2

**Duitse politie over zaak-Poolman: Verklaring Georg A. vertoont geen hiaten** *NHN 12-2-93*

Van een onzer verslaggevers **VRIESCHELOO** — De Duitse politie heeft tot dusver geen hiaten of tegenstrijdigheden kunnen ontdekken in de verklaring die verdachte Georg A. uit Bunde in de zaak-Nymphe Poolman heeft afgelegd. "Niets wijst er op dat

zijn verhaal niet klopt, maar we hebben ook nog geen bewijzen dat hij de waarheid spreekt," zegt R. Sprinkmann, chef van de Kriminapolizei in het district Ostfriesland.

De Britse politie moet er binnenkort uitsluitel over geven of de partij vaten, waarin het lichaam van Nymphe zou zijn verstopt, daadwerkelijk in Engeland is aangekomen en verbrand. Sprinkmann meent dat het vrijwel onmogelijk is dat het stoffelijk overschot van Nymphe bij een controle is gevonden. "De tonnen bevatten medisch afval, dat soms van infectieuze aard is. Daarom worden de vaten verzegeld en vrijwel nooit geopend voordat ze de verbrandingsoven in gaan. Bovendien gaat het om zendingen van telkens enkele duizenden vaten," aldus Sprinkmann.

Het sporenonderzoek in de bruine Mercedes - waarvan Georg A. gebruik zou hebben gemaakt tijdens de ontvoering, het seksueel misbruik en het verbergen van Nymphe - duurt mogelijk nog weken.

**POLITIE GELOOFT VERKRACHTER NIET Nymphe niet overleden door ongeluk in auto**

door Hens Schonewille en Bert Wieringa

LEER (Duitsland), zaterdag

Het is onwaarschijnlijk dat de op 28 november 1991 ontvoerde Nymphe Poolman uit Vriescheloo om het leven is gekomen ten gevolge van een ongeluk in de auto van haar verkrachter. Dat zegt woordvoerder Eckhoff van de Duitse recherche van Ostfriesland.

De recherche heeft inmiddels een reconstructie uitgevoerd met de Mercedes diesel

van de 29-jarige verdachte Georg Adler uit Bunde. De kinderverkrachter beweert dat het zesjarige meisje om het leven is gekomen toen hij plotseling hard moest remmen. De reconstructie werd in aanwezigheid van de verdachte, een geneeskundige en een expert op het gebied van verkeersongelukken uitgevoerd met een stilstaande wagen.

maar wacht nog op het rapport van de getuige-deskundigen. Eckhoff meent dat de verdachte probeert onder een beschuldiging van doodslag of moord uit te komen. De politieman betwijfelt of het mogelijk is dat iemand in de krappe voertuimte kan verongelukken.

Het vat voor medisch afval waarin Adler zegt dat hij het stoffelijk overschot van het schoolmeisje heeft gedumpt, is niet teruggevonden. Het vat werd begin 1992 in een vuilverbrandingsinstallatie in de buurt van Londen verbrand.

**Reconstructie ongeluk Nymphe niet afgerond**

20 21/2

**AURICH** - De politie van Aurich in Duitsland is nog steeds bezig met het onderzoek naar de mysterieuze verdwijning eind 1991 van Nymphe Poolman. Ze twijfelt aan het verhaal van de 29-jarige verdachte Georg A. dat Nymphe in zijn auto om het leven is gekomen bij een noodstop in Blijham. Daarna zou hij het levenloze meisje in een afvalvat gestopt hebben dat vervolgens verbrand werd in Engeland. Het vermoeden bestaat dat Georg A. met zijn verhaal over de remmanoeuvre onder moord of doodslag wil uitkomen

Een dochtertje van een politieman nam de rol van Nymphe op zich. Voor haar was het een spelletje. Volgens Adler zat Nymphe onder het dashboard opgevouwen in de ruimte voor de voeten aan de rechterzijde van de wagen, toen hij de rem intrapte.

Nadat de wagen tot stilstand was gekomen zou ze hem met open ogen hebben aangestaard. Hoewel ze geen uitwendige verwondingen zou hebben gehad, hield de vuilnisman het erop dat ze dood was. Adler heeft verklaard dat hij geen poging heeft gedaan om haar te reanimeren.

De Duitse politie gelooft niets van Adlers verhaal,



## Celstraf en tbs wegens schuld aan dood kind

Door een onzer redacteurs  
**ALKMAAR, 10 FEBR.** De Alkmaarse rechtbank heeft gisteren de 41-jarige H.B. en zijn 40-jarige vrouw A.R. uit Alkmaar, veroordeeld tot vier jaar gevangenis en tbs met dwangverpleging.

De rechtbank acht het echtpaar schuldig aan de gewelddadige dood van het 10-jarig zontje van de vrouw.

Officier van justitie F. Oosterhuis had wegens moord zes jaar gevangenisstraf en tbs met dwangverpleging geëist. De rechtbank verwierp de visie van Oosterhuis dat er sprake was van moord. Het rechtcollege veroordeelde het echtpaar voor mishandeling, de dood ten gevolge hebbend.

Volgens het vonnis voerde B. „met oogkleppen op en gedreven door starre rechtlijnigheid uit wat hij als zijn taak zag”. De rechtbank onderschrijft de conclusie uit het psychiatrische rapport, dat B. uitvoerde wat zijn vrouw bedacht en schetst het drama als „een desperate en ultieme poging om het kind in het gareel te krijgen”.

De moeder en stiefvader poogden de jongen met harde hand zindelijk te maken en bonden hem staande vast aan achtereenvolgens het hekwerk van de overloop, een droogmolen en een paal in het trapgat. Op die manier zou het kind volgens hen „beter kunnen nadenken over zijn probleem”.

Omdat de jongen zich elke keer wist los te wrikken snoerde de stiefvader de touwen en riemen steeds strakker aan. Het kind overleed in de nacht van 3 op 4 augustus 1992 na twee dagen en twee nachten van zware mishandelingen.

### Echtpaar in beroep tegen tbs

**ALKMAAR** — Het Alkmaarse echtpaar dat vorige week tot vier jaar cel werd veroordeeld wegens mishandeling van de 10-jarige Peter Hoytink, die als gevolg daarvan overleed, heeft hoger beroep aangetekend. Doel is om van de tevens opgelegde tbs met dwangverpleging af te komen. Het echtpaar wil tegen dit onderdeel van het vonnis door een onafhankelijke psychiater een tegenonderzoek laten instellen.

De advocaat van het echtpaar, mr. J. de Goeij, dreigt verder met een kort geding tegen de Staat als geen gevolg wordt gegeven aan de wens van het echtpaar zich te laten steriliseren. Volgens hem worden afspraken daarover met een arts, die verbonden is aan het Huis van Bewaring in Groningen waar het echtpaar nu verblijft, om onduidelijke redenen afgezegd.

### Kindertelefoon gewild VK 9-2

**AMSTERDAM** — Sinds de Kindertelefoon gratis via het nummer 06-0432 bereikbaar is, bellen veel meer kinderen. In de laatste drie maanden van vorig jaar belden 60 procent meer kinderen dan in de vergelijkbare periode het jaar ervoor. Sinds de invoering van het nieuwe nummer bellen ook steeds meer jonge kinderen.

## Echtpaar krijgt voor doodmartelen zontje cel straf en tbs VK 10-2

Van onze verslaggever  
**AMSTERDAM** — De Alkmaarse rechtbank heeft gisteren de 41-jarige H.B. en zijn veertigjarige echtgenote A.R. uit Alkmaar veroordeeld tot vier jaar gevangenisstraf en tbs met dwangverpleging. De rechtbank acht ze schuldig aan de gewelddadige dood van de tienjarige Peter Hoytink.

De officier van justitie had wegens moord zes jaar gevangenisstraf en tbs met dwangverpleging gevorderd. De rechtbank verwierp de visie van de officier dat er sprake was van moord. De man en de vrouw, die de moeder van de tienjarige jongen is, werden veroordeeld voor mishandeling, de dood ten gevolge hebbend.

Volgens het vonnis voerde B. „met oogkleppen op en gedreven door starre rechtlijnigheid uit wat hij als zijn taak zag”. De rechtbank onderschreef de conclusie uit het psychiatrisch rapport, dat B. uitvoerde wat zijn echtgenote bedacht.

De moeder en de stiefvader van Peter poogden het kind met harde hand zindelijk te maken en bonden hem regelmatig vast.

Omdat de jongen zich elke keer wist los te wrikken snoerde de stiefvader de touwen en riemen steeds strakker aan. Ook schopte, sloeg en stompte hij zijn stiefkind, kneep hem de keel dicht en bond hem een theedoek over het hoofd. Peter stikte in de nacht van 3 op 4 augustus 1992 na twee dagen en twee nachten van zware mishandelingen.

De rechtbank schaarde zich achter de rapportage van de psychiater van het Pieter Baan Centrum, waarin het paar „sterk verminderd” toerekeningsvatbaar werd genoemd. Het paar zou volgens het rapport nimmer de opzet hebben gehad hun kind te doden.

Van diverse zijden klonk tijdens de rechtszitting forse kritiek op de Alkmaarse zorginstellingen. Zij zouden de ernst van de problemen niet hebben onderkend, onvoldoende hulp hebben geboden en te moeilijk toegankelijk zijn geweest. De advocaat van de vrouw, heeft beroep aangetekend tegen het vonnis. Hij is het er vooral niet mee eens dat het paar niet alleen tot vier jaar is veroordeeld, maar ook nog eens ter beschikking is gesteld. De advocaat van de man heeft zijn cliënt in overweging gegeven in beroep te gaan.

NV/hN 4-2-93

5

### Meer bellers kindertelefoon

**ROTTERDAM** — De Rotterdamse kindertelefoon gaat uitbreiden wegens een enorme toename van het aantal telefoongesprekken. Het nieuwe gezamenlijke nummer (06-0432) is sinds de invoering een succes.

Kindertelefoons uit Alkmaar, Amsterdam, Groningen, Heerlen, Middelburg, Roosendaal en Rotterdam noteerden in het laatste kwartaal van 1992 meer dan 9000 gesprekken. In vergelijking met 1991 is dit landelijk gezien een stijging van ruim zestig procent.

De landelijke campagne tegen kindermishandeling 'Over sommige dingen moet je praten' heeft er toe geleid dat er meer telefoontjes over kindermishandeling zijn binnengekomen.

# Het kind van de kast vertelt zijn verhaal HC 15/2/93

maäl leven leidde. „Mijn moeder behandelde hem als een prins. Zodra hij een griepje had, belde ze de dokter. Hij had al het speelgoed dat hij zich maar wens kon”. Uiteindelijk vergat Françoise Bisson in 1982 de klerenkast op slot te doen. David griste een jack en een wollen muts van zijn broer — zijn moeder liet hem altijd alleen in ondergoed gekleed gaan — en stormde de zomerzon tegemoet. Tot die tijd wist hij niet wat zomervas was. David is nu werkzaam als bordenwasser in een restaurant, maar hij hoopt dat hij ooit in staat zal zijn te gaan studeren en een baan in de modewereld te vinden. Hij hoopt ook dat hij op een dag zal trouwen en een gezin zal stichten. Hij zegt dat zijn moeder nog altijd bij hem is. „Ik kan mezelf niet van haar afsluiten. Als ze contact zou opnemen, zou ik naar haar toe gaan”. Maar zonder hoge verwachtingen. „Daarvoor is het te laat”. The Times

de rechters gelogen. Dan had ik waarschijnlijk geropen 'Veroordeel haar!', schrijft David. Vanwege zijn stuwijgen gedurende het proces zijn de details van zijn behandeling nooit eerder openbaar gemaakt. De beschrijvingen van de mishandeling door zijn moeder zijn bijna te pijnlijk om te lezen. Ze sloeg hem als hij speelgoed probeerde te maken van kleine dingetjes die hij in zijn 'kamer' vond. Ze verbrandde zijn haar met een aansteker. Als hij haar overgegeven, liet ze hem zijn eigen braaksel opeten. In de afgeschuwelijkste passage beschrijft hij, hoe zijn moeder de vijfjarige David dwingt zijn handen in een pan met kokend water te steken, waardoor hij derdegraads verbrandingen oploopt. Die gebeurtenis vormde het uitgangspunt voor zijn moeders veroordeling.

Het moeilijkst voor David was het feit dat hij voortdurend hoorde, hoe zijn broer een nor-

herinneringen aan lieve pleegmoeders hebben. David in de vreselijke jaren die volgden altijd geholpen. Toen David vier jaar was, nam zijn moeder hem weer in huis. Ze was inmiddels getrouwd met de manager van een supermarkt en had net haar tweede zoon gekregen. Vanaf de eerste dag dat hij thuis was werd David door zijn moeder gekweld. „Het was alsof ze zichzelf wilde ontkennen, alsof ze haar eigen verleden wilde uitwissen omdat ze zich er zo voor schaamde”, zegt David nu.

**Mild**  
 David schrijft in zijn boek dat zijn moeder en stiefvader een relatief milde straf kregen, omdat hij had ingestemd met het verzoek van zijn broer om zijn ouders niet te beschuldigen. „Door hem waren mijn uitspraken tijdens het proces precies het tegenovergestelde van wat ik voelde. Als mijn broer er niet was geweest, had ik nooit tegen

zijn leeftijd en praot op een prevelende manier. „Ik moest mijn verhaal vertellen, orde in mijn hoofd scheppen”, zegt David over zijn boek dat hij schreef met behulp van de Parijse psychotherapeute Evangeline de Schonen. „Het is een soort bevrijding geweest. Het heeft me geholpen te blijven leven”. Hij zegt dat hij iets beter heeft begrepen wat zijn moeder heeft bewogen, maar dat hij haar niet kan vergeven. „Ik denk dat dit een soort kleine wraak is. Ze wilde absoluut niet dat ik het openbaar zou maken”, aldus David. In 1987, nadat ze de gevangenis had verlaten, had Françoise haar zoon gevraagd het boek niet te schrijven. Françoise Bisson was zelf een onwetzig kind dat haar eigen vader niet kende. Ze liep van huis weg en in 1970 bracht ze David ter wereld, die ze onmiddellijk afstond. De jongen kwam vervolgens bij verschillende pleegouders terecht. De

haar tweede zoon, van een andere vader, die een jaar jonger was dan David. Françoise Bisson en haar toenmalige echtgenoot werden verdeeld tot zeven jaar gevangenisstraf en 'enfant du placard', het kind van de kast, zoals David toen in de hele wereld bekend stond, verdween weer in de anonimiteit om verzorgd te worden door experts. Nu, op 22-jarige leeftijd, is David met zijn verhaal naar buiten gekomen. Zijn boek 'L'Enfant Derrière la Porte' of 'Het Kind Achter De Deur' gaat over een ontwaarde moeder. De toon van het boek is nuchter, maar daar doorheen is een bijna dierlijke drang om te overleven voelbaar.

**Littekens**  
 Zijn mismaakte handen zijn niet de enige littekens die David Bisson aan zijn jeugd heeft overgehouden. Hij is klein en tenger, ziet er jonger uit dan

**DOOR CHARLES BREMNER**  
 Londen — Wanneer een jongeman zijn moeder beschrijft als een mooie, intelligente en hardwerkende vrouw, is dat op zich niets bijzonders. Maar wanneer die woorden afkomstig zijn van David Bisson, zijn ze verbijsterend en schokkend. In de annalen van menselijke wreedheden is Davids moeder Françoise Bisson ongetwijfeld opgenomen als één van de meest verachte vrouwen van Frankrijk. In augustus 1982 haalde ze alle kranten nadat David, toen twaalf jaar oud, van huis was weggegaan en als een bang dier was gevonden in een



GRONINGEN/KAMPEN - Advocaat mr. W.F. de Haan uit Groningen overweegt een klacht in te dienen tegen kinderrechtster mr. B. de Jong van de rechtbank in Zwolle. Hij meent dat de kinderrechtster een misslag heeft gemaakt door de 16-jarige Martijntje Zwarteveen uit Kampen ter observatie te plaatsen in de jeugdgevangenis Het Poortje in Groningen.

Of hij zijn klacht doorzet hangt af van de uitspraak die het Gerechtshof in Arnhem morgen doet over de uithuisplaatsingsbeschikking van de Zwolse rechtbank. Het heeft het hoger beroep van de advocaat tegen de beschikking van de kinderrechtster ontvankelijk verklaard. Opmerkelijk, omdat de minderjarige formeel in Nederland geen rechten heeft. Het Hof heeft, met een beroep op het Verdrag van de Rechten van de Mens, al aangegeven dat in dit specifieke geval het kind wel rechten heeft; er is immers sprake van vrijheids-

beneming. Als het hoger beroep voor Martijntje gunstig uitvalt, wil De Haan ook een schadevergoeding indienen. Vrijdag werd ze op vrije voeten gesteld. Ze had een jaar geleden haar milieu ontvlucht.

Zij werd door de rechtbank onder toezicht gesteld, nadat zij bij een vrouw uit Kampen onderdak had gezocht. Daar woont zij nuweer. Nog deze week beslist de Zwolse rechtbank of de ondertoezichtstelling wordt opgeheven.

## Advocaat overweegt klacht tegen Zwolse kinderrechtster

(Van één onzer verslaggevers)

KAMPEN/ARNHEM - De 16-jarige Martijntje Zwarteveen uit Kampen, die door een beslissing van de kinderrechtster in Zwolle tegen haar wil voor drie maanden gedwongen opgenomen werd in de gesloten inrichting 'Het Poortje' in Groningen, is vrij om te gaan en te staan waar ze wil. Dat heeft het Gerechtshof

### Hof vernietigt beschikking van kinderrechtster

## Martijntje zat ten onrechte vast

In Arnhem gisteren beslist in het hoger beroep dat het meisje tegen de beslissing had aangespannen.

Martijntje liep vorig jaar weg van huis. Haar ouders, die streng gelovig zijn, wilden het meisje dwingen te leven volgens door hen

opgelegde regels, die hen ingegeven werden door hun zwaar gereformeerde geloof.

De jeugdpsychiater van 'Het Poortje', waar Martijntje na de nodige omzwervingen terecht kwam, oordeelde over haar als 'een volkomen normaal meisje dat

heel goed op eigen benen kan staan.' Zelfs zei de psychiater 'jaloers' te zijn op de geest- en wilskracht van het Kampense meisje.

Desondanks besliste de Zwolse kinderrechtster mevrouw mr. B. de Jong dat Martijntje on-

der toezicht gesteld moest worden en dat zij voor maximaal drie maanden ter observatie in 'Het Poortje' moest worden opgenomen. Het Hof zegt hierover: 'Deze maatregel draagt een bijzonder ernstig karakter en levert een aantasting van een grondrecht op, terwijl van crimineel of anderszins maatschappelijk onhoudbaar gedrag geen sprake is.'

Zie ook pagina 5

(vervolg voorpagina)

KAMPEN/ARNHEM - Volgens het Hof heeft de Zwolse kinderrechtster zich laten leiden door een onterecht beeld dat door de ouders en de gezinsvoogdes van Martijntje is geschilderd. Met name de verhouding van het meisje met een achterbuurvrouw, die haar in eerste instantie opgevangen had, werd zeer verdacht gemaakt.

'Niet gebleken is dat die verhouding schadelijk zou zijn voor haar opvoeding, terwijl de verhouding met haar ouders wel zeer verstoord is,' oordeelt het Hof. Het Hof neemt de ouders van Martijntje kwalijk dat zij het

## Rechter heeft zich laten leiden door onterecht beeld Martijntje

meisje 'in een periode die toch zeker voor haar moeilijk moet zijn geweest' niet gesteund hebben. Ze hebben het meisje zelfs toen leden van het Hof haar in 'het Poortje' opzochten, niet willen ontmoeten, zo blijkt uit de uitspraak.

### Sterke wil

'Hetgeen de ouders met Martijntje voor hadden, mag zeker niet zonder meer in het belang van het kind worden

uitgelegd', stelt het Hof.

De Arnhemse rechters spreken over Martijntje als 'een meisje met een sterke wil en vasthoudend van karakter. Dat kan lastig zijn, maar het is voor een meisje van bijna 17 jaar geen slechte eigenschap.' Op grond van die overweging heeft het Hof op 19 januari in een tussenbeschikking ook besloten het minderjarige meisje te erkennen als een partij die hoger beroep kan

instellen. Tot nu toe kon hoger beroep in een rechtszaak alleen door een meerderjarig persoon worden ingesteld. Martijntje is inmiddels, aldus persraadsheer mr. J. Fokker van het Gerechtshof, ook op last van de Zwolse kinderrechtster vrijgelaten uit 'het Poortje'. 'Het is blijkbaar inmiddels ook de opvatting van de kinderrechtster geworden dat Martijntje niet gedwongen geobserveerd hoeft te worden. Positief is wel dat

door de opname enige rust in de 'verwarrende situatie is ontstaan, zodat bekeken kan worden wat er verder met Martijntje moet gebeuren,' aldus het Hof in de uitspraak. Volgens haar advocaat mr. W.F. de Haan uit Groningen is nu vast komen te staan dat de kinderrechtster onzorgvuldig is geweest en een ernstige fout heeft gemaakt. 'Martijntje had nooit in de jeugdgevangenis terecht mogen komen. Dat kon de kinderrechtster afleiden uit de stukken.

Een klacht tegen haar heeft met de uitspraak van het Hof handen en voeten gekregen. Ook staat volgens De Haan de weg nu open voor een schadevergoeding.

*g + e 13/2 (de religie hoeksteen - a continuation)*  
Conflict met streng gelovige ouders (Story)

## Arnhemse Hof laat Martijntje (16) vrij

(Van onze correspondent)

ARNHEM - De 16-jarige Martijntje Zwarteveen uit Kampen is ten onrechte ter observatie opgenomen in jeugdgevangenis Het Poortje in Groningen. Het gerechtshof in Arnhem heeft de beschikking daartoe van de kinderrechtster in Zwolle in hoger beroep vernietigd. Volgens de kinderrechtster was plaatsing in de gesloten inrichting nodig na een conflict tussen het meisje en haar streng gereformeerde ouders.

Martijntje Zwarteveen liep onlangs weg bij haar ouders uit onvrede over het streng-christelijk milieu bij haar thuis. Het kind mocht geen televisie kijken, niet naar popmuziek luisteren en mocht alleen met vrienden uit de eigen kerk omgaan. Het meisje ging uiteindelijk zeer tegen de zin van haar ouders en de gezinsvoogdes wonen bij een achterbuurvrouw.

Laatstgenoemde bezocht Martijntje in Groningen, die reeds vijftien dagen vertoefde tussen criminele drugsverslaafden en prostituees. De vrouw raakte zo overstuur over de situatie waarin het kind zat dat ze een advocaat inschakelde. Overigens heeft de betrokken kinderrechtster uit eigen beweging de plaatsing in de gesloten inrichting inmiddels ongedaan gemaakt.

Volgens het gerechtshof in Arnhem wijst niets er op dat de relatie tussen Martijntje en haar achterbuurvrouw schadelijk is voor het meisje, zoals haar vader en moeder en de gezinsvoogdes hebben betoogd. De ouders daarentegen hebben naar de mening van het hof „geen blijk gegeven van enige ondersteuning van hun dochter". Het feit dat het meisje niet heeft willen meewerken aan een onderzoek vindt het gerechtshof niet onbegrijpelijk. „Juist is dat ze er blijk van heeft gegeven dat ze een sterke wil heeft en vasthoudend is. Dat kan lastig zijn, maar het is voor een meisje van bijna 17 jaar geen slechte eigenschap. Martijntje heeft er recht op dat ook naar

haar mening serieus wordt geluisterd. Het lijkt er op dat het daaraan in haar geval heeft ontbroken", aldus het onduidelijkzinnige arrest van het Arnhemse Hof.

Overigens betekent deze uitspraak niet dat de ondertoezichtstelling van het meisje uit Kampen ongedaan wordt gemaakt. Wel houdt het in dat het meisje niet weer in een gesloten inrichting mag worden geplaatst. Het Hof onderschrijft de conclusie van de jeugdpsychiater en het personeel van Het Poortje dat Martijntje Zwarteveen een volkomen normaal meisje is, dat goed op eigen benen kan staan.

## Kampens meisje ten onrechte opgenomen in gesloten inrichting

ARNHEM, 5 FEBR. Het Gerechtshof in Arnhem heeft gisteren bepaald dat Martijntje Zwarteveen uit Kampen zich vrijelijk mag bewegen. Het 16-jarige meisje was door een beslissing van de kinderrechtster in Zwolle tegen haar wil voor drie maanden gedwongen opgenomen in de gesloten inrichting Het Poortje in Groningen. Tegen die beslissing had haar advocaat, mr. W. de Haan, hoger beroep aangespannen.

Martijntje Zwarteveen liep vorig jaar weg van huis uit onvrede over het streng gelovige milieu waarin zij haar dagen placht te slijten. Haar ouders, lidmaten van de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt, wilden het meisje dwingen te leven volgens door hen opgelegde regels. Dsico en tv waren taboe.

De jeugdpsychiater van Het Poortje, waar Martijntje na omzwervingen terecht kwam, oordeelde over haar als „een volkomen normaal meisje dat heel goed op eigen benen kan staan." Zelfs zei de psychiater „jaloers" te zijn op de geest- en wilskracht van het Kampense meisje. Desondanks besliste de kinderrechtster in Zwolle eind vorig jaar dat zij onder

toezicht gesteld moest worden en dat zij voor maximaal drie maanden ter observatie in Het Poortje moest worden opgenomen. Volgens het Hof draagt deze maatregel „een bijzonder ernstig karakter en levert zij een aantasting van een grondrecht op, terwijl van crimineel of anderszins maatschappelijk onhoudbaar gedrag geen sprake is." Blijkens het oordeel van het Hof was wat de ouders voorhadden met het meisje niet 'zonder meer' in haar belang.

Volgens het Hof heeft de Zwolse kinderrechtster zich laten leiden door een onterecht beeld dat door de ouders en de gezinsvoogdes van Martijntje is geschilderd. Met name de verhouding van het meisje met een achterbuurvrouw, die haar in eerste instantie opgevangen had, werd verdacht gemaakt. „Niet gebleken is dat die verhouding schadelijk zou zijn voor haar opvoeding, terwijl de verhouding met haar ouders wel zeer verstoord is," aldus het Hof.

Martijntje is inmiddels, aldus persraadsheer mr. J. Fokker van het Gerechtshof, ook op last van de Zwolse kinderrechtster vrijgelaten uit Het Poortje.



# CONDOOMS PASSES NIET IN AMERIKAANSE OPVOEDING

ONTSLAG  
door JAAP VAN WESEL

Voor aids onder leerlingen en tienerzwangerschappen moeten onderwijsautoriteiten de ogen sluiten, vinden de meeste ouders in New York. Met conservatief Amerika vinden zij dat de school zich niet met sociale problemen mag bemoeien. Een onderwijshervormer kreeg ontslag, omdat hij wel een taak voor de school zag.

Gratis condooms voor de leerlingen en een cursus, waarin scholieren verdraagzaamheid onder andere ten opzichte van homoseksuelen werd geleerd, hebben hem de kop gekost. De raad van het schoolbestuur in New York heeft na een stormachtige politieke discussie de inspecteur van het openbaar onderwijs Joseph Fernandez ontslagen.

Fernandez liet als eerste in Amerika gratis condooms op school uitdelen om de verspreiding van aids te voorkomen. Leerlingen kunnen de condooms krijgen op verzoek, zonder toestemming van de ouders. Fernandez werd als baanbrekend

onderwijshervormer in 1989 met veel lamtam uit Florida met een topsalaris weggekocht. Maar hij heeft met zijn seksuele hervormingen snel vijanden gemaakt. Onder druk van de in meerderheid conservatieve ouders besloot de raad van het New Yorkse schoolbestuur vorige week met kleine meerderheid het contract van Fernandez, dat in juni afloopt, niet te verlengen. Volgens de meerderheid heeft hij de basisvaardigheden rekenen, lezen en schrijven verwaarloosd en zich geconcentreerd op een controversieel sociaal programma. De verdraagzaamheid tegenover homoseksuelen was de druppel die de emmer deed overlopen. „U hebt een leerprogramma ingevoerd dat beledigend is voor de meeste ouders,“ werd Fernandez tijdens het debat toegeroepen. „Bovendien was het in strijd met de wet. Maar van de wet schijnt u zich niet veel aan te trekken.“ Homosexualiteit is in vele plaatsen in Amerika strafbaar, al wordt het zelden vervolgd.

Fernandez is naar New York gehaald om een failliete boedel te redden.

Openbare scholen zijn er berucht vanwege corruptie en verwaarlozing. Het gevolg is lage motivatie van zowel leerlingen als leraren. Een groot aantal leerlingen maakt het voortgezet onderwijs niet af, het druggebruik op school en zwangerschap onder tieners nemen epidemische vormen aan.

Het Amerikaanse onderwijs is gedecentraliseerd. Daarom heeft het gebede in New York geen directe gevolgen voor andere schooldistricten. Maar gelijksoortige conflicten doen zich op tal van plaatsen voor. Enerzijds nemen aids en jeugdzwangerschap overal snel toe en anderzijds groeit het verzet onder ouders tegen seksuele voorlichting op school.

Het schooldistrict New York is het grootste in Amerika, met bijna een miljoen leerlingen in basis- en voortgezet onderwijs. De resultaten zijn gedurende de jaren steeds slechter geworden. Minder dan veertig procent maakt het voortgezet onderwijs af. Er is een chronisch gebrek aan goede leraren, ondermeer omdat zij een laag maatschappelijk

aanzien hebben en slecht betaald worden. Bovendien verdwijnt in New York veel van het onderwijsbudget van meer dan vijf miljard dollar per jaar in de bodemloze put van de corrupte bureaucratie. Bekend is bij voorbeeld dat schoolmaak- en bewakingsdiensten miljoenen hebben opgestreken zonder dat zij zich ooit op scholen lieten zien. Met name de bewaking is belangrijk, want de aanwezigheid van schiet- en steekwapens in het lokaal is geen uitzondering. Fernandez stelde het zich tot taak om de corruptie te bestrijden, kleinere klassen te vormen, scholen beter toe te rusten en leraren te motiveren. Hij zocht en vond de medewerking van het bedrijfsleven. Velen in het bedrijfsleven zijn bereid aan het onderwijs mee te betalen, omdat zij zien dat scholen steeds slechtere arbeidskrachten afleveren.

De afgzette schoolinspecteur heeft een aantal tactische fouten gemaakt. Hij verwaarloosde public relations, pleegde te weinig overleg met belangengroepen en maakte vaak een autoritaire indruk. Dat

wekte irritatie. De resultaten van de onderwijshervormingen van Fernandez waren gemengd. Het eerste jaar leken de resultaten van rekenen beter te worden en liep het schoolverzuim terug. Maar het jaar daarop werden de resultaten slechter en nam het schoolverzuim weer toe. De deskundigen zijn het er echter over eens dat een periode van drie jaar onvoldoende is conclusies te trekken. Veel ouders zijn opgelucht dat Fernandez verdwijnt. „Fernandez vergeet dat hij onze en niet zijn eigen kinderen opvoedt“, zei een boze vader over de condoomdistributie. „Ik moet ploeteren voor mijn gezin. Maar hij ziet het als zijn taak mijn dochter een condoom te geven zonder te vragen of ik daarmee accoord ga.“ Veel leraren en leerlingen op school zien het anders. Want de realiteit van alledag op de scholen, vooral in arme zwarte en latino wijken, is zwangere tieners, drugs en aids. Het is daarom volgens het hoofd van een school in Manhattan geen vrijblijvende morele of politieke discussie. Het gaat om leven en dood: het uitdelen van condooms

houdt kinderen in leven die anders aids zouden krijgen.

De strijd tegen Fernandez is het felst gevoerd in Queens, een mozaiek van de blanke conservatieve arbeiders en minderheden, die een coalitie hebben gevormd tegen het baanbrekende schoolprogramma. Er wonen naast Latino's veel Polen en Ieren, voor wie het multi-rationale verdraagzaamheidsprogramma juist bedoeld was. Zij hebben gemeen dat ze in meerderheid katholiek zijn, en hun kerk met aartsbisschop O'Connor aan het hoofd zich fel tegen de condoom-politiek heeft gekeerd. De meeste ouders houden vast aan wat zij basisvaardigheden noemen: rekenen, lezen en schrijven. Dat hebben de kinderen nodig om later verder te komen. Met andere zaken dienen leraren zich niet te bemoeien. En de problemen van aids, drugs, niet-steriele naalden en jeugdzwangerschap? De oplossing daarvoor is onthouding, zeggen zij met de rest van conservatief Amerika. En dat is een zaak die in de privéfeer ligt. Daar heeft het onderwijs niets mee te maken.

## Verwaand kreng

Alle meisjes op m'n school haten me omdat bijna alle jongens achter me aan zitten. Maar als ik dat zeg (dat alle jongens achter me aan zitten), ben ik een verwaand kreng. Dan doe ik alsof ik alles ben. Maar die meisjes weten helemaal niet hoe het is als alle jongens denken dat je het leuk vindt als ze aan je zitten. En dan zijn die jongens weer kwaad omdat ik dat helemaal niet leuk vind. Ik wil gewoon een leuke vriend die mij ook aardig vindt en niet alleen knap. Want ik wil ook wel eens praten. Die jongen van 19 ('Leven zonder liefde', #3) schrijft dat hij op zoek is naar een meisje met gevoel. Om er maar weinig meisjes met gevoel zijn. Maar volgens mij zijn er helemaal geen jongens die gevoel (lees door op de AW2)

hebben. Al zal dat ook wel overdreven zijn. Een half jaar terug was ik heel verliefd. Ik kon echt met hem praten, over alles. En hij beloofde me van alles, maar na drie maanden belde die opeens niet meer op en als ik hem tegenkwam, zei hij helemaal niks. Daar heb ik nog steeds verdriet van.

Ik mis iemand die er altijd is, die me troost als ik me verdrietig voel, die ik gewoon zonder reden kan oppellen omdat ik daar zin in heb en die laat blijken dat ie me echt leuk vindt. Ik mis dat zo erg. Maar ik ben ook bang om iemand weer te vertrouwen. Ik was al verlegen, maar nu ben ik pas echt verlegen. Terwijl alle mensen die ik ken toch zeggen dat ik erbij loop als een zelfverzekerd 20-jarig meisje. Ik voel me soms ook ouder. Ik durf m'n naam hier niet eens onder te zetten, want dan zal ik wel weer uitgescholden worden voor verwaande trut. Graag reacties.

Een meisje van 15

## Het gaat vanzelf

Reactie op 'Tongzoenen' (#3). Laat ik je alvast dit vertellen: je moet echt helemaal op je eigen gevoel afgaan. Als je zo oud bent als ik kom je ook nog wel eens voor de beslissing te staan of je met een jongen moet gaan zoenen of niet. Als je eigenlijk geen zin hebt, maar oké, je doet het omdat-ie zo aandringt, krijg je er meestal spijt van. (Het hoeft natuurlijk niet, dat ligt bij iedereen anders, maar het kan.) Je moet gewoon doen waar je zelf zin in

VPRO

hebt. Als je vriendje inderdaad heel aardig is, haat hij je heus niet meteen. En ook al haat-ie je wel, dan is-ie niet aardig en jouw tijd komt heus wel. Ik was 12 toen ik voor het eerst met een jongen zoende, ik had toen ook een heel leuk vriendje en we waren allebei gewoon verliefd en het ging vanzelf. Ik was 14 toen ik met een tweede jongen ging en tja, daarna gaat het vanzelf. Doen als je zin hebt, maar niet doen als je geen zin hebt!

Een meisje van 17  
SNEEK

## Dat gezeik!

Nou, ik heb al vier jaar een fantastische vriend, een echte schat en hij doet alles voor me. Maar dan kom ik op school en dan komt er iemand op me af en die zegt dan: 'Zou jij met je vriend willen tongen? Ik moest het vragen, want hij wil wel maar hij wist niet of jij wou!' Dat hoor ik overal, ik word op school er niet mee gepest hoor! Ik ben best populair maar dat gezeik! Oké, ik geef toe, ik zou het best willen, maar ik heb het nog nooit gedaan en ik vind het best eng. Mijn vriend heeft vroeger al een keer (met een ander meisje) gezoend. Maar ja, ik word ook gek van het gezeur! Hier graag reacties op, Katja heeft mijn adres.

Een meisje van 12

## Best lekker

Ik wil graag reageren op 'Tongzoenen' (#3). Ik heb precies als jij, dat je niet weet of je wel wil. Ik heb een vriendje die in de zomer 14 wordt en ik ben pas bijna 11. Ik heb ook met hem getongzoend en ik vond het best lekker. Ik weet gelukkig van hem dat hij mij niet in de steek zal laten als ik niet wil. Hij was er ook bang voor dat ik het niet leuk had gevonden. Zelf ben ik ook erg onzeker dat ik het niet goed doe. Toen hij vroeg of ik het nog een keer wilde, wist ik het niet zeker meer, maar na lang nadenken heb ik besloten om het wel te doen. Als je het niet tegen je moeder wilt zeggen dan kun je het misschien tegen iemand die een paar jaar ouder is zeggen. Natuurlijk wel iemand die je kunt vertrouwen. Dat heb ik ook gedaan en dat helpt echt! Nou, succes d'r mee!

Een meisje van 10

## Küssen lernen per Telefon Britische Politiker empört

exp London - Auch Küssen will gelernt sein. Doch während man/frau sich früher noch in dunklen Ecken oder bei Fetten näher kennen lernte, so soll die hohe Kunst des Küssens nun per Telefon weitergegeben werden. Zu diesem Zweck wurde jetzt in England der telefonische „Kuß-Dienst“ ins Leben gerufen.

Zielgruppe des neuen Telefondienstes: Kinder zwischen 7 und 14 Jahren. Gezielt werden die „Kuß-Lehrer“ in Kindersendungen mit dem Slogan „Es gibt sicherlich nichts Besseres als einen langen leidenschaftlichen Kuß“ für ihre Dienste.

Konservativen britischen Politikern geht das zu weit. Sie fordern ein Verbot des Kuß-Dienstes, weil er die „Unschuld der Kinder“ gefährdet.

TAZ 08.02.93



TAZ 08.02.93

## Prüde Briten gegen küssende Kinder

Die Empörung ist groß, der Ruf nach Gesetzen wird laut. Der Grund: Seit Samstag können junge Briten telefonisch Küssen lernen. Der telefonische „Kuß-Dienst“ will die kleinen Briten in die Kunst des Küssens einweisen. Die Fernsehsendung „Busster“, die sich an Kinder im Alter von sieben bis 14 Jahren wendet,

zeigte diese Woche die Reklame für den Telefondienst, wonach „es sicherlich nichts Besseres gibt als einen langen leidenschaftlichen Kuß“. Einige britische Abgeordnete sehen das jedoch anders. „Ein Gesetz muß her, damit dieser Mißbrauch beendet wird“, erklärte der Abgeordnete der Labour-Partei,

Terry Lewis. Er hatte sich schon in der Vergangenheit durch seine Kampagnen gegen Telefonschex hervor getan. Unterstützung findet er auch im konservativen Lager. Nach Ansicht des Abgeordneten Geoffrey Dickens wird durch den Kuß-Dienst die „Unschuld der Kinder“ mißbraucht. (Foto: Volker Derlath)



# SLIMME OUDER OP HOMOSEKSUEEL KIND VOORBEREID

TEL 15/2

door ANITA ZIJLSTRA

ARNHEM, maandag Mieke en Jan, doe je kind een plezier en houd er rekening mee dat het wel eens homoseksueel zou kunnen zijn. Als het aan acteur Hans-Karel Fienieg ligt, komt er een nieuwe SIRE-spot op de televisie van een dergelijke strekking.

"We moeten er niet langer als vanzelfsprekend vanuit gaan dat een kind heteroseksueel is. Als we dat tot ons laten doordringen, kunnen we veel misère voorkomen!"

Met haar televisiespotjes vraagt de Stichting Ideële Reclame aandacht voor maatschappelijke zaken. Zo komt de kreet 'Een slimme meid is op

haar toekomst voorbereid' bijvoorbeeld van SIRE, maar ook de jaarlijkse spotjes 'Pas op met vuurwerk'. "Een SIRE-campagne zet mensen aan het denken. Het is allerm minst mijn bedoeling het beschuldigende vingertje uit te steken naar de ouders," legt de Arnhemmer uit.

Jongeren vinden het nog steeds doodeng om over hun seksuele voorkeur te praten, weet de homo-emancipator. "En hebben ze eenmaal na jaren van twijfel en angst de stoute schoenen aangetrokken, wijzen ouders hen de deur of sturen hun zoon door naar de huisarts, seksuoloog en psychiater. En soms naar alle drie. Echt hoor, er bestaat in ons land een tolerantie-opafstand: zolang het je eigen kind niet is, heeft niemand er problemen mee."

Voor veel ouders komt het feit dat hun kind homoseksueel is als een donderslag bij heldere hemel. "Ze hebben er gewoonweg nooit bij stilgestaan dat hun zoon weleens met een vriendje zou kunnen thuiskomen of hun dochter

met een vriendin. 'Wat hebben we verkeerd gedaan?' vragen ze zich af. 'We hebben ons kind tekort gedaan'. Ouders maken het hun kind, maar ook zichzelf, een stuk gemakkelijker als er thuis ook over homoseksualiteit wordt gesproken."

Het zou een stuk schelen als het ook op school bespreekbaar wordt gemaakt, meent Fienieg. "Waarom niet? Iedereen die nadenkt, leest en televisie kijkt, weet toch dat homoseksualiteit bestaat! Een heteroseksueel kind krijgt ongevraagd van alle kanten steun en kan zich zonder meer identificeren met zijn omgeving. Een homoseksueel kind niet. Vriendinnen hebben vriendjes en thuis wordt het bestookt

met opmerkingen als: heb je nog geen vriendje? Of: wacht maar, tot je straks zelf bent getrouwd en kinderen hebt. Nou, vertel dan maar eens dat je meisjes veel leuker vindt dan jongens..."

## Enthusiasme

Het voorstel van Hans-Karel Fienieg voor, zoals hij het zelf voorlopig heeft benoemd, de 'Nieuwe Ouders'-campagne is bij veel homo-organisaties enthousiast ontvangen. Toch laat een aanvraag bij SIRE nog even op zich wachten. De Stichting Ideële Reclame gaat immers niet in op persoonlijke aanvragen en de Nederlandse

Acteur houdt pleidooi voor SIRE-campagne

Vereniging tot Integratie van Homoseksualiteit COC is vooralsnog niet bereid de aanvraag in te dienen.

Directeur Anja van Kooten Niekirk: "Een leuk idee, dat gezien het roldoorbrekende karakter een positief effect kan hebben. Het COC wil in principe meewerken aan de uitvoering, maar niet op stel en sprong. Momenteel zijn we gedwongen scherpe prioriteiten te stellen, want de subsidie is met een kwart verminderd. En er komt een groot samenwerkingsverband van homo-organisaties. Hans-Karel Fienieg blijft welkom met dit nieuwe kluster rond te tafelen gaan zitten en zijn vooruitstrevende idee opnieuw te lanceren."

## Speelfilm "Homeo & Juliette" in première

# "Laten zien dat homo's niet anders zijn dan hetero's"

10-2-93

mit DE ZEEKANT (HUU AAN HUU NROUWIK)

NOORDWIJK - Aanstaande maandag 15 februari vindt in Congrescentrum Leeuwenhorst de première plaats van de film "Homeo & Juliette". Het is een speelfilm op video gemaakt voor en door jongeren, met als rode draad het beleven van en omgaan met homoseksualiteit. De première-avond vangt aan om 20.00 uur en wordt gepresenteerd door Gerda Havertong.

Het begon allemaal toen binnen de homo-jongereengroep "De Roze Bollen" uit Noordwijk het idee naar voren kwam wel eens een goede homo-film te willen draaien. Het aanbod in die categorie films is echter zeer beperkt. "Aan de bar maakten we grapjes over hoe de ideale homofilm in elkaar zou moeten zitten als we hem zelf zouden maken. In ieder geval compleet met humor, verliefdheid en een happy end. Toevallig zat er iemand aan de bar, die ons gesprek hoorde en zei dat hij ervaring had met regie. Hij zei verder dat we maar contact met hem moesten opnemen als we serieus een film wilden maken. En hij meende het". Aan het woord zijn Yet van der Zwet en Bente van Bourgondiën van de Stichting Pink View. Deze stichting bracht middelen en menskracht bij elkaar om het project "Homeo en Juliette" van de grond te tillen.

"Met deze film willen we laten zien dat homo's niet anders zijn dan hetero's", legt Bente uit. "In eerste instantie hadden we het idee een film te maken voor homo's. Maar toen we eenmaal bezig waren dachten we dat de film ook heel goed zou kunnen werken als voorlichtingsfilm voor jongeren, met name voor gebruik op scholen". Volgens Yet en Bente geeft de manier waarop homoseksualiteit in de film aan bod komt een onbevangen kijk op de leefwereld van homojongeren in de streek. "Het wordt niet als een probleem gebracht, maar als een gegeven".

In regisseur Peter Andrik, die op-

geleid is aan de Amsterdamse Toncelschool en ooit regisseur was van het Werktheater, troffen de jongeren een enthousiaste leermeester en begeleider. "Op het moment dat we er aan begonnen dachten we niet verder dan even een verhaal maken en wat mensen zoeken om de rollen te spelen. Maar dan opeens zit je er midden in en kom je er achter dat er wel even wat meer bij komt kijken om een film te maken. Zo hadden we bijvoorbeeld helemaal niet nagedacht over decors of lokaties om te filmen, niet over muziek of licht en geluid", zo vertelt Yet. En Bente vervolgt: "De grove opzet was gemakkelijk genoeg, een man en een vrouw moesten in de film voorkomen, met als thema's het ontdek-

vindt de buitenwacht, horen elkaar niet te zoenen of hand in hand te lopen". En Yet vult aan: "We hopen dat onze film bijdraagt aan een betere acceptatie".

Volgens beiden wordt het tijd dat er een einde komt aan de negatieve beeldvorming rond homo's. Het moeilijkste van het homo-zijn is volgens hen het accepteren er van. Maar dat is heel moeilijk als je 17-18 jaar bent, de leeftijd waarop dergelijke gevoelens naar buiten komen. "In de film laten we dat ook zien en ook hoe moeilijk het is om het bijvoorbeeld aan je ouders, vrienden en bekenden te vertellen". Eigenlijk is volgens Yet en Bente het grootste probleem dat de samenleving er van uit gaat dat iedereen hetero is. Dat wordt als normaal beschouwd. Als een meisje verkering heeft wordt er automatisch gevraagd hoe haar vriend heet. Dat het wel eens om een vriendin zou kunnen gaan, daar denkt niemand bij na.

"Mijn moeder", zo vertelt Bente, "vraagt tegenwoordig aan neefjes en nichtjes die verkering hebben of het om een hij of een zij gaat. Dan kijken ze wel eens verbaasd op, maar dat is toch de manier om homoseksualiteit en heteroseksualiteit op een lijn te krijgen. Het zou mooi zijn als onze film daar ook aan toe zou bijdragen".

De opnamen zelf zijn van een leien dakje gegaan. Alle filmbeelden moesten in de kerstvakantie worden vastgelegd. De spelers, allen amateurs, maar wel met enige toneel- of drama-ervaring, moesten er hun vakantie dagen voor opofferen. Het grootste probleem was volgens Yet en Bente het bijeen brengen van voldoende geld om het project rond te krijgen. Het ging om het niet geringe bedrag van 100.000 gulden. "En dan te bedenken dat we niet eens locatiekosten hadden omdat we bij iemand thuis konden filmen en dat ook de grime door vrijwilligers werd gedaan", aldus Yet. Ook aan kledingkosten werd vrijwel niets uitgegeven omdat bijna alle spelers in eigen kleding op de set verschenen.

Omliggende gemeenten verstrekten geen subsidie omdat ze het project te landelijk gericht vonden. Het Ministerie van WVC kwam niet over de brug omdat ze de film juist te streekgebonden vonden. Het ene fonds vond het geheel te cultureel aangepakt, terwijl een ander dat juist weer niet vond. Het kostte Pink View uiteindelijk anderhalf jaar van brieven schrijven naar fondsen en mogelijke sponsors, van donateurswerving en projectpresentatie, voordat het financiële plaatje rond was en er gedraaid kon worden. De Stichting Kinderpostzegels Nederland, het Nationaal Activiteiten Fonds, de



De Bosche band Curly Pearls zal het muzikale deel van de première-avond voor haar rekening nemen.

ken van het homo zijn, er voor uit durven komen, het hebben van een relatie en vreemd gaan".

Volgens Yet wordt in de film echt een alledaags beeld neergezet van het leven van homo-jongeren. "We laten zien dat onze levensvorm helemaal niet afwijkt van dat van anderen. Mensen vinden homo's vaak een beetje eng. Er leeft nog erg veel onbegrip. In documentaires krijg je vaak een beeld voorgeschoteld van ruzies tussen ouders en homo-jongeren. Het homo zijn wordt als een apart probleem benaderd. Wij willen juist laten zien dat het helemaal geen probleem is".

Overigens worden volgens de vrouwen van Pink View lesbische relaties tussen vrouwen eerder geaccepteerd dan een homoseksuele relatie tussen mannen. Bente: "Als vrouwen gearmd lopen, elkaar een zoen geven of samen een kamer delen wordt dat als normaal beschouwd. Mannen die elkaar omhelzen vallen echter al gauw in de categorie abnormaal. Mannen, zo

VPR6

## Normaal hetero

Ik houd van mooie mensen. Niet speciaal seksueel (indirect misschien) maar gewoon, mooi gevormd en een prettige eigen houding. Gewoon mensen die als zichzelf rondlopen, zo verlegen of arrogant als ze zijn. Met bovengenoemde eigenschappen lopen meer meisjes dan jongens rond. Toch kijk ik wel naar voor mij indrukwekkende jongens. En meisjes staan soms gek te kijken als hun ideaalbeeld (?) van een mooie jongen overeen komt met het mijne. Of als ik zeg: Daar loopt een mooie

jongen. En je krijgt als vraag: Hoe weet jij nou wat een meisje een echte aantrekkelijke jongen vindt. Ik kijk dus wel naar jongens maar nog meer naar meisjes, al mag je van sommige meisjes alleen maar naar hun gezicht kijken. Waarom mag je niet naar het hele lichaam van een meisje kijken? Het gaat jongens echt niet alleen om borsten hoor, en ik ben echt niet van plan ze van iemand af te denken. En meisjes vinden het voor zichzelf toch ook belangrijk dat ze er goed uit zien? (Al is het onderbewust.)

Maar hier gaat het even niet om. Het gaat erom dat ik wel 'bi' kijk, maar me seksueel gezien alleen tot meisjes aangetrokken voel. Nou ja, ik heb een paar liefdesrelaties met meisjes gehad... en één seksuele relatie met een jongen. Dit duurde een tijdje tot het opeens allemaal over was. Ik was erg in de war en ben verschillende soorten middelen uit hennepplanten gaan roken. Op den duur ben ik eruit gekomen. En gelukkig heb ik het bij de hassetjes gehouden en ben ik niet aan de alcohol of zo gegaan, want ik had dus echt helemaal geen problemen om daar af te komen. Ik voel me nu dus verder echt ongevoelig normaal hetero! Het is alleen jammer dat ik geen 'vriendschappelijk' contact meer met die jongen heb.

Een jongen van 16

provincie Noord-Holland, de Stichting Mama Cash, de gemeente Sassenheim en vele kleinere donateurs zorgden ervoor dat het project tot een goed einde kon worden gebracht.

## 'Je valt niet automatisch op meisjes'

TRouw 17-2-93

Ivo (16) uit Vianen is één van de dertien jongens die gepresenteerd staat in 'Jongens en jongens', een boekje voor in je kontak. "Ik hoop dat het boekje er een beetje voor zorgt dat mensen niet automatisch denken dat iedereen hetero is. Ze kunnen ook vragen of ik misschien een vriend heb", oppert Ivo.

De Nederlandse vereniging tot integratie van homoseksualiteit, het COC, presenteert komende vrijdag in Rotterdam voor de derde keer een voorlichtingsboekje over homoseksualiteit. 'Jongens en jongens' is bedoeld voor jongeren die net aan het ontdekken zijn dat zij plat gaan voor de eigen sekse. Het boekje bevat superkorte voorbeeldjes van hoe jongens ontdekten dat ze homoseksueel zijn. Maar ook is beschreven hoe je veilig kunt vrijen en waar je terecht kunt als je vragen hebt.

Ivo wil liever niet met zijn achternaam in de krant. "Op school weten mijn klasgenoten sinds kort dat ik homo ben. Maar mijn zus heeft er nu nog moeite mee, dus ik wil haar niet in verlegenheid brengen." De schoolier had er geen moeite mee om gefotografeerd te worden voor het kontak-boekje. "Ik heb het eerst met mijn ouders overlegd en mijn vader heeft de foto-graaf gebeld om te horen wat precies de bedoeling was. De foto's moesten een soort spanning laten zien van jongens die elkaar bij voorbeeld in de trein tegen komen."

"Ik heb het gedaan om te laten zien dat er jongens van mijn leeftijd zijn die homoseksueel zijn. De meeste mensen gaan er automatisch vanuit dat je hetero bent. Ik hoop dat dat verandert. Maar ik heb het ook voor mezelf gedaan. Ik ben homo en daar wil ik voor uit komen", legt hij uit.

Het boekje is te verkrijgen bij het COC, tel. 020-6231192

## Lespakket

De Stichting Pink View heeft bij de film "Homeo & Juliette" een lespakket ontwikkeld, dat samen met de videoband te bestellen is. Ook is het mogelijk de les geheel te laten verzorgen door ervaren voorlichters. De huurprijs van de band is 47,50 gulden en voor 98 gulden kan de band gekocht worden. Voor begeleiding en materiaal kan men contact opnemen met de Stichting Pink View, Postbus 194, 2200 AD Noordwijk. Telefoon 10194.



Door een onzer redacteurs  
DEN HAAG, 5 FEBR. De SGP-fractie in de Tweede Kamer noemt het „onthutst” en „ongeloflijk” dat minister Ter Beek (defensie) geen problemen heeft met de verspreiding van het maandblad Playboy onder Nederlandse VN-soldaten in het voormalige Joegoslavië.

SGP-Kamerlid C.N. van Dis vroeg minister Ter Beek vorige maand een einde te maken aan de toezending van de Playboy, omdat het maandblad volgens hem „op het punt van de eerbaarheid de toets der kritiek niet kan doorstaan”. Ter Beek antwoordde gisteren dat het niet aan hem is bladen op hun eerbaarheid te beoor-

## Toestaan Ter Beek van Playboy 'onthutst' SGP

delen. „Ik constateer dat het blad deel uitmaakt van het brede assortiment lectuur dat in boekhandel en supermarkt te koop is”, aldus Ter Beek. De bladen worden gratis ter beschikking gesteld door de uitgever en met leger-vliegtuigen naar de Balkan vervoerd.

Volgens de kleine christelijke partij is het extra schokkend dat het blad terecht komt in een land waar sprake is van „massale, sys-

tematische verkrachtingen van weerloze vrouwen, meisjes en zelfs kinderen”. De SGP zegt zich nauwelijks voor te kunnen stellen dat de reactie van Ter Beek wordt gedeeld door „de staatssecretaris van defensie, de vrouwelijke bewindslieden en de overige bewindslieden”. Een woordvoerder van de SGP sloot vervolgens niet uit dat de fractie verdere actie gaat ondernemen. Uitgeverij Medema in Vaassen,

die bij Defensie heeft aangeboden in reactie op de Playboy-zendingen 1100 bijbelse dagkalenders naar de VN-militairen te sturen, heeft nog geen antwoord gehad van de minister. Inmiddels heeft de Gaykrant aangeboden het blad 'Magazine', „vol met mooie mannenfoto's”, gratis naar de VN-militairen te sturen.

De SGP heeft bij haar protest tegen de Playboy buitenlandse steun gekregen. De overkoepelende centrale van Duitse katholieken heeft gisteren een oproep gedaan aan alle Nederlandse katholieken protest aan te tekenen bij minister Ter Beek tegen de verspreiding van Playboy onder militairen.

voorbeeld van de VS, een morele minderheid te roeren die preneert een moral majority te zijn en die steen en been klaagt over het feit dat er voor het christelijke erfgoed in Nederland geen tolerantie meer bestaat? Zo'n klacht zou niet eens ongegrond zijn. Maar daar hebben we het nu niet over, en daar gaat het in deze Playboy-affaire ook niet over. Discriminatie is het maken van ongeoorloofd onderscheid, en het verbod tot discriminatie is, zoals prof. Gerbrandy een aantal jaren geleden opmerkte, dan ook een tautologie: je mag

geen onderscheid maken dat je niet mag maken.

De echte vraag is, wat de grond is van het maken van het onderscheid tussen Playboy en een bijbelse dagkalender. Die vraag wordt niet opgelost doordat Defensie de behoefte laat 'inschatten' (hetgeen zij met Playboy niet heeft gedaan). De kwestie is veel fundamenteeler. Censuur betekent niet (zoals een woordvoerder van Defensie zei) dat men bepaalde lectuur aan mensen geheel ontzegt. Het betekent dat men aan mensen de vrije keuzemogelijkheid ontzegt.

Wie zijn ziel en zaligheid wil verkopen aan Playboy, mag daartoe door Defensie niet gehinderd worden. Maar wie zijn heil wil zoeken in de Bijbel, terwijl de kogels en granaten hem om de oren fluiten, mag evenmin geblokkeerd worden. Daar gaat het om.

De auteur is publicist en uitgever, secretaris van het bestuur van de Evangelische Hogeschool en lid van de kernredactie van 'Bijbel & Wetenschap'. Hij schreef deze bijdrage op persoonlijke titel.

## Homoblad volgt Playboy

Gisteren is het per koerier naar Defensie getransporteerd, een lading gratis MaGAYzine's voor de Nederlandse militairen in het voormalig Joegoslavië. De erotische uitgave van de Gaykrant moet volgende week per veldpost bezorgd worden. De verspreiding is in handen van de krijgsmacht zelf. Defensie reageerde vriendelijk op de aanbieding van het glanspapier tijdschrift met kleurenfoto's en verhalen. Eerder werd een stapel Playboy's geaccepteerd. Defensiewoordvoerder W. Hartman: „Wij hebben de uitgever van MaGAYzine hartelijk bedankt. We nemen er een stuk of 150 af. We kunnen ons voorstellen dat dat een beetje redelijk aantal is. Je maakt je toch een beetje belachelijk als je er duizend stuurt. En eerlijk gezegd, ik kan me voorstellen dat 150 stuks al te veel is.” De uitgever van MaGAYzine, Henk Krol, vindt dat er tussen hetero- en homoseksuelen in het leger een evenwicht gevonden moet worden. Daarom past de MaGAYzine naast de Playboy. Het verzonden exemplaar is volgens Krol „een heel mooi recent nummer met hele fraaie mannenfoto's”. Naast de niet-pornografische foto's bevat het erotische verhalen. Naast homoseksuele mannen, zullen ook de heteroseksuele vrouwen in het leger er volgens Krol „van snoepen”. De Sectie Ontwikkeling en Ontspanning, gevestigd te Gouda, draagt zorg voor de verdeling van de MaGAYzines. Het grootste deel van de stapel is bestemd voor de troepen in voormalig Joegoslavië, de rest voor het Centrum voor Vredesmachten in Nederland, waar de opleiding voor de VN-militairen plaatsvindt. (MvdE)

YK 13-2

## Nu ook homoblad voor blauwhelmen

BEST, donderdag  
Voor Nederlandse militairen in voormalig Joegoslavië die om welke reden dan ook liever niet de Playboy lezen, is er een alternatief in aantocht: MaGAYzine, de erotische uitgave van de Gay Krant.

Volgens een woordvoerder van de uitgever van het homoblad de Gay Krant heeft het ministerie van Defensie het aanbod geaccepteerd om naast het heteroblad Playboy, ook MaGAYzine gratis te verspreiden.

SEL 11/2

## Wel de Playboy, geen bijbelkalender: censuur

TR 19-2  
door mr. H.P. Medema

De verstrekking van 1 100 exemplaren van het tijdschrift Playboy aan de Nederlandse militairen van de VN-vredesmacht in ex-Joegoslavië heeft nogal wat beroering gewekt.

Op maandagavond 18 januari las ik in het Reformatorisch Dagblad dat een woordvoerder van Defensie categorisch iedere vorm van censuur afwees, en op de vraag wat de Dienst ontwikkeling en ontspanning zou doen met evangelisatiemateriaal antwoordde: „Dan zouden we zeggen: kom maar op!” Daarop deed ik dinsdagmorgen 19 januari het aanbod 1 100 bijbelse dagkalenders te versturen. Vrijwel alle kranten en omroepen besteedden aandacht aan de affaire. Die heeft ook precies de combinatie van ingrediënten waardoor een verhaal smakelijk wordt voor het publiek: seks en godsdienst. De beide bestanddelen zaten er al vanaf het begin ingebakken, want het betreffende nummer van Playboy vertoonde afbeeldingen van de dochters van het voorheen evangelische zangduo Gert en Hermien Timmerman; ik heb begrepen dat deze dochters bij het poseren geen kleding nodig achtten. De vragen van het SGP-Kamerlid Van Dis, en vervolgens van het RPF-Kamerlid Leerling, brachten een gedempte maar hautaine glimlach om veler mond: daar heb je de fatsoensridders weer!

Inmiddels heeft de minister gezegd dat hij „bij eventuele andere aanbiedingen voor de eenheden in het voormalige Joegoslavië zal (...) laten nagaan of de behoefte aan het betrokken produkt een één-op-één-distributie rechtvaardigt”. Het hoofd van de Legervoortlichtingsdienst deelde ons mee dat het hem een goed idee leek een aantal kalenders bij het opleidingscentrum in de Harskamp te deponeren. Prima idee, maar dat was niet ons voorstel.

De beantwoording door minister Ter Beek van de vragen van de heer Leerling houdt in, dat het criterium voor wel of niet verspreiden vooral van logistieke aard is: de overbelasting van de transportcapaciteit van de Koninklijke Landmacht. Het betreffende palletje kalenders is nog geen meter hoog, dus dat móet doenlijk zijn voor de landmacht. Het tweede criterium is de behoefte van de militairen. Moeilijk in te schatten, lijkt me, als de militairen

zelf het produkt niet kennen. Maar ook dat moet doenlijk zijn voor de landmacht, en er is zelfs een heel eenvoudige oplossing voor: alle militairen een exemplaar ter hand stellen. Wij overleggen met Defensie.

### Principe

Maar nu even niet de praktische, maar de principiële kant. Nu de kruitdamp rond deze zaak een beetje is opgetrokken, lijkt het goed nog eens helder vast te stellen waar het nu eigenlijk over gaat. En, waar het niet over gaat. De discussie gaat beslist niet over het opdringen van ethische normen aan anderen. De indruk moge zijn gewekt dat aan de mannen en vrouwen van de vredesmacht morele normen zouden moeten worden opgedrongen die de westerse samenleving als geheel zeker niet meer aanvaardt: de Playboy verboden, de bijbelse dagkalender verplicht. Maar dat is het punt helemaal niet.

Dat soft-porno bladen als Playboy in Nederland worden verspreid, mag best ethische verontwaardiging wekken, en dat dóet het ook, heus niet alleen maar van orthodox-christelijke zijde; vrouwenlijven als koopwaar te afficeren is beneden het niveau van een samenleving die historisch is gefundeerd in een wereldbeschouwing waarin zowel de

component van de Reformatie als die van de Verlichting beide - zij het op totaal tegengestelde wijze gefundeerd - de nadruk legden op de waardigheid van de mens. Maar de ethische verontwaardiging daarover mag niet zonder meer worden omgezet in een verbod, en de ijver voor de verspreiding van geloofsvertuigingen mag niet worden omgezet in dwang. De vrijheid van drukpers houdt de mogelijkheid in tot overtreding van ethische beginselen (al is daaraan natuurlijk een grens gesteld): Playboy mag gewoon circuleren. De vrijheid van drukpers geeft eveneens de mogelijkheid kalenders te verspreiden, maar niet om de lezing daarvan af te dwingen: een bijbelse dagkalender mag niemand worden opgedrongen. Het zou trouwens zeer onbijbels zijn iemand het evangelie 'door de strot te duwen'.

De discussie gaat ook niet over discriminatie. Ook die gedachte lijkt te hebben postgevat: „Weer komt de EO-vleugel van onze samenleving zich beklagen dat ze gediscrimineerd wordt! Juist deze dagen ligt de Wet gelijke behandeling in het parlement, en dat zeer kort na de euthanasiewetgeving die voor velen uit deze zelfde denkrichting (de mijne, dat mag de lezer weten!) al even moeilijk te verteren is. Begint zich in Nederland, naar het

fensie was benaderd, kwam het MaGAYzine (erotisch tijdschrift met jongemannen) met het aanbod om de militairen gratis van dit blad te voorzien.

Om de leesmap in Joegoslavië wat in evenwicht te brengen, zijn er nadien vanuit de evangelische hoek christelijke kalenders aangeboden.

Inmiddels heeft ook Roet het winternummer aangeboden, een nummer dat „is gewijd aan erotiek in en buiten Drente. Het is volgens ons, voor met name Drentstalige soldaten, een geschikte erotisch getinte aanvulling op het door u verstrekte pakket,” schrijft de redactie in de begeleidende brief aan de minister.

Hoofdredacteur Koster ontkent desgevraagd dat het hier om een grap gaat. „Maar we vinden het wel een goede manier om de aandacht op Roet te vestigen.” Roet is een serieus literair blad, dat al veertien jaar bestaat. Aanvankelijk was het louter Drentstalig, maar tegenwoordig bevat het ook Nederlandstalige verhalen en artikelen. Erotiek in Drenthe was het thema van het meeste recente nummer.

Het blad, dat in een oplage van 500 verschijnt, heeft 400 abonnees. Er zijn nog enkele tientallen exemplaren over. „Het erotiek-nummer heeft ons een aantal abonnees gekost,” aldus Koster. „Ook heeft ie-

mand nog bedreigd met een rechtzaak, omdat ze zichzelf meende te herkennen in een vrouw die in een van de verhalen voorkomt.”

Koster heeft nog geen reactie gekregen van minister Ter Beek. Toch is hij niet bang dat zijn aanbod niet serieus wordt genomen. „Ter Beek is zelf Drent, die kent ons wel.”

## Drents erotisch blad naar Joegoslavië

TR 19-2  
„Gewoon jammer dat het MaGAYzine ons voor was” zegt M. G. Koster, hoofdredacteur van het tijdschrift Roet met spijt in zijn stem.

De redactie van Roet, een Drents letterkundig tijdschrift, kwam al twee weken geleden op het idee om in navolging van Playboy een aantal exemplaren Roet naar de Nederlandse militairen in het voormalig Joegoslavië te sturen. Nog voordat het ministerie van de-

## Ook homo-blad naar VN'ers in ex-Joegoslavië

G+E 11/2  
DEN HAAG (GPD) - Behalve Playboy gaat ook het MaGAYzine, de erotische uitgave van de Gay Krant, naar Nederlandse VN'ers in ex-Joegoslavië.

De Gay Krant deed het aanbod het erotische blad te verspreiden, „omdat Playboy alleen de heteroseksuele soldaten pleziert”. Volgens de Gay Krant zullen ook vrouwelijke militairen wat van hun gading vinden in het blad.



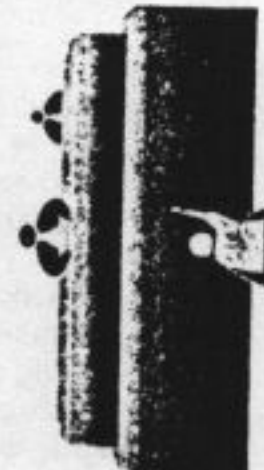
# Een zeldzame gebeurtenis

MRC 16/12 '93

De mevrouw van de reclasserings komt vóór het begin van de zitting van de meervoudige strafkamer in Utrecht aan de plaatselijke pers vragen of de woonplaats van haar cliënte onvermeld kan blijven. Haar cliënte heeft het zonder al die publiciteit al moeilijk genoeg, zegt ze.

Dat is niet verwonderlijk. Zeden-delicten, door mannen gepleegd, zijn vaak routinekwesies voor rechbank en pers. Maar een vrouw als pedofiele verdachte in een zedenkwesie - dat is een zeldzame gebeurtenis. En als die vrouw dan ook nog afkomstig is uit een Utrechts dorpje, dan ligt het voor de hand dat er in deze gemeente over weinig anders gepraat wordt.

De verdachte, Els Verlinden, heeft zich voor deze gelegenheid in een blauw spijkerpak gestoken. Zij is een forsgebouwde, 25-jarige vrouw met een boekje gezicht en donker, kortgeknipt haar. Haar echtgenoot, een kleine, onopvallende man, neemt op een van de voorste rijen van de publieke tribune plaats. Mevrouw Verlinden wordt ervan beschuldigd op 4 augustus 1991 ontuchtige handelingen te hebben gepleegd met de toen 11-jarige Sjoerd Witters. Of zoals de leidende rechter, mevrouw mr. H. Gorter, het zonder hang naar eufemismen formuleert: "U zou het onblote geslachtsdeel van Sjoerd eraan hebben gelikt en gezogen. Klopt dat?"



BIJ DE RECHTER

"Heeft u veel seksboekjes in huis?" vraagt de rechter. "Dat kun je niet maken. Ik heb drie kinderen, tegenwoordig vier, in huis." "Die kinderen van Witters zeggen van wel."

"Niet waar." "Waarom zouden ze u beschuldigen?" vraagt een bijzittende rechter. Mevrouw Verlinden haalt haar schouders op. "Ik weet het niet. Die jongen lacht me nu uit als hij me in het dorp ziet. Zo van: ik heb je te grazen." Sjoerd is door de Amsterdamse zedenpolitie op een speciale manier gehoord, zegt de rechter. Het verhoor is op de band opgenomen en aan de orthopedagoog dr. R. Bullens getoond. Die vond het een betroubaar verhoor, vol details die strookten met de eerdere bekentenis van mevrouw Verlinden bij de politie. Mevrouw Verlinden werkte, nogal onwillig, mee aan een onderzoek door de psychiater Bruinisma. Toen hem zei ze op een gegeven moment: "Er is niks gebeurd, ik ga mijn verklaring intrekken." Bruinisma noemt zijn rapport over mevrouw 'schamel'. Hij kon weinig hoogte van haar krijgen. Erkelde van zijn kwalificaties: 'Extra-vert, natief, chaotisch'. Zij leek

hem een produkt van 'pedagogische en emotionele verwaarlozing'. Zij probeert die verwondingen te camoufleren door zo normaal mogelijk over te komen, al van de psychiater. Seksualiteit is, volgens de psychiater, voor mevrouw Verlinden vooral gedrag zonder emoties. Hij noemt haar in verminderde mate toerekeningsvatbaar en acht nader psychiatrisch onderzoek noodzakelijk.

"Hebt u behoefte aan een psychiater?" vraagt de rechter. "Nee." "Gaat het nu goed met u?" "Ja." "Met uw man ook?" "Gelukkig wel." Maar zo heel goed kan het met mevrouw Verlinden niet gaan, want ze overweegt een verhuizing om de roddels in het dorp te ontlopen. De toestand van Sjoerd is niet veel rooskleuriger. Volgens de laatste berichten van het Riagg heeft hij nog veel last van bedwaa-teren en nachtmerries. De officier van justitie, mevrouw P. Kuster, eist een gevangenisstraf van twaalf maanden waarvan zes maanden voorwaardelijk. "Ik wil haar houden aan haar verklaring bij de politie. Zij is zich naderhand gaan realiseren wat haar verklaring tot gevolg zou heb-

ben." De officier hecht bovendien veel waarde aan de verklaringen en het latere gedrag van Sjoerd. De advocaat, mr. A. van Voorsthuizen, probeert een alibi voor mevrouw Verlinden te construeren. Op die bewuste zondagmiddag zou zij tot 17.00 uur in het zwembad zijn gebleven. Dan schetst hij wat er met haar gebeurd is nadat zij zich op het politiebureau had moeten melden. "Zij kwam er met haar kind. Ze zeiden waar dat kind bij stond: 'Je hebt dat en dat gedaan'. Het kind werd weggehaald en toen zeiden ze: 'We kunnen je drie dagen vasthouden'. Tijdens het verhoor werd ze ook nog ongesteld. Onder het bloed is ze op de rechbank aangekomen."

Hij noemt de vraagstelling in het verhoor van Sjoerd 'suggestief en bevestigend'. "En Bullens vindt dat prima", voegt hij eraan toe. Tot slot memoreert hij dat Sjoerd tijdens de verhoren ook iets gezegd heeft over een seksueel contact met zijn opa. "Waarom zijn daar aan hem verder geen vragen over gesteld? Er kan van alles gebeurd zijn - wát weten we niet." Hij vraagt vrijspraak. "Ze mag absoluut niet zitten." (Het vonnis, twee weken later, een voorwaardelijke gevangenisstraf van vier maanden.)

FRITS ABRAHAMS  
De namen van de verdachten en getuigen in deze rubriek zijn om redenen van privacy gefingeerd.

## Deels vrijspraak in ontuchtzaak

ZUIDWOLDE — De 28-jarige groepsleider A.J. van A. uit Doesburg wordt niet vervolgd voor ontucht met een jongen die aan zijn zorg was toevertrouwd. Er stond namelijk een fout in de dagvaarding. Als vestigingsplaats van het orthopedisch centrum voor jongeren, waar de ontucht plaatsvond, stond Twello vermeld in plaats van Voorst. De rechtbank in Zutphen maakte dit vrijdag bekend.

Van A. is wel veroordeeld voor ontucht in een zelfde centrum in Zuidwolde. Het vonnis in deze zaak is zes maanden voorwaardelijke gevangenisstraf. De man moet zich bovendien laten behandelen door de Reclassering in Arnhem. De ouders van de jongen, met wie de groepsleider in Voorst ontucht pleegde, zijn zeer verantwoordigd over de niet-vervolgving van Van A.

Nu/h N 19-2-93

## Visboer verdacht van ontucht met jongens

STAPHORST, donderdag  
De 36-jarige visboer Jacob van T. uit Staphorst, die eind vorig jaar is aangehouden op verdenking van ontucht met minderjarige jongens uit die plaats, heeft inmiddels dertien zedenzaken bekend. Het merendeel van de slachtoffers werkte als hulpje bij hem in zijn vishandel. Daarnaast wordt de man er echter ook van verdacht gedurende meerdere jaren jongetjes in zijn kennissenkring seksueel te hebben misbruikt.

## Drie jaar cel voor incest met tweeling

BREDA (ANP) — De rechtbank in Breda heeft gisteren de 45-jarige C. van der K. uit Breda wegens incest met zijn tweelingdochters veroordeeld tot drie jaar cel. Tegen de man was vier jaar geëist. In deze rechtszaak stonden gezinsleden met hun verklaringen onder ede lijnrecht tegenover elkaar. Zo zelden de echtgenote van de Bredanaar en zijn oudste dochter nooit iets van het misbruik te hebben gemerkt. Maar de rechtbank volgde de getuigenissen van de nu zeventien jaar oude tweeling.

# Rechtbank laat verdachte van ontucht vrij

DEN HAAG

Haagsche Courant, 24-2-93

DOOR HANS VERHAGEN

Den Haag — De rechtbank heeft gistermiddag een 57-jarige Leidschendammer, die bekende ontuchtige handelingen te hebben gepleegd met een nu 13-jarig meisje, vrijgelaten. De man maakte op de zitting bibberend en snikkend duidelijk dat hij niet was opgewassen tegen voortdurende treiterij: "van medegedetineerden in het Scheveningsse huis van bewa- ring. "Ze hebben me al gevraagd of ik heroïne wilde smokkelen". Nadat de hechte- nis was geschorst, vloog de dol- gelukkige verdachte op de gang zijn familie om de hals. De officier van justitie, die vijf-

ten maanden cel waarvan vijf voorwaardelijk eiste, had zich nog vergeefs verzet tegen deze schorsing. Aanklaagster mr. M.L. van der Bel wilde op grond van een bijzondere voor- waarde bovendien dat de ver- dachte wordt verplicht om uit de betreffende Leidschendamse woonwijk te verhuizen. Het meisje zou daar echter al niet meer wonen. De verdachte zei dat hij 'straf verdiende voor zijn fouten'. De Leidschendammer, die het be- treffende meisje voor 1990 in de wijk had leren kennen, zei dat hij nooit de bedoeling had ge- had om seksuele handelingen met haar te plegen. Dat het toch zoover kwam, was naar zijn zeg-

man-Rond vond dat het open- baar ministerie niet ontvanke- lijk moet worden verklaard, omdat de vader pas een klacht had ingediend nadat de dag- vaarding al was uitgebracht. Rechtbank-voorzitter mr. L. Verheij stelde dat dit eventueel slechts voor een en- kel onderdeel van de tenlaste- legging zou gelden. Volgens mevrouw Koopman worden kinderen steeds sneller volwassen. "Dat komt onge- twijfeld door de beeldbuis. Kin- deren zijn vroeg wijs". De advocate bepleitte vervol- gens ook vrijspraak, omdat de in de dagvaarding genoemde datum niet juist zou zijn. Uit- spraak 9 maart.

### Stoornis

Volgens een psychiatrisch rap- port kamp de verdachte door ervaringen in zijn jeugd met een ontwikkelingsstoornis op het gebied van de seksualiteit. Naar zijn mening is er kans op herhaling van soortgelijke fei- ten. Advocaat mr. G. Koop-

vader, die voogd is. De moeder is toezien voogd. De vader ging afgelopen zaterdag naar de Leidschendamse politie, waar hij pas op dat moment volledig op de hoogte werd gebracht van de door zijn dochter maanden eerder afgelegde verklaring. Het meisje had uit angst niks aan haar vader durven vertel- len.



## Staphorster bekent ontucht met jongens

(Van onze nieuwsdienst)

**STAPHORST** - Een 36-jarige inwoner van Staphorst heeft bekend de afgelopen jaren met dertien minderjarige jongens ontucht te hebben gepleegd. Zij waren werkzaam in de winkel van de man.

De misdrijven kwamen aan het licht nadat de ouders van één van de slachtoffers medio december vorig jaar bij de politie aangifte hadden gedaan. Kort daarna werd de Staphorster middenstander aangehouden en ingesloten. In afwachting van de rechtszaak op 2 maart voor de rechtbank in Zwolle verblijft de Staphorster voor psychiatrisch onderzoek in het Utrechtse Pieter Baan Centrum. Persofficier van justitie mr. D. Veurink wilde vanmorgen overigens niet bevestigen dat de Staphorster inmiddels dertien ontuchtzaken heeft bekend. 'Daarvan is mij niets bekend. En de zaak ligt te gevoelig om er verder op in te gaan', aldus Veurink. Ook plaatsvervangend groepscommandant De Vries van de politie in Staphorst weigerde commentaar. 'De zaak ligt in handen van justitie en daar moet u dus zijn voor informatie.'

## Door cellentekort Justitie laat van ontucht verdachte Staphorster gaan

(Van één onzer verslaggevers)

**ZWOLLE** - Wegens cellentekort heeft justitie gisteren de 36-jarige man op vrije voeten gesteld, die wordt verdacht van ontucht met minderjarige jongens in Staphorst. Officier van justitie mr. W.J.B. ten Kate, die de beslissing nam, is zich ervan bewust dat de vrijlating in het dorp veel ophef zal veroorzaken.

'Natuurlijk is het uitermate onplezierig als de slachtoffers en de familieleden opeens weer met deze man worden geconfronteerd, maar we hadden nauwelijks een andere keuze'. De man blijft op vrije voeten tot zijn berechting die voor 13 april op de rol van de meervoudige kamer in Zwolle is gezet. De gevolgen van de vrijlating en de onrust die het in het kleine Staphorst teweeg zal brengen, werden door Ten Kate langdurig meegewogen in de beslissing, en ook de sociale weerstanden die de middenstander zelf in de dorpsgemeenschap zal aantreffen. 'Maar het tekort aan cellen is momenteel weer ten hemel schreiend. Het was óf hem vrijlaten óf een verkrachter óf een verdenaar'.

## Stapel tips over verkrachting Ommens meisje na tv-uitzending

(Van onze correspondent  
OMMEN, woensdag)

Bij het Recherche Bijstandsteam (RBT) Overijssel zijn in totaal bijna 200 tips binnengekomen naar aanleiding van de tv-uitzending Opsporing Verzocht van afgelopen maandag, waarin aandacht werd besteed aan de verkrachting van een negenjarig meisje uit de gemeente Ommen.

Volgens woordvoerder Henk Sijpkens van het RBT Overijssel is er sprake van enkele bruikbare meldingen. Onduidelijk is nog of de gouden tip erbij zit.

## Politie ontkent arrestaties in zaak Ommer verkrachting

(Van onze nieuwsdienst)

**OMMEN** - Het Recherche Bijstandsteam Overijssel ontkent dat in de afgelopen dagen arrestaties zijn verricht in het onderzoek naar de verkrachting van een 9-jarig meisje uit Beerzerveld op 8 januari nabij camping De Beerze Bulten in Ommen.

De enige weken geleden op televisie en in de krant getoonde compositiefoto van de vermoedelijke dader leverde tips op over personen uit de directe omgeving.

## Speculati

'Dit heeft geleid tot allerlei speculaties over aanhoudingen. Het leek ons zinnig duidelijk te maken dat er nu toe geen verdachten zijn gesloten', aldus politievlichter Henk Sijpkens.

In de afgelopen dagen zijn tips over de geruchtmaker verkrachting in Ommen binnen blijven stromen. Sijpkens: 'Vanaf de tv-uitzending op 8 februari hebben ru 320 tips gekregen. Ook nu komt er dagelijks nieuwe informatie binnen.'

## Incestzaak Rheden bij Hoge Raad

(Van onze redactie binnenland)  
**UTRECHT** - Zeven verdachten in de Rhedense incestzaak hebben bij de Hoge Raad cassatie aangekend tegen hun vonnissen van het gerechtshof in Arnhem. Daarin werden in juni van het vorig jaar negen familieleden van vier jonge meisjes veroordeeld tot celstraffen van acht maanden voorwaardelijk tot vijf jaar cel, wegens jarenlange incest, verkrachting en medeplichtigheid daaraan. De raad zal de zaak 27 april behandelen.

Volgens de advocaten Heukels en Sjöcrona van twee van de ver-

dachten spitsen de cassatiegronden zich toe op klachten over de getuigenverhoren en de vermenging van het openbaar ministerie met de rechterlijke macht bij het gerechtshof in Arnhem. De moeder heeft volgens haar raadsman afgezien van cassatie, omdat zij anders niet met weekendverlof zou mogen. Zij is wegens betrokkenheid tot vier jaar gevangenisstraf veroordeeld.

Volgens Heukels is het gerechtshof in gebreke gebleven toen het het verzoek van de advocaten afwees om getuigen opnieuw te verhoren. Dat verzoek

werd ingediend nadat een oud onderzoeksrapport van een gynaecoloog over twee van de vier meisjes was opgedoken. Daaruit zou zijn gebleken dat het jongste meisje op haar dertiende nog maagd zou zijn. Een ander zou een jaar eerder bij een verkrachting zijn ontmaagd.

Volgens de advocaten is daarmee het verhaal van de slachtoffers, dat zij jarenlang honderden keren zijn verkracht, ongeloofwaardig geworden. De advocaten vinden dat de twee meisjes na verschijning van het medisch rapport opnieuw gehoord hadden moeten worden.

Nieuwsblad van het Noorden • donderdag 18 februari 1993

(ADVERTENTIE)

# Jeugdleider hoort twee jaar eisen na misbruik

Van onze justitiemedewerkster  
**ASSEN** - Wegens het plegen van ontucht met verschillende jongens vanaf 1983 tot 1992 heeft officier van justitie mr. E.J. Münzebrock gisteren voor de rechtbank in Assen twee jaar gevangenisstraf geëist tegen de 62-jarige C.G.M. van der S. uit Erica. De man heeft toegegeven dat hij jongens, die hij ontmoette in een buurthuis in Emmen waar hij leider was, uitnodigde bij hem thuis te komen waar hij hen vervolgens seksueel misbruikte.

Twee gevallen zijn aan de man ten laste gelegd in de dagvaarding. In het dossier is echter sprake van nog vijf slachtoffers. De man gaf de slachtoffers soms geld.

Volgens een psychiatrisch rapport lijdt de bovenmatig intelligente Van der S. door een traumatische ervaring in de oorlogsjaren aan een soort gespleten persoonlijkheid. Hij verdringt onaangename aspecten in zijn leven. Daardoor is hij volgens het rapport in beperkte mate verant-

woordelijk te achten.

Een juridisch interessant punt in deze strafzaak is de vraag of orale seks valt onder het nieuwe verkrachtingsartikel. In het oude wetsartikel ging het bij verkrachting uitsluitend om het hebben van gemeenschap met een vrouw. In het nieuwe wetsartikel is het 'seksueel binnendringen' bij zowel een man als vrouw strafbaar gesteld. De officier vroeg de rechtbank uitsluitend te geven over de vraag of het binnendringen met de penis in de mond van

het slachtoffer ook als seksueel binnendringen moet worden beschouwd. Hij meende zelf dat dit wel zo is. 'Het is vergelijkbaar met of zelfs erger dan een vaginale verkrachting.'

Bij de behandeling van de wetstekst in de Tweede Kamer is over de uitleg geen duidelijkheid gegeven. Wel staat vast volgens de officier dat bijvoorbeeld een tongzoen er niet onder valt. Het verschil in kwalificatie is van belang voor de strafmaat. Op verkrachting staat een maximum-

straf van 12 jaar. Op ontucht maximaal zes jaar.

Raadsman mr. J. Knap vindt dat zijn cliënt vrijgesproken moet worden van het 'seksueel binnendringen'. Ontucht is volgens hem wel te bewijzen. Hij bepleitte een voorwaardelijke straf, eventueel gecombineerd met een werkstraf voor Van der S. naast een therapie. De verdachte kan op zo korte termijn voor een dagbesteding worden opgenomen in een psychiatrische kliniek.

Uitspraak op 3 maart.

(Van één onzer  
rechtbankverslaggevers)

**ASSEN** - De rechtbank in Assen moet volgende week als eerste rechtbank in Nederland antwoord geven op de principiële-juridische vraag of het brengen van de penis in de mond van een ander, moet worden gekwalificeerd als het 'seksueel binnendringen van het lichaam'. Sinds de vernieuwde zedelijkheids-wetgeving eind 1991 van kracht werd, is daarover nog geen jurisprudentie verschenen.

De principe-kwestie werd deze week aangeslingerd door officier van justitie mr. J.E. Münzebrock in de zaak tegen een 62-jarige man uit Erica, die terecht stond op verdenking van het plegen van ontucht met zeven jonge jongens uit zijn omgeving. Als leider van een buurthuis kwam hij gemakke-

Rechtbank doet uitspraak over 'seksueel binnendringen'

## Orale seks juridische principe-kwestie

lijk met de jongens in contact en zijn grote verzameling stripverhalen, opgeslagen in een speciale 'strip-kamer', oefende een grote aantrekkingskracht op hen uit. Van 1983 tot september vorig jaar zou hij daar regelmatig seksuele handelingen met de jongens hebben gepleegd.

De twee jongens die in de dagvaarding werden vermeld, zou hij vanaf hun zevende en achtste jaar seksueel hebben benaderd. De kinderen kregen af en toe geld en presentjes in ruil

voor hun stilzwijgen. Vorig jaar deden zij eindelijk aangifte.

De officier vroeg de rechtbank speciaal om een uitspraak in de kwestie rond de orale seks, omdat daarover nog veel onduidelijkheid zou bestaan. Het 'seksueel binnendringen van het lichaam' werd in de nieuwe wettekst opgenomen zonder nadere specificaties, als een wat neutralere term dan het hebben van 'vleselijke gemeenschap'. 'De wetgever heeft het weer eens aan de

rechter overgelaten om duidelijk te maken wat er bedoeld wordt,' verzuchtte mr. Münzebrock.

'Waar ligt hierbij de grens? Een vinger in een oor, of in een mond, kan ook wel seksueel bedoeld zijn. Tongzoenen wordt niet gekwalificeerd als binnendringen, maar verder zijn er nog geen uitspraken over gedaan. Terwijl een orale verkrachting vaak als erger wordt ervaren dan een vaginale verkrachting.'

Raadsman mr. J. Knap had

zich eveneens terdege op de kwestie voorbereid, en had er op een symposium over seksuele delicten zelfs nog navraag naar gedaan, zonder resultaat. Hij vond persoonlijk dat het brengen van de penis in de mond van een ander niet als het, zwaarder dan ontucht gekwalificeerde, 'seksueel binnendringen' moest worden beschouwd.

Tegen verdachte C.G.M. van der S. eiste de officier twee jaar gevangenisstraf. 'Deze langdurige ontucht in allerlei vormen kan door de jongens op latere leeftijd als zeer traumatisch worden ervaren. De wetgever heeft hierop niet voor niets zulke hoge gevangenisstraffen gezet om de jeugdigen tegen dit soort mensen te beschermen.'

De raadsman bepleitte een voorwaardelijke straf of dienstverlening, omdat zijn cliënt al een paar maanden heeft vastgezeten.



# Had kanker invloed op pedofiel gedrag?

GVA 10.02.93

De Brabantse assisenjury, die moet oordelen in de pedofiliëzaak van de 53-jarige R.M. uit de streek van Waterloo, zal zich een mening moeten vormen over de wenselijkheid van ofwel een gevangenisstraf ofwel een internering in een psychiatrische instelling. Om te kunnen oordelen moet het antwoord gezocht worden op twee vragen: "Hebben de kanker waaraan R.M. leed en de therapie die hij hiervoor heeft gevolgd enige invloed gehad op zijn afwijkend seksueel gedrag? Was of is de beschuldigde in een toestand van mentale onevenwichtigheid, waardoor hij ontoerekenbaar was of is voor zijn daden?"

De getuigenissen van de ge-

rechtsarts en de neuro-psychiaters moeten in deze kwestie meer duidelijkheid brengen, hoewel hun conclusies op een aantal punten uiteenlopend zijn.

Wetsdokter Bonbled meent dat de beschuldigde "vanaf zijn internering blijkt te lijden aan een cancerofobie, een overdreven angst voor zijn ziekte, een angst waardoor hij letterlijk geobsedeerd wordt door de analyse van de symptomen van zijn ziekte".

## Zeker depressief

De neuro-psychiaters zijn het er met elkaar over eens dat de beschuldigde ten gevolge van zijn ziekte "een depressieve fase" heeft doorgemaakt, maar

hun diagnoses over de gevolgen van deze depressie lopen uiteen. Dokter Crochelet, die als expert door de verdediging is aangezocht, meent dat de kanker "een breuk in het leven van R.M." heeft veroorzaakt, die hem dermate verstoord heeft dat hij sneller tot zijn pedofiele fantasmen werd aangezet.

De dokters Dossyn en Dehon, die aangeduid zijn door het parket, stellen zich meer terughoudend op en benadrukken dat de correlatie "kanker-aanzet tot pedofiel gedrag" niet betekent dat R.M. niet verantwoordelijk zou zijn voor zijn daden.

Alle betrokken geneesheren zijn het er wel over eens dat de

bestralingstherapie geen invloed heeft gehad op de fysiologie van de beschuldigde. Er kunnen wel psychologische gevolgen zijn geweest, maar niets meer.

De onenigheid tussen de psychiaters komt het sterkst tot uiting in hun oordeel over het antwoord dat de maatschappij moet geven op het afwijkend gedrag van de beschuldigde.

Voor het openbaar ministerie stelt men de beschuldigde verantwoordelijk voor zijn daden en benadrukt men het gevaar dat hij vertegenwoordigt en de kans op recidivisme. De verdediging erkent het gevaar dat de beschuldigde kan betekenen voor de samenleving, maar ze stelt dat R.M. op het moment van de

feiten en ook nu nog niet toerekenbaar gesteld kan worden.

De verdediging pleit dan ook voor een internering in een psychiatrische instelling, waar de beschuldigde kan verzorgd worden voor zijn afwijkend gedrag.

De psychiaters, die door het openbaar ministerie aangeduid zijn, menen echter dat de beschuldigde het meeste baat zou hebben bij een confrontatie met de gevolgen van zijn daden, wat voor hen overeenkomt met een "strafsanctie".

## Uiterst verwonderd

Vijf getuigen, ouders en familieleden van slachtoffers, werden achter gesloten deuren gehoord. Deze maatregel drong zich op

vermits een publiek verhoor overmatig de privacy van de betrokkenen zou hebben geschaad.

Voordien werden evenwel een aantal onderzoeksgetuigen gehoord die betrokken waren bij de arrestatie van beschuldigde en het verhoor van enkele slachtoffertjes. Eén van de politiemannen herinnerde zich dat de beschuldigde uiterst verwonderd leek en de indruk gaf de draagwijdte van zijn daden niet te beseffen. Toen men hem de in beslag genomen foto's toonde bleef hij er bij dat hij die uit esthetische overwegingen had gemaakt, dat het hem louter te doen was om de schoonheid en de zuiverheid van de kinderlijf-

jes...

Dezelfde getuige tekende het relaas op van een knaapje dat amper 7 jaar oud was toen het benaderd was door beschuldigde. Het kereltje hield aan het gebeuren ogenschijnlijk geen trauma over en verhaalde een en ander alsof het kinderspelletjes waren geweest.

Uit andere verklaringen klonk daarentegen bitterheid en wrok. Een van de slachtoffers worstelde ruim 15 jaar later nog met de herinnering aan wat zij had moeten ondergaan. Een vader getuigde dat het gedrag van zijn dochtertje drastisch was veranderd na omgang met de beschuldigde. Ze verdroeg niet langer het gezelschap van mannen...

N 1/4 N 20-2-93

## Na zedendelicten Ouders perken 'vrijheid' van hun kinderen in

Van een onzer verslaggevers VRIESCHELOO — De zedendelicten die de afgelopen tijd aan het licht zijn gekomen, hebben veel ouders en grootouders zo'n grote schrik bezorgd dat ze beperkende maatregelen voor de kinderen hebben getroffen. Zo moeten hun kinderen zich regelmatig thuis melden. Ook laten de ouders (en de grootouders) uit ongerustheid de kinderen minder vaak alleen of aan de zorg van anderen over. Dit blijkt uit een onderzoek, dat in opdracht van het Tros-programma Crime Time is gehouden.

Aanleiding tot het representatieve spoedonderzoek, uitgevoerd door het bureau Trendbox onder 258 Nederlanders van 18 jaar en ouder, was onder meer de verdwijning van Nymfhe Poolman uit Vriescheloo. Tweederde van de ondervraagde ouders en grootouders maakt zich zorgen over mogelijke zedendelicten met hun (klein)kinderen. Van deze groep heeft ook maar liefst de helft (52 procent) maatregelen genomen, die het risico moeten verkleinen dat hun kind bij een dergelijke zaak betrokken raakt.

De helft van de ouders acht het gevaar dat kinderen kans lopen slachtoffer te worden van een zedendelict overigens groter dan twee jaar geleden. Bij grootouders is deze vrees zelfs nog groter: 70 procent.

Stedelijke en gerechtelijke politie werken samen

## Zoektocht naar Turnhoutse kinderlokker gaat verder

Van onze redacteur

Ook maandag ging de zoektocht voort naar de jongeman die zaterdagavond drie kinderen vanuit het Turnhoutse stadspark mee naar zijn huis in het centrum van de stad had gelokt en zich aan hen heeft vergrepen. De kinderen werden nadien in een kast opgesloten. Zondagmorgen werden ze in Oud-Turnhout, nabij de Aldi, vrijgelaten. Na een eerste medisch onderzoek is gebleken dat de kinderen geen ernstige lichamelijke letsels hebben opgelopen.

Een intensieve zoekactie van de stedelijke en de gerechtelijke politie en de nationale verspreiding van een signalement van de aanrander, leverden tot maandagavond nog geen resultaat op. De identiteit van de dader, een jongeman uit Turnhout, is echter bekend, zodat het een kwestie van tijd is vooraleer hij wordt opgepakt. In zijn woning werd een voorwerp teruggevonden dat aan een van de kinderen toebehoort.

De drie kinderen, een jongen (11) en zijn zusje (9), en een 11-jarig vriendje van de twee, waren samen aan het spelen in het Turnhoutse stadspark, toen zij werden aangesproken door een man die hen onder een voorwendsel mee-

troonde naar zijn woning. Toen de kinderen 's avonds niet naar huis kwamen, sloegen de ouders alarm. Nadat ze zondagmorgen opnieuw contact kregen met hun ouders en een eerste relaas hadden kunnen doen aan speurders, togen agenten in burger ogenblikkelijk op pad om in een aantal Turnhoutse drankgelegenheden een discrete controle uit te voeren. Sederdien zijn het halve stedelijke politiekorps en specialisten van de gerechtelijke politie met het onderzoek bezig.

### Voorzichtig

Het is niet gemakkelijk erg jonge slachtoffertjes van aanranders te ondervragen. Onderzoeksrechter Jacobs schakelde de Turnhoutse gerechtelijke politie in, omdat die beschikt over een gespecialiseerd team. Hoe langer men wacht, hoe meer details er verloren gaan en hoe moeilijker het wordt om de dader, eens hij is opgepakt, met de feiten te confronteren.

"Hoe erg de psychische gevolgen voor de slachtoffers ook zijn, het is van belang dat daders van dergelijke stuitende misdrijven zo snel mogelijk worden opgepakt", aldus politiemensen.

Het gebeurt wel vaker dat kinderen, vaak jonge meisjes, worden lastig gevallen, ook in de Turnhoutse regio. Veelal in parken, zwemgelegenheden, op afgelegen plaatsen. Meestal blijft het bij "toenaderingspogingen van onbekenden". Der-

gelijke feiten worden zeker niet altijd door ouders meege- deeld aan rijkswacht of politie, "om geen last te krijgen".

Zo zijn er een aantal niet opgeloste aanradingen en verkrachtingen die, telkens een gelijkaardig feit zich voordoet, worden vergeleken. Aanraders, verkrachters, kinderlok- kers, vertonen niet zelden een gedragspatroon waarin niet alleen zedenfeiten, maar ook druggebruik en diefstallen hun plaats hebben. Er wordt gestolen om aan drugs te geraken en onder invloed van drugs worden zedenfeiten gepleegd. Daarom werken verschillende diensten zeer nauw samen bij het oplossen van misdrijven.

Het is echter de eerste maal in het Turnhoutse dat zedenfeiten met kinderen op een dergelijke manier zijn gebeurd. Kinderen met voorwendsels meel- okken, ze opsluiten en misbrui- ken kan gelijk staan met een aantal beschuldigingen, gaande van ontvoering en gijzeling tot het gebruiken van fysisch en psychisch geweld.

"Hoe groot de ontzetting momenteel bij de Turnhoutse en andere burgers ook is, haast iedereen begrijpt dat het on- mogelijk is om dag en nacht overal agenten te zetten. Ouders en leerkrachten dragen de grootste verantwoordelijk- heid, zelfs voor kinderen die in groepjes, maar zonder begelei- ding, onderweg zijn", is het commentaar van een opvoeder.

Jan SCHRAEPEN

## Stadspark Turnhout

### Meer controle van politie nodig?

Een man van over de 70 klampt ons spontaan aan in het Turnhoutse stadspark: "Zijt ge van VTM?". Hij begint zijn betoog: "De maatschappij verloedert, de jeugd heeft geen waarden meer. In mijn tijd moesten ze vanaf 14, 15 jaar gaan werken. Toen luisterden ze nog naar de ouders. Weet je hoe het allemaal begonnen is? Het komt door de invoer van cola omdat er cafeïne in zit. Drugs en seks hebben een slechte invloed."

Hij pleit voor meer controle door de ouders en door de politie. "Regelmatig word ik lastig gevallen in het park door jongeren. Ik heb al naar het stadsbestuur geschreven, maar daar praten ze maar wat naast de zaak. Ze zouden beter iets doen!"

Enkele tieners komen bij ons staan. De man jaagt ze prompt weg: "Jullie hebben hier niks te

zoeken!" De jongens hangen wat rond in het park. Ironisch genoeg zijn ze het met de oude man eens over de noodzaak van politiecontrole. "Als je gewoon regelmatig twee politiemensen laat rondkuieren, zul je potentiële kinderlokkers wel afschrikken".

Overdag zijn ze er gerust in. "Mocht er bij mij zoiets gebeuren, sla ik er gewoon op! Ongeveer vier maanden geleden kwam een man van 30, 40 uit het park gereden en sprak me aan op de brug van Kasterlee. Van het één kwam het ander en toen hij wat te familiair werd, heb ik hem op zijn gezicht geklopt".

### Beetje eng

Het gevoel van onveiligheid in het park leeft bij de een wat meer dan bij de ander. Een man van middelbare leeftijd komt elke dag door het park.

GVA 23-2

"Bang ben ik niet, waarom zou ik? Ook mijn dochter van 16 rijdt met een gerust gemoed door het park. Ik vind het niet erg, ze is groot genoeg. 's Nachts natuurlijk niet, dan is het hier een beetje eng."

Twee tienermeisjes naderen op een fiets. "Mogen jullie hier komen van je ouders?" "Ja, elke dag rijden we door het park naar school. Na die affaire van zaterdag is daarin niets veranderd. We zien geen persoonlijke problemen met die kinderlokker: we zijn trouwens al wat ouder", roepen ze.

Een vrouw met een peuter achter op de fiets ziet het helemaal anders. Ze zal hier nooit alleen komen. Op mijn opmerking dat ze nu toch ook alleen is, antwoordt ze: "Mijn kind is er bij, dat scheelt. Toch moet je het lot niet tarten. 's Nachts zie je me hier nooit van mijn leven. Dan is het hier niet pluis."



## Groepsleider jongensinrichting op staande voet ontslagen

# Ontucht schokt De Dreef

(Van onze nieuwsdienst)

**WAPENVELD - Een medewerker van justitiële jongensinrichting De Dreef in Wapenveld is op staande voet ontslagen nadat hij had toegegeven ontucht met twee ex-pupillen te hebben gepleegd.**

De 47-jarige man heeft de ontucht zelf gemeld. Hij pleegde de ontucht toen de twee ex-pupillen vrijwillig in het huis van de man verbleven. Justitie zal een nader onderzoek instellen

naar de handelwijze van de ontslagen groepsleider.

Bestuursvoorzitter drs. M. Dotinga van De Dreef benadrukt dat het om een 'historisch feit' gaat. 'Het gaat om een kleine, besloten gemeenschap. Men kent elkaar in Wapenveld en Heerde. Dit gerucht ging al lang rond. Op een gegeven moment is hij er zelf mee voor de dag gekomen'. De twee jongens met wie hij ontucht zou hebben gepleegd, zijn al lang van De Dreef verdwenen en wonen zelfstandig.

Volgens drs. Dotinga hebben de pupillen in zijn groep geschokt gereageerd op het ont-

slag. 'De jongens waren zelfs in tranen. Hij was zeer geliefd. Ja, je kunt spreken van een populaire vent, in de goede zin van het woord'. Dotinga is in september mr. H. Schaatsbergen als bestuursvoorzitter opgevolgd. Ondanks alle recente negatieve publiciteit, heeft hij volop vertrouwen in De Dreef, een instelling die volgens hem in het verleden als voorbeeld diende voor andere instituten. 'Men krabbelt tegen de dijk op. Dat is altijd lastig, maar men doet het met enthousiasme'.

De Dreef kwam in het najaar van 1991 in het nieuws toen zes groepsleiders werden ontsla-

gen omdat zij via de televisie aandacht hadden gevraagd voor vermeende misstanden in het internaat. Zo zou er sprake zijn van structurele mishandeling. Met hun publieke stellingname zouden ze voor een onwerkbaar situatie hebben gezorgd, reden waarom de kantonrechter er uiteindelijk in toestemde om de groepsleiders te ontslaan.

Naar verluidt zou de ontslagen groepsleider behoren tot de groep van zeven (ex)-medewerkers, die verdacht worden van mishandeling van pupillen. Dat onderzoek zal waarschijnlijk in mei worden afgerond.

### Vk 24-2 Oproepen (personen)

3 sept. 1991 deed het LAN-DELIJK STEUNPUNT ZET- TEN (LSZ) aangifte vanwege misstanden binnen de Dreef te Wapenveld. Structurele lichamelijke en psychische mishandelingen. Tevens zond het LSZ signalen uit over mogelijk seksueel misbruik. Nu is bekend geworden dat een 47-jarige groepsleider ontslagen is op staande voet na bekend te hebben 2 ex-bewoners van de Dreef seksueel te hebben misbruikt. Hoe lang blijft dit schijnheilig zootje binnen de beslotenheid van de zgn. Kinderbeschermingswereld nog voortduren!

★ Alleenzijn (g)een lot? Over alleenzijn bel Stichting Los-Vast 073-421323, (9-10.30 op werkdagen).

Anita Korevaar graag even bellen, Ton van Poelgeest Vuga: 070-3614011.

Bl. mevr. r.v. mijn ca. in D. Haag wil u graag spr. Br. o. nr. 100-19104 v.d. blad.

DE DREEF. Een schijnheilig schaapje is over de dam. Wanneer volgt zijn Herder. Wordt die KAR nu niet al 25 jaar door de verkeerde getrokken?! LSZ.

DE DREEF! Loet en Peter, ook jullie weten waarom de HERDER destijds 2 dagen heeft gezeten! LSZ.

Donderdag 25 febr. Op deze dag wil Vrouwen voor Vrede met andere vrouwen praten over het begrip racisme. Iedere vrouw hartelijk welkom. Nieuwe Keizersgracht 61, 13.00 uur. 020-6260548.

DREEF! Directie en opgestapte angsthazen (voorm. bestuursleden) + medewerkers, de verkeerde 6 zijn ontslagen. Smelt de boter inmiddels nog steeds niet op jullie hoofden.

DREEF, reacties, klachten, zie andere adv. Reageer en schrijf LSZ Kloveniersburgwal 95, 1011 KB Amsterdam. Onze telefoonlijn is tot nadere mededeling helaas niet te bereiken.

## Medewerker jongensinternaat bekend ontucht met pupillen

TEL 22/2

Van onze correspondent

WAPENVELD, maandag

Een 54-jarige unitleider van het jongensinternaat De Dreef in Wapenveld is met onmiddellijke ingang ontslag aangezegd nadat hij had bekend met twee (thans) ex-pupillen ontucht te hebben gepleegd.

De medewerker werd door de directie ontboden nadat twee jongens hadden verklaard dat de man hen enkele jaren geleden seksueel zou hebben misbruikt. De ex-pupillen deden dit na bemiddeling van een van de psychologen van het instituut.

In een gesprek met de directie biechtte de unitleider, die al langer dan 15 jaar in dienst was, zijn praktijken op. De directie besloot hem daarna na overleg met het bestuur te ontslaan. Onderzoek moet uitwijzen of de man verantwoordelijk is voor meerdere zaken.

De Dreef kwam enkele jaren geleden ook al in opspraak omdat een aantal medewerkers werd verdacht van structurele mishandeling. Naar aanleiding daarvan werd een onderzoek ingesteld door de Rijksrecherche, waarna het openbaar ministerie in Zwolle besloot tot een gerechtelijk vooronderzoek tegen zeven personeelsleden.

De ontslagen medewerker behoorde tot deze groep. Volgens persofficier mr. D. Veurink ziet het er echter naar uit dat deze recente gevallen er los van staan.

## Jeugdwerker ontslagen na ontucht met ex-pupillen

G+E 22/2

**WAPENVELD (ANP) - Een medewerker van de justitiële jeugd-inrichting De Dreef in Wapenveld is op staande voet ontslagen nadat hij had toegegeven ontucht met twee ex-pupillen te hebben gepleegd.**

De voorzitter van het bestuur van de inrichting, heeft dat gisteren bevestigd. Tevens is aangifte gedaan bij de politie. De 47-jarige man heeft de ontucht zelf gemeld. Hij pleegde de ontucht toen de twee ex-pupillen vrijwillig in het huis van de man verbleven.

De Dreef kwam in het najaar van 1991 in het nieuws toen zes groepsleiders werden ontslagen omdat zij via de televisie aandacht hadden gevraagd voor vermeende misstanden in het internaat. Ook voor de rechtbank konden zij toen echter hun beschuldigingen niet hard maken.

De officier van justitie te Zwolle zal nader onderzoek instellen naar de handelwijze van de 47-jarige medewerker van De Dreef. Dit deelde persofficier Veurink gisteravond mee.



# Seksueel misbruik door pastores geen 'kletsboek'

Cijfermateriaal over seksueel misbruik door kerkelijke ambtsdragers is er niet. Maar volgens de Interkerkelijke Initiatiefgroep tegen seksueel misbruik in pastorale relaties draait het op dit moment in Nederland om tientallen zaken. Binnen alle kerkelijke gezindten.

DOOR BEATRICE KEUNEN

Wageningen — Zelden komen ze in de openbaarheid, verhalen over pastoraal werkenden die hun parochianen dan wel gemeentelieden seksueel misbruikten. „Kerkelijke overheden trachten ze te verdoezelen”, zegt M. Schulte Kemna, voorzitter van de Interkerkelijke Initiatiefgroep tegen seksueel misbruik in pastorale relaties.

Vaak worden de verhalen als 'kletsboek' afgedaan. „Juist de slachtoffers kregen verwijten naar hun hoofd geslingerd”, vervolgt de vrouwelijke pastor uit Wageningen. „In de trant van: Jij bent fout bezig door iemand te besmeuren die wij hoogachten. Werden de indringende verhalen wel serieus genomen, dan zat er een overplaatsing in van de pastoor naar een andere parochie. En daarmee was de zaak afgedaan”.

Wat de initiatiefgroep betreft, die onlangs werd opgericht, moet recht worden gedaan aan seksueel misbruikten binnen kerkelijke geleidingen. „Eeuwenlang werd pastores de hand boven het hoofd gehouden. Dat moet afgelopen zijn”.

Cijfermateriaal over slachtoffers en kerkelijke plegers van seksuele misdrijven heeft de initiatiefgroep voornamelijk niet. Maar, durft de Wageningse te stellen, het draait op dit moment in Nederland om tientallen zaken die binnen alle kerkelijke gezindten voorkomen. Het gaat in de meeste gevallen om vrouwen. Maar ook verhalen over ontucht met jongens op seminaries en kostscholen zijn bekend.

Een voorbeeld is de zaak in de Christus Koningparochie in Lievelede, een plaatsje in de Ach-

terhoek. Vorig jaar werd bekend dat een van de geestelijken — hij zette zich in voor het jongerenpastoraat — ontucht pleegde met jongens. Op dit moment zit de man, aldus pastoraal werker J. Houben uit Lievelede, in een opvangcentrum. Wanneer de strafzaak tegen hem plaatsheeft, is nog niet bekend. Vaststaat volgens Schulte Kemna dat het een uitzonderlijke rechtszaak in Nederland betreft.

## Celibaat

Of het celibaat, de kerkelijke wet die voorschrijft dat rooms-katholieke priesters niet mogen trouwen, van invloed is op het aantal seksuele misbruiken, betwijfelt de Wageningse pastor. Die wet is niet gebaseerd op de bijbel, die op zijn beurt juist uitdraagt dat recht moet worden gedaan aan de kwetsbaren, zwakkeren in de samenleving. „Neem weduwen, wezen, armen. Zij hebben volgens de bijbel recht op oprechte zorg. Zorgt een pastoor liever voor zichzelf, dan doet 'ie dus niet wat de heilige schrift voorschrijft”. Als drijfveren noemt de Wageningse eerder: machtswellust, behoefte aan seksualiteit, eenzaamheid.

## Kwaad daglicht

Vaak vrezden slachtoffers hun kerk, pastoor of dominee in een kwaad daglicht te stellen. Vandaar het groot aantal gevallen dat in de doofpot werd gestopt. De gedupeerden raakten verward in een persoonlijk conflict: hoe kan ik loyaal zijn tegenover iemand die mijn integriteit geweld aandeed. De Wageningse vreest dan ook dat de meesten van de gedupeerde vrouwen zich teleurgesteld afkeerden van de kerk. Schulte Kemna richt zich met

de initiatiefgroep onder meer op de opvang van slachtoffers. Daartoe is in Nederland een netwerk van vertrouwenspersonen opgezet, dat via twee centrale meldpunten — het omroeppastoraat van de KRO in Amersfoort en het radio-pastoraat van de IKON in Hilversum — bereikbaar is. Ook moeten, wat de initiatiefgroep betreft, de kerken zich in alle openbaarheid verantwoordelijk gaan stellen voor het seksueel misbruik gepleegd door pastoraal werkenden.

De kerken moeten procedures opstellen, zodat slachtoffers hun beklag kunnen doen. Ook moeten de rooms-katholieke en protestantse pastorale opleidingen volgens de Wageningse meer aandacht gaan schenken aan (eigen) seksualiteit. „Jonge pastores leren niet om te gaan met intensieve contacten. Als geestelijk gezaghebber moet je je plaats kennen als het om intimiteit gaat. Gelovigen met problemen willen serieus worden genomen in hun eenzaamheid, in hun beklag. Ze hoeven geen zoen, willen 'niet naar bed met de hulpverlener”.

## Overschreden

Wanneer de grens wordt overschreden, ligt voor veel mensen verschillend. „Wanneer gaat spontane hartelijkheid over in seksueel contact? Is dat als je langdurig je hand op iemands bovenbeen legt of met je ogen welhaast iemand uitkleedt?”, vraagt Schulte Kemna zich af. Zij meent dat pastores goed aanvoelen wanneer een contact erotiserende spanningen oproept. Gezien de eisen die het evangelie stelt, noemt de Wageningse seksueel misbruik door pastoraal werkenden extra schrijnend.

„Geestelijken zijn meer dan wie ook welkome gasten bij gelovigen, op ieder tijdstip van de dag. Als zij het vertrouwen schenden van mensen die zich kwetsbaar opstellen, komt dat, gezien hun achtergrond, dubbel zo hard aan. Maar ach, het blijft gaan om mensen. Om uit balans geraakte mensen”.

# Beschuldigingen van overspel begeleiden verkiezing rabbijnen

Door onze correspondent **AKC**  
SALOMON BOUMAN  
TEL AVIV, 22 FEBR. Onlangs aantijgingen van overspel is Yisrael Meir Lau, de rabbijn van Tel Aviv, gisteren als Ashkenazische (joden uit voornamelijk Oost-Europa) opperrabbijn van Israël gekozen. Elyahu Bakshi-Loron werd eveneens met grote meerderheid door het uit vertegenwoordigers van politieke partijen en publieke persoonlijkheden samengestelde kiescollege als Sefardische (joden uit Afrika en Azië) opperrabbijn gekozen.

De maandenlange strijd om het invloedrijke opperrabbinaat werd ontsierd door lastercampagnes van allerlei aard die het prestige van deze religieuze instantie sterk hebben aangetast. De 56-jarige rabbijn Lau, telg uit een geslacht van rabbijnen uit Oost-Europa, kreeg het op zijn Amerikaans aan de stok met vrouwen die soms anoniem maar in één geval met naam en toenaam in vraaggesprekken met kranten vertelden over pogingen van de rabbijn hen te verleiden. Tegen de Tel-Avivse astrologe Talila Sten, die daarin tegenover het blad Hadashot het verst ging, heeft rabbijn Lau een smaadproces aangespannen. Volgens haar nodigde de rabbijn haar 20 jaar geleden uit hem in zijn woning te bezoeken toen zijn vrouw niet thuis was en probeerde hij haar tijdens een autorit te kussen. Andere vrouwen hebben tegenover andere Israëlische kranten anoniem kond gedaan van seksuele avances van rabbijn Lau.

Als een getergde leeuw heeft rabbijn Lau deze aanvallen op zijn persoonlijk gedrag als klinische leugens proberen af te wenden. Het kiescollege heeft zich er gisteren in ieder geval niet door laten beïnvloeden.

De nieuwe Ashkenazische op-

perrabbijn komt echter in een onhoudbare positie te verkeren indien hij het smaadproces tegen Talila Sten verliest. Onmiddellijk na zijn verkiezing zei hij al diegenen die zijn goede naam besmeurden te vergeven. Israëlische commentatoren legden deze uitspraak uit als een poging om Talila Sten in de gelegenheid te stellen haar uitspraken over zijn pogingen haar te verleiden terug te nemen zodat ook het smaadproces niet hoeft plaats te hebben.

Opperrabbijn Lau, die met zijn broer Naftali het concentratiekamp Buchenwald overleefde, verklaarde gisteren nadrukkelijk dat hij zich met zijn Sefardische collega tot het uiterste zal inspannen om het zwaar geschonden prestige van het opperrabbinaat op te vijzelen.

De uitslag van gisteren heeft de positie van de Sefardische Shas-regeringspartij versterkt ten koste van de in de oppositie gedwongen Nationale Religieuze Partij (NRP). De nieuwe opperrabbijnen werden gesteund door rabbijn Ovadia Yosef, de spirituele patroon van Shas. In diens woning kregen beide opperrabbijnen kort na hun verkiezing van rabbijn Ovadia Yosef de zegen voor succes en wijsheid.

Voor Ezer Weizman, de kandidaat van de Arbeidspartij voor het presidentschap, was het gisteren ook een goede dag. Alle officiële ontkenningen die naangaande ten spijt werd achter de schermen overeengekomen dat Shas de kandidatuur van Weizman zal steunen indien de Arbeidspartij voor de Shas-kandidaten voor het opperrabbinaat zou stemmen. Nu dit scenario volgens plan is verlopen zou er een wonder moeten gebeuren wil Weizman president Chaim Herzog niet opvolgen.

# Coalitie Israel wankelt na rel over 'homo' David

JERUZALEM (AFP) — De Israëlische coalitieregering van premier Rabin wankelt na de bewering van een lid van de Arbeidspartij dat koning David homoseksueel was. De opschudding in de Knesset werd veroorzaakt door parlementarier Yael Dayan tijdens een debat over de positie van homo's in de strijdkrachten.

De leider van de orthodoxe Shass-partij, rabbijn Josef Azran, heeft premier Rabin gewaarschuwd dat zijn partij 'deze onwettige coalitie met extreem links' zal laten vallen. Rabin heeft inmiddels verklaard 'buiten zichzelf te zijn geraakt door de 'voorstellen van enkele leden van de linkervleugel' van zijn partij, als Dayan. Yael Dayan, dochter van wijlen generaal en ex-minister van Defensie Moshe Dayan, zei dat koning David homoseksuele betrekkingen onderhield met zijn vriend Jonathan, de zoon van Saul. Koning David wordt beschouwd als een van de grootste monarchen uit de geschiedenis van het joodse volk en leefde in de tiende eeuw voor Christus.

Dayan citeerde een passage uit de elegie van David in het tweede boek Samuel, waarin hij na de dood van Jonathan zegt: 'Jij was mij zo lief, je vriendschap was mij veel liever dan de

liefde der vrouwen.' Na dit citaat werd Dayan geïnterrumped door woedende leden van rechtse en religieuze partijen, die haar beschuldigden van een 'godslasterlijke provocatie'.

Dayan antwoordde: 'Wilt u de bijbel censureren?' Waarop zij de woede van de afgevaardigden nog vergrootte door te beweren dat nog meer grote figuren uit de joodse geschiedenis homoseksuelen waren. Mevrouw Dayan staat in de Arbeidspartij bekend als een 'duif' en een dwarsligger. Zij veroorzaakte onlangs een schandaal door enkele homo's en lesbiennes uit te nodigen voor een parlementaire commissie.

Shass steunt de coalitie met zes zetels. Bij een andere gelegenheid heeft deze partij al gedreigd de coalitie te verlaten na 'anti-religieuze voorstellen' van de minister van Onderwijs, Shulamit Aloni. Mevrouw Aloni is leider van de links-liberale Meretz-partij (twaalf zetels), die met de Arbeidspartij (44 zetels) en enkele kleinere linkse partijtjes een krappe meerderheid vormt in het parlement.

Mocht Shass de daad bij het woord voegen, dan zal wellicht de rechts-nationalistische Tzomet (acht zetels) gevraagd worden aan de coalitie deel te nemen.

# Paus roept op tot kuisheid

ROME (GPD) - Paus Johannes Paulus II hield dit weekeinde in het Oegandese Kampala zijn gehoor voor dat onthouding het enige recept is tegen Aids.

Oeganda kent een van de hoogste geboortecijfers (7,3) van de wereld. Elf procent van de 18 miljoen inwoners zou seropositief zijn. „Weest kuis, want onthouding is de enig zekere methode om de Aids-plaag te verslaan”, zei de paus.

# Bisdom Chicago maakt bekend wat seksueel wangedrag priester kost

Seksueel misbruik van minderjarigen door priesters heeft het aartsbisdom Chicago vorig jaar ruim drie miljoen gulden gekost. De komende jaren zal dit bedrag oplopen, verwacht de leiding van het aartsbisdom.

In een toelichting bij de uitgaven van het aartsbisdom in 1992 schrijft de aartsbisschop van Chicago, kardinaal Joseph Bernardin, dat 'de priesters en de mensen' van het aartsbisdom er

recht op hebben om te weten hoeveel het seksueel wangedrag van priesters het aartsbisdom kost.

Van het bedrag van ruim drie miljoen gulden was 40 procent bestemd voor de verdediging van het aartsbisdom en individuele priesters voor de rechter en voor schadeloosstelling van slachtoffers. Voor hulp aan de slachtoffers, de parochies en de priesters die zich hebben misdragen, werd bijna zeshonderdduizend dollar uitgetrokken. Het inwinnen van juridisch advies kostte ruim vierhonderdduizend dollar.

Sinds 1951 hebben in Chicago 34 priesters zich schuldig gemaakt aan seksueel misbruik van minderjarigen. Dat werd vorig jaar door een commissie bekendgemaakt. Die bepleitte de instelling van een werkgroep, die klachten over seksueel misbruik moet behandelen. Verder moet een priester binnen 48 uur van zijn parochie worden losgemaakt, als er voldoende bewijzen zijn voor de tegen hem ingebrachte beschuldigingen. Als onderzoek uitwijst dat de beschuldigingen juist zijn, zou de priester voorgoed uit de parochie moeten worden verwijderd en zou hem moeten worden verboden ooit weer met kinderen te werken. (ANP)



Hedendaagse stereotiepe opvattingen over vrouwen zijn terug te voeren op de profetische teksten in het Oude Testament. Aldus de feministische uitleg door de Israelische Athalya Brenner. De gasthoogleraar in Utrecht constateert dat pornografie in de Bijbel, net zoals nu nog, wordt gebruikt als lokkertje.

VK 6-2

**V**OORAL op warme zomermiddagen, als er geen einde leek te komen aan de dagelijks verplichte drie uur bijbelonderricht, droomden de Israelische middelbare scholieren weg. Ze luisterden niet meer naar de dorre geschiedverhalen over de vlucht uit Egypte, maar dachten aan bepaalde passages uit Jeremia en Hosea. Voor zover ze die teksten niet uit het hoofd kenden, sloegen zij er de profeten zelf maar op na.

Met welbehagen stonden ze stil bij verzen over de ontucht die de ontrouwe vrouwen in Israel met Jan en alleman begingen. Over Egyptenaren die maagdelijke borsten betastten (Ezechiël 23) of over vrouwen die als wilde ezinnen op zoek gingen naar bevrediging (Jeremia 2:23-25).

Athalya Brenner (49), inmiddels hoofddocent bijbelstudies aan het Israelische instituut voor technologie, Technion, was één van de leerlingen die de teksten uit het hoofd kenden. De teksten waren opwindend, de sfeer in de klas niet minder.

Geen moment stond Brenner in die dagen stil bij het weinig flatteuze beeld dat de eerbiedwaardige profeten schetsen van vrouwen. Goed, de ontrouwe vrouwen stonden voor het ontrouwe volk Israel dat de Here Here, Jahwe, in de steek liet voor afgoden als de vruchtbaarheidsgod Baäl. Dat was duidelijk, dat leerden ze op school.

Maar dat het beeld inspeelde op stereotiepe, nog steeds bestaande ongunstige opvattingen over vrouwen, werd haar pas later duidelijk. Los van het feit dat volgens Brenner weinig mannen, toch ook óel van het volk Israel, zich persoonlijk ooit aangesproken zullen hebben gevoeld door deze profetische beelden.

Na de middelbare school studeerde ze semitische talen en de Tenach, de joodse term voor het Oude Testament, aan universiteiten in Israel en Engeland. Ze raakte gefascineerd door de beeldvorming over vrouwen, en haar eerste boek, *The Israelite Woman*, ging over de vrouw in de Bijbel. Ze schetst daarin uitvoerig de oud-testamentische opvattingen. Het bestuur van de universiteit in Haifa waar ze doceerde, nam haar het boek niet in dank af. Te radicaal-feministisch en te weinig koel-wetenschappelijk, luidde het oordeel. Brenner stond op straat.

Na een korte inzinking besloot ze in haar eigen tijd studie te maken van het feminisme en het Oude Testament. Overdag doceerde ze godsdienst aan een middelbare school. In haar vrije tijd

Josef en de vrouw van Potifar, ets van Rembrandt van Rijn.  
FOTO GILS DUBBELMAN - DE VOLKSKRANT



## Porno als lokkertje voor de boodschap van de Heer

schreef ze een zestal boeken waarmee ze haar naam vestigde als *leading lady* van de feministische bestudering van het Oude Testament.

Brenner is nu gasthoogleraar aan de Universiteit Utrecht op de Belle van Zuylen-leerstoel. Eind deze week hield ze haar oratie over pornografie in het Oude Testament. In haar rede vergelijkt ze passages uit de profeten met de moderne pornografische roman *L'Histoire d'O* van de Franse schrijfster Pauline Réage.

Brenner: 'Ik spreek van pornografie als het lustgevoelens opwekt en vrouwen tot object maakt dat er alleen is voor de bevrediging van mannen. Er lijkt een verschil te zitten tussen de pornografie in bijvoorbeeld Jeremia en het boek van Réage. Want op het eerste gezicht wil *L'Histoire d'O* pure pornografie zijn, dat wil zeggen: louter en alleen lust opwekken. De profeten daarentegen hebben een boodschap voor het afvallige volk Israel. Ze gebruiken porno om de aandacht te trekken. Maar ook Réages boek heeft een boodschap.'

In dat boek heeft iedereen een naam, behalve O, de anonieme vrouw die absoluut onderworpen is aan haar meester. Volgens Brenner erkent O na die onderwerping dat zij een spirituele verandering heeft doorgemaakt. Aan het einde van wat O zelf een religieuze reis noemt, beseft ze dat zij om vrouw te zijn, zich volledig moet onderwerpen aan de man. 'Uiteindelijk wordt ze een non-mens, een uterus die door haar meesters wordt gecontroleerd en open is voor iedereen', aldus Brenner in haar lezing.

De parallel met de tekst van Jeremia is duidelijk. Ook daar kan de vrouw, een metafoor voor Israel, alleen gelukkig zijn als zij volledig onderwerpt aan de patriarchale, autoritaire, mannelijke God van het Oude Testament.

De profeten werken volgens Brenner net als moderne reclamemakers 'die een vrouw of gelukkig steeds vaker een mooie man' gebruiken om de aandacht op hun produkt te vestigen. Het beeld van de vrouw op een motorkap van een nieuw model auto is een beetje belachelijk geworden. 'De reclametechnieken zijn inderdaad subtieler geworden', zegt Brenner, 'Maar het idee is hetzelfde. Je haakt in op onbewuste gevoelens en verlangens om de boodschap over te brengen.'

De hoogleraar beweert dat Jeremia, Ezechiël en Hosea dezelfde trucs gebruiken. Ze speelden in op bestaande ideeën over vrouwen met tomeloze begeerten van vrouwelijke kamelen (en ezinnen om de aandacht van hun publiek te trekken. Sex als lokkertje voor de boodschap van de Heer.

Tien jaar geleden had Brenner niet durven beweren dat het Oude Testament vrouw-vijandige pornografie bevat. Nu de feministische bestudering van de Bijbel aan Westerse universiteiten langzamerhand een serieuze plaats heeft ingenomen, ligt dat minder gevoelig. Brenner: 'Voor mij is de Bijbel, ook als niet-religieuze jodin, een prachtig boek, dat heus wel opgewassen is tegen feministische kritiek. Want vergeet niet dat er schitterende passages in staan, ook voor vrouwen. Zoals het Hooglied.

'Ik ben ook niet tegen pornografie op zich. Dat kan opwindend zijn. Maar omdat het meestal vrouwen tot object maakt en vaak gepaard gaat met geweld, zijn schadelijke effecten mogelijk. Wie denkt daar immuun voor te zijn, moet vooral, tot in alle eeuwigheid, naar porno kijken. Maar niemand is immuun.'

Zij is overigens geen voorstander van het schrappen van de aanstootgevende passages die zij wetenschappelijk analyseert. Zij vindt dat onzin, want het is poëzie. Afstotelijk, maar desalniettemin: poëzie. Brenner: 'Ik wil met mijn werk bereiken dat vrouwen, christelijk of joods, kerkelijk of niet-kerkelijk, geen last hebben van zulke passages, omdat zulke poëzie, hoe weezinwendig ook, voor leer wordt gehouden.'

Brenner wijst erop dat de Bijbel al twintig eeuwen een sleutelpositie inneemt in de westerse cultuur. De interpretatie van de Bijbel mag subtieler zijn geworden, maar bij hele volksstammen leeft, aldus de hoogleraar, nog het bijbelse beeld van de vrouw die zich moet onderwerpen aan de man. Zoals het volk Israel zich moet onderwerpen aan de Heer. Anders hadden de profeten dat heus niet zo gezegd, luidt de idee.

Brenner: 'Het beeld dat de profeten van vrouwen schetsen, doordeesemt onze cultuur, tot de dag van vandaag. Ik wil mensen door mijn werk ervan bewust maken dat die beelden historisch zijn bepaald. Ze zijn niet door God gesanctioneerd.'

HENK MÜLLER

### Celibaat was VK 11-2 in middeleeuwen al discussiepunt

Van onze verslaggever  
**AMSTERDAM** — De celibaatsplicht van rooms-katholieke priesters staat niet alleen tegenwoordig ter discussie. Ook in de late middeleeuwen bleek het leven vaak sterker dan de leer. Een grote meerderheid van de Nederlandse katholieken vindt dat het verplichte priestercelibaat moet worden afgeschaft en dat was toentertijd al niet veel anders.

Bisschop Bar van Rotterdam pleitte onlangs voor het toelaten van *virii probati* (rijpere gehuwde mannen) tot het priesterambt. In de vijftiende en zestiende eeuw vond de meerderheid van de gelovigen in Noord-Brabant dat priesters met een vrouw moesten kunnen samenwonen. In de praktijk hield meer dan de helft van deze pastoor er een seksuele relatie op na met een vrouw. Dit blijkt uit het proefschrift *Laverend tussen Kerk en Wereld. De Pastoors in Noord-Brabant 1400-1570*, waarop de historicus drs A. Bijsterveld vandaag promoveert aan de Vrije Universiteit in Amsterdam.

Hoewel minder dan de helft van de pastoors zich aan de celibaatsplicht hield, maakten de parochianen niet veel problemen. Voorwaarden was dat de seksuele relatie niet tot een openlijk schandaal leidde. Bijsterveld ziet opmerkelijke overeenkomsten tussen de positie van Brabantse pastoors in de middeleeuwen en de tegenwoordige priesters. Ook in die tijd legden priesters een grotere loyaliteit aan de dag ten opzichte van hun parochianen dan ten opzichte van officiële leer van de kerk, die zij als te star en te veraf beschouwden.

Zo zegden pastoors huwelijken in die niet voldeden aan de kerkelijke voorschriften. Ook bedienden zij de sacramenten aan mensen die volgens het kerkrecht van de geloofsgemeenschap waren uitgesloten. Bijsterveld ziet ook andere overeenkomsten.

Rond 1500 kreeg de secularisatie volgens hem een sterke impuls omdat veel meer jongeren dan vroeger toegang kregen tot hoger onderwijs. In het algemeen verwierpen leken meer kennis dankzij de boekdrukkunst. Daarnaast nam de welvaart sterk toe. Samen leidde dat tot een 'ontvoogdingsproces' dat de promovendus vergelijkt met de huidige ontkerkelijking.

Verder blijkt uit het proefschrift dat het opleidingsniveau van de pastoors in de door Bijsterveld onderzochte periode opmerkelijk is gestegen. Kerkvormers in die tijd betoogden ten onrechte dat priesters intellectueel onderontwikkeld waren, schrijft Bijsterveld.



15-2-93

Nieuwsblad van het Noorden • m

## Kokanje



door  
Gerrit Jan Zwier

### Grimm

**G**ruwelijke sprookjes blijken soms dichtbij de werkelijkheid te staan. De reus die kinderen ontvoert, vermoordt, slacht en hun vlees in de pekeltol verstoppt, heeft zijn moderne tegenhanger in de seksueel gestoorde kinderrover. Vroeger joeg men kinderen angst aan met de roggemoeder, de bullebak, de bloedzuiper, de tenensnijder en de weerwolf. Zij kwamen goed van pas om het grut in het gareel te houden. Wie het koren vertrapte, riskeerde een ontmoeting met de tenensnijder. Blijf uit de buurt van sloten en rivieren, luidde het advies, anders trekt de bullebak je de diepte in. De weerwolf loerde op iedereen die zich te diep het bos in waagde. Maar de sporen van de oude boeman of kinderschrik uit het volksgeloof zijn uitgewist. Er is een nieuwe angstfiguur voor in de plaats gekomen. Nu eens vindt men lijken van kinderen langs de snelweg, dan weer worden die door wandelaars in het bos aangetroffen. Bij scholen en zwembaden wachten de daders hun slachtoffers op. Uit de bekentenis van een Brabander, een onopvallende, getrouwde man, zijn vrouw had nooit iets vreemds aan hem ontdekt (maar had hij kinderen?), rijst het gevreesde beeld op van de klassieke kidnapper - staande naast zijn auto, wachtte hij op bospaadjes en landweggetjes zijn lopende of fietsende slachtoffers op. Met geweld sleurde hij ze naar de kofferbak. Een meisje van veertien kon onderweg ontsnappen, omdat haar trui in het slot bekneld was geraakt. Daarmee bleef een weezinwikkend lot haar bespaard. Deze dagen arresteerde men in Amsterdam een Zwitser en zijn vriendin. In hun huis vond de politie niet alleen geavanceerde filmapparatuur, maar ook video's waarop de seksuele mishandeling van kinderen te zien was. De Zwitser zelf speelde de hoofdrol, kennelijk bediende de vriendin de camera. Voor de kinderen werd betaald; die leenden ze van verslaafde ouders. Hoe kun je, opgroeiend tussen de Jungfrau en de koekoeksklokken, in het land van Calvijn en Alfred Vogel ('De kleine dokter') zo pervers worden? In het Zwitserse vakantiehuis trof de politie een volledig ingerichte folterkamer aan. Dat is op zich niet eens zo bijzonder; in de wereld van SM is het een ieders hartewens zo'n kamertje in te richten. (Als de masochist de eerste spijker vasthoudt, dan slaat de sadist hem gauw op zijn duim.) Het krantebericht bevatte nog een huiveringwekkend detail - het stel had een tijd lang de Veluwe afgestroopt, zoekend naar een kind dat zich te ver van de bewoonde wereld had gewaagd. In hun auto bevond zich een grote koffer met luchtgaten, voorzien van handboeien en mondpropjes, en genoeg chloroform om een heel dorp mee te verdoven. Vorige week bracht de krant het nieuws over een Duitser die in Oost-Groningen op menselijke prooien joeg. Zijn verhaal over het

# Amsterdamse zedenpolitie vindt 'meest schokkende' kinderporno

Van onze verslaggever  
**AMSTERDAM** — De twee weken geleden in Amsterdam gearresteerde 39-jarige Zwitser R. O., die in zijn land wordt gezocht wegens zedenmisdrijven, heeft zich in Nederland vrijwel zeker niet aan dergelijke misdrijven schuldig gemaakt. Samen met zijn eveneens gearresteerde Zwitserse vriendin A. S. (21) heeft de man wel enkele malen geprobeerd kinderen te ontvoeren, om ze seksueel te misbruiken.

De Zwitser heeft vijf maanden in Amsterdam gewoond. In zijn woning vond de Amsterdamse jeugd- en zedenpolitie video's met kinderporno, waarop onder meer is te zien hoe de man op grove wijze kinderen misbruikt en mishandelt. Volgens de politie gaat het om de 'meest schokkende' zaak van kinderporno waarmee men tot dusver is geconfronteerd. Van het in beslag genomen materiaal is gebleken dat het eerder in Zwitserland is gemaakt.

Het betreft drie jonge kinderen van zes maanden, achttien maanden en twaalf jaar oud. De ouders zijn volgens de Zwitserse politie afkomstig uit het verslaafdenmilieu en zouden tegen vergoeding met het 'uitleenen' van de kinderen hebben ingestemd. Op de duidelijke sporen van mishandeling hebben de ouders niet gereageerd.

Het Openbaar Ministerie wil O. en S. vervolgen wegens illegaal wapenbezit; het enige strafbare feit dat in Nederland tegen hen kan worden ingebracht. De aanschaf van een Uzi-machinepistool op 18 januari was voor de politie aanleiding om tot arrestatie over te gaan. Bij

huiszoeking bleken de Zwitsers ook te beschikken over een schietbalpen en twee vuistvuurwapens.

Het bezit van kinderporno is, in tegenstelling tot veel andere landen, in Nederland niet strafbaar. Het verhandelen ervan wel. Politie en justitie hopen dat O. na het uitzitten van zijn straf tot ongewenst vreemdeling zal worden verklaard. Zwitserland heeft om zijn uitlevering verzocht.

Het tweetal werd vanaf september vorig jaar in de gaten gehouden, na een tip van de Zwitserse justitie dat O. bezig was zich in Amsterdam te vestigen. In eigen land was al een onderzoek naar zijn activiteiten begonnen. De man is eerder vanwege zedenzaken in aanraking geweest met justitie. O. heeft fortuin gemaakt met een computerfirma en leeft gescheiden van zijn vrouw en drie kinderen.

Bij het Zwitserse onderzoek gaat het ook om een vermeende poging tot illegale adoptie van kinderen uit Roemenië. Officieel zouden die kinderen bij pleegouders in Scandinavië worden ondergebracht. De bedoeling van O. was echter om te seksueel te misbruiken en te vermoorden, zo heeft een voormalige zakenpartner tegenover de Zwitserse justitie verklaard.

De Amsterdamse zedenpolitie is ervan overtuigd dat door vroegtijdig ingrijpen 'zeer ernstige misdrijven' zijn voorkomen. Vooral dank zij de bekentenis van O.'s vriendin is komen vast te staan dat de twee verschillende keren per auto op speurtocht naar kinderen zijn geweest, met name op de Veluwe. Er is beslag gelegd op de handboeien,

mondknevel en een met luchtgaten geprepareerde koffer, die voor de geplande ontvoering waren aangeschaft. Met eerdere, nog onopgeloste zedenzaken in Nederland wordt O. niet in verband gebracht. Tijdens de periode dat hij hier actief was, hebben zich geen gevallen van ontvoering of verdwijning voorgedaan.

Waarom de Zwitser zich in Amsterdam heeft gevestigd, weet de zedenpolitie niet. Tijdens de verhoren heeft hij gezegd dat het een willekeurige keuze was en niets te maken had met de reputatie van de stad op het gebied van kinderporno. Dank zij zijn vermogen van tussen de twee en drie miljoen gulden, kostte het hem geen moeite huisvesting te vinden. De twee aangeschafte panden vertegenwoordigen een waarde van een half miljoen.

Dat geld bij het verwezenlijken van O.'s fantasieën geen rol speelde, maakt zijn zaak volgens justitie uitzonderlijk. Zowel in zijn Zwitserse buitenhuis als in de Amsterdamse woning waren voorzieningen getroffen om lijken 'spoorloos' te laten verdwijnen: twee tonnen geconcentreerd zoutzuur in het buitenhuis en een aquarium met piranha's (vleesetende vissen) in Amsterdam.

Volgens de dierenhandelaar bij wie hij de vissen bestelde, was O. vastbesloten om de beesten grote hoeveelheden vlees te voeren, ook al was dat onmogelijk. Verder liet de man zijn vriendin gynaecologische apparaten kopen en er werd een professionele video-uitrusting aangeschaft. Volgens de 21-jarige S. stond ze onder 'psychische druk' van haar autoritaire vriend.

## Politie vindt kinderporno bij Zwitsers

Door onze Amsterdamse redactie  
**AMSTERDAM, 4 FEBR.** In het huis van een Zwitsers echtpaar, dat twee weken geleden in Amsterdam werd gearresteerd, zijn videobanden met kinderporno aangetroffen, waarop is te zien hoe de man zeer jonge kinderen en baby's verkracht en mishandelt.

Op 18 januari arresteerde de Amsterdamse politie de 39-jarige Zwitser en zijn 21-jarige vriendin op verdenking van verboden wapenbezit. Het paar werd in eigen land gezocht worden wegen kinderpornografie en ontvoering, verkrachting en mishandeling van zeer jonge kinderen. De Amsterdamse zedenpolitie denkt nu met de arrestatie zeer ernstige vormen van kindermishandeling te hebben voorkomen. De man zou al enkele malen hebben geprobeerd kinderen in ons land te ontvoeren.

Bij huiszoeking in de woning van de Zwitsers vond de politie videobanden, een Uzi-machinepistool met honderd patronen, twee vuistvuurwapens, een schietbalpen en medische apparatuur die wordt gebruikt door gynaecologen en kinderartsen.

Uit onderzoek van de videobanden blijkt dat het gaat om Zwitserse kinderen. Een baby van 6 maanden, een kind van 18 maanden en een 12 jaar oud kind werden door de Zwitser misbruikt en mishandeld. Volgens de Jeugd- en Zedenpolitie zijn in Amsterdam „nooit eerder dergelijke gruwelijke opnamen aangetroffen.“

Volgens een woordvoerder van de politie had de man zich in Amsterdam gevestigd om zijn praktijken hier voort te zetten. De man bleek samen met zijn vriendin al een aantal malen op speurtocht naar kinderen te zijn geweest.

VK 25-2

## Zwitserland vraagt om uitlevering zakenman en vriendin

**BERN (AFP)** — Zwitserland heeft Nederland dinsdag officieel om uitlevering verzocht van een Zwitsers paar dat wordt verdacht van het misbruiken van kinderen. Dit heeft het federale departement van justitie en politie in Bern meegedeeld.

R. O., een 38-jarige zakenman, en zijn 22-jarige vriendin A. S., zijn half januari in Amsterdam gearresteerd. Zij waren in het bezit van pornografische artikelen en een wapen waarvoor geen vergunning was afgegeven.

De Zwitserse justitie verdenkt O. van het voorbereiden van moord op en martelen van kinderen en handel in pornofoto's. Volgens B. Meier, rechter van instructie in Zürich, wordt hij ervan verdacht in Zwitserland twee kleine kinderen te hebben misbruikt en (onderwijl) gefilmd. Op videobanden die de Nederlandse politie in beslag heeft genomen, is O. herkenbaar. De politie in het kanton Jura (West-Zwitserland) heeft bij huiszoeking in de woning van O. een martelkamer en vaten zoutzuur ontdekt.

De zakenman uit Zürich is in augustus vorig jaar van Zwitserland naar Nederland vertrokken, zonder zijn vrouw en drie kinderen. Hij zou zijn drie computerbedrijven vanuit Amsterdam gaan leiden.

Het verzoek tot uitlevering is gebaseerd op een arrestatiebevel van de rechtbank in Zürich. Van uitlevering kan pas sprake zijn als de Nederlandse strafprocedure is afgerond en een eventueel opgelegde straf is uitgezeten. Nederland kan echter, krachtens de Europese conventie over uitlevering uit 1957, O. uitleveren en daaraan het verzoek koppelen dat de Zwitserse justitie de straf van de Nederlandse rechters overneemt.



## Hoogleraar: behandeling van tbs moet voor celstraf

Door een onzer redacteurs

DEN HAAG, 3 FEBR. Behandeling van terbeschikkinggestelde (tbs) delinquenten moet gebeuren vóór de gevangenisstraf. Dat heeft bijzonder hoogleraar forensische psychiatrie prof. drs. H.J.C. van Marle, geneesheer-directeur van de psychiatrische observatieklinik Pieter Baan Centrum in Utrecht, vandaag bepleit in zijn oratie aan de Katholieke Universiteit in Nijmegen.

In de wet is de volgorde niet geregeld. In de praktijk moet de veroordeelde eerst een aantal jaren in een cel doorbrengen, alvorens hij voor zijn stoornis wordt behandeld. „Dat is uit forensisch psychiatrisch oogpunt onjuist”, aldus Van Marle. „Bij een patiënt die recent een delict heeft gepleegd, biedt 'de hang naar dwang' goede mogelijkheden om over het delict te praten en zijn de mogelijkheden om te genezen het grootst”.

Volgens Van Marle wordt het positieve effect van de behandeling verminderd als eerst de gevangenisstraf wordt uitgezeten. „Waar het gaat om een van de doelstellingen van tbs, beveiliging op lange termijn door behandeling, is de huidige volgorde inefficiënt”, zegt Van Marle. „Tijdens het delict gestoord, toen een gevangene in de bajescultuur, en vervolgens in een tbs-kliniek voor een onbepaalde termijn weer problemen aangepraat krijgen — waar hij zich tijdens zijn gevangenisstraf nu juist zo goed heeft tegen weten te wapenen — is voor de terbeschikkinggestelde niet te begrijpen”, aldus Van Marle.

Het omdraaien van de volgorde heeft volgens hem het voordeel dat de kans op effect bij een gemotiveerde gedetineerde groter is. Verder krijgt een onwillige veroordeelde geen kans zijn weerstand tegen de behandeling te vergroten in de jaren dat hij daarop moet wachten.

Behalve het omdraaien van de volgorde, moet volgens van Marle ook de mogelijkheid worden gecreëerd om een gedetineerde gratie te verlenen als de tbs-behandeling goed heeft geholpen. Als de behandeling is mislukt, moet naar zijn mening gewoon de gevangenisstraf worden uitgezeten.

In driekwart van de gevallen dat de tbs-behandeling wordt beëindigd door de rechter, gebeurt dat tegen de adviezen van de klinieken in, aldus Van Marle. Daaruit blijkt volgens de hoogleraar dat het huidige systeem niet werkt.

## Kamer tegen plan vervroegd verlof tbs-behandeling

(Door Theo Haerrens)

DEN HAAG — De Tweede Kamer voelt er niet voor mensen die een tbs-behandeling ondergaan en tegelijkertijd een straf uitzitten, gelegenheid te geven met proefverlof te gaan. De suggestie om dit mogelijk te maken, wordt gedaan in een advies van de commissie-Fokkens aan staatssecretaris Kosto van justitie. Wel vindt de Kamer dat de tbs-wetgeving toe is aan herziening. Het huidige systeem levert te veel fricties op, want straf en therapie gaan slecht samen.

CDA, PvdA, VVD noch D66 zien hell in het bekorten van door de rechter opgelegde straf om mensen met tbs (terbeschikkingstelling) aan het eind van de behandeling te laten wennen aan terugkeer in de samenleving. Wie zijn straf nog niet heeft uitgezeten, kan volgens de huidige wetgeving niet met proefverlof. Daarbij wonen en werken mensen onder begeleiding buiten de muren van de tbs-inrichting.

Problemen doen zich voornamelijk voor als de rechter naast gedwongen behandeling ook een langdurige straf oplegt. De behandeling is dan ten einde voordat de straf volledig achter de rug is. En volgens directeur J. Blankstein van de Pompeklinik in Nijmegen, tevens lid van de adviescommissie, doet straf het gunstige effect van de therapie teniet.

De Kamer, die al enige tijd met staatssecretaris Kosto overlegt over herziening van de tbs-regeling, is ervan overtuigd dat er iets moet veranderen. De combinatie van straf en therapie voor mensen die gedeeltelijk toerekeningsvatbaar zijn, blijkt erg onbevredigend. „Als je iets hebt gedaan, wat je wordt aangerekend, verdienen je straf. Maar als het je niet kan worden aangerekend, heb je behandeling nodig”, formuleert CDA-kamerlid Van der Heljden de bezwaren die leven.

Algemeen is het gevoel dat de duur van de straf en de duur van

de gedwongen therapie niet te ver uiteen moeten lopen. Nu is dat vaak wel het geval of weet de betrokkene helemaal niet waar hij aan toe is. Er zijn mensen die daarom een lange straf verkiezen boven tbs. De gedwongen tbs-behandeling wordt in principe opgelegd voor de duur van twee jaar en kan eindelijk worden verlengd. Als daarnaast een langdurige straf wordt opgelegd, is het echter ook mogelijk dat de straf langer duurt dan de therapie, wat de behandelaars in de klinieken eveneens ongewenst achten.

Kamerlid Van der Heljden: „we weten nog helemaal niet welke kant het opgaat met de nieuwe wetgeving” - ziet graag dat de rechter meer dan nu het geval is, de vinger aan de pols houdt. Hij acht het denkbaar dat de rechter niet alleen geregeld oordeelt over noodzaak om de therapie voort te zetten, maar ook bereid is zo nodig de opgelegde strafduren te herzien, zodat beide beter met elkaar in de pas lopen.

Maar een constructie waarbij de rechter voor een bepaalde periode dwangbehandeling oplegt - „op zich al een straf” - acht hij ook denkbaar. „De betrokkene weet dan beter waar hij aan toe is en dat maakt de zaak ook voor hem minder uitzichtloos”.

PvdA, VVD en D66 willen ook af van een al te groot verschil tussen de strafmaat en de duur van de behandeling. Een probleem is echter dat straf niet alleen wordt opgelegd als vergelding.

PvdA-Kamerlid Zijlstra wijst erop dat de rechter niet zomaar kiest voor een langdurige straf. „Meestal gaat het bij tbs om ernstige geweldsdelicten en de samenleving heeft recht op bescherming”. Om die reden ziet hij niets in de suggestie van de adviescommissie proefverlof mogelijk te maken voordat de straf achter de rug is. „Maar een vervolgstaf hoeft niet te eindigen in 'brommen', want dat doet afbreuk aan het effect van de therapie”.

## Justitie moet af van paniekmaatregelen

De tenuitvoerlegging van gevangenisstraf vond tot voor kort in ons land op een betrekkelijk humane wijze plaats. De nadruk lag op (her-)opvoeding en op de voorbereiding van de gestrafte op zijn terugkeer naar de vrije samenleving. Een straf zou in ieder geval geen misdaadbevordeerende uitwerking mogen hebben.

Deze doelstellingen zijn gegeven de omstandigheden in de huidige gevangenis onhaalbaar geworden. Men probeert de schade nu zo beperkt mogelijk te houden. Maar in het algemeen komen de mensen slechter uit de gevangenis dan ze er in zijn gegaan. Dat heeft te maken met de volgende ontwikkelingen:

— de explosieve groei van het aantal cellen (een verdrievoudiging binnen een periode van vijftien jaar), met alle bijbehorende personeelsproblemen;

— het sterk toegenomen percentage mensen dat eigenlijk te gestoord is om in de gevangenis te zitten;

— het sterk toegenomen aantal gedetineerden uit etnische minderheden;

— de toegenomen harddrugproblematiek, met de daaraan gekoppelde gezondheidsrisico's;

— het disfunctioneren van de medische dienst in de gevangenis.

Daar komt bij dat het ministerie van Justitie te pas en te onpas, na geruchtmakende incidenten, allerlei paniekmaatregelen afkondigt, die vaak ingrijpende inbreuken op de rechtspositie van gedetineerden met zich meebrengen. Dat maakt het gevangenis-klimaat nog grimmiger en er komen nog spanningen (en al dan niet geweldadige ontsnapingspogingen). Waarop onder druk van de publieke opinie weer met nog repressievere maatregelen wordt gereageerd.

En zo ontstaat er een neerwaartse spiraal van een steeds repressievere en ondoelmatiger strafrechtstelsel, waarbij de criminaliteit zeker niet zal teruglopen. Alleen Justitie kan deze neerwaartse spiraal doorbreken door bijvoorbeeld:

— terug te keren van de heilloze weg om steeds meer ongewenst gedrag onder het strafrecht te laten vallen: als er dan toch overheidsingrijpen nodig is, dan is een civielrechtelijke of administratiefrechtelijke aanpak meestal te verkiezen;

— een betere opleiding voor gevangenispersoneel met onder andere meer aandacht voor crisisinterventie;

— op te houden met bezuinigingen op personeel en maatschappelijk werk in de gevangenis;

— een verstandiger, niet door schrikreacties ingegeven aanpak van de problemen die momenteel in de gevangenis spelen, zonder dat dit ten koste gaat van de rechtspositie van gedetineerden;

— stoppen met de bezuinigingen op de reclustering. Dit zijn kortzichtige bezuinigingen die onze samenleving op de langere termijn vele malen meer geld zullen kosten dan er nu uitgespaard wordt;

— meer gebruik maken van strafsoorten waarvan de heropvoedende effecten meer resultaat hebben dan bij louter opsluiting het geval is;

— betere opvang en begeleiding van ex-gedetineerden, zodat de kans op recidive verkleind wordt.

Samengevat: meer preventie in plaats van repressie, meer bezonnenheid in plaats van stemmingmakerij. Niemand zou toch graag zien dat wij Amerika achterna gaan?

SOEST Erik van der Maal

## Voorzitter van Eerste Kamer stemt tegen Schengen

Van onze parlamentsredactie  
DEN HAAG — Voorzitter Tjeenk Willink van de Eerste Kamer heeft gisteren, samen met drie andere leden van de PvdA-fractie, tegen het Verdrag van Schengen gestemd.

De vier PvdA-senatoren zijn bezorgd over het gebrek aan parlementaire controle op de uitvoering van het verdrag. Bovendien heeft het viertal twijfels over de effecten van het verdrag op de positie van asielzoekers en vluchtelingen.

Naast Tjeenk Willink stemden de PvdA-senatoren mevrouw Van der Meer en de heren Van de Zandschulp en Kassies tegen het verdrag. Andere tegenstemmen kwamen van de fracties van Groen Links, SGP, RPF en GPV. Een ruime meerderheid in de Eerste Kamer steunde het verdrag.

### Vrij personenverkeer

Het Verdrag van Schengen, genoemd naar het Luxemburgse plaatsje waar het verdrag in 1985 tot stand kwam, heeft tot doel een vrij personenverkeer te realiseren tussen de aangesloten landen. Aanvankelijk deden alleen België, Nederland, Luxemburg, Duitsland en Frankrijk eraan mee. Later sloten ook Italië, Spanje en Portugal zich aan.

UN 10/2





door Roelof Hommen  
WASSENAAR, zaterdag

De amateurschilder en voormalig Shell-topman Carl Niebling heeft een 14-jarig Wassenaars meisje zonder toestemming halfnaakt geportretteerd. De rechter heeft vervolgens verboden het schilderij te exposeren, zoals de schilder in plan was.



Carl Niebling

De 68-jarige Wassenaar maakte twee jaar geleden een foto van het toen geklede kind, dat hij graag wilde portretteren. Tot verbijstering van de ouders van het kind schilderde Niebling echter onder haar hoofd een naakt meisjeslichaam. De rechter typeerde het schilderij als 'licht erotisch'.

**Kort geding**

De ouders van het inmiddels 16-jarige meisje ontdekten eind vorig jaar — vlak voor Nieblings expositie — dat hun dochter met bloot bovenlijf bijna levensgroot op een doek figureerde. Ze verzochten Niebling het doek weg te halen, maar er was een kort geding voor nodig om hem zover te krijgen. „Mijn dochter heeft er behoorlijk last van gehad, vooral op school”, aldus de vader van het kind, een Wassenaarse ondernemer.

leden vestigden de sterkste volkeren zich in de beste gebieden, de zwakste werden naar de rand van het continent gedreven. De volkeren in de moerasdelta moesten zich verweren tegen de zee. Het immer dreigende gevaar verzwolgen te worden, maakte hen wantrouwend en nederig. Zo vormde de natuur de mens, glimlacht de fysisch chemicus.

Geboren uit een Duitse vader, die reeds in de jaren twintig Duitsland vaarwel zei, — „omdat hij het daar zat was”, zegt Niebling, — en een Friezin, en door zijn internationaal georiënteerde loopbaan is hij mogelijk enigszins aan de moerasgeest ontkomen, veronderstelt hij. „Ik heb een hekel aan makke schapen. Ik ben zelf strijdlustig en een doorzetter. Als jongeman wilde ik vroeger de 100 meter binnen elf seconden lopen. Het heeft me twee jaar gekost om die mijlpaal te bereiken, maar het is me gelukt.”

Terwijl in de studeerkamer zijn blikken dwalen over de paperassen waaronder bureau en fauteuils schuilgaan, zegt hij: „Het mag hier een rommeltje lijken, aan het tweede boek wordt hard gewerkt. En het komt er. En het zal opzien baren.” En met een diepe zucht: „Als je creatief bent, ben je kwetsbaar.”

in olieverf een reeks portretten, een expositie waardig. Daarmee haalde hij zich de gram van een Wassenaarse dorpsgenoot op de hals. Want die meende in het dromerige, halfnaakte meisje, dat op de tentoonstelling ingelijst te kijk hing, zijn dochter te herkennen. Zelfs de rechter moest er aan te pas komen....

samen te smeden. Het was voor DAF onbegonnen werk om dat in relatief korte tijd voor elkaar te krijgen.”

Om dezelfde reden beziet de

keiharde onderhandelaar van weleer het samengaan van Fokker en Dasa met argusogen. „Duitsers en Nederlanders liggen elkaar niet zo. Nergens bespeur je dat zo duidelijk als bij een voetbalmatch tussen de twee landen-teams. De Duitsers zijn onze natuurlijke vijand. De samenwerking zal nog heel moeilijk worden,” voorspelt hij.

Niebling op de praatstoel. Uren kan hij vertellen over het boek dat hij schreef, de lovende kritieken die hem ten deel vielen, over het boek dat in de maak is en dat de gevaren schetst van een overheidsbeleid dat in Nederland een weg zou kunnen banen naar een corporatieve staat. „De regering, de volksvertegenwoordiging, de industrie, de vakverenigingen, de instituties, de banken, ze gaan in mijn ogen ongewenste verbindingen aan. Zo vond ik het destijds al een teken aan de wand dat het bedrijfsleven werd opgezadeld met het inhouden van de loonbelasting. Nu heeft men weer bedacht dat bedrijven zich ervan moeten vergewissen of BTW-nummers wel correct zijn. Het bedrijfsleven als verlengstuk van de staat: het begint er steeds meer op te lijken en dat beangstigt me, want in de jaren dertig hebben we daar elders in Europa zeer vervelende ervaringen mee opgedaan.”

Zijn uitspraken worden hem niet altijd in dank afgenomen. Dat hij wel een controverse figuur wordt genoemd, neemt Niebling op de koop toe. „Als je in Nederland je kop boven het maaiveld uitsteekt, loop je de kans dat die wordt afgehaakt,” zegt de man die voor Shell de wereld bereisde.

**Benepen**

Dat het in Nederland — in zijn ogen — soms zo benepen toegaat, heeft volgens hem te maken met het moeraskarakter van de lage landen. Met de Amerikaanse hoogleraar Howard Stein van de Oklahoma School of Medicine heeft hij destijds de psycho-geografie beoefend, vertelt hij. Er rolde voor Nederland de volgende — speculatieve — analyse uit, zo tekent hij aan: „Eeuwen ge-

national. Eenmaal gepensioneerd bracht hij twee lang gekoesterde voornemens ten uitvoer: hij schreef een boek — het opzienbarende 'Competitive Behaviour', dat over enkele maanden bij uitgeverij Spectrum in een Nederlandse vertaling verschijnt onder de titel 'Vechtbok voor managers' — en hij vervaardigde

mens zo snel mogelijk van je af wilde schudden. Wat is er tegen op het schilderen van meisjes en jonge vrouwen? Als amateur-schilder schijn je je daar niet aan te mogen wagen. Wat een onzin! Ben je een erkend kunstenaar, dan wordt er niet moeilijk over gedaan, dan is het gewoon je werk.”

De gang van zaken rond de expositie vindt hij een trefend staaltje van een van de twee grondstellingen, waarop zijn boek Competitive Behaviour is gebaseerd: ons vermogen tot informatieverwerking en -verwerking is niet alleen beperkt, maar onvermijdelijk bevooroordeeld. Niebling: „Die vader wil in dat portret zijn dochter zien. Hoe vaker ik zeg dat ze het niet is, hoe overtuigder hij raakt van zijn gelijk. Zo zitten mensen nu eenmaal in elkaar.”

In zijn boek, dat bij menig manager op het bureau heet te liggen, rekent Niebling af met de almacht van de ondernemer. „Een manager,” doceert Niebling, „moet zich bewust zijn van de beperktheid van zijn percepties. Hij kan het geheel nu eenmaal niet overzien en naar de gevolgen van zijn initiatieven op de lange termijn kan hij slechts gissen.”

**Stap voor stap**

Zijn tweede grondstelling is dat de wereld waarin we leven gelijk is aan een voortdurend veranderende stroming. Niebling: „De ondernemer, die het hoofd boven water wil houden, doet er het best aan zich te gedragen als de zalm: die gaat van A naar B door gebruik te maken van meegaande stromen en die weer te verlaten wanneer ze zich tegen hem keren. Met brede visies en theorieën valt het ongerijmd in de wereld niet te bezweren. De ondernemer moet stap voor stap te werk gaan, oog hebben voor de noodzaak

van kleine zwenkingen. Hij moet er zich voor hoeden grote sprongen te maken, want dat pakt meestal faliekant uit.”

„Een typisch voorbeeld daarvan is DAF,” vindt Niebling. „DAF moest zonodig British Leyland kopen. Dat was een te grote stap. De Nederlandse bedrijfscultuur verschilt te veel van de Engelse. Om die reden stationeert Shell bij voorbeeld zijn jonge managers steevast enige tijd op het Londense hoofdkantoor. Daar worden ze in een vroeg stadium geconfronteerd met het 'perfidie Albion', zodat ze later opgewassen zijn tegen de stoelpootzagerij, waar de Londonaren meesters in zijn. Het vereist ontzettend tactisch en langdurig manoeuvreren om twee zo verschillende bedrijfsculturen tot één geheel

De fysisch chemicus Carl Niebling (68) kan terugkijken op een interessante carrière bij de Shell. Niet alleen op het gebied van de research vestigde hij zijn naam, ook als manager deed hij van zich spreken. In Londen maakte hij deel uit van de groep deskundigen en managers, die zich buigt over de lange termijnstrategie van de multi-

De voormalige Shell-functionaris, thuis in Wassenaar en duidelijk ontdaan over de onverkwikkelijke gang van zaken: „Naar aanleiding van de foto's heb ik twee portretten van het bewuste meisje gemaakt, dat toen 14 jaar was. Een en face en een en profiel. Het schilderij waarover de consternatie is ontstaan heeft niets van doen met dit meisje. Het betreft een jeugdliefde. Ik schilderde haar zoals ik haar in mijn herinnering zag, of wilde zien. Misschien zijn er nog wel meer meisjes die enigszins op haar lijken.”

De rechter oordeelde niettemin dat de twee portretten van het meisje van de expositie moesten worden verwijderd. 'Door de context waarin deze schilderijen worden geëxposeerd, zo luidde de overweging, wordt — hoezeer ook wellicht onbedoeld — een erotisch licht op deze schilderijen geworpen'. Het bewuste meisje had er alle belang bij buiten dit licht te blijven, oordeelde hij.

De omschrijving 'de context' sloeg op enkele uitspraken die uit de mond van Niebling waren opgetekend en die afgedrukt stonden op de uitnodiging voor de expositie. Uitspraken als: „Ik leg soms ook het moment vast dat pure onbevangingheid plaatsmaakt voor een eerste voorzichtig uitdagende blik. Het onverdraaglijke moment dat reinheid berekening wordt.”

**Vrijwillig**

Vervolgens overwoog de rechter dat inmiddels een zeker verband tussen de dochter en het schilderij 'Lieve' was gelegd, zodat hij ook gelastte dat dit schilderij diende te worden verwijderd, hetgeen Niebling overigens reeds vrijwillig had gedaan toen hem gebleken was dat naar aanleiding van het schilderij commotie was ontstaan.

Niebling: „Pas als je ouder wordt waardeer je de onbevangingheid, die je als jong

**Naaktportret**

TEKST 13/2  
VERVOLG VAN PAGINA 1

„Zoiets is natuurlijk prachtig voor knullen in die leeftijd. Maar ook leraren informeerden bezorgd wat er aan de hand was, nadat ze het schilderij van mijn dochter op de uitnodiging hadden gezien.”

De schilder was gistermiddag niet bereikbaar voor commentaar, maar specialiseert zich in het portretteren van heel jonge vrouwen: „Ik leg soms ook het moment vast dat pure onbevangingheid plaats maakt voor een eerste voorzichtig uitdagende blik”, meldt de folder bij de gewraakte expositie.

TEL Wassenaar, 20-2 zaterdag  
De flauwe namiddagzon zet het in olieverf uitgevoerde serene gezicht van een jong meisje, getooid met een tijdloos hoedje en gekleed in een maagdelijk wit jurkje met een rode ceintuur, in een zachte gloed.

Op zijn studeerkamer in zijn Wassenaarse villa kijkt drs. Carl Niebling met welgevallen naar het portret aan de muur. Van het gezicht van het meisje, valt een zekere schuchterheid af te lezen. De hand in een onzeker gebaar bij de mond, staart het peinzend in de verte. Hij vindt het een geslaagd portret. Het is hem niet om de gelijkenis te doen, zegt Niebling, maar om de weergave van de gevoelens die hij bespeurt in zo'n meisje op de drempel naar de volwassenheid.

**Droom**

Een ambitie die hij op het linnen waar maakt, zo vond ook Ingrid Moerman, conservator bij het Leidse Museum De Lakenhal. Ter gelegenheid van de opening van de expositie in de Leidse academie Ars Aemula Naturae hield zij haar gehoor voor: 'Een gezicht leeft pas en wordt uniek door de dingen die erin omgaan. Alles wat van binnen naar buiten straalt: zekerheid, onzekerheid, zo nu en dan een afspiegeling van een droom, een verwachting. Carl Niebling is met zijn portretten in die optiek zeker geslaagd.'

Ondanks deze loftuitingen pakte de expositie toch niet onverdeeld plezierig uit voor de amateur-schilder. De vader van een meisje dat hij twee jaar geleden fotografeerde bij wijze van oefenmateriaal voor zijn portretstudies, meende op een van de in Ars geëxposeerde schilderijen — Lieve genaamd — zijn dochter te herkennen. Het was het portret van een jonge vrouw met een weelderige bos blond haar en ontbloot bovenlijf, dat ook de uitnodiging voor de expositie sierde.

De vader ontstak in woede en spande een kort geding aan tegen Niebling, waarin hij onder andere eiste dat de schilderijen die in zijn ogen betrekking hadden op dochterlief onmiddellijk werden verwijderd van de expositie.



# Ex-baggeraar Jan de Bruin vaart uit tegen zinnenprikkelende billboards

TK 24-2

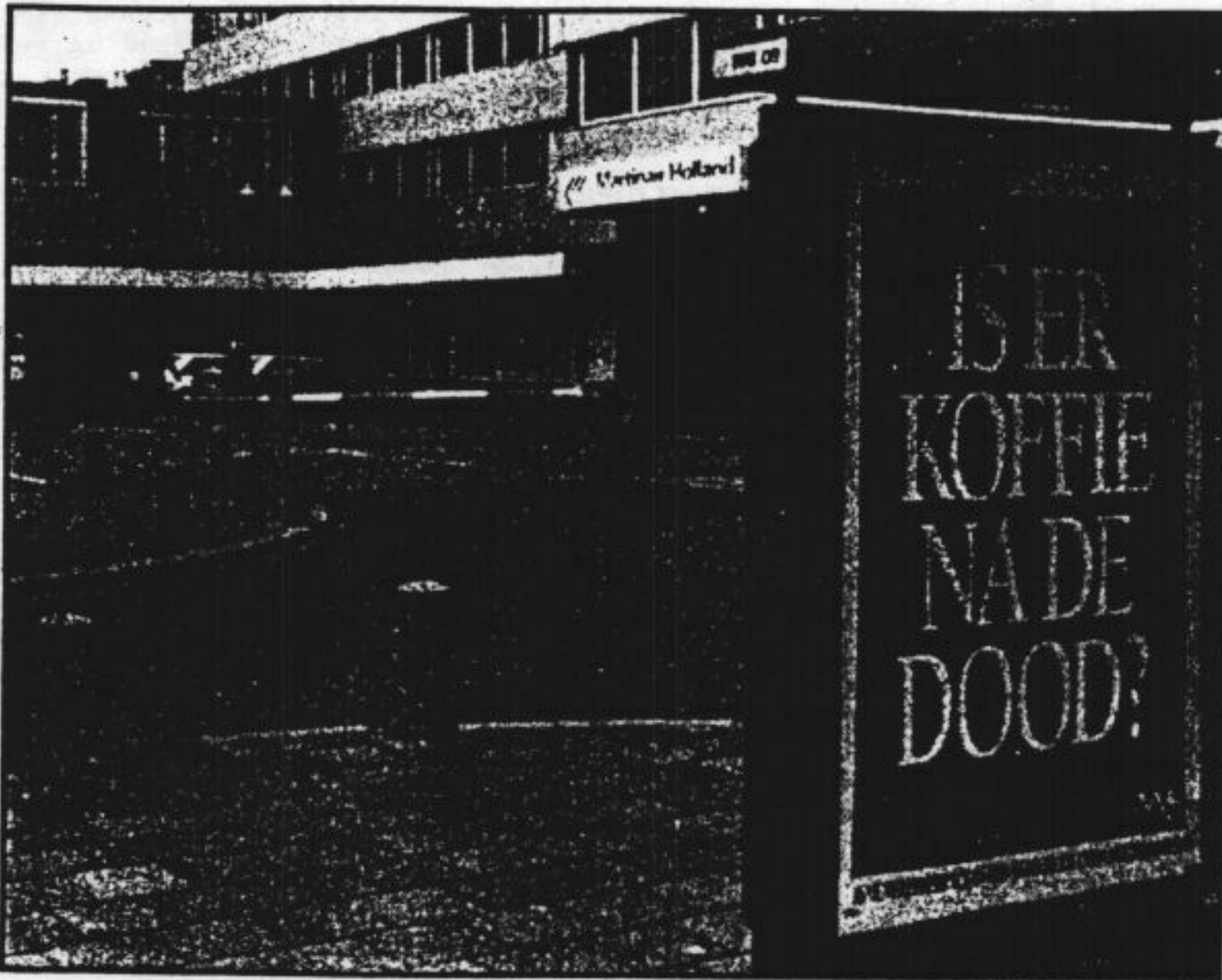
door Johannes Mollerus

SCHEVENINGEN – Wat bezielt iemand om in deze tijd te strijden tegen zinnenprikkelende billboards? Jan de Bruin heeft niets tegen seks. „Het is iets fantastisch”. Toch overspoelt zijn stichting Christenen voor de Waarheid de Reclame Code Commissie met klachten, omdat God dit hem zou hebben ingefluisterd.

Twee keer heeft het tot een verbod geleid. Dat veroorzaakte veel opschudding in de reclamewereld, omdat tientallen klagende brieven schrijvers in staat bleken te bepalen waar de grenzen voor de reclamemakers liggen. Geruchten deden de ronde dat grote fabrikanten achter de klagers zaten. Zij zouden niet willen dat kleine kledingmerken met shockerende reclames de markt bevullen. Maar het initiatief komt van De Bruin en zijn stichting. Hij hoopt op een 'reformatie' in christelijk Nederland.

Beeldenstormer De Bruin en zijn sympathisanten spraken in hun brieven over 'de dictatuur van onzedelijkheid en seks'. In eerste instantie kregen de billboard van een extatische jonge vrouw met een jongenskop in haar schoot en die van een exhibitionist, een plaatsingsverbod opgelegd. Met een beroep op artikel 240 van de reclamecode, dat spreekt over 'het verbod op het publiekelijk ten toon spreiden van beelden die aanstotelijk zijn voor de eerbareheid', hadden de klagers de conservatieve vleugel in de commissie weten te overtuigen. De reclame van de extatische jonge vrouw kon na be raad van het college van beroep toch op de stations blijven hangen.

De stichting, waarvan De Bruin oprichter en voorzitter is, concentreert zich op billboards die voor christenen die „de Bijbel erkennen als het geïnspireerde Woord van God en als het fundament van alles wat zij geloven” niet door de beugel kunnen. De code-commissie, in het leven geroepen door de recla-



Is de reclameleus 'Is er koffie na de dood?' als toespeling op zo'n gevoelig onderwerp ongepast? Over die vraag moest de Reclame Code Commissie zich gisteren buigen na honderden klachten. FOTO ANP

mewereld zelf, heeft van De Bruin en zijn volgelingen nooit klachten ontvangen over de vele tabaks- en alcoholreclames. Er kwamen klachten binnen over de reclamecampagnes van de kleine kledingmerken, maar ook over het recente billboard met 'Is er koffie na de dood?', een vraag die zinspeelt op godsdienstige opvattingen over het hiernamaals. De Bruin vindt toespelingen op zulke gevoelige onderwerpen ongepast. „Het is al erg genoeg als een dierbare je is ontvallen”, is zijn reactie. Ook tegen de pagina-grote advertentie van een verzekeringsmaatschappij heeft De Bruin vele brieven schrijvers weten te mobiliseren. In deze advertentie krijgt een meneer De Lange met een OHRA-verzekering voorrang van Petrus aan de hemelpoort.

In de zeehaven in Scheveningen ligt 's ochtends het baggerschip de 'Jsseldelta' klaar voor vertrek. De Bruin vaart mee als ambtenaar van Rijkswaterstaat. In de kajuit zit

hij rustig aan tafel te praten. Zijn stem is prettig en beheerst. De Bruin weet de kledingreclames zonder enige gêne te beschrijven. Het is duidelijk: deze christen „weet waar Abraham de mosterd haalt”, zoals hij het zelf uitdrukt. Wat kun je ook anders verwachten van iemand die op zestienjarige

Dat was vóór zijn bekering. Nu, op de 'Jsseldelta', is hij een vriendelijk ogende vijftiger die voor Rijkswaterstaat, twee-en-een-halve dag in de week, kapiteins van baggerschepen op de vingers kijkt of ze de wet niet overtreden. De andere dagen strijdt De Bruin voor de Waarheid in Nederland. „De morele standaard van Holland gaat hollend achteruit”. Om de woordspeling lacht hij voorzichtig.

## Gegrepen

Hij is niet christelijk opgevoed. Hij wist niet eens „hoe een kerk er van binnen uitzag”, toen zijn vrouw zich bekeerde tot de Waarheid. „Terwijl ik een baggeropdracht in Saoedi-Arabië voorbereidde, was mijn vrouw alleen in Nederland. Daar las zij het boek 'Zwerfster voor God' van Corry ten Boom. Zij werd gegrepen door de boodschap. In Saoedi-Arabië, waar ik haar verbood in mijn bijzijn de Bijbel te lezen, raakte ik desondanks onder de indruk van de verandering die ze doormaakte.”

## Allemaal brieven voor Reclame code-commissie

leeftijd met zijn vader mee naar Brazilië moest? Hij was thuis ongehoorzaam en wilde niet leren. Zijn vader, kapitein op een baggerschip, kon hem wel gebruiken. In Brazilië leerde zoon De Bruin „het leven” kennen en maakte hij zich het werk van zijn vader eigen. Als baggeraar werkte hij daarna in vele landen over de wereld.

„We leefden zes jaar in een land van moslims waar mensen die stelen, de handen worden afgehakt, waar christenen vervolgd worden. In dat land getuigde ze voor mij van haar christen-zijn.” Eenmaal terug in Nederland bekeerde hij zich. Met zijn vrouw vertrok hij voor een louteringsperiode naar Zuid-Afrika. Het duurde enige jaren voordat hij de drank echt kon laten staan, maar dansen en films kijken deed hij al snel niet meer. „Mijn vrouw had door God op de eerste plaats te zetten, zonder over mij te heersen, Hem voor mij gewonnen.”

Zijn uitspraak vertoont sporen van zijn verblijf in Zuid-Afrika. Het land waar hij en zijn vrouw aan de basis van *Christians for Truth* (Christenen voor de Waarheid) hebben gestaan. Na de oprichting hebben velen, onder wie De Bruin, zich verspreid over Europa en een zusterorganisatie opgericht.

## Preutsheid

Jarenlang zijn er geen klachten binnengekomen over reclames die in strijd met de goede smaak zouden zijn. Een lid van het College van Beroep van de Code Commissie vroeg zich af of er niet een nieuw soort preutsheid is ontwaakt. Hij had er geen andere verklaring voor.

Maar deze 'preutsheid' staat niet op zichzelf. De stichting voerde ook actie tegen op handen zijnde wetswijzigingen. De Algemene wet gelijke behandeling is onlangs, na tien jaar strijd ertegen, eindelijk aangenomen. De Bruin is duidelijk: „Natuurlijk, homoseksualiteit is zo oud als de zondeval, maar daarom hoeft het nog niet verheerlijkt te worden.” „In het leger zijn ze het kankergezweel”, zegt hij onrustig.

Ook de omstreden euthanasiewet is inmiddels door de Tweede Kamer. „Ik verbaasde me dat er zo weinig christenen aanwezig waren bij een demonstratie daartegen. De christenen in Nederland moeten gemobiliseerd worden, niet om de wereld te veranderen maar om onze stem te laten horen.”

## Spanje scherpt wet op strafverlichting aan na gruwelijke moordzaak

Door onze correspondent

MADRID, 1 FEBR. De Spaanse justitie gaat de mogelijkheden voor strafverlichting en verlof uit de gevangenis bij bepaalde misdrijven aan banden leggen. De maatregel is vooral bedoeld om recidive te voorkomen in het geval van seksueel geweld. Ze is het rechtstreekse gevolg van een gruwelijke moordzaak die in de afgelopen maanden televisiekijkers in heel Spanje in zijn ban heeft gehouden en eind vorige week tot ontknoping kwam.

Minister van justitie Tomas de la Quadra zei gisteren dat hij binnenkort een wetsontwerp zal indienen met strengere normen voor strafverlichting. Tot die tijd zal zijn departement extra controle uitvoeren op de rechters die bij goed gedrag in de inrichting nu vaak routinematig verlopen toewijzen. Wanneer het ministerie en de rechter van mening verschillen wordt het verlof geblokkeerd tot het Hooggerechtshof een uitspraak heeft gedaan.

Terwijl de regering zich op deze maatregelen bezon, werden in het dorp Alcásser, nabij Valencia, zaterdag de lichamen begraven

van Toñi, MiriaN en Desirée. De 14 en 15 jaar oude meisjes verdwenen op 13 november van het vorig jaar toen ze op weg waren naar een discotheek. Ouders, medescholieren en andere dorpelingen begonnen daarop een zoekactie die werd overgenomen door de televisie. Een uitzending over de verdwijning was één van de best bekeken programma's van de afgelopen maanden. Premier Gonzalez ontving de ouders in zijn ambtswoning om zijn medeleven uit te drukken.

Vorige week ontdekte een bijenhouder in de buurt van hun woonplaats bij toeval de plek waar de drie meisjes begraven waren. Uit in de buurt van het graf gevonden aanwijzingen kon binnen 24 uur de identiteit van de daders worden opgemaakt. Eén van hen werd onmiddellijk aangehouden. De tweede, een jongeman met een strafblad die na een verlof uit de gevangenis niet naar zijn cel was teruggekeerd, is nog voortvluchtig. De meisjes blijken op de avond van hun verdwijning langdurig te zijn gemarteld en verkracht en daarna met pistoolschoten om het leven gebracht.

## Topless ergert Katwijkers

Van onze correspondent

TEL KATWIJK, 17/2 woensdag

Het topless zonnen door vrouwen op het Katwijkse strand heeft raadsleden van de SGP/GPV, RPF en enkele van het CDA in Katwijk ertoe bewogen om bij B en W op maatregelen aan te dringen.

Volgens de raadsleden ontvinken veel inwoners van Katwijk en badgasten van elders het strand omdat ze keer op keer de kans lopen te worden geconfronteerd met halfblote vrouwen. Sommige Katwijkers hebben zelfs besloten om uit principiële redenen elders in Nederland te recreëren.

Al eerder was besloten om het topless zonnen niet meer toe te staan, maar de politie achtte handhaving van dit beleid geen haalbare zaak en bovendien is in het verleden steeds gesteld dat de officier van justitie niet tot vervolging zal overgaan als de politie bekeuringen geeft.



## Filmkeuring met 'Vals licht' ten onder

Het was afgelopen dinsdag op televisie een gemakkelijke, maar genante samenspraak tussen drie heren, met Veronica-presentator Gert Berg als serviele aangever. Genant omdat het leek op het gespartel van vissen op het droge: filmproducent Matthijs van Heijningen en acteur Thom Hoffman babbelen over die prachtfilm *Vals licht* van Theo van Gogh, die door een wereldvreemde filmkritiek — ze zitten immers nooit op een normaal tijdstip tussen 'gewoon publiek' in de bioscoop — is kapotgeschreven.

In het eerste premiere-week-einde trok *Vals licht* was weinig bezoekers dat het concern Cannon de film in Den Haag en Rotterdam naar een kleinere zaal heeft verhuisd.

Van Heijningen merkte op dat de film zelfs 'saai' was genoemd en dat kon hij weerleggen: hij toverde het rapportje van de Filmkeuring over *Vals licht* te voorschijn en citeerde: 'wegens een aantal angstaanjagende scènes, waaronder bruto seksueel geweld, achten wij de film schadelijk voor personen onder de zestien jaar.'

Dit citaat had hij met een aantal quotes uit recensies van gezaghebbende periodieken als de *TV-Krant*, *Elle* en *Uitkrant*, vorige week zelfs in een advertentie gezet.

Hoe ironisch: in diezelfde week liet het ministerie van WVC weten dat de Filmkeuring wordt afgeschaft. Het zijn ware gezagsondermijners, die lui in Den Haag.

# Omstreden Droste-spots effectief

Van onze financiële redactie  
AMSTERDAM, dinsdag  
Droste heeft groot succes met de agressieve en beruchte reclamecampagne. De campagne — die in twee jaar tijd / 8 miljoen kost — heeft ertoe geleid dat het marktaandeel van Droste in een paar maanden is opgelopen van zes naar tien procent. Dit heeft het moe-

derbedrijf van Droste, CSM, gisteren gezegd bij de presentatie van het jaarverslag '91-'92. TEL 912 '93  
De campagne bestaat onder meer uit twee tv-spots. In één daarvan is een halfbloze vrouw te zien; in de ander 'verover' een meisje een chocolaatje door een jongen een tongzoen te geven. De reclames hebben geleid tot veel

protesten bij de Reclame Code Commissie. CSM-topman ir. G. van Loon geeft toe dat de campagne „voor ons onconventioneel” is.

Droste behaalde in het vorig boekjaar een omzet van / 35 miljoen. Mede door de hoge reclame-inspanningen werd over die periode een verlies geleden van / 1 miljoen.

## Tweede Kamer kritiseert nieuwe opzet filmkeuring

Van onze verslaggeefster  
DEN HAAG — Minister d'Ancona van WVC heeft woensdag van de Tweede Kamer forse kritiek gekregen op haar voorstel voor een andere opzet van de filmkeuring. De minister wil de onafhankelijke filmkeuring afschaffen. Bioscopen moeten zelf gaan bepalen of een film geschikt is voor minderjarigen. VK 4-2

Een meerderheid van de Kamer is voor deze 'zelfregulering', zo bleek gisteren tijdens een commissievergadering. Maar PvdA, VVD, D66 en Groen

Links vinden dat het voorstel van d'Ancona niet duidelijk is over de verdeling van verantwoordelijkheden bij de nieuwe keuring.

De fracties vinden dat minister d'Ancona en haar collega Hirsch Ballin van Justitie de overheid ook in het nieuwe stelsel een te grote rol laten spelen. De bedrijfstak moet zelf beoordelen of films en video's door de beugel kunnen, maar de overheid kan volgens het voorstel op elk moment ingrijpen.

Het CDA wil de huidige filmkeuring handhaven en de betrokkenheid van de overheid daarbij zelfs vergroten.

## Sexy lingerie is 2 postbodes uit Putten te veel

Van onze correspondent  
TEL 6/2 PUTTEN, zaterdag

Twee postbodes uit Putten hebben geweigerd de post rond te brengen, omdat zij naast de gebruikelijke brieven ook reclamefolders voor sexy lingerie en erotische attributen in de bussen moesten stoppen. De postbestellers kregen van hun chef ander werk en hun taak werd door collega's overgenomen.

Volgens een woordvoerder van de PTT is het voor het eerst dat postbodes het vertikken dit soort reclame-materiaal te bezorgen. De PTT eerbiedigt echter hun opvattingen en gaat intern overleggen hoe in de toekomst met deze zendingen moet worden omgesprongen.

# Horse attackers 'could also turn against children'

CHILDREN trying to protect their ponies and horses against serial sex attackers by sleeping in stables with their animals were warned by police last night that they too may be at risk.

More than 30 animals have been attacked by a man or men who have been dubbed the "horse rippers" because the injuries have included cuts to the sexual organs of the victims.

The attacks centred on two areas in Hampshire and on the Buckinghamshire and Oxfordshire border have been coming with increasing frequency, with the latest this week. Police have warned that there are probably copycat attackers at work, and not just one man or one gang.

Horse owners throughout the south of England have been trying to guard against the attacks, but horses in fields or even in stables are difficult to protect around the clock.

Speaking about the children trying to protect their animals yesterday, Angie Johnson, of the Portsmouth-based Horse Watch group, said: "We've had little girls who have been sleeping in their horses' stables all night because they are terrified of the Ripper."

"Worried parents have phoned me at 10pm to get me to talk to their daughters and dissuade them from sleeping in the stables. It's getting slightly out of proportion when you think that little girls are putting their lives at risk."

A former chief psychologist at

By Stephen Ward

Broadmoor hospital for the criminally insane, Tony Black, said there was a chance the attacker would turn on children if he found them with their animals. "I would strongly advise parents not to let their children sleep outside in stables. If this person or people were to be disturbed they could turn on that person."

A spokesman for Hampshire Police, which has set up an incident room to co-ordinate the hunt under the name "operation

In the *Independent* on Sunday tomorrow: Fiammetta Rocco visits a community in fear

Mounthatten" after the first mare to be killed, urged children not to sleep by their ponies.

In the latest of the series of attacks, a heavily pregnant mare was sexually assaulted. Georgie Girl, due to foal in two months, was attacked in her field on Thursday despite having been checked twice a day by her owner, Kate Bucket.

Mrs Bucket, 36, of Upham, Hampshire, said the 16-year-old horse had been indecently attacked with a large object, and suffered cuts to her genitals.

"The vet has been carrying out a series of tests and we are just praying that the foal she is carrying has not been harmed," she said.

She spoke of the physical im-

possibility of protecting horses against attack: "The mare's field is overlooked by several houses, and the people there have been keeping an eye out for anything strange, yet still this happened. It is just impossible to keep horses totally secure and there is little more we could do to protect a mare which is kept in a field."

After the attack police appealed for a blonde woman in her thirties and a man seen in the area in an F-registered BMW saloon car to contact them in case they saw the attackers. Rewards of £20,000 have been offered for information leading to convictions. Two weeks ago the police issued descriptions of two suspects wanted in connection with attacks in 1991 on a horse and a cow but have received little response.

This week two seven-year-old New Forest ponies, Fax and Leo, were also attacked between Tuesday and Wednesday afternoon in a field at Landford, in Wiltshire. One had his mane and tail cropped, the other part of his mane.

Police do not think the attack was committed by "the rippers" as there were no sexual injuries.

## Cel voor ouders die kind verkopen aan sekstoerist

TR 24-2

BANGKOK — Ouders in Thailand die hun kinderen verkopen aan pooiers om de jongeren te laten werken in de seks-industrie, worden in de toekomst strenger gestraft. Vader en moeder kunnen, volgens woordvoerders van de Thaise regering, maximaal twintig jaar in de cel verdwijnen als blijkt dat zij hun kinderen prostitueren.

Ook kunnen ouders die hun kinderen aanzetten tot prostitutie, veroordeeld worden tot het betalen van flinke geldboetes. En ze hebben vanaf het moment dat ze berecht worden, niets meer te vertellen over hun kinderen. Deze nieuwe maatregelen zijn onderdeel van een nieuwe anti-prostitutiewet. Tot nu toe konden ouders vaak niet gestraft worden omdat in de wet uit 1973 het verkopen van kinderen niet strafbaar was.

In Thailand komen steeds meisjes en jongens in de prostitutie terecht. Meisjes worden vaak uitgehuisd aan de baas van een

seksclub en moeten dan voor hem werken. Maar ook jongens komen in dat soort clubs terecht. De jongeren doen het omdat het vaak de enige mogelijkheid is om aan geld te komen. En dat geld is hard nodig want in veel gevallen moet van het loon de complete familie worden onderhouden. En het is een grotere schande dat je familie honger lijdt dan dat je als jongere je geld verdient met het verkopen van je lichaam.

### Seksland

Thailand probeert sinds een tijdje van het imago van seksland af te komen. Officieel is prostitutie verboden. Toch zijn er nog steeds heel veel, vooral Europese, toeristen die naar Thailand gaan voor de seks. Ouders verkopen of verhuren vooral aan hen hun kinderen omdat deze toeristen vaak flink willen betalen voor seks met een jong meisje of een minderjarige jongen. De Thaise regering hoop dat de gevangenisstraffen van vijf tot twintig jaar ouders ervan zullen weerhouden hun kinderen te verkopen.